

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

XIX. YÜZYIL UŞAK PARA VAKIFLARI

Havva Selcen YAŞAR

Danışman

Prof. Dr. Mehmet ŞEKER

İZMİR - 2017

YÜKSEK LİSANS
TEZ/ PROJE ONAY SAYFASI

2012800626

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Havva Selcen YAŞAR
Tez Başlığı : XIX.Yüzyıl Uşak Para Vakıfları

Savunma Tarihi : 23.01.2016
Danışmanı : Prof.Dr.Mehmet ŞEKER

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Prof.Dr.Mehmet ŞEKER	UŞAK ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Rıza SAVAŞ	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Mehmet ERSAN	EGE ÜNİVERSİTESİ	

Oybirliği (X)

Oy Çokluğu ()

Havva Selcen YAŞAR tarafından hazırlanmış ve sunulmuş "XIX.Yüzyıl Uşak Para Vakıfları" başlıklı Tezi () / Projesi () kabul edilmiştir.

Prof. Dr. M. Banu DURUKAN SALI
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “XIX. Yüzyıl Uşak Para Vakıfları” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

26/01/2017

Havva Selcen YAŞAR

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

XIX. Yüzyıl Uşak Para Vakıfları

Havva Selcen YAŞAR

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslâm Tarihi Ve Sanatları Anabilim Dalı

İslâm Tarihi Ve Sanatları Programı

Vakıflar, insanların yararına olan bir hizmetin var olması ve düzenli şekilde devam etmesi için bırakılan mallar vasıtasıyla kurulmaktadır. Tarih boyunca devletlerin ulaşamadığı alanlara hayır sahipleri vakıflar eliyle sosyal, dinî, ekonomik, kültürel vs. pek çok alanda hizmet götürülmesini sağlamışlardır.

İnsanların faydalanması için belirli bir malın gelirinin vakfedilmesiyle oluşan vakıflara para vakıfları denilmektedir. Türk-İslâm devletlerinde para vakıfları kurulmasına izin verilmiş ve bu vakıflar vasıtasıyla ihtiyaç sahibi kimselere hizmet götürülmesi sağlanmıştır. Para vakıfları, diğer illerimizde olduğu gibi çalışma konumuz olan Uşak ilinde de sosyal, dinî, ekonomik ve kültürel hayatta uzun yıllar etkili biçimde rol oynamışlardır. Çalışmamızın temel kaynağı da XIX. yüzyıl Uşak ili para vakıflarına ait olan vakfiyelerdir. Çalışmada, XIX. yüzyıla ait olan kırk altı adet vakfiye, bu vakfiyelerin orijinal metinlerinin kopyaları, transkripsiyonları ve özetlerine yer verilmiştir. Vakfiye metinlerinden Uşak ili için vakıf kurumunun işleyişini, toplum hayatındaki yerini ve önemini anlamak mümkündür.

Çalışmamızın değerlendirme bölümünde Uşak ili vakfiyelerinden elde edilen bilgilere yer verilmekte, incelenen vakıflar çeşitli gruplandırmalara tâbi tutulmaktadır. Bu bölümde vakfiyelerden aynı deftere kayıtlı olanlarla aynı kâtibin kaleme aldıkları, aynı yerde kurulmuş olan ve aynı hizmet alanındaki vakıflar gruplandırılmışlardır. Ayrıca vakfiyelerinde mübarek gün ve gecelerin

geçtiği vakıflar belirtilmiş ve metinlerde yer alan köy isimlerine de değinilmiştir.

Çalışmada yer alan vakfiyeler sayesinde XIX. yüzyıl Uşak ili toplum hayatı hakkında pek çok bilgi elde edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Vakfiye, Uşak Vakıfları, Uşak Vakfiyeleri, Para Vakıfları

ABSTRACT
Master's Thesis
XIX. CENTURY UŞAK MONEY FOUNDATIONS
Havva Selcen YAŞAR

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of History And Arts Program Thesis
Islamic History And Arts Program

Foundations are established to exist or continue a service for the benefit of people regularly whereby the properties that are left. Throughout history, benefactors provided to bring services to places that states couldn't reach by favour of the foundations in the social, religious, economical, cultural etCilt: fields.

The foundations that are formed by donating a property's revenue are named money foundations. Establishing money foundations is permitted in Turkish-Islamic states and by favour of these foundations bringing services to people who needs help is provided. Money foundations in Usak, subject of our study, like in the other cities, have a role efficiently in the social, religious, economical and cultural life for many years. The main source of our study is endowments belong to Usak money foundations in the 19th century. Our study includes 46 endowments belong to 19th century, the copies, transcriptions and abstracts of these endowments' original texts. Understanding the functioning, the place and significance of the foundations in the community life is possible from the endowments' texts.

The evaluation part of our study includes the informations that are obtained from Usak endowments, the studied foundations are subjected to various classifications. In this part, the endowments that are registered to the same book, written by the same clerk, the foundations that are established in the same place, in the same service area are classified. Also the foundations which

have endowments that include blessed days and nights are indicated and the names of the villages in the texts are mentioned.

Under favour of endowments in the study we can have lots of information about the 19th century Usak community life.

Keywords: Foundation, Endowment, Foundations of Usak, Endowments of Usak, Money Foundations.

XIX. YÜZYIL UŞAK PARA VAKIFLARI

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
VAKIF VE VAKFİYE	
1.1. VAKIF NEDİR	6
1.1.1 Çeşitleri Bakımından Vakıflar	8
1.1.1.1. Yönetiliş Tarzları Bakımından Vakıflar	8
1.1.1.2. Taşınır Ve Taşınamaz Olmaları Bakımından Vakıflar	9
1.1.1.3. Mülkiyeti Bakımından Vakıflar	10
1.1.1.4. Kiraya Verilmesi Bakımından Vakıflar	10
1.1.1.5. Cemaat Ve Esnafa Mahsus Vakıflar	12
1.1.1.5.1. Cemaat Vakıfları	12
1.1.1.5.2. Esnaf Vakıfları	13
1.1.2. Vakıfların Şartları	13
1.1.3. Vakıfların Yararları	15
1.1.4. Vakıfların Yönetimi	17
1.2. VAKFİYE NEDİR	22
1.2.1. Vakfiyelerin Bölümleri	23
1.2.2. Vakfiyelerin Kaydedildiği Malzemeler	25

İKİNCİ BÖLÜM
PARA VAKIFLARININ VAKIF MÜESSESESİNDEKİ YERİ

2.1. PARA VAKFI	27
2.1.1. Para Vakıflarının İslâm Hukukundaki Yeri	27
2.1.2. Para Vakıflarının İşletilme Usulleri	29
2.1.2.1. Karz (Ödünç Vermek)	30
2.1.2.2. Mudârebe (Emek-Sermaye Ortaklığı)	30
2.1.2.3. Murâbaha	31
2.1.2.4. Bidâa	32
2.1.3. Para Vakıflarının Harcamaları	34
2.1.3.1. Vakıf Yönetimi Ve Çalışanlara Yönelik Yapılan Harcamalar	34
2.1.3.2. Vakfın Kuruluş Amacını Gerçekleştirmeye Yönelik Yapılan Harcamalar	35
2.1.4. Para Vakıflarının Yararları	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
XIX. YÜZYIL UŞAK İLİ PARA VAKFI VAKFİYELERİ

3.1. XIX. Yüzyıl Uşak İli Para Vakfı Vakfiyelerinin Genel Değerlendirmesi	38
3.1.1. Mütevellilere Göre Yapılan Gruplandırma	39
3.1.2. Defter Numaralarına Göre Yapılan Gruplandırma	52
3.1.3. Kuruluş Yerlerine Göre Yapılan Gruplandırma	54
3.1.4. Şâhit İsimlerine Göre Yapılan Gruplandırma	67
3.1.5. Kâtip İsimlerine Göre Yapılan Gruplandırma	77
3.1.6. Hizmet Alanına Göre Vakıflar	81
3.1.7. Mübarek Gün Ve Gecelerin Yer Aldığı Vakfiyeler	85
3.2. Vakfiyelerde Yer Alan Köy İsimleri	89
3.3. XIX. yüzyıl Uşak Para Vakıfları Vakfiye Metinleri	102
3.3.1. XIX. yüzyıl Uşak Para Vakfı Vakfiyelerinin Transkripsiyonları Ve Özetleri	102
SONUÇ	337
KAYNAKÇA	339

KISALTMALAR

C	Cilt
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
EKEV	Erzurum Kültür Eğitim Vakfı Akademik Dergisi
FAK	Fakültesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MUFAD	Muhafaza Ve Finansman Dergisi
S	Sayfa
TBB	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
ÜNİ	Üniversitesi
VD	Vakıflar Dergisi
VGM	Vakıflar Genel Müdürlüğü
VS	Vesaire
YAY	Yayını-Yayımları
YY	Yüzyıl

GİRİŞ

Üç bölümden meydana gelen bu çalışma, yalnız XIX. yüzyılda Uşak'ta mevcut bulunan vakıfların vakfiyelerinin incelenmesinden ibaret olmayıp; aynı zamanda vakıf kurumunun ne olduğu, nasıl işletildiği, toplumumuzdaki yeri ve önemi hakkında bilgi verilerek başlamaktadır

Çalışmanın ilk bölümünde vakıf kurumu ve vakfiye tabiri, kelime anlamından başlanarak ele alınmaktadır. Vakıf ve vakfiyelerin tarihçeleri anlatıldıktan sonra vakıfların kuruluş, yönetiliş biçimine ve Evkaf-ı Hümayun Nezareti'ne yer verilmektedir. İkinci bölümde para vakıflarının ne olduğu, nasıl ve ne zaman kuruldukları, yönetim şekilleri anlatılmakta, konumuzla ilgisi bakımından rıbh, nema, faiz gibi kavramlara değinilmektedir. Üçüncü bölümde ise Uşak'ta XIX. yy. da kurulmuş olan para vakıflarının belgelerine ve transkripsiyonlarına yer verilmekte olup; bunların genel değerlendirmesi yapılmakta ve Türk kültürüne, sosyal, dinî ve ekonomik hayatına olan katkılarına değinilmektedir.

Çalışmamızda tez konusu olan XIX. yy. para vakıflarına dair Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM) arşivindeki 288, 582, 585, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 595, 596, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 606, 607, 608 ve 609 numaralı defterlerde yer alan vakfiyeler incelenmektedir.

Toplumların sosyal tarihlerini etkili ve doğru şekilde ortaya koymada vakıfların tarihî ve sosyolojik açıdan incelenmesi büyük bir önem arz etmektedir. Bilindiği gibi vakıflar, toplum içerisinde sosyal dayanışmayı arttıran, gelir-servet dağılımını ve sosyal ilişkileri düzenleyen, meslekî alanda istihdam sağlayan önemli kurumlardır. Bu kurumlar sayesinde din, eğitim, kültür, sağlık ve bayındırlık hizmetlerine yönelik çalışmalar kolaylıkla sağlanmakta, şehirlerin ticarî ve sosyal hayatına da büyük bir canlılık kazandırılmaktadır.

Yine bilindiği gibi vakıflar karşılıksız verme ve yardımlaşma temeline dayalı olan müesseselerdir. Bu müesseseler, toplumda zengin fakir ayrımı yapılmaksızın her seviyeden insanın bir araya getirmesini sağlayarak, manevî bütünlüğün ortaya çıkmasına yardımcı olurlar.

Vakıfların ne zaman, kimin tarafından ve ne şekilde ortaya çıktığı uzun yıllar merak edilip, araştırmalara konu olmuştur. Bu konuda şahsî kanaatim vakıfların insanların varlığıyla birlikte meydana gelmiş olmaları yönündedir. Zira her canlı doğduğu andan itibaren birtakım ihtiyaçlarla biri diğerine muhtaç olarak dünyaya gelmektedir. Vakıflar da insanlar için gerekli olan maddî ve manevî ihtiyaçların giderilmesinin sağlandığı kurumlardır. Dolayısıyla farklı algılayış ve isimler altında da olsa vakıflar insanlık tarihi kadar eski kurumlardır. Ancak daha gelişmiş olarak vakıfların büyük bir yaygınlık kazanıp, toplumumuzun vazgeçilmez parçası haline gelmesi Osmanlı iledir demek yanlış olmaz sanırım. Osmanlı döneminde vakıfların yaygınlık kazanmasının pek çok sebebi bulunmaktadır. Bu sebeplerden biri de aslında vakıfların toplumların sosyo-kültürel ihtiyaçlarının giderilmesinde oynadıkları bu büyük ve önemli roldür. Osmanlı Devleti, millet esasına dayalı, sosyal devlet anlayışıyla hüküm sürmüş ve halkının ihtiyaçlarını giderme konusunda her zaman aktif rol oynamış bir devlettir. Türk toplumu her zaman birbirinin ihtiyacını giderme, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmayı kendine örf edinme, fakiri gözetip yanında olma ahlâkına sahip bir millettir. Dolayısıyla vakıf kurumunun uzun yıllar düzenli ve sağlıklı biçimde varlığını koruyarak sürdürülmüş olması bizim tarihimiz için son derece doğaldır.

“Hz. Peygamber’den rivayet edilen “Tesaddegu bi aslihi, la yubeu vela yuhebu vela yuresu, ve lakin yünfegu semerehu”¹ (Aslını elinde tut, meyvesi yani gelirini hayır yoluna sarf et.) hadisinin İslâm’da vakıf için ilk işaret olduğu söylenir. Gerçekte vakıf tabiri bugünkü anlamında hicri II. (M.VIII.) yy. başlarında kullanılmaya başlanmıştır. Bu müessesenin asıl kurucusu Ebu Yusuf sayılır. O, bu müessesenin kapsamını çok geniş tutmuştur.”² Hz. Peygamber ve ashâbı döneminde zezem kuyuları, yollar, ibadet

¹ **Sahih-i Buhârî, Muhtasar-ı Tercîd-i Sarîh, 2226 Seçilmiş Hadis Ve Açıklaması**, Hadis No 1198, Çev. Abdullah Durmuş, Halil Aldemir, İbrahim Tüfekçi, İshak Emin Aktepe, M. Beşir Eryarsay, Mehmet Odabaşı, Osman Gürman, Soner Duman, Polen Yayınları, İstanbul, 2008, Cilt: 1, s. 654 / **Sahih-i Müslim(Muhatarar)**, Vasiyyet Bölümü, Hadis No 1070, Çev. Hanifi Akın, Polen Yayınları, İstanbul, 2008, s. 656 / **Sünen-i İbn-i Mâce (Terceme Ve Şerhi)**, Vakıf, Hadis No 2397, Çev. Haydar Hatipoğlu, Cilt: 6, Kahraman Yayınları, İstanbul, 2008, s. 502 / **Müttefekun Aleyh Hadisler (Buhârî ve Müslimin İttifak Ettikleri Hadisler)**, Hadis No 654, Çev. Abdullah Feyzi Kocaer, Hüner Yayınları, Konya, 2005, s. 434

² Neşet Çağatay, Osmanlı İmparatorluğu’nda Riba-Faiz Konusu Para Vakıfları Ve Bankacılık, **Vakıflar Dergisi**, s. 9, VGM Yayınları, Tıpkı Basım, Ankara, 2006, s. 46

yerleri, köprüler, vs. vakıflar inşa edilmiştir. Emeviler (H. 40-132/ M. 661-750) döneminde vakıf müesseselerinin sayısı oldukça artmıştır. Emeviler'in ardından iktidara gelen Abbasiler (H. 132-655/M. 750-1250) döneminde de benzer müesseseler görülmektedir. Abbasiler'in uzun süren hâkimiyet dönemlerinde İslâm dünyasında çeşitli hanedan ve devletlerin ortaya çıktığı bilinmektedir. Bunlardan biri de Osmanlı Devleti'nin temeli kabul edilen Büyük Selçuklu Devleti (H. 431-707/M. 1040-1308) dir. Büyük Selçuklular döneminde dini yapılanmada gözle görülür oranda artış meydana gelmiştir. Günümüzde de ayakta kalan bu Selçuklu mimari eserlerinin meydana getirilmesinde vakıflar son derece etkili bir rol oynamışlardır. Selçuklu sonrası Harizmşahlar (H. 490-628/M. 1097-1231), Eyyubiler (H. 566-866/M. 1171-1462), Memlükler (H. 647-922/M. 1250-1517), Anadolu (Türkiye) Selçuklu Devleti (H. 467-707/M. 1075-1308) döneminde de vakıflara büyük önem verilmeye devam edilmiştir. Selçuklular'dan ve Anadolu beyliklerinden(XIV. yüzyıl) aldığı kültürel mirasa sonuna kadar en iyi şekilde sahip çıkmayı başaran Osmanlı (H. 699-1340/M. 1300-1922) zamanında ise bu süregelen vakıflaşma doruk noktasına ulaşmıştır. Ve böylece İslâm coğrafyasında pek çok vakıf eseri meydana getirilmiştir.

İslâm, hayır yapmayı teşvik eden bir dindir ve dolayısıyla vakıf kurmayı da teşvik etmektedir. Ancak kaynaklar İslâm'dan önceki devirlerde de vakıf yaptırıldığını ortaya koymaktadır. “İslâm tarihinde ilk vakfiyenin Hz. Ömer tarafından yazdırıldığı Kettâni'nin eserinde bildirilmekteyse de bunun Hz. Peygamber'in sağlığında mı yoksa Hz. Ömer'in halifeliği devrinde mi olduğuna dair kesin bir bilgiye sahip değiliz. Kuvvetli ihtimalle Hz. Ömer'in halifeliğinde yazdırıldığı düşünülebilir.”³ Buharî, konuyla alakalı olarak Hz. Ömer'in şahsına ait olan Semğ arazisindeki hurmalığı Hz. Peygamber'e danışarak vakfettiğini belirtmektedir. Kaydedildiği üzere Hz. Peygamber döneminde de mevcut bulunan vakıf kurumu yüzyıllar boyu artarak ve gelişme göstererek varlığını sürdürmüştür. Dolayısıyla vakıf kurumunun sadece Osmanlı

³ Mehmet Şeker, Vakfiyelerin Türk Kültürü Bakımından Özellikleri, **Tarih İncelemeleri Dergisi**, Sayı 8, 1993, (Özellikleri), s. 2-3

döneminde mevcut bulunan bir kurum olduğunu ileri sürmek büyük bir yanılıdır. Bilindiği gibi kesin kayıtlar, vakıfların sadece Osmanlı İmparatorluğu'nda değil Atlantik'ten Pasifik'e yani Fas ve Cezayir'den Hindistan'a ve uzak Malezya ve Endonezya'ya kadar bütün İslâm dünyasında geliştiğini ortaya koymaktadır.⁴ Yani aslında vakıf kurumunun esas gelişimi İslâmiyet'le birlikte olmuştur. Kur'an-ı Kerim'de bir ayette mealen şöyle denilmektedir: “Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe birre (iyiliğe, hayra) eremezsiniz.”⁵ Ayrıca pek çok hadiste de hayır ve iyilik yapmanın öneminden, sadaka verenlerin amel defterlerinin kapanmayacağından bahsedilmektedir.⁶ İslâm'ın hayra ve yardımlaşmaya verdiği önemin yanı sıra “Tarih boyunca Müslüman devlet başkanlarının vakıf sektörü eliyle yaptırdıkları dini ve tarihi yapılarla dost ve düşmana karşı devletin güç ve kudretini sergileme arzusu da İslâm devletlerinde vakıf kurulmasını arttıran sebepler arasında yer almaktadır.”⁷

Yukarıda da ifade etmeye çalıştığımız gibi başta Allah'ın rızasını kazanmak ve insanlara faydalı olabilmenin yanında pek çok önemli sebep, şahısları vakıf kurmaya yöneltmiş ve böylece vakıflar bir kurum olarak ortaya çıkıp teşkilatlanmışlardır. XIX. Yy. vakıflar için büyük bir gelişmişlik seviyesinin mevcut olduğu önemli bir dönemdir. Bu dönemde Osmanlı'nın pek çok bölgesinde hayır müessesesi olarak kurulan kurumların başında vakıflar gelmektedir. Pek çok dini, sosyal, ekonomik, kültürel yani maddi ve manevi birikimlerin hemen hemen tamamı vakıflar eliyle idare edilmekte ve varlığını sürdürmektedir. Osmanlı Devleti, kendilerinden önceki diğer İslâm ve Türk-İslâm devletlerinin çok zengin teşkilat ve müesseselerinden geniş ölçüde faydalanma imkânını bulmuş bir devlettir. Nitekim Abbasiler devrinde hukuki esasları tespit edilen vakıf müessesesi, daha sonraları İslâm dünyasının her köşesine yayılır. İslâm cemiyetinin siyasi ve iktisadi inkişafıyla paralel olan bu çoğalmayı Maverâünnehir'den Atlantik kıyılarına kadar her tarafta görmek mümkündür. Mescitler, türbeler, ribatlar,

⁴ Murat Çizakça, Osmanlı Dönemi Vakıflarının Tarihsel Ve Ekonomik Boyutları, [http://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/Osmanli_Donemi_Vakiflarinin_Ekonomik_Boyutlari_\(1\).pdf](http://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/Osmanli_Donemi_Vakiflarinin_Ekonomik_Boyutlari_(1).pdf), (15.02.2016), (Boyutları), s. 22

⁵ Âli İmran Suresi, Ayet 92

⁶ Tahsin Özcan, **Vakıf Medeniyeti Ve Para Vakıfları**, Türkiye Finans Kültür Yayınları, Ankara, 2010, (Para Vakıfları), s. 27

⁷ Nazif Öztürk, **Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi**, TDV Yay., Yayın No144, İlmi Eserler Serisi 34, Ankara, 1995, (Türk Yenileşme), s. 29

tekkeler, medreseler, mektepler, köprüler, sulama kanalları, hastaneler, kervansaraylar, imaretler, kütüphaneler, hamamlar vs. gibi birçok dinî hayrî tesis, hep vakıflar sayesinde vücuda getirilmiştir.⁸

Çalışmanın konusu olan Uşak ilimizin de XIX. yüzyılda pek çok vakfa ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada vakıfların Türk-İslâm tarihindeki yeri ve önemi belirtilerek, XIX. yüzyıldaki Uşak vakfiyeleri ele alınacak, bu vakfiyelerin transkripsiyonlu metinlerine ve her birinin kısa özetlerine yer verilerek değerlendirmeleri yapılacaktır. Ayrıca vakfiyelerde yer alan maddi-manevi öğeler belirtilerek, özellikle de Uşak iline ait olan bu müesseselerin önemi üzerinde durulacaktır.

⁸ Mehmet Soysaldı, Vakıfların Günümüzdeki Yeri Ve Önemi, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, “**Fırat University Journal of Social Science**”, Cilt: 12, Sayı 1, 2002, Elazığ, s. 393

BİRİNCİ BÖLÜM

VAKIF VE VAKFIYE

1.1. VAKIF NEDİR?

Türk-İslam kültürü, zengin ve derin bir tarihi geçmişe sahiptir. Bu kültürün oluşmasında maddi manevi pek çok ögenin katkısı bulunmaktadır. Türk-İslam kültürünün temelini teşkil eden bu öğelerden belki de en önemlisi yardımlaşma ve dayanışma duygularıdır. Türkler, millet olmanın bilincine varmış bir medeniyet kurup, bu iki ögenin temsilcileri olarak tarih sahnesinde varlıklarını sürdürmüşlerdir. İslam'ın kabulüyle Türk milletinin doğasında var olan yardımlaşma güdüsü daha da beslenerek artmıştır. Böylece bu duygunun itici gücü ile vakıf müessesesi kurulmuş ve beraberinde insanlığa yararlı pek çok hizmetler sunmuştur.

Temelinde yardımlaşma duygusu, insan sevgisi ve topluma bir şeyler verme isteği bulunan bu müessesenin gün geçtikçe sayısı çoğalmış ve çalışma alanı da genişlemiştir. Nüfusun artması ve medeniyetlerin oluşmasıyla ihtiyaçlar da fazlalaşmış ve bunların karşılanması hususunda bir düzenlilik zorunlu kılınmıştır. Nitekim vakıf müessesesi de düzenli ve sistemli bir kurum haline gelmiştir.

Vakıf kelimesinin manası hakkında incelediğim eser ve makalelerde farklı tanımlamalar mevcuttur. Bunlara kısaca değinelim;

“Sözlükte ‘durmak; durdurmak, alıkoymak’ anlamındaki vakıf (vakf) kelimesi terim olarak “bir malın mâliki tarafından dinî, içtimaî ve hayrî bir gayeye ebediyen tahsisi” şeklinde özetlenebilecek hukukî bir işlemle kurulan ve İslâm medeniyetinin önemli unsurlarından birini teşkil eden hayır müessesesini ifâde eder.”⁹

“Bir malın veya mülkün gelirinin tamamen insanların yararına olarak, kişilerin sahip çıkmalarına imkân bırakmaksızın hayır işine tahsis ve terkine vakıf denmektedir.”

10

“Bir hizmetin gelecekte yapılması için bir kimse tarafından belli koşullarla ve resmi yollarla ayrılarak bırakılan mülk ya da para.”¹¹

⁹Hacı Mehmet Günay, Vakıf, **DİA**, Cilt: 42, 2012, s. 475

¹⁰Mehmet Şeker, **İslâm'da Sosyal Dayanışma Müesseseleri**, 7. Baskı, Ankara, 2007, s. 187

“Bir şeyin mülkiyetinin ya da intifa hakkının kamu yararına tahsis edilerek, devamlı olarak başkalarının intifa ve temellükünü engellemek, durdurmaştır.”¹²

“Türk vakıfları aynı şer’i kanuna bağılı olarak sosyal bir gaye ile yapılmış olan tüm teşebbüsleri, tüm sosyal yardım işlerini içine alır.”¹³

“İslam’da vakıf, faydası Allah’ın kullarına ait olacak ve Allah’ın mülkü hükmünde sayılacak surette bir bina, arsa ve aletleri ferdî mülk olmadan çıkarmaktır.”¹⁴

“Kavram olarak vakıf, insan karar ve mal üçlüsünün bir araya gelmesinden doğan, yazılı bir statüye sahip, topluma hizmeti amaç edinen dini, içtimai, iktisadi ve kültürel boyutları bulunan nev’i şahsına mahsus bir sektördür.”¹⁵

“Vakıf kurumunu ifâde etmek üzere sözlük anlamı hapsedmek ve alıkoymak olan habs veya hubs ile vakıf kelimeleri kullanılmaktadır. Bazı kaynaklarda aynı anlama gelmek üzere sadaka veya sadaka-i müebbede terimleri de kullanılır. İstilâhi olarak vakıf, habs veya sadaka ile kast edilen, fakirlere verilen şey, hayır yapmak amacıyla ve/veya Allah rızası için sahip olduğı bir malı vermek gibi anlamlara gelmektedir.”¹⁶

“Bir mülkü kamu yararına ebedi olarak tahsis etmek.”¹⁷

“Vakıf, ferdi çalışma ve gayretle elde edilen imkânların ve mal varlığının gönül rızasıyla paylaşılmasını öngören hukuki ve sosyal bir sistemdir. Bu sistemde, her türlü hırs ve tamahtan uzak bir şekilde, şahsi mal varlığı, kamunun kullanımına aktarılmakta, böylece şahsi imkânlar kamu hizmetine dönüştürülmektedir.”¹⁸

Görüldüğü gibi pek çok farklı eserde vakıf kelimesi çeşitli manalarda kullanılmıştır. Tüm bu tanımlamalar ışığında vakıf, kamu yararı hedeflenerek kurulan, bir hizmetin sürüp gitmesi için belli koşullarla ve resmi olarak bırakılan menkul ve

¹¹ Cantürk Kayahan-İrfan Görkaş, Osmanlı Dönemi Bölgesel Kalkınmanın Finansman Aracı Olarak Para Vakıflarının Kullanımı, **MUFAD**, Sayı 44, Ekim 2009, s. 212

¹² Ahmet Akgündüz, **İslam Hukukunda Ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi**, Ankara, TTK, 1988, (İslâm Hukukunda), s. 29

¹³ Hilmi Ziya Ülken, Vakıf Sistemi Ve Türk Şehirciliği, **Vakıflar Dergisi**, Sayı IX, Tıpkı Basım, VGM Yayınları, Ankara, 2006, (Vakıf Sistemi), s. 15

¹⁴ Ülken, Vakıf Sistemi, s. 16

¹⁵ Öztürk, **Vakıf Müessesesi**, s. 24

¹⁶ Özcan, **Para Vakıfları**, s. 21

¹⁷ Mehmet Zeki Pakalın, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, Cilt III, MEB Yay. İstanbul, 1993, s. 577

¹⁸ Mehmet Bayartan, Osmanlı Sisteminde Vakıflar Ve Vakıf Sisteminin Şehre Kattığı Değerler, **Osmanlı Bilim Araştırmaları Dergisi**, X-1, İstanbul, 2008, s. 157

gayrimenkullerdir demek mümkündür. “Mülkü toplum yararı için bağışlayana vakfeden yani vâkıf, belirlenen şartlara göre vakıf işlerini yürütmekle görevli olan kimselere mütevellî”¹⁹, “mütevellinin vakfa dair olan işlerini kontrol edene nâzır”²⁰, “vakıf binalarının gelirini toplayana ise câbi adı verilmektedir.”²¹

1.1.1. Çeşitleri Bakımından Vakıflar

Vakıfları farklı biçimlerde sınıflandırmak mümkündür. Bu sınıflandırmadan ilki bağışın tipine göredir; yani vakfın mal varlığının menkul veya gayrimenkul olmasıyla ilgilidir. “Sadece nakit sermaye ile de vakıf kurmak mümkündür. Ve bu tür vakıflar para vakıfları olarak adlandırılmaktadır. Burada bağışlanan para nakit yatırıma dönüştürülür ve elde edilen gelir vakfın belirlenen amaçlarına aktılır. Yıllık gelirin bir kısmı, enflasyona karşı koruma amacıyla esas sermayeye eklenir.

Bir sınıflandırma ise yönetime göre yapılan tasniftir. Yani yönetim işlevinin vakfın asıl kurucusu ve onun vasileri tarafından mı, yoksa devlet tarafından mı yürütüldüğüne göredir. İkincisi ile kurucu ve vekillerin artık hayatta olmadığı ve vakfın devlet tarafından ele alınıp idare edildiği vakıflar kastedilmektedir.”²² Bu yönüyle Osmanlı’da vakıfları aşağıdaki biçimde ele almak mümkündür:

1.1.1.1. Yönetiliş Tarzları Bakımından Vakıflar

Bu tür vakıfları dörde ayrılmaktadırlar:

A) Mazbut Vakıf: “Mütevellileri munkariz olmuş bir vakfın inhitât etmemesi, gayesinin tahakkuku ve mevcudiyetinin devamı için idaresi devlet tarafından ele alınmış olan vakıftır.”²³ Osmanlı Devleti döneminden kalmış olan bu tür vakıflarda

¹⁹ Mehmet Sait Doğan, Vakıf Medeniyetimize Sosyal Siyaset Ve Sosyoloji Açısından Bir Yaklaşım, **İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi**, Sayı 34, İstanbul, 2006, s. 9-28

²⁰ Cengiz Tomar, Nâzır, **DİA**, Cilt: 32, 2006, s. 449

²¹ Mehmet İpşirli, Câbi, **DİA**, Cilt: 6, 1992, s. 529

²² Murat Çizakça, Boyutları, s. 24

²³ Ömer Faruk Teber, Osmanlı Toplumunda Bir Sosyal Kurum Olarak Vakıf Çeşitleri Ve İşleyişi, **Dini Araştırmalar**, Ocak-Nisan 2002, Cilt: 4, s. 12, Ankara, 2002, s. 202

vakfın bakım ve idaresi doğrudan doğruya Evkaf İdaresine bırakılmıştır. Bunların arasında aile vakıfları, cemaat vakıfları ve hanedan vakıfları yer almaktadır.

B) Mülhak Vakıf: Mülhak vakıfların yönetim biçiminde esas olan müteveli ile yönetilmesidir. Mütevellinin ölmesi veya görevden ayrılması durumunda yeni müteveli atanana kadar vakıf idareten emanet olarak yönetilebilir.

C) Müstesna Vakıf “Manevi yönden toplum üzerinde geniş nüfuza sahip ve yetişkinlerin eğitiminde tekke ve zâviyeler yoluyla müessir rol oynayan din ve tarikat büyüklerine tahsis edilmiş toprakların veya bu kişilerin özel mülkleri olan gayrimenkullerin vakıf haline getirilmesiyle meydana getirilmişlerdir.²⁴ Bu tür vakıflar doğrudan doğruya mütevelliler tarafından idare edilirler.

D) Avarız Vakfı: Bu tür vakıfların geliri (galesi) bir mahalle veya köy halkının ihtiyaçlarını karşılamak üzere tesis edilir. Bu vakıflar, özellikle mahalle veya köyde hastalanan fakirlerin tedavisi ve hastalık yüzünden kazanç sağlayamayanların bakımları ile kimsesizlerin ve çocukların hayatlarının korunmasını amaç edinen vakıflardır.²⁵

1.1.1.2. Taşınır Ve Taşınmaz Olmaları Bakımından Vakıflar

A) Taşınır Oluşları Bakımından: Vakfın yalnız kuruluyor olması yeterli değildir. Vakfi kurarken bunun doğru şekilde işletilip yönetilmesi ve devamlılığının sağlanması da esastır. Vakfedilen şeyin akar ya da akar hükmünde olmasının gerektiği müelliflerce öne sürülmüş ve bu tip vakıfların sahih olmadığı iddia edilmiştir.

B) Taşınmaz Mal Oluşları Bakımından: Arazi, tarla, arsa, ev, dükkân vs. şeyler bu gruba girerler. Mevkufun akar veya akar hükmünde olması esas kabul edilmiştir. “1274 (1858) tarihli Arazi Kanunnâmesi'ne göre beş kısma ayrılan Osmanlı arazisinde, 3. kısım "Arazi-i Mevkufe" adı altında vakıf arazisidir. Vakıf arazisi iki kısma ayrılmaktadır. İlki, esasında mülk olup mâlikleri tarafından vakfedilen arazidir ki

²⁴ Zehra Odabaşı, Türkiye Selçukluları'ndan Osmanlı'ya Küçük Bir Miras: XIX. Yüzyılda Küçük Karatay (Kemâliye) Medresesi, **Vakıflar Dergisi**, Sayı 44, Aralık 2015, Ankara, s. 99

²⁵ Abdülkadir Özcan, **Türkler, Osmanlı Devleti'nin Askeri Yapısı**, Cilt: 10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 120

arâzi-imevkûfe-i sahîha adını alır. İkincisi ise, devlet başkanının yahut yetkili kaldığı makamın beytûlmâle ait mirîaraziden bir kısmının gelirini hayır cihetine tahsis etmesidir ki buna arâzi-i mevkûfe-i gayri sahîha denmekte ve kendi içinde çeşitli kısımlara ayrılmaktadır.”²⁶

1.1.1.3. Mülkiyeti Bakımından Vakıflar

A) Sahih Vakıflar: Bu tip vakıflarda vakfın her çeşit maddi varlığının mülkiyeti vakfın hükûmî şahsiyetine aittir. Bir vakfın sahih olabilmesi için İslam Hukuku'nda öngörülen şartlara, vâkıfın ve vakfedilen mülkün uyması gerekmektedir. Vâkıfın, vakfa rızasının bulunması, mahcur olmaması; vakf olunan mülkün akar mal veya vakfi mümkün olan menkul olması; mal yönünden ise, malın borç ve menfaat olmaması, belirli olması gibi şartlar bulunmaktadır. Sahih vakıflarda malın mülkiyeti vakfedilmektedir, dolayısıyla taşınmaz malın kendinden veya gelirinden yararlanır.

B) İrsâdi (Gayrisahih) Vakıflar: Rasad maddesinden gelen irsâd, sözlükte “gözetmek, gözetletmek, yola gözcü koymak” mânasına gelir.

Gayrisahih vakıflar da denilen irsâdi vakıfların konusunu, aslı harâci arazi olan beytû'l-mala ait mirî arazinin gelirleri teşkil etmektedir. İrsâdi vakıflar Osmanlı uygulamasında mîrî arazinin tahsisi suretiyle yapılır ve bu tür vakıflara “tahsisat kabilinden vakıflar” veya “gayr-i sahîh vakıflar” denir. Bu çeşit arazinin vakıf oluşu, mîrî arazinin tasarruf hakkının veya öşür, haraç vb. vergi gelirlerinin kamu yararı niteliğindeki ya da sosyal amaçlı bir hayır cihetine tahsisi anlamına gelmektedir. Burada vakfedilen şey, arazinin çıplak mülkiyeti olmayıp araziden elde edilen menfaatler veya o arazinin tasarruf hakkıdır.”²⁷

1.1.1.4. Kiraya Verilmesi Bakımından Vakıflar

Kiraya verilmesi bakımından, icâre-i vahideli, icâre-i vâhideli kadimeli, mukataalı ve icâreteynli vakıflar olmak üzere vakıflar dört kısma ayrılırlar.

A) İcâre-i Vâhideli Vakıflar:

²⁶ Abdurrahman Yazıcı, Arazi Kanunnamesi (1274/1858) Ve İntikal Kanunlarıyla İslam Miras hukukunun Mukayesesi, **EKEV Akademi Dergisi**, Yıl: 18, Sayı 60, Yaz 2014, s. 459

²⁷ Ahmet Akgündüz, İrsâdi Vakıf, **DİA**, Cilt: 22, Ankara, 2000, s. 449

Bu tür vakıflar bina ve arazilerden meydana gelmektedirler. Vakıfların bu türünde icâreteyn ve mukataalı vakıflarda olduğu gibi kiracıların ömür boyu tasarruf etmeleri ve ölümleri halinde mirasçılarına intikali gibi hükümler geçerli değildir. Buradaki durum, zaman bakımından bir kira sözleşmesine benzer. “Kira süresinin sona ermesiyle veya kiracının vefatıyla kira akdi de sona erer. Kiracının, kiralanan üzerinde hayatı boyunca tasarruf hakkı olması ve ölümünden sonra bu hakkın evlâdına geçmesi gibi hükümler icâre-i vâhideli vakıflarda geçersizdir. Kira süresi sona erince vakıf mütevellisi kiralananı aynı kiracıya da başkasına da kiraya verebilir. Eski kiracının yeni akid için öncelik hakkı mevcut değildir.”²⁸

B) İcare-i Vahideli Kademeli Vakıflar:

Tespit edilen belli bir icar bedelinin daimi olarak verilmesi halinde meccanen müstecirden (kiracıdan) hiç alınmayan ve müstecirinin ölümünde icarelik hakkı mirasçılara intikal eden vakıf türleridir. Osmanlı Devleti’nin son döneminde kanunlaşan 1331 (1913) tarihli İntikâlât Kânûn-ı Muvakkati ile icâre-i vâhideli vakıflar iki gruba ayrılmıştır: Birincisi, üç yıldan fazla süre ile kiraya verilmesi câiz görülmeyen, ferâğ ve intikal gibi muamelelerin câri olmadığı, vakfedenin şartlarına göre idare edilen vakıflardır. Yukarıda hükümleri özetlenen icâre-i vâhideli vakıflar bu grubu teşkil eder.²⁹

İkincisi olan icâre-i vâhide-i kadîmeli vakıflar, “icâre-i vâhideli olduğu halde süresiz kiraya verilen, tedavül kabiliyeti tanınan ve 1331 (1913) tarihli kanunla da tevsî’-i intikâl hükümlerine tâbi tutulan vakıflardır.”³⁰

C) İcâreteynli Vakıflar:

Sözlükte ‘çifte kiralama veya iki kira bedeli’ anlamına gelen icâreteyn vakıf hukukunda, vakıf olan bir akarın gerçek kıymetine yakın veya eşit peşin kira bedeli (icâre-i muaccele) ve buna ilâve olarak her ay yahut yılsonunda ödenecek veresiye kira bedeli (icâre-i müeccele) karşılığında kiraya verilmesi muamelesine denir.³¹

²⁸ Ahmet Akgündüz, İcâre-i Vâhide, **DİA**, Cilt: 21, Ankara, 2000, s. 389

²⁹ Ahmet Akgündüz, İcâreteyn, **DİA**, Cilt: 21, Ankara, 2000, s. 389

³⁰ Ahmet Akgündüz, İcâre-i Vâhide, **DİA**, Cilt: 21, Ankara, 2000, s. 389

³¹ Ahmet Akgündüz, İcâre-i Vâhide, **DİA**, Cilt: 21, Ankara, 2000, s. 389

Vakıf akarların yönetiminde asıl olan tek kira iken, vakıfların yönetiminde ortaya çıkan birtakım zorlayıcı sebep ve ihtiyaçlar dolayısıyla, (genel kabul gören tarih olan) H.950-100 yıllarına kadar tek kira esasına göre idare olunan vakıf akarlarda icareteyn usulü uygulanmaya başlanmıştır.

D) Mukataalı Vakıflar:

Bu tür vakıflarda yerin mülkiyeti vakfa, bina ve ağaçların mülkiyeti ise mutasarrıfa aittir. Vakıf akarların kısa süreli ve bir defaya mahsus kiraya verilmesi esas olmakla birlikte zaman içinde ortaya çıkan ihtiyaçlar üzerine ve belli şartların yerine getirilmesi kaydıyla hem peşin bir meblağ hem de yıllık kira bedeli alınarak uzun süreli kiralanmasına cevaz verilmiştir. Mukataa, arsası vakıf olmakla birlikte üzerinde bulunan bina, ağaç, üzüm bağları gibi sonradan yapılan şeyler mülk olan (yapana ait olan) ve bu mülk sahibinden alınan bugünkü intifa hakkına benzeyen senelik takdir edilen kiradır. Takdir edilen bu senelik kiraya "mukataa" veya "icare-i zemin" ve "icare-i seneviye" de denilmektedir.³²

1.1.1.5. Cemaat Ve Esnafa Mahsus Vakıflar

1.1.1.5.1. Cemaat Vakıfları

“Vakfiyeleri olup olmadığına bakılmaksızın 2762 sayılı Vakıflar Kanunu gereğince tüzel kişilik kazanmış, mensupları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan Türkiye’deki gayrimüslim cemaatlere ait vakıflar olarak tanımlanmaktadır.”³³

Cemaat vakıfları, cemaat tarafından ve cemaat arasından seçilen kişi ya da heyetlerce yönetilmektedirler ve Vakıflar Kanunu hükümlerine tabidirler.

Cemaat Vakıflarının statüsü, uluslararası platformda Lozan Antlaşması'nın 37-45 maddeleri ile güvence altına alınmıştır. Bu maddelerde, “Türkiye'nin iç mevzuatını cemaat vakıflarıyla ilgili olarak Lozan Antlaşması'nın 37-45. maddelerine göre düzenleyeceğini (m.37), ayrıca Türkiye'de oturan herkesin her inancın, dinin ya da mezhebin kamu düzeni ve ahlak kurallarıyla çatışmayan gereklerini ister açıktan ister özel olarak serbestçe yerine getirme hakkına sahip olacağını (m.38), bunların hem hukuk

³²Nazif Öztürk, Mukataâli Vakıf, **DİA**, Cilt: 31, Ankara, 2006, s. 132

³³ Suat Şimşek, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında Cemaat Vakıflarının Taşınmaz Edinimi, **TBB Dergisi**, Sayı 88, Ankara, 2010, s. 29

bakımından hem de uygulamada öteki Türk vatandaşlarıyla aynı işlemlerden ve aynı güvencelerden yararlanacaklarını ve Türkiye'deki vakıflarına ve hayır işleri kurumlarına her türlü kolaylıkları sağlayacağını belirtmiştir.”³⁴

Mülhak vakıflar içinde değerlendirilen vakıflardan biri de Esnaf Vakıfları'dır.

1.1.1.5.2. Esnaf Vakıfları

Esnaf vakıfları, her birinin ayrı tüzel kişiliği olan, belirli meslek guruplarına hitap eden vakıflardır ve kendi seçtikleri yönetim kurulu vasıtasıyla yönetilirler.

Sermayesi doğrudan herhangi bir şahıs tarafından vakfedilen paralarla esnafın bağışları, aidatları, çıraklıktan kalfalığa kalfalıktan ustalığa terfi vesileleriyle yapılan ödemelerden oluşan, esnaf kesesi, orta sandığı, esnaf vakfı vs. isimleriyle de anılan sandıklardır. İhtiyaç sahibi olan esnafa(hasta, sakat, işsiz vs.) yardım etmek, fakirlerin ihtiyaçlarını gidermek, dinî günlerdeki masrafları karşılamak gibi amaçlarla kurulan sandıklar, kethüda, yiğitbaşı ve ihtiyarların nezaretinde toplanmaktadır.

Vâkîf esnaf, gayrimenkul olarak kendi yaşadığı evini, hali hazırda kirada olan başka ev ya da odalarını ve dükkânlarını vakfetmiştir. Gayrimenkul satın alabilecek miktarda para bıraktığında ise çoğunlukla, akar satın alınıp vakfına eklenmesi ve bunların da icâreteynle taliplilerine kiraya verilerek gelecek gelirlerin vakfın giderleri için kullanılmasını şart koşmaktadırlar.³⁵

“2762 sayılı Yasa'nın ilk halinde mülhak vakıf olarak kabul edilen cemaat ve esnaf vakıfları, 1949 yılında yapılan Yasa değişikliğiyle mülhak vakıflar statüsünden çıkarılmışlardır.”³⁶

1.1.2. Vakıfların Şartları

1) “Her şeyden önce vakfın vakfeden tarafından verildiğini gösteren ifâdenin bilinmesi gerekir.”³⁷

³⁴ M. Refik Korkusuz, Ömer Ergün, Hukuksal Boyutlarıyla Eski Ve Yeni Vakıflar, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 16, Diyarbakır, 2009, s. 91

³⁵ Miyase Koyuncu Kaya, Vakıf Kurucusu Olarak Osmanlı Esnafı (18. Yüzyıl İstanbul Örneği), **Vakıflar Dergisi** 42, Aralık 2014, s. 42

³⁶ Mustafa Çağatay, Geçmişten Günümüze Azınlık Vakıflarının Mal Edinmeleri Sorunu, **TBB Dergisi**, s. 96, 2011, s. 105

2) Mütevellî akıllı, erişkin, vakıf işlerini yönetme gücü ve becerisinde olmalıdır. Mütevellî diye gösterilen kimse çocuksa, ergin yaşa gelinceye kadar bir vekil tayin edilir. Mütevellînin erkek olması şart değildir. Bir kimse birçok vakfın mütevellîsi olabilir. Bir mütevellî işinden alınır veya ölürse yargıç yerine başka bir mütevellî tayin eder. “Vakıf mütevellîleri ölüm yoluyla neslin sona ermesi gibi herhangi bir sebepten dolayı ortadan kalkınca yani vakfın mütevellîsi kalmayınca bu görevi kadının ya da nâzırın atadığı kişiler doldurmaktadır.”³⁸Mütevellînin yetkisi sonsuz ve sınırsız değildir. Vakıfta herhangi bir hilesine, yanlısına veya hâinliğine rastlanması durumunda yetkisi elinden alınabilir.

3) “Vakfiyede evlat sözü bir kere geçiyorsa bir kuşağa aittir. İki kere geçiyorsa yakın ve uzak tüm nesilleri kuşatır.”³⁹

4) Kocasız zengin olan kadın vakıftan faydalanamaz.

5) Muhayyerlik (seçime bağlı) şartıyla vakıf kurmak sahih değildir.

6) Vakfeden şahıs yani vâkıf akıl sahibi, hür, baliğ ve vakfa razı olmalıdır.

7) Vâkıf vakfettiği şeyi hayır işlemek, sevap ve Allah rızasını kazanmak için vakfetmelidir.

8) Vakfedenin şartları bilinmiyorsa gelenek ve göreneğe göre davranılır.

9) Vakfedilen şey belli olmalı ve bilinmelidir. Mevcut olmayan bir şeye bağlı vakıf sahih olmaz. Vakıf sonuçlandırılmış (münce) olmalıdır.

10) Vakfedilen şeyin aynı (vakfedenin elinde bulunan mal) olması şarttır.

11) Vakfedilecek malın akar (ev, dükkân, tarla vs. gibi) olması gerekmektedir.

12) Vakfedilecek bina ve ağaçlar yıkılmaya, sökülme veya ilerleyen zamanda yok olmaya mahkûm olmamalıdır.

13) Vakfedilen şeyin vakıf sırasında vâkıfın malı olması şarttır.

14) “Vakfın meşrutun lehi (vakfeden tarafından vakıftan yararlanması şart koşulan) kesinlikle belli edilmeli ve ihmalden uzak tutulmalıdır.”

³⁷Şeker, **Müesseseleri**, s. 201

³⁸Akgündüz, **İslâm Hukukunda**, s. 65

³⁹Ülken, **Vakıf Sistemi**, s. 17

- 15) Vakıfnamede yazılı olan şartlar sonradan değiştirilemez; ancak vakıf yapıldığı zaman sonradan değiştirilebileceği yazılmışsa değiştirilebilir.
- 16) Harcamalarda öncelik vakfın ihtiyaçları olmalıdır. Yani vakfın tamirine, bakımına, onarımına ait masraflar vakıftan faydalanma ve hizmet edenlerin ücretlerinden önce gelir.
- 17) İki kiralama sistemine bağlı vakıfların sahibi bu vakfı başkasına bedel karşılığı veya parasız devredilebilir.
- 18) İşe yaramayacak kadar harap hale gelen vakıf, en yakın başka bir vakfa bağlanır.
- 19) Vakfın malı bir kat kirasıyla kiralanır.
- 20) Vakfın devredilmesi için yeni bir sözleşme yapılması gerekmektedir.
- 21) Vakıf olan bir akarın yerinin değiştirilmesi için vakıfname şartlarında bunun yazılı olması gereklidir.

1.1.3. Vakıfların Yararları

Bilindiği üzere Osmanlı Devleti millet esasına dayalı bir devlet yapısına sahiptir. Osmanlı'da devlet, vatandaşın canını, malını korumak, var olan düzeni ve güvenliği devam ettirmek sûretiyle sınırları muhafaza etmek, devletin bekâsını her şeyin üstünde tutmak ve düzeni ilgilendiren her türlü imkânı sağlamakla mükelleftir. Bu devlet teşkilatlanması içerisinde en başta padişahlar olmak üzere birçok varlıklı kimse ve devlet adamları çeşitli vakıflar kurarak millete hizmet götürmüş ve İslâm dininin gerektirdiği yardımlaşmayı da sağlamışlardır. Kurulan bu vakıflar sayesinde Osmanlı Devleti sosyal, kültürel, dinî, ekonomi ve sağlık alanlarında daha az harcama yapmış, tüm bu hizmetlerin yürütülmesini de vakıflar eliyle gerçekleştirmiştir.

Osmanlı Devleti'nde kurulup faaliyet göstermiş olan vakıfların çalışma alanları çok çeşitlidir. Şimdi bunlara kısaca değinelim:

- 1) Vakıf müessesesi, fakir halkın korunup gözetilmesini, ihtiyaç sahibi kimselerin maddî-manevî ihtiyaçlarının karşılanarak toplumsal barış ve dayanışmanın korunmasını sağlamıştır.

- 2) Ülkenin bayındırlık faaliyetleri vakıflar eliyle gerçekleştirilmiş, dolayısıyla pek çok medrese, cami, hamam, yol, köprü ve kanal vb. tesislerin kurulması sağlanmıştır.
- 3) Eğitim ve kültür faaliyetlerinin düzenli olarak yürütülmesi vakıflar eliyle gerçekleşmiştir. Vakıflar medreselerin kurulmasında rol oynadıkları gibi, bu kurumlarda eğitim veren hocalarla, eğitim gören talebelerin de giderlerinin karşılanmasını sağlamışlardır.
- 4) Vakıflar tarafından kurulan kervansaraylar sayesinde ticârî faaliyetler aksamadan gerçekleşebilmiş, tüccarlar ticaret yapmaya gittikleri yerlerde rahatlıkla konaklama imkânı elde etmişlerdir.
- 5) Vakıflar aracılığı ile akıl hastaneleri ve Darüşşifalar kurulmuş, böylece halkın sağlık sorunlarının giderilmesi hususunda önemli adımlar atılmıştır.
- 6) Vakıflar Anadolu'nun Türkleşmesine de katkıda bulunmuşlardır. Zira vakıflar vasıtasıyla devletin kuruluş yıllarında fethedilen topraklara Türkler yerleştirilmiştir.
- 7) Askerî alanda ihtiyaç duyulan pek çok donanım vakıflar sayesinde gerçekleştirilmiştir. Kale inşâsı, donanma giderleri, top yapımı vb. hizmetlerin devam etmesi sağlanmıştır.
- 8) Fethedilen bölgelerde yeni şehirler inşâ edilmiş, böylece buralardaki toplumsal hayata büyük bir canlılık kazandırılmıştır.
- 9) Şehirlerin, kasabaların ve köylerin zamanla gelişip büyümesinde ve bayındır hale getirilmesinde vakıflar çok önemli ve büyük bir rol oynamışlardır.

Yukarıda bahsettiklerimiz ve daha pek çok hizmet hep vakıflar sayesinde gerçekleşmiştir. Böylece şehirleşme ve devletleşme sağlanabilmiş, insanlar birbiriyle iletişim halinde bulunabilmiş, yeni iş imkânları doğmuştur.

“Vakıflar eğitim ve kültür açısından da çok önemli bir yere sahiptir. Bilindiği gibi bu kurumlarda eğitim parasız ve yatılıdır. İmaretlerde öğrenciye, hocalara, çalışanlara ve misafirlere iki öğün sıcak yemek pişmektedir.”⁴⁰ Ayrıca eğitim sadece belli bir kitleye mahsus, halktan kopuk bir sistem şeklinde değildir. Dolayısıyla tüm bu

⁴⁰Öztürk, **Vakıf Müessesesi**, s. 31

masraflar hatta kütüphanelerdeki yazma kitapları kaleme alan kâtiplerin maaşları dahi vakıf gelirlerinden karşılanmaktadır.

“Yol, su, kanalizasyon gibi unsurlardan oluşan fiziki ve mabet, mektep, kütüphane, hamam, çarşı, pazar vs. birimlerden teşekkül eden sosyal alt yapının tamamlanarak sağlıklı bir iskânın yapılmasına vakıf eliyle ortam hazırlanmasının yanında, özellikle dini yapılarda realize edilen, her biri güzel sanatların bir kolunu meydana getiren, oymacılık, kakmacılık, çinicilik, tezhip, vitray ve hat sanatı gibi kültür eserlerinden en seçkin örnekler vakıf serleri üzerinde gerçekleştirilmiştir.”⁴¹ Bu noktada vakıf müessesesini yok sayarak Türk İslam sanatından bahsetmek de imkânsızdır.

Vakıflar vasıtasıyla güçlü devletler tarafından mülkiyet haklarının ezilip, yok edilmesine engel olunmuştur. İslâm medeniyetinin yüzyıllar öncesinden gelen o zengin mimarî mirası finanse edilip korunabilmiştir. Mahalleler var olan ağır vergi yükünden kurtulmuş, arazilerin aşırı derecede parçalanması önlenmiş, yaşlılık ve maluliyet maaşları zamanında ödenmiştir. Tüm bunların yanısıra henüz günümüzdeki manâda bir kurum olarak sigortanın bilinmediği o çağlarda lonca ya da mahalle üyeleri için ilkel de olsa bir sigorta güvencesi getirilmiştir. Nitekim bu vasıtayla da köprüler, yollar, kaldırımlar, limanlar, kütüphaneler, deniz fenerleri, sarnıçlar, su bentleri ve çeşmeler inşâ edilip korunabilmiştir. Kısacası gelişmiş bir toplumda olması gereken hizmetlerin neredeyse tamamı vakıf sistemi sayesinde finanse edilmiştir. Vakıflar bu hizmetleri sadece finanse etmekle kalmamış, aynı zamanda uzun yıllar sürekliliğini sağlayarak korumayı da başarmışlardır.

“Dini inanç ve düşüncenin ortaya çıkardığı güçlü müesseseler olarak vakıflar, siyasi çalkantı ve idari istikrarsızlıklar dışında kalmaktadırlar. Bu dokunulmazlık sayesinde onlar, toplum hayatımızda istikrar ve devamlılık sembolü olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Nitekim vakfedilen malların, herhangi bir sebeple müsadere edilememeleri, kullanım sahalarının değiştirilmemesi ve vakfiyelerindeki esaslara aykırı davranılmadıkça mütevellilerinin vazifelerinden alınmamaları, bu müesseseleri siyasi ve idari müdahalelerin dışında bırakmıştır.”⁴² Vakıfların siyasi anlaşmazlıkların dışında

⁴¹ Öztürk, **Vakıf Müessesesi**, s. 30

⁴²Ziya Kazıcı, **Osmanlı'da Vakıf Medeniyeti**, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 2014, s. 14

birakılmaları da kuruluş amaçlarına uygun biçimde, halka hizmetler vermeye yönelik işlevlerinin devam etmelerine yol açmış, böylece uzun yıllar bu müessese toplum yararına hizmet vermiştir.

1.1.4. Vakıfların Yönetimi

Vakıfların düzgün biçimde işlev görebilmesi, insanlara yarar sağlayabilmesi için vakfiyede belirtilen şartlara uyulması, doğru yönetilmesi, bakım ve onarımının düzenli biçimde yapılması gerekmektedir. Tüm bunların gerçekleşmesi için de pek çok görevliye ihtiyaç duyulmaktadır.

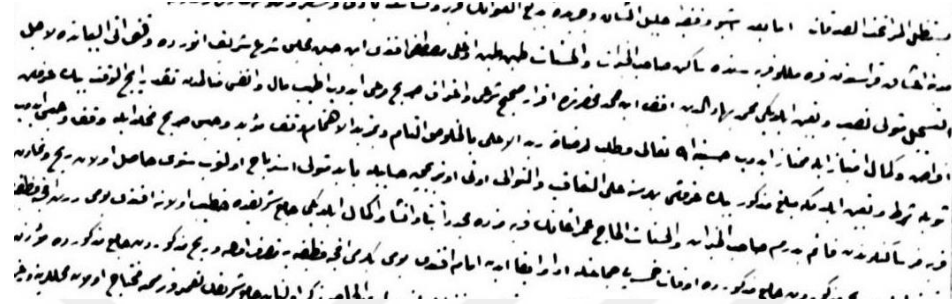
Vakıf sektöründe görev yapan personel kendi arasında ikiye ayrılmaktadır. Doğrudan vakfın idaresinden sorumlu olan nâzır, müteveli, muhasip, tahsildar, kâtip gibi yönetim görevi yapan personele idari personel; vakfın amacını gerçekleştirmek üzere vazife yapan ve bir bakıma ihtisas sahibi olan müderris, hatip, imam, kütüphaneci gibi unvanlara sahip personele ise hizmet personeli adı verilmektedir. Hizmet personeli de ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi vazifenin ifası ilmi dirayete bağlı olan cihetlerdir. Bunlara “cihet-i ilmiye” denir. Eğitim, kültür ve sağlık sektörlerinde çalışanlar bu gruba girmektedir. İkincisi ise dülgerlik, taşçılık, türbedarlık, kayımlık ve hizmetçilik gibi ferdî kabiliyetlere dayalı iş ve sanata taalluk eden ve ilim tahsiline ihtiyaç göstermeyen cihetlerdir. Bu cihetlere de “cihat-ı bendeniyye” denir.”⁴³

Müteveli, sözlükte “başkasının işini gören, dostluk gösteren, bakımını üstlenen” gibi anlamlar taşımaktadır. Terim olarak ise vakfiye şartları, şer‘î hükümler ve mer‘î mevzuat çerçevesinde vakfın işlerini idare etmek üzere görevlendirilen kimseyi ifade eder. Bu görev ve yetkiye velâyet (vilâyet), görevlendirme işine de tevliyet denilmektedir.”⁴⁴ Osmanlı uygulamasında mütevellinin yaptığı iş için çoğunlukla tevliyet tabiri kullanılmaktadır. Müteveli heyetinin atamasında vakfedenin (vâkıf) iradesi esas alınmaktadır. Ancak iradenin belirlenemediği durumlarda yetki hâkime geçer. İncelediğim Uşak vakfiyelerinin tamamında mütevellilik görevi şahıslara bırakılmış ve şahısların ismine, unvanına da yer verilmiştir. Birkaç örnek sunalım:

⁴³ Öztürk, **Vakıf Müessesesi**, s. 169

⁴⁴ Nazif Öztürk, Müteveli, **DİA**, Cilt: 32, 2006, s. 217

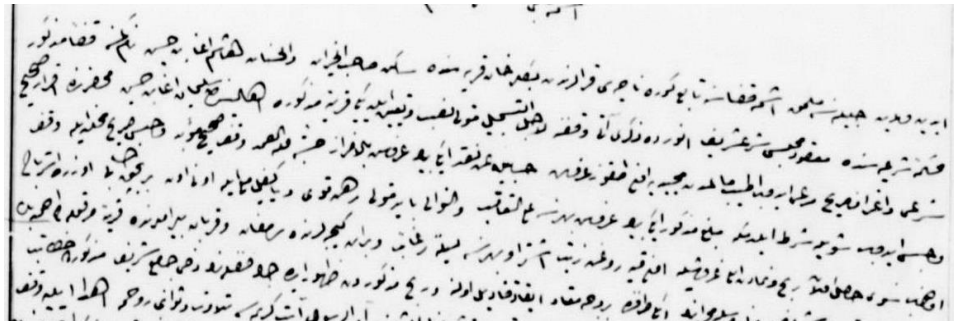
593 numaralı defterin 148. sayfa 140. sırasında kayıtlı "Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı"na ait 28 Zi'l-hicce 1311 miladi 05/04/1908 tarihli vakfiyesinden bir bölümü inceleyelim:

Metinde “Medîne-i Uşak kurâsından Karahallü Karyesi’nde sâkin sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti’l-beyâna li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği Mehmed Bahaeddin Efendi ibn Mehmed mahzarında...⁴⁵ ifâdesi yer almaktadır.

Yukarıda bir bölümünü ele aldığım metninde görüldüğü gibi mütevellî olarak görevlendirilen şahıs, ismiyle birlikte açıkça vakfiyede yer almaktadır.

Bir başka örneği ise 603 numaralı defterin 181. sayfa 305. sırasında kayıtlı Aydın’da "Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı"na ait 6 Zi'l-ka`de 1321 milâdi 24.01.1904 tarihli vakfiye metninin aşağıda yer alan bölümünden inceleyelim;

Vakfiyede “Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi` Görë NâhiyesikurâlarındanBağlarhanKaryesi’ndesâkinsâhibü’l-hayrâtve’l-hasenât Haşim Ağa bin Hüseyin nâm kimesne kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`iyesinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i

⁴⁵ VGM 593 Numaralı Defter, 148. Sayfa 140. Sıra

mezkûre ahâlisinden Süleyman Ağa bin Hüseyin mahzarında...”⁴⁶ ifâdesi yer almaktadır.

Görüldüğü gibi bu vakfiyede de müteveli olan şahıs ismi ile beraber metinde belirtilmiş bulunmaktadır.

Nâzır ise sözlükte “bakmak, görmek; düşünmek, incelemek; hüküm vermek” anlamlarındaki nazar kökünden türemiştir ve özellikle divanlar ve vakıflar gibi malî kurumları yöneten veya denetleyen kimseler için kullanılmıştır.⁴⁷ Osmanlı uygulamasında mütevellinin vakıfla ilgili tasarruflarını kontrol etme ve gerektiğinde ona vakıfla ilgili meselelerde danışmanlık yapma görevini üstlenen kişi veya organlar için de kullanılmıştır.

Vakıfların halka yararlı kurumlar olarak varlıklarını sürdürebilmeleri için doğru kişiler tarafından iyi idare edilmeleri şarttır. Osmanlı’da ne yazık ki vakıf müessesesi başta yönetimdeki aksaklıklar olmak üzere çeşitli sebeplerden dolayı zaman içerisinde bozulmalara uğramıştır. “XIX. ve XX. yüzyıllarda merkezileşmeyle gelen gelişmeler vakıf sistemini zayıflatmış ve bu hizmetlerin İslam toplumlarında gerçekleştirilmesini giderek zorlaştırmaya başlamıştır.”⁴⁸

“1826’da II. Mahmut tarafından Evkaf Nezareti’nin kurulması ve sonrasında yapılan birtakım düzenlemelerle vakıf yönetiminde de merkezileşmeye gidilmiştir. Evkaf Nezareti’nin uyguladığı politikalar sonucunda vakıf görevlileri maaşlarını nezaret bünyesinden alan birer devlet memuru haline gelmişler, Nezâret’in gittikçe artan yetkileri ve genişleyen bürokratik yapısı vakıfların işleyişini olumsuz yönde etkilemiştir. Nezâret’in elinde bulunan vakıflara ait paraların başka amaçlarla kullanılması ve devlet bütçesinde ortaya çıkan açıkların Evkaf Nezareti’nin elinde toplanan vakıf gelirleri kullanılarak kapatılması gibi sebeplerle vakıf tesisler ihmale uğrayarak önemli ölçüde zarar görmüş ve hizmetlerde ciddi aksamalara yol açılmıştır.”⁴⁹

Tanzimat sonrası taşradaki bazı kimseler kendi evladını veya akrabasının çocuklarını askere gitmekten alıkoymak amacıyla cami, mescid, zaviye gibi hayrat

⁴⁶ VGM 603 Numaralı Defter, 181. Sayfa 305. Sıra

⁴⁷ Cengiz Tomar, Nâzır, **DiA**, Cilt: 32, 2006, s. 449

⁴⁸ Çizakça, Boyutları, s. 21

⁴⁹ Özcan, **Para Vakıfları**, s.73

eserler yaptırmışlardır. Devlet bu kötüye kullanımların önüne geçmek için vakfın kuruluşuna birtakım sınırlamalar getirir. Buna göre vakıf yaptıracak kimseler yaptıracığı binaları sağlam inşa ettirecek, vakfi işletmeye ve tamirine yetecek miktarda mal varlığına sahip olacak, yeniden inşa edilen cami ve mescide imam ve hatip, zaviyeye şeyh tayin etmede “esnân-ı askeriye” konusuna dikkat edilecek, askerlik zamanı gelenler atanmayacaktır. Gerek devletin bu müdahalesi, gerekse halkın XIX. yüzyıldaki yoksullaşması dolayısıyla bu yüzyıllarda hayırseverler sıfırdan bir vakıf inşa ettirmek yerine mevcut bir vakıf eserin bakım onarımını yapmayı ya da farklı şekilde aktif olan vakıflara katkıda bulunmayı tercih etmiştir. Nezâret bünyesinde başlatılan ıslahat hareketlerinin bir parçası olarak personelin ücretleri yükseltilmiş, tahsilatın ve iş akımının hızlandırılması, tasarrufun sağlanması için birtakım önlemler alınmıştır. Örneğin tahsilatın hızlandırılması için her belediye bünyesinde İcâre-i Evkaf Memurluğu kurulmuştur. Görüldüğü gibi yapılan düzenlemelerle liyakatli personel temin edilmeye, israf önlenmeye, hizmette sürat kazandırılmaya ve kalite arttırılmaya, bürokrasi azaltılmaya, rüşvet, adam kayırma, iltimas yok edilmeye çalışılmıştır.

Vakıfların yönetiminde görülen dağınıklığın giderilmesi ve yolsuzlukların önlenmesi için merkezî bir anlayışla Evkâf-ı Hümâyün Nezâreti'nin kurulması ve bu nezâretin merkez ve taşra teşkilâtının oluşturulması ne yazık ki beklenen ve istenilen sonucu vermemiştir. “Nezâretin kurulması ile başlatılan ve Tanzimat’la birlikte hız kazanan, vakıf köy ve mezra âşârı ile mukâtaa bedellerinin tahsili görevinin maliyeye verilmesi, tahsilat karşılığı kesilen miktarların sürekli mîrî hazine lehine yükseltilmesi, sonraları gelir fazlalarının tamamına el konulması, toplam gelirin % 15’inin tecil edilmesi gibi yollarla vakıf gelirlerinin Maliye Hazinesi içerisinde tutulması vakıf eserlerinin harap ve bakımsız hale gelmesine yol açmıştır. Batıların teşvik ve baskısı ile önce vakıfların yönetiminin merkezîleştirilmesi, ardından vakıfların imkân ve gelirlerinin devletin diğer sektörlerine aktarılması ve daha sonra hukukî bir düzenleme ile mîrî hazine ile vakıflar arasında mevcut alacak ve borçların karşılıklı ibra edilmesi vakıfları borçlu, mütevellileri yoksul hale getirmiştir.”⁵⁰

⁵⁰Nazif Öztürk, Evkâf-ı Hümâyün, **DİA**, Cilt: 11, Ankara, 1995, s. 524

Osmanlı toplum hayatında sosyal, siyasî ve kültürel açıdan derin izleri bulunan, hatta devletin çöküş dönemi olan XIX. yüzyılda bile Türk istihdam ve iktisadî hayatının % 16'larına hâkim olan vakıf müessesesi alınan karar ve yapılan uygulamalar neticesinde büyük oranda tahrip edilmiştir. Evkâf-ı Hümâyun Nezâreti, rûmî 1337 (1921) tarihli Teşkilât-ı Esâsiyye kanununa göre Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti içinde Şer'îyye ve Evkaf Vekâleti olarak kurulmuş, bu vekâlet de 3 Mart 1924'te kaldırılarak başbakanlığa bağlı bir genel müdürlük haline getirilmiştir.

1.2. VAKFIYE NEDİR?

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nde vakfiye tanımını Osman Gazi Özgüdenli şu şekilde yapmıştır: “Bir vakfın kurucusu tarafından düzenlenen vakfın işleyişiyle ilgili resmî belge.”⁵¹ Mehmet Şeker ise vakfiye tabirini “İslam'da Sosyal Dayanışma Müesseseleri” isimli eserinde şu şekilde yapmaktadır: “Vâkıfın resmen bir yazıyla müracaatı üzerine hâkimin de yüzleştirek (mürâfaa) hükmünü verdiğini belirten senede vakfiye (hüccet) denir.”⁵²

Vakfiyeler, tarihî, sosyal ve ekonomik açılardan büyük bir önem arz ederler. Çünkü vakfiyeler, milletin ekonomik ve sosyal yaşayışında önemli rol oynamış olan vakıf müessesesinin nasıl işlev gördüğünü, bu kurumları kimlerin idare ettiğini, kendisinden istifâde edenlerin kimler olduğunu, o dönem toplumun geçim kaynağını, yaşam şeklini vs. durumları öğrenmemize yardımcı olurlar. Vakıfların başlangıçta sözlü olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu durum daha sonra bazı aksaklıkları doğurmuş ve vakıf şartlarının yazılarak belirlenmesine ihtiyaç duyulmuş ve böylece vakfiyelerin ortaya çıkması sağlanmıştır.

“İslam tarihinde ilk vakfiyenin Hz. Ömer tarafından yazdırıldığı bilinmektedir. Ancak bunun Hz. Peygamber'in sağlığında mı yoksa Hz. Ömer'in halifeliği sırasında mı yazıldığı konusunda tam bir bilgi yoktur.”⁵³ Ortaçağ İslâm devletlerine ait vakfiyeler farklı şekillerde günümüze ulaşmıştır: Orijinal vakfiyeler, vâkıf tarafından düzenlenen orijinal metni bugüne kadar gelen vakfiyelerdir. Vakıf kitâbeleri, orijinal vakfiye

⁵¹Osman Gazi Özgüdenli, Vakfiye, **DİA**, Cilt: 42, Ankara, 2012, s. 465

⁵²Şeker, **Müesseseleri**, s. 191

⁵³Şeker, **Müesseseleri**, s. 192

metinlerinin özetlerini içeren, genellikle vakfın tesisinden kısa süre sonra düzenlenen ve ait oldukları binalar üzerine konan vakfiyelerdir. Vakfiye suretleri ise vakfiyelerin zamanla eskiyip yıpranması yüzünden sonraki dönemlerde vakfiye sûretlerinin (sevâd) hazırlanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Yine bu dönemlerde denetim ve kontrol amacıyla defterlere kaydedilen bazı vakfiye sûretleri de günümüze ulaşmıştır. Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde Selçuklu ve Beylikler devrine ait vakfiye sûretlerinin kaydedildiği defterlerin büyük kısmı saklanıp korunmaktadır.

1.2.1. Vakfiyelerin Bölümleri

“Vakfiye ebat olarak ister büyük ister küçük içindeki muhtevası itibariyle üç ana bölüme ayrılmaktadır:

- 1) Dibâre (Giriş): Vâkıfın vakfı kurma sebebini içine alan bu bölüm çok defa âyet ve hadislerle güçlendirilmektedir.
- 2) Vakfın hizmet şartları: Vakıf müessesesi ve vakfedilenin hizmet şartları, gelir kaynakları ve masraf yerlerini ihtiva eden ikinci bölüm vakfiyenin en uzun kısmını teşkil eder.
- 3) Sonuç: Sonuç kısmında müessesenin şeriata uygunluğu belirtilerek sonunda tarih ve şahitlerin imzaları bulunur. Ankara'da yalnız VGM arşivinde 26798 vakfiye bulunmaktadır.”⁵⁴

Vakfiyeler Arapça olarak yazılmaya başlamıştır. Selçuklular gibi Arap olmayan Müslüman milletler de genellikle Arapça olarak yazılmışlardır. “İlk Türkçe vakfiye Germiyanoğlu Yakup Bey II (V. 1428) ‘e ait olan taş üzerine yazılan bir metindir.”⁵⁵

Ortaçağ İslam dünyasına ait vakfiyeler üç şekilde günümüze kadar gelmişlerdir. Vâkıfın düzenlemesi suretiyle günümüze kadar gelmiş olanlar orijinal vakfiyelerdir. Bu orijinal vakfiye metinlerinin özeti şeklinde gelenler ise vakıf kitabeleridir. Vakfiye suretleri olarak günümüze gelmiş olanlar ise vakfiyelerin zamanla yıpranması sonucu elde edilmiş olan suretlerden oluşmaktadır.

⁵⁴Şeker, **Müesseseleri**, s. 193

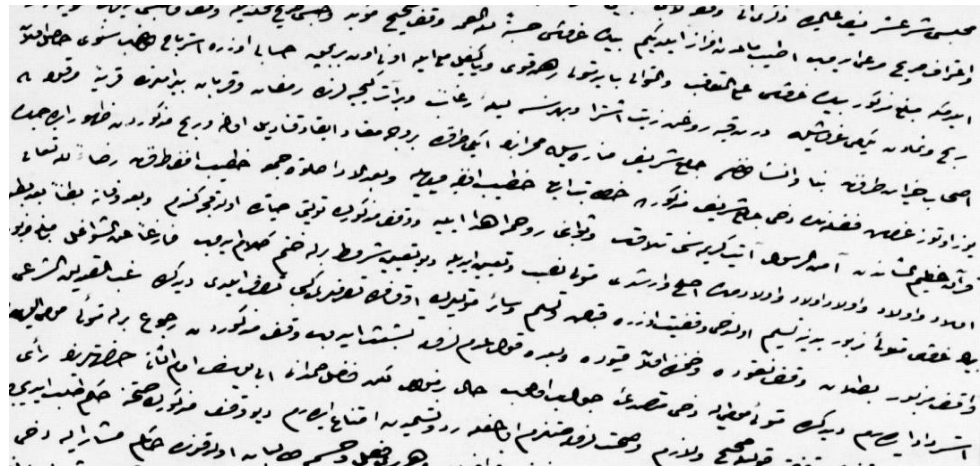
⁵⁵Şeker, **Özellikleri**, s. 2

Vakıfların pek çoğu devlet adamları tarafından yaptırıldığı için vakfiyeler de devrinin siyasi olaylarına ışık tutacak özellikleri içermektedir. Bu durum da bize vakfiyelerin sosyal ve ekonomik hayata olan katkısının yanında siyasi hayatta da oynadığı rolü göstermektedir.

Vakfiyelerin incelenmesi dil bilimciler için de son derece önemlidir. O devirlerde o bölgede kullanılan dillerin ne olduğu, var olan yerel lehçeleri kullanılan ana dil ve üslup özellikleri vakfiye metinlerinde görülmektedir. Bu konuyla ilgili kıymetli hocamız Prof. Dr. Mehmet Şeker "Vakfiyelerin Türk Kültürü Bakımından Özellikleri" isimli makalesinde Süleymaniye Vakfiyesini örnek göstermekte ve vakfiyenin dilinin Türkçe olduğunu, üslubunun süslü olduğunu, yer yer âyet, hadis ve kıtaların bulunduğunu belirtmektedir.

Vakfiye metinlerinde itaplardan atıflarda bulunmaktadır. Dolayısıyla pek çok eser vakıflar yoluyla bize kadar ulaşabilmiş ve kültürümüzün kaynağı olmayı başarmış, edebiyat ve kültür hayatımıza katkı sağlamıştır.

Vakfiyelerde günlük yaşama dair izlere de rastlanmaktadır. Uşak vakfiyelerinde de bayram veya kandil günlerinden bahsedilmekte, bu özel ve anlamlı günlerde camilerin veya mescitlerin aydınlatılması gerektiği anlatılmaktadır. Bu günlerde okunacak dualara, bu duayı okuyacak kimselerin kim olduğuna ve bu iş için ödenecek paralara vakfiye metinlerinde tek tek yer verilmektedir. Örneğin Uşak vakfiyelerinden 602 numaralı defterin 268.sayfa 459.sirasında kayıtlı Eşme'de "Abdullah bin Ali Vakfi"na ait olan 5 Rebî'ü'l-evvel 1321 milâdi 01.06.1903 tarihli vakfiyeyi inceleyelim:

Vakfiye metninde “Meblağ-ı mezkûr bin guruş ale't-te`âküb ve't-tevâli bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile onu on bir buçuk hesâbı üzere istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemadan yigirmi guruşla dört kıyye rugân-ı zeyt iştirâ ve beher sene leyle-i Reğâib ve Berât gecelerinde Ramazan ve Kurban bayramlarında karye-i merkûmede ashâb-ı hayrât tarafından binâ ve inşâ olunan câmi`-i şerîf minâresiyle mihrabının iki tarafına ber-vech-i mu` tâd îkâd-ı kanâdil oluna ve rıbh-ı mezkûrdan zühûr idicek yüz otuz guruş fazlanın dahi câmi`-i şerîf-i mezkûrda hitâbet iden hatîb efendiye virüle ve ba`de'l-eda salât-ı Cum`a ve hatîb efendi tarafından rızâenli`llâhite`âlâ Kur`ân-ı Azîmü`ş-şân`dan Amene`r-resûli âyet-i kerîmesini tilâvet ve sevâbını ruhuma ihdâ eyleye ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti hayâtta oldıkça kendim...”⁵⁶ ifâdesi yer almaktadır.

Görüldüğü gibi metnin bu bölümünden o dönemde geçerli olan para birimini, imam, hatip gibi meslek erbaplarının var olduğunu, bayramlara ve kandillere verilen önemi vs. anlamak mümkündür. Bu örnekte olduğu gibi incelediğim Uşak vakfiyelerinin tamamında vakfedilen miktar, bu miktarın nerelere nasıl harcanacağı, vâkıfın adı, unvanı, mütevellinin kim olduğu, dönemin din adamlarının kimler olduğu vs bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca vakfiyeler kuruldukları bölgenin sosyal yapısını da yansıtırlar. Çünkü metinlerde vakıftan yararlanacak kimseler ihtiyaç durumlarına göre sıralanmaktadır.

Yalnız Uşak vakfiyeleri değil, tüm vakfiyelerden tesis edilen vakfın nasıl idare edileceği, nerelere ne gibi harcamalar yapılacağı, kaç kişinin çalışacağı, bunlara ne kadar maaş ödeneceği, harcamaların hangi gelirlerle karşılanacağı, vakıftan kimlerin ne şekilde faydalanacağı gibi hususları görmemiz mümkündür.

1.2.2. Vakfiyelerin Kaydedildiği Malzemeler

Vakfiyelerin yazıldığı materyalin türü bize o dönemdeki hammaddeler kültür tarihi, kronoloji ve güzel sanatlar hakkında da bilgi vermektedir. Vakfiyeler, kâğıtlara, bezlere, derilere ve taşlara yazılmaktadır. Arşivlerimizde en çok kâğıda yazılı vakfiye metinleri yer almaktadır. “Çok eski tarihi vakfiyeler devirlerinin sanatları arasında kâğıt

⁵⁶ VGM 602 Numaralı Defter, 268.Sayfa, 459. Sıra

yapımının da varlığını bize gösterir.”⁵⁷ Ayrıca vakfiyelerdeki yazı üslubu ve süslemeler de yazı sanatının gelişmişlik düzeyini anlamamızı sağlar. Vakfiyelerin çoğunun ciltli kitap olarak saklanması, metinlerin daha uzun yıllar, dayanıklı biçimde korunup, onlardan yararlanabilmemizi sağlamıştır. Cild yüzünün süsü, cildin korunması için yapılan kaplar ve vakfiyede yer alan tezhipler hep bize o dönem kültür ve edebiyat tarihi hakkında bilgi vermektedir.

Uşak vakfiyelerinde de görüldüğü gibi vakfiyelerde gerek başta, gerekse sonda pek çok dua bulunur. Metinde geçen bu duaların dışında beddualar da yer almaktadır. Özellikle vakfiyede belirtilen hizmetleri yerine getirmeyen, ona ihanet eden, vakfi kuruluş amacının dışında kullanan, rüşvet alan, haksız olarak vakıf malından yiyen ve onu değiştiren için beddualar yer alabilir.

Genel olarak hiçbir vakfiye metni sadece tarihî birer belge değildir. Bunun yanında sosyal tarih, ekonomi ve kültür tarihi araştırmaları için de önemli bilgiler içeren değerli kaynaklardır. Özellikle de cami, mescid, medrese, dârüşşifâ, hankah ve kervansaraylara ait vakfiyeler eğitim, tıp, sanat ve mimari tarihi araştırmaları için diğer kaynaklarda neredeyse hiç rastlanmayan bilgiler içerebilmektedir. Bu yüzden vakfiye metinleri çok iyi incelenip, araştırılıp, değerlendirilmelidirler.

⁵⁷Şeker, Özellikleri, s. 12

İKİNCİ BÖLÜM

PARA VAKIFLARININ VAKIF MÜESSESESİNDEKİ YERİ

2.1. PARA VAKFI

Vakıf sisteminde gayrimenkuller ve menkuller olmak üzere iki çeşit mal varlığı yer almaktadır. Menkuller, belli bir gelir elde edilmek üzere ihtiyaç sahiplerinin kullanımına sunulmaktadır. Cami, medrese, zâviye, hastane gibi gayrimenkul adı verilen hizmet binaları ise vakıf amacı doğrultusunda kullanılmaktadır. Para vakıflarında söz konusu olan önemli husus, bunların gayrimenkul malın değil de belli bir paranın vakfedilmesiyle oluşuyor olmasıdır. Bu tür vakıflarda vakfedilen para mütevellî heyeti tarafından saklanıp, işletilir. Bu paradan elde edilen kâr ise toplum yararına ve amaca uygun biçimde harcanır.

2.1.1. Para Vakıflarının İslâm Hukukundaki Yeri

Para vakfi, kuruluş sermayesinin bir kısmı veya tamamı nakit paradan oluşan vakıftır ve bu vakıfların İslâm'a uygun olup olmaması durumu uzun süre tartışılmalı bir meseledir. Kimi ilim adamları para vakıflarının kurulmasını ve işletilmesini câiz görürken, kimileri ise buna karşı çıkmakta ve cevaz vermemektedirler.

Para vakıfları konusundaki tartışmanın habercisi İbn Kemal'dir. Muhtemelen kendi döneminde yeni yeni gündeme gelmeye başlayan para vakıflarının meşruiyeti meselesine yönelik olarak kısa bir risale kaleme almıştır. Bu risalede para vakfetmenin câiz olduğunu savunmuş, ayrıca bir kadı tarafından verilen hükmün bir başka kadı tarafından bozulamayacağı hususunu hatırlatarak uygulamada sıkıntı ve karmaşaya yol açmasını engellemeye çalışmıştır.⁵⁸

Ebu Hanife'nin eski öğrencisi olan İmam-ı Züfer'in nakit paraların vakfının kayıtsız şartsız câiz olduğuna dair fetvası öğrencisi Muhammed b. Abdullah el-Ensâri tarafından nakledilmektedir. Hatta bu fetvada vakfedilen paraların nasıl işletileceğine dair usuller de belirtmektedir.⁵⁹

⁵⁸ Tahsin Özcan, İbn Kemal'in Para Vakıflarına Dair Risalesi, **İslami Araştırmalar Dergisi**, Sayı 4, Ankara, 2000, s. 32

⁵⁹ Akgündüz, **İslam Hukukunda**, s. 218

Osmanlı Devleti'nin resmî mezhebi olarak kabul edilen Hanefi mezhebinin kurucusu Ebû Hanife, gayrimenkule tabi olarak vakfedilmesini câiz görürken, Ebû Yusuf hakkında nass (dini bir hüküm) bulunması gibi kayıtlarla menkul malların vakıf olabileceğini belirtmişlerdir. Yeni iktisadî ve ictimâî şartlar, vakfedilen şeylerin vakfedilebilme şartlarının değişmesini zarurî kılmıştır. Bu dönemde büyük söz sahibi olan Ebussuud Efendi'nin de nakit paraların vakfedilmesine dair önemli fikirleri yer almaktadır. Ebussuud'un kanaati, nakit para vakfının örfen câiz olan menkuller arasına sokulması ve İmam Muhammed'in prensibinden hareket edilerek meselenin halledilmesidir. Nakit paranın vakfedilmesi konusunda Ebussuud'un görüşü ağır basmış ve Kanuni devrinde daha önce yasaklanmış olan para vakıfları kanunlaşarak toplumda yayılmıştır.⁶⁰

Hanefi mezhebi dışındaki diğer mezhep imamlarından Ahmed b. Hanbel'den paranın vakfedilmesinin caiz olmadığına dair bir nakil mevcuttur.”⁶¹

“Taşınır malların vakfedilmesine cevaz veren kişi ise İmam Muhammed b. Hasan Al Şeybanî'dir.⁶² İmam Muhammed, menkul malların vakfının gayrimenkule tabi olarak caiz olduğunu belirtmektedir. “Muteber hukuk kitaplarının hepsi teamül haline gelen menkul vakfının caiz olduğunu İmam Muhammed'den nakletmektedirler. İmam Muhammed bunu ifâde ederken “insanoğullarının örf ve âdet haline geldiği şey” demektedir. Sonradan Hanefi hukukçular şey tabirinin içine hayvan ve elbise vakfını da sokmuşlar ve caiz görmüşler, nakit para için de teamül olursa caiz olur demişlerdir.”⁶³

Görüldüğü gibi farklı fikirler yer almakla beraber para vakıfları hakkında genel olan görüş, bu tür vakıfların kurulup işletilmesinin câiz olduğu yönündedir.

⁶⁰ Hamza Keleş, Osmanlılar'da XIX. Yüzyıldaki Para Vakıflarının İşleyiş Tarzı Ve İktisadi Sonuçları Üzerine Bir Çalışma-Karacabey (Mihaliç) Kazası Örneği, **Gazi Üni. Eğitim Fak. Dergisi**, Cilt: 21, Sayı 1, 2001, s. 190

⁶¹ Özcan, **Para Vakıfları**, s. 97

⁶² Neşet Çağatay, Osmanlı İmparatorluğu'nda Riba-Faiz Konusu Para Vakıfları Ve Bankacılık, **V.D.**, Cilt:IX, Ankara 1971, (Riba-Fâiz), s.47

⁶³ Hamza Keleş, Osmanlılar'da XIX. Yüzyıldaki Para Vakıflarının İşleyiş Tarzı Ve İktisadi Sonuçları Üzerine Bir Çalışma-Karacabey (Mihaliç) Kazası Örneği, **Gazi Üni. Eğitim Fak. Dergisi**, Cilt: 21, Sayı 1, 2001, (Karacabey Kazası), s. 192

2.1.2. Para Vakıflarının İşletilme Usulleri

Para vakıflarının gelirinin işletilmesine dair usuller, bizzat vakıf kurucuları tarafından vakfiyelerde yer alan hükümlere bağlıdır. “Vakfın sermayesi, vakıf yöneticileri eliyle ve kuruluş vakfiyesinde belirtilen şartlara göre işletilir. Dolayısıyla işleyiş gerçekleştirilirken sermayenin değer kaybetmemesi ve gelir getirecek bir biçimde işletilmesi (rıbh, riba) ve elde edilen gelirin vakfın kuruluş amaçları doğrultusunda finansal ihtiyaç sahiplerine ve çalışanlara (müteveli, nazir, câbi, kâtip) harcanması vakıf eliyle yapılır. Vakıf çalışanları içerisinde nâzır yer alır, para vakıflarının gözetim ve denetim işlemini görüp gözeten anlamına gelen bu nazırlar yürütür.”⁶⁴

“Para vakıflarının kaynağı, sadece akan nukûd gelirlerine dayanan vakfiyeler değildir. Bir veya birden fazla kimsenin bir araya gelmek suretiyle çeşitli belediye hizmetlerini görmek, mahalledeki dul ve yetimlere maaş vermek, asker ailelerinden muhtaç olanlara bakmak, mahallelilerin vergisini karşılamak, hatta mahallede işi iyi gitmeyen esnafa kredi açmak gibi çok çeşitli kamu ve sosyal hizmet alanlarında faaliyet gösteren “avariz akçesi” veya “esnaf kesesi” adıyla anılan, tasarruf ve yardımlaşma sandıklarının sermayeleri de tamamen vakıf paralara dayanmaktadır.”⁶⁵

Para vakıflarının fonlarının işletilmesinde kullanılan başlıca yöntemler şunlardır:

Para vakıflarının işletilmesinde karz-ı hasen/faizsiz olarak ödünç verme, bidâ'a yani vakıf parayı hayır amacıyla işletip kârı ve sermayeyi vakfa verme, diğer bir ifâdeyle vakıf parayı Allah rızası için, karşılık beklemeden işletip kârın ve anaparanın tamamını vakfa verme, mudâreba yani emek-sermaye ortaklığıyla işletme, murâbaha yani vakıf para ile peşin mal alıp vadeli satarak vade farkı yoluyla kâr elde etme diğer bir ifâdeyle malı peşin fiyatla satın alıp yıllık belli kârla alıcıya devretme veya mu'âmele-i şer'iyye/ bey'ul-îyne yani bir malı veresiye alıp, teslim-tesellümden sonra, alıcıdan peşin fiyatla ve daha az bir bedelle satın alarak aradaki fiyat farkıyla kâr elde etme, istiğlâl yani paraya ihtiyacı olanların menkul veya gayr-i menkûlünü vakfa satıp parasını aldıktan sonra, bu mülkü belli bir zaman için

⁶⁴Cantürk Kayahan, İrfan Görkaş, Osmanlı Dönemi Bölgesel Kalkınmanın Finansman Aracı Olarak Para Vakıflarının Kullanımı, **MUFAD**, Ekim, 2010, s. 216

⁶⁵ Öztürk, Türk Yenileşme, s. 139

kiralayıp kullanmaya devam edip vakfa olan borcunu ödedikten sonra mülkü geri alma, yahut vakfedilen paralarla vâkif şartı gereği vakıf adına gayr-i menkûl satın alınarak kiraya verilmesi ve elde edilen kira gelirlerinin vakfin gayesine göre harcanması gibi usullerden birisiyle veya birkaçı ile işletildiği görülür.⁶⁶

2.1.2.1. Karz (Ödünç Vermek)

Başlıkta da belirtildiği gibi karz, geri ödenmek üzere verilen mal yani borç verme işlemidir. “Hanefî ekolündeki tanıma göre karz, piyasada emsali bulunan (misli) bir malın emsali daha sonra iade edilmek üzere başkasına verilmesidir. Hukukî niteliği itibarıyla karz akdi câiz, yani bağlayıcı olmayan akidler grubunda yer alır. Bu özelliğinin bir sonucu olarak borç veren kişi verdiği borcu dilediği zaman talep edebilir. Başlangıçta bir sürenin şart koşulması da fakihlerin çoğunluğunca hukuken bağlayıcı görülmez ve bu husus karz işleminin bir teberru akdi oluşuyla gerekçelendirilir.”⁶⁷

Karz, prensipte teşvik edilen bir uygulama olmasına rağmen gerçek hayatta nadiren uygulanabilmektedir. Sadece bazı vakfiyelerde güvenilir kefil ve nitelikli rehin ile ihtiyacı olanlara faizsiz ödünç verilmek üzere paralar vakfedilmiştir. Bu yöntemden kasıt, sadece faizsiz borç vermenin sevabına erişmek olabilir. Çünkü bu yöntemle herhangi bir gelir elde etmek ve bunu hayra harcamak mümkün değildir. Bir kimsenin kârı tamamen kendisine ait olmak üzere diğer kimseye sermaye vermesidir.”⁶⁸

2.1.2.2. Mudârebe (Emek-Sermaye Ortaklığı)

Kârı paylaşma esasına dayalı olarak kurulan, emek-sermaye ortaklığı manasında bir İslâm hukuku terimidir. “Sözlükte “yol tepmek” anlamındaki ‘darbfî’l-arz’ deyiminde geçen darb kelimesinden türetilen mudârebe terim olarak bir tarafın sermaye koyması, diğer tarafın işletmeyi üstlenmesiyle kurulan kâr paylaşımı esasına dayalı ortaklığı ifâde eder. İlk dönem Irak bölgesi İslâm hukukçularının benimsediği bu adlandırmada yukarıda geçen deyim bir âyetteki (el-Müzzemmil

⁶⁶ İsmail Kurt, **Para Vakıfları, Nazariyat Ve Tatbikat**, Ensar Yayınları, İstanbul, 1996, s. 152-154

⁶⁷ Yunus H. Apaydın, **Karz**, **DİA**, Cilt: 24, 2001, s. 521

⁶⁸ İrfan Türkoğlu, **Osmanlı Devletinde Para Vakıflarının Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkileri**, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:18, s.2, 2013, s. 191

73/20) kullanımı belirleyici olmuştur; zira burada anlatılan kâr amacıyla gezip dolaşma işletmeci tarafın ağırlıklı faaliyetini oluşturmaktadır. Hicaz bölgesi fakihleri ise sermayedar parasının bir kısmını kesip işletmeciye verdiği için bu ortaklığı karz (kesip koparmak) kökünden türeyen kırâz (mukâraza) kelimesiyle ifâde ederler. Hanefî ve Hanbelîler'in mudârebe, Mâlikî ve Şâfiîler'in kırâz dedikleri akidde işletmeci tarafa mudârib, dârib, âmil, mukâraz, sermaye sahibi yatırımcıya rabbü'l-mâl (mukârız), çalışmaya ise amel adı verilir."⁶⁹

Mudârebe, gerekli ehliyeteye sahip olan tarafların karşılıklı irade beyanlarıyla kurulmaktadır. Mudârebe ehliyeti konusunda vekâlet akdi esas alınmış, mudârib için vekilin, sermayedar için müvekkilin ehliyet düzeyi şart koşulmuştur.⁷⁰

Mudârebe, geçmişte gördüğü işlevin yanı sıra günümüzde de özel finans kurumlarının kullandığı bir araç olması bakımından da önemlidir. Kâr-zarar ortaklığı biçiminde çalışan bir finans kurumuna mudârebe usulüyle yatırılan en kısa yirmi sekiz günlük, en uzun bir yıllık vadeli katılım hesapları murâbaha, alt mudârebe, müşâreke (sermaye ortaklığı), finansal kiralama (leasing) gibi yöntemlerle işletilir.

2.1.2.3. Murâbaha

Vakıf parası ile peşin mal alıp bu malı vade farkı ile satarak kâr elde etme sistemidir. Fıkıhta herhangi bir mal veya hizmetin peşin satış fiyatı ile vadeli satış fiyatı arasındaki fark diye tarif edilir.

“Murâbahanın sahih olması için şu şartların gerçekleşmiş olması gerekir:

- a) Önceki satım sözleşmesi sahih olmalıdır. Hanefî ve Şâfiîler'e göre murâbahaya konu olacak malın satıcıya mutlaka satım yoluyla geçmesi gerekmez; hibe ve vasiyet gibi bir yolla mülkiyeti kazanılan bir mal da kıymeti belirlenerek murâbahaya konu yapılabilir.
- b) Alış fiyatı taraflarca biliniyor olmalıdır. Alış fiyatına nelerin dâhil sayılacağı ve bunu etkileyen değişiklikler murâbaha hükümleri arasında geniş bir yer tutar.
- c) Önceki sözleşmede semen aynı cinsten ribevî bir malla değiştirilmiş olmamalıdır. Ribevî malların kendi cinsleriyle eşit miktarda ve peşin

⁶⁹Mustafa Sabri Küçükbaşçı, Mudârebe, **DİA**, Cilt: 30, 2005, s. 259

⁷⁰Cengiz Kallek, Müdârabe, **DİA**, Cilt: 30, 2005, s. 360

mübâdelesi şart kılındığı için murâbahalı satılması halinde alınan fazlalık kâr değil faiz olur.

d) Kâr taraflarca biliniyor olmalıdır.”⁷¹

Murâbahada satıcının malı alış fiyatı ve malın kendisine olan mâliyeti hakkındaki beyanları bu akde bağlanacak hükümler açısından önemlidir. Murâbaha güvene dayalı bir akid biçimidir. Nitekim satıcı fiyat, maliyet ve satım konusunda malın durumu hakkında müşterinin alımla ilgili irade ve tercihini etkileyecek hususlarda yeterli açıklama yapmakla yükümlüdür.

Murâbaha, günümüzde farklı ülkelerde faizsiz bankacılık tezine dayalı olarak faaliyet gösteren finans kurumlarının işlem hacmi içinde en büyük paya sahiptir. Bu işlemin Türkiye’deki gerçekleşme biçimi ana hatlarıyla şöyledir: Fon kullanmak isteyen müşteri malı bulur, satıcı ile görüşür, akdi kesinleştirmemek şartıyla pazarlık da yapabilir, malın niteliklerini ve bedelini belirten bir proforma fatura ile finans kurumuna talebini bildirir. Kurum tarafından gerekli incelemeler yapıldıktan sonra müşterinin talebi olumlu karşılanırsa istediği mal satıcıdan peşin bedelle sözlü veya yazılı olarak satın alınır ve bedeli doğrudan satıcıya ödenerek kendisinden malın müşterinin belirttiği adrese teslim edilmesi istenir. Satın alma işlemi gerçekleştiikten sonra mal müşteriye belirlenen bedel (fatura tutarı + kâr) üzerinden taksitde bağlanarak satılır. Alıcı ödemeleri anlaşmaya varılan ödeme planı uyarınca finans kurumuna yapar.⁷²

2.1.2.4. Bidâa

“Kârın tamamının sermaye sahibine ait olması şartıyla işleticiye sermaye verme anlamındaki fıkıh terimidir. Sözlükte bad‘ “kesip ayırmak, âşikâr olmak, açıklamak”, bu kökten türetilmiş ibdâ‘ da diğer anlamlarının yanı sıra “bir malı sermaye olarak vermek” mânasına gelir. İslâm hukukunda ise ibdâ‘ (mübâdaa) hukukî bir işlem türü olup “bir kimsenin kârı tamamen kendisine olması şartıyla bir kimseye işletmesi için sermaye vermesi” şeklinde tanımlanır. Bidâa kelimesi de genelde ticarî eşya, özelde ibdâ‘ yoluyla işletilen sermaye, bazen de ibdâ‘ akdi anlamında kullanılır.”⁷³

⁷¹ İbrahim Kâfi Dönmez, Murâbaha, **DİA**, Cilt: 31, 2006, s. 149

⁷² İbrahim Kâfi Dönmez, Murâbaha, **DİA**, Cilt: 31, 2006, s. 151

⁷³ Fethi Gedikli, İbdâ, **DİA**, Cilt: 19, 1999, s. 263

Bidâada vakıf paranın hayır yapmak amacıyla işletilmesi ve buradan elde edilmiş olan kârın da tamamının vakfa verilmesi söz konusudur. Bu işlemde para vakfi, mülkiyet hakkını kendi elinde tutmak kaydıyla finansman işleyişini gerçekleştirmektedir. Vakfi işleten kimsenin bu işten herhangi bir çıkarı ya da maddî beklentisi olması söz konusu değildir. Burada şahsın amacı sadece hayır işleminin gerçekleşmesidir. Bilindiği gibi kâr ve sermaye oranı dönem dönem farklılık göstermektedir. Dolayısıyla para vakıfları mudâra ya da bidâa yolunu seçmişlerse, vakıf geri ödemelerin ne kadar olacağını önceden bilemezler. Borcun tamamı ödenene kadar, ipotekli mal üzerinde satıcı aslı, alıcı fer'i zilyed durumundadır.

Bu vakıfların bir girişim sermayesi finansmanı biçiminde ya da küçük ev atölyelerinin ve girişimcilerin sermaye gereksinimlerini finanse edecek tarzda yapısal bir değişimi sağlayamadığı ve bu nedenle de zaman içerisinde etkinliklerini yitirdikleri bilinmektedir.⁷⁴

“Para vakıfları başlangıçta ellerindeki nakitleri ihtiyaç sahiplerine verirken, geri ödeme yapılacağı zaman % 10-15 oranı arasında, anaparadan bağımsız bir ek getiri istemektedir ve bu durum da birtakım tartışmaları doğurmuştur.”⁷⁵ Bu tartışmalarda, vakıf paralarının işletilmesi yollarından biri olan “muâmele-i şer’iyye” usulünün İslâm’ın yasak ettiği ribâ ile yakından ilgili bulunmasının da önemli payı vardır. “Muamele-i şer’iyye denen vakıf paraları işletme usulünün hukuki dayanağı İslam hukukunda “Bey’ul-îne” diye bilinen bir satım akdi çeşididir.”⁷⁶ “Bu usul Osmanlı hukukçuları tarafından vakıf paraların işletilmesi için bir usul olarak ittihaz edilmiş ve Ebussuud’dan önce de diğer hukukçular tarafından ‘Şer’-i Şerîfe’ uygun hale getirilen şekli kabul ve tatbik edildiği için adına da “muamele-i şer’iyye” denilmiştir.”⁷⁷ Muamele-i şer’iyye konusu zamanla üzerinde durulan ve sınırlamalara maruz kalan bir konu olmuş, en önemli sınırlama da oranlarda yaşanmıştır. Genellikle bu sınırlama ona on bir oranı (%10) iledir. Konuyla ilgili kanunnamelerde, fetvalarda ve uygulamada ona on ikiden (%20) daha fazla bir orana rastlanmamaktadır. Tez konum olan Uşak vakfiyelerinde de oran ona on bir buçuk

⁷⁴Kayahan-Görkaş, s. 227

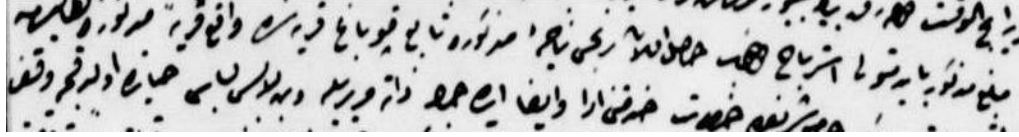
⁷⁵ Kayahan-Görkaş, s. 214-215

⁷⁶Akgündüz, **İslam Hukukunda**, s. 225

⁷⁷ Keleş, (Karacabey Kazası), s. 196

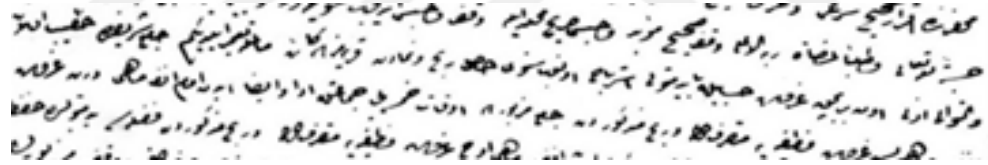
(%11,5) ile % 10 arasında değişmektedir. Vakfiye metinlerinin hiçbirinde %11.5'in üzerinde bir rakama rastlanmamıştır.

Örneğin 603 numaralı defterin 66. sayfa 110. sırasında kayıtlı Eşme'de "Medikzâde Kerim Ağa mahdumu Ahmed Ağa Vakfı" na ait olan 13 Cemâziye'l-âhir 1313 miladi 01.12.1895 tarihli vakfiyenin ilgili bölümüne değinelim:

“Meblağ-ı mezbûr onu on bir buçuk hesabıyla bâ-yed-i müteveli alâ-vechi'l-helâl istirbâh olup...”⁷⁸ Görüldüğü gibi burada oran onu on bir buçuk üzerinden yani % 11.5 olarak verilmektedir.

Benzer ifâde farklı vakfiyelerde de yer almaktadır. Bunlardan biri de 606 numaralı defterin 172.sayfa 219. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibn Ahmed b. Abdullah Vakfı"na ait, 1 Safer 1318 miladi 31.05.1900 tarihli vakfiyedir.

“Meblağ-ı mezbûr beher sene ale't-te`âkub ve't-tevâlf onu on bir buçuk kuruş hesabıyla bâ-yed-i müteveli istirbâh olup...”⁷⁹

2.1.3. Para Vakıflarının Harcamaları

2.1.3.1. Vakıf Yönetimi Ve Çalışanlara Yönelik Yapılan Harcamalar

Vakfın yönetimi ve vakıf faaliyetlerinin düzgün biçimde yürütülmesine yönelik olarak yapılan harcamalar arasında vakıf görevlilerinin ücretleri, mahkemelerde ödenen harçlar, kayıtlar ve defterler için yapılan masraflar yer almaktadır.

⁷⁸ VGM, Medikzâde Kerim Ağa mahdumu Ahmed Ağa Vakfı, 603 Numaralı Defter, 66. Sayfa, 110. Sıra

⁷⁹ VGM, Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibn Ahmed b. Abdullah Vakfı, 606 Numaralı Defter, 172.Sayfa, 219. Sıra

2.1.3.2. Vakfın Kuruluş Amacını Gerçekleştirmeye Yönelik Olarak Yapılan Harcamalar

Para vakıflarının bir diğer harcama alanı ise vakfın kuruluş amacını gerçekleştirmeye yönelik faaliyetler için yapılan finansman harcamalarıdır. Para vakıfları, vakıfların ihtiyaçlarını finanse etmek, şahısların nakit ihtiyacını karşılamak, hayır yapmak isteyip de gayrimenkul vakfedecek kadar maddi imkâna sahip olmayan şahıslara bu imkânı sağlamak ve yüksek faizlerle yapılan tefecilikleri önlemek amaçlarıyla kurulmuşlardır.

2.1.4. Para Vakıflarının Yararları

Vakıflar devletlere uzun yıllar boyunca hem doğrudan hem de dolaylı olarak katkıda bulunmuşlardır. Kamusal hizmetleri yerine getirmek suretiyle devletlere doğrudan katkı sağlayan vakıf müessesesi, piyasaların finansman ihtiyacını da karşılayarak dolaylı yoldan da devletlere destek vermeyi başarmıştır.

Para vakıfları eğitim, kültür, sağlık, sosyal-güvenlik, dinî hizmetlerin ve bayındırlık faaliyetlerinin devlet bütçesinden harcama olmaksızın karşılanmasını sağlamışlardır.

Vakfa tahsis edilen paralarla çeşitli gayr-i menkuller alınmış, böylece biriken sermaye ekonomiye kazandırılmış ve bu varlıklardan elde edilen kira gelirleri de vakfın giderlerine sarf edilmiştir.

Bu vakıflar vasıtasıyla ihtiyaç sahiplerine karz adı altında karşılıksız para verilmiş, böylece insanların kredi ihtiyacı giderilmiş ve şahıslar faizden korunmuşlardır.

Para vakıfları sayesinde Osmanlı Devleti'nin piyasa ekonomisinde istikrar sağlanmıştır.

Bu vakıflardan borç para alan kimseler, aldıkları borcu tekrar yatırıma döndürmek suretiyle ekonomik kalkınmaya katkı sağlamışlardır.

Para vakıfları sayesinde kimsesiz, dul, öksüz ve borçlulara yardım edilmiş, öğrencilere elbise ve yemek verilmiştir.

Vakfedilen paraların işletilmesinde anaparaya dokunulmamıştır. Böylece elde edilen gelir ve kiralar öncelikle vakfın kuruluş amacına uygun hizmetlerin

gerçekleştirilmesinde değerlendirilmiş, sonra ise vakıf hizmetinde bulunanların ücretlerine harcanmıştır. Nitekim bu sayede vakıflar yoluyla hizmet erbabına istihdam da sağlanmış ve ekonomik kriz dönemlerinde piyasalardaki sıkıntılar daha az zararla atlatılabilmektedir.

Osmanlı Devleti dönemi ilk para vakfı örneklerine II. Murat (1421-1451) ve Fatih Sultan Mehmet(1451-1481) dönemlerinde rastlandığı bilinmektedir. “İstanbul Tahrir kayıtlarına göre en eski tarihli para vakfı H. 866 / M. 1461, İstan-bul Şer’i Mahkeme sicil kayıtlarına göre ise H. 888 / 1493’dür.⁸⁰” İstanbul’da Fatih’ten itibaren, 1456-1551 tarihleri arasında 1161 para vakfı kurulmuştur. “Araştırmalar Fatih dönemi boyunca İstanbul’da kurulan bütün vakıfların yüzde 16’sının para vakfı olduğunu göstermektedir. Hatta Fatih Sultan Mehmed’in kendisinin bile bir para vakfı kurduğu bilinmektedir.”⁸¹

1500’e gelinceye dek, İstanbul’daki toplam vakıflar içinde para vakıflarının oranı her yıl yavaş yavaş artar ve zamanla birinci sıraya yükselir. Rakamlar bu durumun yalnız İstanbul’a özgü olmadığını, pek çok ilde de benzer durumun söz konusu olduğunu göstermektedir. Nitekim 1531 tarihli Ankara Vakıf Tahrir Defteri üzerine yapılan bir araştırmada, söz konusu yıl içinde tescil edilen vakıfların yarısının tamamen veya kısmen para vakfı olduğu ortaya çıkmıştır. Para vakıfları Cumhuriyet döneminde de varlıklarını ve faaliyetlerini önceleri Şer’iyye ve Evkaf Vekâleti’nin daha sonra da Evkaf Umum Müdürlüğü’nün yönetiminde sürdürmüştür. Nihayet, 1954 yılında kurulan Türkiye Vakıflar Bankası’nın kuruluş sermayesinin önemli bir kısmını da para vakıfları oluşturmuştur.⁸²

“Para vakıfları, vakıf sistemi içindeki varlığını devam ettirdiği gibi ayrıca belli grup, zümre veya meslek mensupları arasında dayanışma ve yardımlaşmayı sağlayan ortak fonlar oluşturularak özellikle sosyal güvenlik ve sigortacılık gibi alanlarda günümüzde de örnek alınabilecek modellerin geliştirilmesine zemin hazırlamıştır.”⁸³

⁸⁰İsmail Kurt, **Para Vakıfları**, İslami İlimler Araştırma Vakfı, Ensar Neşriyat, Tartışmalı İmli Toplantılar Dizisi: 23, İstanbul, 1996, s. 170.

⁸¹Bülent Şahin Erdeğer, Osmanlı’nın Dolaylı Faizinden Katılım Bankalarına, www.haksozhaber.net, 07.01.2014

⁸²Elif Genca, Osmanlı Hukukunda Vakıfların Denetimi (Evkaf-ı Hümayun Nezaâreti), **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt:72, Sayı:1, 2014, s. 532

⁸³Özcan, **Para Vakıfları**, s. 107

Başlangıçta özerk bir halde mütevelliler tarafından idare edilen birçok vakıf, 19. yüzyılın ilk yarısında Evkaf Nezareti'nin kuruluşundan itibaren bu kurumun denetimine geçmiş ve Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Zamanla para vakıflarının uygulama alanı genişlemiş ve dolayısıyla fonksiyonlarında da artış olmuş ve vakıf sistemi içinde önemli bir kurum haline gelmişlerdir. “Bu vakıflar bir girişim sermayesi finansmanı biçiminde ya da küçük ev atölyelerinin ve girişimcilerin sermaye gereksinimlerini finanse edecek tarzda yapısal bir değişimi sağlayamamış ve bu nedenle de zaman içerisinde etkinliklerini yitirmişlerdir.”⁸⁴

⁸⁴Kayahan, Görkaş, s. 227

3. BÖLÜM

XIX. YÜZYIL UŞAK İLİ PARA VAKFI VAKFİYELERİ

3.1. XIX. Yüzyıl Uşak İli Para Vakfı Vakfiyelerinin Genel Değerlendirmesi

Bu çalışmada XIX. yüzyıl Uşak ili para vakıflarına ait olan vakfiyeler sosyal, politik, dinî, ekonomik, kültürel ve toplumsal açılardan ele alıp incelenmiştir. Çalışmamızda her metnin ayrı ayrı transkripsiyonuna ve kısa özetlerine yer verilmektedir. Vakıflar çeşitli gruplandırmalara tâbi tutulmuş ve vakfiyelerin genel değerlendirmeleri yapılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde XIX. yüzyıl Uşak para vakıfları mütevellilere, defter numaralarına, kuruluş yerlerine, şâhit isimlerine, kaleme alan kâtiplere ve hizmet alanlarına göre gruplandırılmışlardır. Ayrıca mübarek gün ve gecelerin yer aldığı vakfiyeler de ele alınıp incelenmiş ve bu vakıfların gruplandırması da yapılmıştır.

Vakfiyeler, vakıf kurumunun tanımı, tarihçesi ve idare ediliş biçimi hakkında bilgi verdiği gibi XIX. yüzyıl Uşak ili toplum hayatı hakkında da bizi aydınlatmaktadır.

İncelediğimiz vakfiye metinleri genel olarak vakıfların kuruluş tarihlerinin, kim tarafından kaleme alındığının ve kaleme alan kişinin unvanının belirtilmesiyle başlamaktadır. Ardından vakfiye Arapça dua ile devam etmektedir. Arapça dua bölümünde genel olarak Allah'a ve Peygamberine verilen nimetler için hamd ve şükür yer almaktadır. Sonrasında ise vakfeden kimsenin yani vâkıfın vakfettiği mal türü ve miktarı, bu malın nasıl ve nerelere harcanacağı, kimlere ne miktar bırakılacağı anlatılmaktadır. Ardından vâkıfın şartları ve müteveli olarak kimi tayin ettiği bildirilmektedir. Metinlerin sonunda ise yine Arapça dua-beddua yer almaktadır. Bu kısımda vâkıf, vakfın kuruluş amacına uygun olarak, düzgün, herhangi bir kayırma ve hile, iltimas olmaksızın işletilmesini dilemekte, böyle olması halinde işletenlere güzel dileklerde bulunmakta; şartlara uyulmadığında ise hatalı işletenlere beddua etmektedir.

İncelenen XIX. yy. Uşak para vakıfları çeşitli biçimlerde gruplandırılabilirler:

3.1.1. Mütevellilere Göre Yapılan Gruplandırma:

XIX. yüzyıl Uşak para vakıflarına dair incelediğimiz metinlerin tamamında mütevellî isimlerine yer verilmektedir. Mütevellilerin açık isimleri, nereli oldukları ve unvanları görülmekte, bununla birlikte bazı vakfiyelerde ortak mütevellî isimlerine rastlanmaktadır.

1) Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah Vakfı mütevellisi:

Kassab Muradzade Ömer Ağa İbn Hacı Yusuf.

“Medîne-i Uşak kazâsı kuralarından Karacahisar karyesi ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Abdaloğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed bin Abdullah meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyâna li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn idüp kabul eyleyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesinden Kassab Murâdzâde Ömer Ağa ibni Hacı Yusuf mahzarında...”⁸⁵

2) Abdullah bin Ali Vakfı mütevellisi:

İbrahim bin Mustafa

“Aydın Vilâyet-i Celîlesi`ne mülhak Eşme Kazâsı`na tâbi` Kemer Karyesi`nde sâkin sâhibü`l-hayrât ve`l-hasenât Abdullah bin Ali nâm kimse kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`iyyesinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i âlimde zikr-i âti vakfına li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezkûre sâkinlerinden İbrahim bin Mustafa mahzarında...”⁸⁶

3) Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfı mütevellisi:

Ali imâmoğlu Molla İbrahim bin Mustafa

“...Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Saruhan Sancağı`na mülhak Eşme Kazâsı`na merbut Küre Nâhiyesi`ne tâbi` Aktaş Karyesi ahâlisinden sâhibü`l-hayrâtve`l-hasenât Medikzâde Kerim Ağa mahdumu Ahmed Ağa ibn`l-merkûm Kerim Ağa meclîs-i şer`-i Ahmedî ve mahfel-i münif-i Muhammedîde zikr-i âti vakfına li-ecli`t-tescîlve`l-itmâmı emri`l-vâkıf ve`t-tekmil mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezbûreahâlisinden Ali imâmoğlu Molla İbrahim bin Mustafa mahzarında...”

⁸⁵ VGM, Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibn Ahmed b. Abdullah Vakfı, 606 Numaralı Defter, 172.Sayfa, 219. Sıra

⁸⁶ VGM, Abdullah bin Ali Vakfı, 602 Numaralı Defter, 268. Sayfa, 459. Sıra

4) Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı mütevellisi:

Halil Ağa bin Hacı Süleyman

“Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Beglerhan Karyesi’nde sâkin sâhibü'l-hayrâtve'l-hasenât Ahmed Efendi bin Abdülhalim kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer’isinde ma’kûd meclis-i şer’-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn eylediği nâhiye-i mezkûreye muzaf Serviler Karyesi ahâlisinden Halil Ağa bin Hacı Süleyman mahzarında...”⁸⁷

5) İsaoglı Ali Efendi bin Halil Vakfı mütevellisi:

Hacı Mustafa Efendi

“Emmâ ba`dü Hüdâvendigâr Vilâyet-i celîlesinin Kütahya Sancağı’nın Uşak Kasabası’nın Karaağaç Mahallesi’nde sâkin İsaoglı Ali Efendi b. Halil medîne-i mezbûre mahkemesinde meclis-i şer’-i şerîf-i lâzımü’t-tevkîrde vakf-ı âti’l-beyâna li-ecli’t-tescîl mütevellî ta’yîn olunan kazâ-i mezkûrın Sabbah Mahallesi’nde sâkin Bozkırlızâde Mehmed Efendi ibn el-müteveffâ Hacı Mustafa Efendi mahzarında...”⁸⁸

6) Aşçı oğlu Mehmed Efendi Vakfı mütevellisi:

Kasab Muradzâde Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

“Medîne-i Uşak Kazâsı kurâlarından Çardak Karyesi ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Aşçı oğlu Mehmed Efendi ibn Süleyman meclis-i şer’-i şerîf-i enverde vakf-ı âti’l-beyânı li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn idüp kabûl eyliyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi’nden Kasab Muradzâde Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf mahzarında...”⁸⁹

7) Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı mütevellisi:

Toyurlu oğlu Molla Mehmed bin Mustafa

⁸⁷ VGM, Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı 603 Numaralı Defter, 149. Sayfa, 260. Sıra

⁸⁸ VGM, İsaoglı Ali Efendi bin Halil Vakfı, 604 Numaralı Defter, 75. Sayfa, 92. Sıra

⁸⁹ VGM, Aşçı oğlu Mehmed Efendi Vakfı, 595 Numaralı Defter, 228. Sayfa, 241. Sıra

“Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'nın Eşme Kazâsı'na merbût Güre Nâhiyesi'ne tâbi` Yenişehir Karyesi ahâlîsinden Sâhibu'l-hayrât ve'l-hasenât Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman nâm kimesne kazâ-i mezkûr Bidâyet Mahkemesi odasında ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezkûr ahâlîsinden Toyurlu oğlu Molla Mehmed bin Mustafa mahzarında...”⁹⁰

8) Ebubekir bin Halil Vakfı mütevellisi:

Şahıs vakfiyede kendini mütevellî olarak göstermektedir.

“Ben hayatta oldukça vezâif-i mezkûre benim olub vefâtımdan sonra bâlâda mastûr olan erbâb-ı cihâtın ola deyu şart etmekle hâkimü'ş-şer`i'l-enver vakf-ı mezbûru tescîl ve imza ve lüzûm ile hüküm etmeğin...”⁹¹

9) el Hacc Halil bin Ali Vakfı mütevellisi:

Ömer Bey oğlu Mehmed Ali Efendi ibn Mehmed Şakir

“...Kütahya sancağına mülhak Uşak kazâsına muzâfe Niyâz Nâhiyesi kurâsından Corum Karyesinde sâkin sâhibu'l-hayrât ve'l-hasenât Ağzı Ballı oğlu el-Hâcc Halil bin el-Hâcc Ali meclis-i şer-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezkûre sâkinlerinden Ömer Bey oğlu Mehmed Ali Efendi ibn Mehmed Şakir mahzarında...”⁹²

10) İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı mütevellisi:

Hasan Ağa bin İsa

“Aydın Vilâyeti celîlesi dâhilinde Eşme Kazâsı'na tâbi` Kayalar Karyesi'nde sâkine sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât ve zâtı ta`rîf-i şer`i ile muarrefe İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa nâm Hâtûn kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`iyyesinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyana li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği li-ebeveyn er-karındaşı karye-i mezkûrede sâkin Hasan Ağa bin İsa mahzarında...”⁹³

⁹⁰ VGM, Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı, 600 Numaralı Defter, 145. Sayfa, 176. Sıra

⁹¹ VGM, Ebubekir bin Halil Vakfı, 608/1 Numaralı Defter, 327. Sayfa, 359. Sıra

⁹² VGM, El Hacc Halil bin Ali Vakfı, 590 Numaralı Defter, 244. Sayfa, 201. Sıra

⁹³ VGM, İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı, 607 Numaralı Defter, 203. Sayfa 307. Sıra

11) Hacı Ayvazoğlı Mehmed bin Hüseyin Vakfı mütevellisi:

Kasab Murad oğlı Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

“Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı’na mülhak Uşak Kazâsı kurâsından Tatar Karyesi ahâlîsinden sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Hacı Ayvazoğlı Mehmed bin Hüseyin bin Veli meclis-i şer’-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn eylediği medîne-i merkûmenin Aybek Mahallesi’nden Kasab Murad oğlı Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf mahzarında...”⁹⁴

12) Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı mütevellisi:

Kassâb Muratzâde Ömer Ağa ibn Yusuf

“Uşak Kazâsı tevâbi`âtından Banaz Nâhiyesi’nin Kızılca Viran Karyesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Mustafa Ağa oğlı Hacı İbrahim bin Mehmed bin Mustafa meclis-i şer’-i şerîf-i enverde vakf-ı âti’l-beyânı li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn idüp kabul eyliyen medîne-i merkûmun Eybek Mahallesi’nden Kassâb Muratzâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında...”⁹⁵

13) Hacı Mehmed oğlı Hasan Ağa Vakfı mütevellisi:

Kasab Murad oğlı Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

“Uşak kazâsı tevâbi`inden Banaz Nâhiyesi merkezi olan nefsi-i Banaz Karyesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve’l-hasenâtdan Hacı Mehmed oğlı Hasan Ağa ibn Hacı Mehmed bin Abdullah meclis-i şer’-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn eylediği medîne-i merkûmenin Eyüb Mahallesi’nden Kasab Murad oğlı Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf mahzarında...”⁹⁶

14) Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed Vakfı mütevellisi:

Köse oğlu Mehmed Ağa ibn Osman

“Uşak Kazâsı’nın Karahallu Nâhiyesi’ne muzâf Buğdaylı Karyesi’nin Yukarı Mahallesi ahâlîsinden Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed kazâ-i mezbûr mahkemesinde meclis-i şer’-i münîrde vakf-ı âti’l-beyâna li-ecli’t-tescîl mütevellî

⁹⁴ VGM, Hacı Ayvazoğlı Mehmed bin Hüseyin Vakfı, 602 Numaralı Defter, 48. Sayfa, 64. Sıra

⁹⁵ VGM, Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı, 596 Numaralı Defter, 168. Sayfa, 148. Sıra

⁹⁶ VGM, Hacı Mehmed oğlı Hasan Ağa Vakfı, 602 Numaralı Defter, 34. Sayfa, 52. Sıra

ta`yîn eylediği mahalle-i mezbûre ahâlisinden Köse oğlu Mehmed Ağa ibn Osman muvâcehesinde..”⁹⁷

15) Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfı

Deli Halil oğlu Ali bin Mustafa

“Medine-i Uşak Kazâsı kuralarından Orta Karyesi ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn idüp kabul eyliyen karye-i mezbûr eden Deli Halil oğlu Ali bin Mustafa mahzarında...”⁹⁸

16) Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı mütevellisi:

Sırbendelioglu Hasan bin Osman

“Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Adana Karyesi ahâlisinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf meclis-i şer`-i şerîf-i Ahmedî ve mahfel-i dîn-i münîf-i Muhammedî'de zikr-i âti vakfa li-ecli't-tescîl ve'l-itmâm emri'l-vakfı ve't-tekmîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezbûre ahâlisinden Sırbendelioglu Hasan bin Osman mahzarında...”⁹⁹

17) Hafız Ahmed Efendi ibni'l-Hac Musa Vakfı mütevellisi:

Eyyub-zâde Hüseyin Ağa ibni Hüseyin

“...Câmi`-i şerîf-i ders-i âmmlarından Muğlavî faziletli Rıza Efendi mücazlarından ve ulemâ-i kirâmdan faziletli Hafız Ahmed Efendi ibni'l-merhûm El-Hac Musa Efendi ibni'l-merhûm el-Hac Hafız Mehmed Efendi bu dâr-i fenâ bi-karar ve bi bekâ olduğunu mütâlaa birle inan-ı ihtiyarını semt-i hayrâta sârif olub es-sadakâtü fidyetü'l-measi yevme yu'hazü'l-mücrimûne bi'n-nevâsi mefhûmu ma'lûmu olmağla inneme'l-a'malü bi'n-niyat hâdis-i şerîf-i mâ sadaki üzere niyet-i hâlisa ve meziyyet-i sâfiye ile meclis-i şer`i şerîf-i enver ve mahfel-i din-i münîf-i ezherde zikr-i âti vakfına li-ecli't-tescîl ve'l-itmâm mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği

⁹⁷ VGM, Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed Vakfı, 599 Numaralı Defter, 262. Sayfa, 215. Sıra

⁹⁸ VGM, Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfı, 603 Numaralı Defter, 182. Sayfa, 306. Sıra

⁹⁹ VGM, Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı, 596 Numaralı Defter, 50. Sayfa, 41. Sıra

mahalle-i mezkûre eşrâfindan Eyyub-zâde Hüseyin Ağa ibni Hüseyin mahzarında...”¹⁰⁰

18) İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfı mütevellisi:

Kassâb Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf

“Uşak Kazâsı tevâbi`âtından Banaz Nâhiyesi'nin Ulupınar Karyesi ahâlisinden ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan İmam oğlu Halil ibn Mustafa meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyânı li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn idüp kabûl eyleyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi'nden Kassâb Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında...”¹⁰¹

19) Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafîdi Halil Bin İbrahim Vakfı mütevellisi:

Kasab Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf

“Uşak Kazâsı kurâlarından Selmanlar Karyesi'nde vâki` câmi` -i şerîfin bânîsi karye-i mezbûre ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Abbas oğlu Molla Mehmed Bey hafîdi Halil bin İbrahim meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyânı li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn idüp kabûl eyleyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi'nden Kasab Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında...”¹⁰²

20) Hasan oğlu Ahmed Vakfı mütevellisi:

Hobe oğlu Halil bin İbrahim

“Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhâk Uşak Kazâsı'na tâbi` Banaz Nâhiyesi'nin Kaylı Karyesi sâkinlerinden Kara Hasan oğlu Ahmed bin Hasan ibn Abdullah meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âtf vakfına li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn idüp tevliyeti kabûl iden karye-i merkûma sâkinlerinden Hobe oğlu Halil bin İbrahim muvâcehesinde...”¹⁰³

¹⁰⁰ VGM, Hafız Ahmed Efendi ibni`l-Hac Musa Vakfı, 589 Numaralı Defter, 204. Sayfa, 157. Sıra

¹⁰¹ VGM, İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfı, 602 Numaralı Defter, 96. Sayfa, 160. Sıra

¹⁰² VGM, Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafîdi Halil Bin İbrahim Vakfı, 602 Numaralı Defter, 144. Sayfa, 239. Sıra

¹⁰³ VGM, Hasan oğlu Ahmed Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 141. Sayfa 134. Sıra

21) Haşım Ağa bin Hüseyin Vakfı mütevellisi:

Süleyman Ağa bin Hüseyin

“Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi Göre Nâhiyesi kurâlarından Bağlarhan Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrâtve'l-hasenât Haşım Ağa bin Hüseyin nâm kimesne kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer'iyesinde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği karye-i mezkûre ahâlisinden Süleyman Ağa bin Hüseyin mahzarında...”¹⁰⁴

22) Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfı mütevellisi:

Karakapu Karyesi'nden Hacı Ali Efendizâde Feyzullah ibn Ali Bey

“Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde kâin Saruhan Sancağı'na merbût Eşme Kazâsı'nın Halil Efendi Çiftliği Karyesi ahâlisinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Arkaçlı oğlu Himmet bin Ahmed bin Osman kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer'iyesine mahsûs odada ma'kud meclis-i şer'-i münîrde vakf-ı âti'l-beyâmı li-ecli't-tescîl ve li-itmâm mütevellî nasb ve ta'yîn olunan Karakapu Karyesi'nden Hacı Ali Efendizâde Feyzullah ibn Ali Bey mahzarında...”¹⁰⁵

23) İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfı Mütevellisi:

Kömür oğlu Ahmed bin Himmet

“Nezareti Evkâf-ı Humayun-ı mülûkaneye mülhak evkâfdan Aydın Vilâyeti dâhilinde kain Saruhan sancağına muzaf Eşme kazâsına tâbi` Poslu tamı karyesinde sâkin sâhibi'l-hayrât ve'l-hasenât İbrahim Efendi ibni Ahmed meclis-i şer'îşerîf-i enverde vakfı âti'l-beyâna li ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği kariyei merkûmeden Kömür oğlu Ahmed bin Himmet mahzarında...”¹⁰⁶

24) İbrahim Ağa Vakfı mütevellisi:

Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salim

“Kütahya Sancağı'na tâbi` Uşak Kasabası'nın İpek Mahallesi ahâlisinden sâhibü'l hayrât ve'l-hasenât Musacık oğlu Hacı İbrahim bin Süleyman meclis-i şer'-i

¹⁰⁴ VGM, Haşım Ağa bin Hüseyin Vakfı, 603 Numaralı Defter, 181. Sayfa, 305. Sıra

¹⁰⁵ VGM, Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfı, 608/1 Numaralı Defter, 316. Sayfa, 341. Sıra

¹⁰⁶ VGM, İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfı, 606 Numaralı Defter, 222. Sayfa, 278. Sıra

şerîfi enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği mahalle-i merkûmiden Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salim mahzarında...¹⁰⁷

25) İsmail Ağa Vakfı Mütevellisi:

Emin Efendi ibn Hacı İsmail

“Eşme Kazâsı'na tâbi` Karacaömerli Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât el-Hâcc İsmail Efendi ibn Hüseyin meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Emin Efendi ibn Hacı İsmail mahzarında...¹⁰⁸

26) İsmail bin Emin Vakfı mütevellisi:

Ömer Ağa ibn Yusuf

“Uşak Kazâsı'na muzaf Banaz Nâhiyesi'nin Hanoğlu Karyesi sâkinlerinden ve ashâb-i hayrât ve hasenetdan Dayıoğlu İsmail ibn Emin meclis-i şer`i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında...¹⁰⁹

27) İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı mütevellisi:

Kır Halil oğlu İbrahim bin Osman

“Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kasabası'nın Hacı Hasan Mahallesi sâkinlerinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Akarcılızâde İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği kasaba-i mezkûrun Kamer Mahallesi sâkinlerinden Kır Halil oğlu İbrahim bin Osman mahzarında...¹¹⁰

28) İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı mütevellisi:

Kasap Muradzâde Ömer Ağa ibn Yusuf

¹⁰⁷ VGM, İbrahim Ağa Vakfı, 602 Numaralı Defter, 151 Sayfa 252 Sıra

¹⁰⁸ VGM, İsmail Ağa Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 50. Sayfa, 44. Sıra

¹⁰⁹ VGM, İsmail bin Emin Vakfı, 603 Numaralı Defter, 155. Sıra

¹¹⁰ VGM, İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı, 592 Numaralı Defter, 20. Sayfa, 16. Sıra

“Medîne-i Uşak’ın Hacı Hasan Mahallesi ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmet bin Hacı Ömer Âğa meclis-i şer`-i şerîf-i enverdevakf-ı âti`l-beyânı li-ecli`t-tescilmütevellînasb ve ta`yînidüpkabûl eyleyen Medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi’nden Kasap Muradzâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında...”¹¹¹

29) Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı mütevellisi:

Topal oğlu İsmail Efendi ibn Ali

“Uşak Kazâsı tevâbi`inden Banaz Nâhiyesi’nin Düzlüce Karyesi sâkinlerinden sâhibü`l-hayrât ve`l-hasenât Koca Ali oğlu Ali bin Hüseyin meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyâna mütevellî nasb ve ta`yîn eyleyüp kabûl eyleyen karye-i merkûmede sâkin Topal oğlu İsmail Efendi ibn Ali mahzarında...”¹¹²

30) Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı mütevellisi:

Bayrakdaroğlu Ahmed ibn Ali

“Saruhan Sancağı’nın Eşme Kazâsı’na merbût Karaca Ömer’li nâm diğeri Kötü İlyaslı Karyesi ahâlisinden sâhibü`l-hayrât ve`l-hasenât Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman nâm kimesne kazâ-i mezkûr bidâyet mahkemesi odasında ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyâna li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezkûr ahâlisinden Bayrakdaroğlu Ahmed ibn Ali mahzarında...”¹¹³

31) Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfı mütevellisi:

Hacı Osman oğlu Hüseyin Efendi

“Uşak’ın Hanyeri Karyesi sâkinlerinden ve ashâb-ı hayrât ve sadakât ve ecmel-i esnâf-i meberrât-ı hasenât olan Lafcı Hacı Mustafa Efendi ismiyle ma`rûf zât medine-i mezkûre Mahkeme-i Şer`iyyesi’nde meclis-i şer`-i münîrde karye-i mezkûre ahâlisinden ve vakf-ı mezkûrun mütevellîsi Hacı Osman oğlu Hüseyin Efendi muvâcehesinde...”¹¹⁴

¹¹¹ VGM, İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı, 600 Numaralı Defter, 19. Sayfa 24. Sıra

¹¹² VGM, Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı, 602 Numaralı Defter, 156. Sayfa, 262. Sıra

¹¹³ VGM, Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı, 607 Numaralı Defter, 173. Sayfa 265.Sıra

¹¹⁴ VGM, Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfı, 609 Numaralı Defter, 199. Sayfa, 240. Sıra

32) Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı mütevellisi:

Hüseyin bin Mehmed

“Eşme Kazâsı’na tâbi` Fakılar Karyesi’nde sâkin sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Efendi meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti’l-beyâna li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn eylediği Hüseyin bin Mehmed mahzarında...”¹¹⁵

33) Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı mütevellisi:

Ali Efendi ibn Hacı Mehmed Efendi

“Uşak Kazâsı kurâsından Kavaklı Karyesi sâkinlerinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Mısırlıoğlu Ali ibn Murad meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti’l-beyâna li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn eylediği kazâ-i mezkûrun Munkarib Karyesi imâmı Ali Efendi ibn Hacı Mehmed Efendi mahzarında...”¹¹⁶

34) Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfı mütevellisi:

Kassâb Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf

“Uşak Kazâsı kurâlarından Sorkun Karyesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Muharrem oğlu Muharrem bin Mustafa bin Nasuh meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti’l-beyânı li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn idüp kabûl eyleyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi’nden Kassâb Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf...”¹¹⁷

35) Sarıoğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfı mütevellisi:7

Dedeoğlu Bekir Çavuş bin Osman ibn Bekir

“Aydın Vilâyeti dâhilinde kâin Saruhân Sancağı’na muzaf Eşme Kazâsı’na tâbi` Karaca Ahmed Sultân Karyesi ahâlîsinden sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Sarıoğlu Mustafa bin Hasan bin İsmail meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti’l-beyâna li-ecli’t-tescîl mütevellî nâsb ve ta’yîn eylediği karye-i merkûmeden Dedeoğlu Bekir Çavuş bin Osman ibn Bekir mahzarında...”¹¹⁸

¹¹⁵ VGM, Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 53. Sayfa, 47. Sıra

¹¹⁶ VGM, Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı, 603 Numaralı Defter, 93. Sayfa, 161. Sıra

¹¹⁷ VGM, Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfı, 602 Numaralı Defter, 261. Sayfa, 449. Sıra

¹¹⁸ VGM, Sarıoğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfı, 604 Numaralı Defter, 122. Sayfa, 155. Sıra

36) Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı mütevellisi:

Ali Bey ibn Mustafa

“Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi` Güre Nâhiyesi kurâlarından Habuş Karyesi’nde sâkin sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Nuri Çavuş bin Ahmed’in kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`isinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezkûr ahâlisinden Ali Bey ibn Mustafa mahzarında...”¹¹⁹

37) Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı mütevellisi:

Yusuf Çavuş bin Ahmed

“Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsına tâbi İnay Karyesinde sâkin sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Osman Ağa bin Mehmed Ali nam kimesne kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`iyesinde ma`kûd meclis-i şer`i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği Karye-i merkûme sâkinlerinden Yusuf Çavuş bin Ahmed mahzarında...”¹²⁰

38) Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfı mütevellisi:

Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salîm

“Uşak Kazâsı’na mülhak Banaz Nâhiyesi’ne muzâf Gümle Karyesi sâkinlerinden sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti’l-beyâna li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği Uşak Kazâsı mahallâtından İpek Mahallesi ahâlisinden Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salîm mahzarında...”¹²¹

39) Topal İmamoğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfı mütevellisi:

Hızır bin Mehmed

“Eşme Kazâsı’na tâbi` Dervişli Karyesi ahâlisinden sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Topal İmâm oğlu Hızır’ın oğlu Ömer bin Hızır kasaba-i mezbûre mahkeme-i şer`iyesinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli’t-tescîl

¹¹⁹ VGM, Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı, 603 Numaralı Defter, 150. Sayfa, 261. Sıra

¹²⁰ VGM, Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı, 598 Numaralı Defter, 239. Sayfa, 193. Sıra

¹²¹ VGM, Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfı, 600 Numaralı Defter, 111. Sayfa, 135. Sıra

ve'l-itmâm emri'l-vakfi ve't-tekmîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği karye-i mezkûr ahâlîsinden Hızır bin Mehmed mahzarında...»¹²²

40) Saribeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfi

Kasab Muradoğlu Ömer Ağa ibn Yusuf

“Uşak Kazâsı'na tâbi` Banaz Nâhiyesi kurasından Filos Karyesi sâkinlerinden Saribeşeoğlu Mehmed bin Mehmed meclîs-i şer`-i şerîf-i enverde zikri ati vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn idüp, kabul eyleyen kasaba-i merkûmenin Sabah Mahallesi sâkinlerinden Kasab Muradoğlu Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında...”¹²³

41) Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfi mütevellisi:

Hamzazâde Mehmed Efendi ibni Ömer

“Uşak Kazâsı'nın Selvioğlu Karyesi ahâlîsinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa kazâ-yı mezbûr mahkemesinde meclîs-i şer`î münirde vakf-ı ati'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn olunan kazâ-yı mezbûrun Cum'a Mahallesi ahâlîsinden Hamzazâde Mehmed Efendi ibni Ömer mahzarında...”¹²⁴

42) Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfi mütevellisi:

Uşşak evkâf me'mûru İbrahim Efendi

“Sabah Mahallesi sâkinlerinden Gaynabîzâde fazîletlü Şakir Efendi ibn müteveffâ Hacı Ahmed kazâ-yı mezbûr mahkemesinde meclîs-i şer`-i münîrde vakf-ı âti'l-beyânda li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn olunan Uşşak evkâf me'mûru İbrahim Efendi mahzârında...”¹²⁵

43) Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfi mütevellisi:

el-Hâcc Mustafa Asım Efendi ibn Mehmed

“Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kasabası'nın Hacı Hasan Mahalle'si ahâlîsinden Tekeşzâde Hacı Mehmed Ağa ibn

¹²² VGM, Topal İmamoğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfi, 602 Numaralı Defter, 80.Sayfa, 134.Sıra

¹²³ VGM, Saribeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfi, 603 Numaralı Defter, 92. Sayfa, 158. Sıra

¹²⁴ VGM, Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfi, 606 Numaralı Defter, 133. Sayfa, 171.sıra

¹²⁵ VGM, Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfi, 609 Numaralı Defter, 11.Sayfa, 13. Sıra

Ali bin Abdullah meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âtî vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği kazâ-i mezbûrun Akkenise Karyesi ahâlîsinden olup kasaba-i mezbûrun İpek Mahallesi'nde mutavattın müderrisîn-i kirâmdan müfti-i belde fekâhetlü el-Hâcc Mustafa Asım Efendi ibn Mehmed mahzarında...¹²⁶

44) Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfı mütevellisi:

Osman Zeki Efendi ibn Mehmed

“Uşak Kazâsı kurasından Güniz Karyesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyanı li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn edülüb kabûl eyleyen Osman Zeki Efendi ibn Mehmed mahzarında...¹²⁷

45) Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı mütevellisi:

Mehmed Bahaeddin Efendi ibn Mehmed

“Medîne-i Uşak kurâsından Karahallü Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Mehmed Bahaeddin Efendi ibn Mehmed mahzarında...¹²⁸

46) Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfı mütevellisi:

Kasab Muradoğlu Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

“Hüdavendigâr Vilâyeti celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağına mülhâk Uşak Kazâsı kurasından Başalar (Paşalar) Karyesi ahâlîsinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âtî vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Medîne-i merkûmenin İybey Mahallesinde Kasab Muradoğlu Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf mahzârında...¹²⁹

¹²⁶ VGM, Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı, 588 Numaralı Defter, 247. Sayfa, 213. Sıra

¹²⁷ VGM, Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfı, 607 Numaralı Defter, 237. Sayfa, 354.Sıra

¹²⁸ VGM, Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı, 593 Numaralı Defter, 148. Sayfa 140. Sıra

¹²⁹ VGM, Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfı, 607 Numaralı Defter, 130. Sayfa, 202.Sıra

3.1.2. Defter Numaralarına Göre Yapılan Gruplandırma:

Vakfiyelerin kayıtlı olduğu defterlere vakfiye defterleri denilmektedir. Tez çalışmamız esnasında Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde kayıtlı vakfiye defterlerinde, XIX. yüzyıl Uşak ili para vakıflarına ait olan vakfiyeler incelenmiştir. İncelenen bu vakfiyelerin bir kısmının aynı numaralı defterlere kayıtlı olduğunu görülmekte ve bunlara yönelik gruplandırmaya aşağıda yer verilmektedir.

-VGM 591 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

Hasan oğlu Ahmed Vakfi

İsmail Ağa Vakfi

Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfi

-VGM 596 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfi

Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfi

-VGM 600 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfi

Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfi

İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakki bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfi

-VGM 602 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfi

Abdullah bin Ali Vakfi

Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfi

Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfi

Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfi

İbrahim Ağa Vakfi

Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfi

Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfi

Topal İmamoğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfi

-VGM 603 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfi
Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman vakfi
İsmail bin Emin Vakfi
Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfi
Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfi
Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfi
Saribeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfi
Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfi

-VGM 604 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

İsa oğlu Ali Efendi bin Halil Vakfi
Sarioğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfi

-VGM 606 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfi
Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah Vakfi
Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfi

-VGM 607 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfi
İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfi
Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfi
Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfi

-VGM 608 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

Ahmed Efendi bin Mustafa Vakfi
Ebubekir bin Halil Vakfi
Himmat bin Ahmed bin Osman Vakfi

-VGM 609 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıflar:

Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfi
Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfi

Diğer Defterlere Kayıtlı Olan Vakıflar:

- VGM 588 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıf: Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfi
- VGM 589 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıf: Hafız Ahmed Efendi İbni'l Hacc Musa Vakfi
- VGM 590 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıf: el Hacc Halil bin Ali Vakfi
- VGM 592 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıf: İsmail Hakkı İbn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfi
- VGM 593 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıf: Tıntınoğlu Mustafa Efendi İbn Hüseyin Vakfi
- VGM 598 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıf: Osman Ağa bin Muhammed Ali Vakfi
- VGM 599 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıf: Hacı Molla Oğlu Mustafa Efendi İbn Ahmed Vakfi
- VGM 600 Numaralı Deftere Kayıtlı Olan Vakıf: İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfi

3.1.3. Kuruluş Yerlerine Göre Vakıflar:

Vakıfların kurulmuş oldukları yerlerin bilinmesi araştırmacılar için önemli bir husustur. XIX. yüzyıl Uşak iline dair incelediğimiz vakfiyelerde kuruluş yerlerine dair bilgiler açıkça yer almaktadır. Vakfiyelerin başlangıç bölümünde metne dua ile giriş yapılır. Bu duanın ardından metin, vakfi yaptıran kişinin tanıtılmasıyla devam etmektedir. Bu esnada vakfin nerede kurulacağı ve vakfi yaptıran kişinin Uşak ilinin hangi mahallesi veya ilçesinden olup olmadığına dair de bilgi verilmektedir.

XIX. yüzyıl Uşak iline ait olan para vakıflarından üç tanesi Uşak ili Hacı Hasan Mahallesi'nde, üç tanesi Uşak ili Sabah Mahallesi'nde, yedi tanesi Uşak ili Banaz ilçesinde, on altı tanesi Uşak ili Eşme ilçesinde, iki tanesi Uşak ili Karahallı ilçesinde kayıtlıdır. En fazla vakfa sahip olan ilçenin Eşme olduğu görülmektedir. Aşağıda ortak ilçelere kayıtlı olan vakfiyelerin listesi yer almaktadır.

Uşak-Hacı Hasan Mahallesi'nde kaydedilen vakıflar:

1) Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı

Vakfiyede yer alan “Kütahya Sancağı'nda Uşak Kasabası'nda Hacı Hasan Mahallesi'nde Debbağhânenâm mahalde ashâb-ı hayrâtdan Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa'nın medresesi için müfti-i belde Hacı Mustafa Asım Efendi'nin Akkilisenâm karyede bir dönüm mikdârı bağ vakfı 26 Receb 307 (1307) milâdi 22.02.1890 tarihinde bâ-takrîr sâdır olan irâde-i aliye mücebince kaydolunmuştır.”¹³⁰ ifâdesi vakfin Uşak ili Hacı Hasan Mahallesi'nde vakfedilen mülk üzerinde medrese kurulmak istendiğini göstermektedir.

2) İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı

Vakfiyede yer alan “Medîne-i Uşak'ın Hacı Hasan Mahallesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmet bin Hacı Ömer Ağa meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyânı li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn idüp kabûl eyleyen Medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi'nden Kasap Muradzâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i mâlımdan nakd-i râici'l-vakt bin guruş ifrâz ve kemâl-ı imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li'llâhi te`âlâ ve taleben li-merzâti rabbihi'l-a'lâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki...”¹³¹ ifâdesi bize vakfin kurulduğu yeri göstermektedir.

3) İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı

Metinde yer alan “Kütahya Sancağı'nda Uşak Kazâsı'nın Kamer Mahallesi'nde kâin ashâb-ı hayrâtdan el-Hâcc Yusuf Ağa'nın bina eylediği câmî-i şerîf için kazâ-i mezkûrenin Hacı Hasan Mahallesi ahâlîsinden Akarcalizâde İsmail Hakkı Efendi'nin bin guruş nukûdu vakfı 18 Muharrem 312 (1312) miladi 22.07.1894 tarihinde sâdır olan irâde-i aliyye mücebince kayd olunmuştır.”¹³² ifâdesi bize vakfin Hacı Hasan Mahallesinde kurulduğunu göstermektedir.

¹³⁰ VGM, Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı, 588 Numaralı Defter, 247. Sayfa, 213. Sıra

¹³¹ VGM, İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı, 600 Numaralı Defter, 19. Sayfa 24. Sıra

¹³² VGM, İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı, 592 Numaralı Defter, 20. Sayfa, 16. Sıra

Uşak-Sabah Mahallesi'nde Kayıtlı Vakıflar:

1) Ahmed Efendi bin Mustafa Vakfı

Vakfiyede “Emmâ ba`dü; Kütahya Sancağı'nın Uşak Kazâsı'nın Sabah Mahallesi sâkinlerinden Bozkırlıoğlu Hafız Ahmed Efendi bin Müteveffa Hacı Mustafa Efendi kazâ-i mezbûr mahkemesinde meclis-i şer`-i münîrde vakf-ı âti'z-zikre li-ecli't-tescîl mütevellî ta`yîn olunan kazâ-i mezkûrun halen Evkâf Memuru İbrahim Hakkı Efendi bin Arif muvâcehesinde ber-vech-i âti takrîr-i kelâm eyledi atyeb ve enfes-i menâlimden add ve ifrâz eylediğim beş yüz gurusumu hasbeten li'llâhi'l-ferdi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp; şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki...”¹³³ ifâdesi yer almaktadır ve buradan Sabah Mahallesi sakinlerinden olan şahsın burası için beş yüz kuruş bağışladığını göstermektedir.

2) Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfı

Vakfiyede yer alan “Emmâ ba`dü; Kütahya müstakil merkez sancağının Sabah Mahallesi sâkinlerinden Gaynabîzâde faziletli Şakir Efendi ibn müteveffa Hacı Ahmed kazâ-yı mezbûr mahkemesinde meclis-i şer`-i münîrde vakf-ı âti'l-beyânda li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn olunan Uşak evkâf me'mûru İbrahim Efendi mahzârında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden add ve ifrâz eylediğim bin beş yüz yüz gurusumu hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs eyledim”¹³⁴ ifâdesi bize vâkıfın Sabah Mahallesi'nden olduğunu ve burası için bin beş yüz kuruş vakfettiğini göstermektedir.

Uşak-Banaz Nâhiyesi'ne Kayıtlı Vakıflar:

1) Kara Hasan oğlu Ahmed Vakfı

Vakfiyede “Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhâk Uşak Kazâsı'na tâbi` Banaz Nâhiyesi'nin Kaylı Karyesi sâkinlerinden Kara Hasan oğlu Ahmed bin Hasan ibn Abdullah meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn idüp tevliyeti kabûl iden karye-i merkûma sâkinlerinden Hobe oğlu Halil bin İbrahim muvâcehesinde ikrâr-ı sahîh-i

¹³³ VGM, Ahmed Efendi bin Mustafa Vakfı, 608/1 Numaralı Defter, 324. Sayfa, 355.Sıra

¹³⁴ VGM, Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfı, 609 Numaralı Defter, 11.Sayfa 13. Sıra

şer`î ve i`tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb ve enfes-i mâlimdan nakden râyici'l-vakit sîm mecîdî yigirmi guruş hesâbiyle bin beş yüz guruş ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li`llâhi te`âlâ ve taleben li-merzâti rabbihi`l-a`lâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki”¹³⁵ ifâdesi yer almaktadır. Bu ifâde bize vakfın kuruluş yeri hakkında bilgi vermektedir.

2) İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı

Vakfiyede yer alan “Uşak Kazâsı tevâbi`âtından Banaz Nâhiyesi`nin Kızılca Viran Karyesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Mustafa Ağa oğlu Hacı İbrahim bin Mehmed bin Mustafa” ve “Meblağ-ı mezbûr beher sene ale`t-teâkub ve`t-tevâlî onu on bir buçuk guruş hesâbiyle bâ-yed-i mütevellî istirbâh olunup senevî hâsıl olan ribh ve nemâdan karyemizde kâin malımla müceddeden binâ ve inşâ eylediğim câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi yevmî dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola...”¹³⁶ ifâdeleri vakfın kuruluş yerine dair bilgi içermektedir.

3) Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfı

Vakfiyede “Hüdâvendigâr Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı`na tâbi` Uşak Kazâsı`na mülhak Banaz Nâhiyesi`ne muzâf Gümle Karyesi sâkinlerinden sâhibü`l-hayrât ve`l-hasenât Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyâna li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği Uşak Kazâsı mahallâtından İpek Mahallesi ahâlîsinden Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salîm mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i`tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakden iki bin iki yüz guruş bi`l-ifrâz hasbeten li`llâhi te`âlâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki”¹³⁷ ifâdesi yer almaktadır. Bu ifâdeden vâkıfın nereli olduğunu ve vakfın kuruluş yerini anlamamız mümkündür.

¹³⁵ VGM, Hasan oğlu Ahmed Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 141. Sayfa, 134. Sıra

¹³⁶ VGM, Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı, 596 Numaralı Defter, 168.Sayfa, 148.Sıra

¹³⁷ VGM, Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfı, 600 Numaralı Defter, 111.Sayfa, 135. Sıra

4) İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfı

Vakfiyede yer alan “Uşak Kazası tevâbi`âtından Banaz Nâhiyesi'nin Ulupınar Karyesi ahâlisinden ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan İmam oğlu Halil ibn Mustafa” ve “senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan karyemizde kâin delâletimle binâ ve inşâ eyledigim câmi`-i şerîfde hatîb olan efendiye mâhî beş guruş vazîfeye mutasarrıf ola”¹³⁸ ifâdeleri bize vakfin kuruluş yeri hakkında bilgi vermektedir.

5) Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı

Vakfiyede “Uşak Kazası tevâbi`inden Banaz Nâhiyesi'nin Düzlüce Karyesi sâkinlerinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Koca Ali oğlu Ali bin Hüseyin” ve “Meblağ-ı mezkûr beş yüz guruş beher sene ale't-te`âkûbi ve't-tevâli onu on bir buçuk guruş hesâbıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbhı karyemizde kâin akdemce ahâlî-i karye tarafından binâ ve inşâ ve ikmâl edilen câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîme muhtâc olan mahallerine ruğân ve kanâdil ve mefrûşât ve masârif-ı sâiresine harc ve sarf oluna”¹³⁹ ifâdeleri yer almaktadır. Bu ifâdelerden vakfin kuruluş yerine dair bilgi edinmemiz mümkündür.

6) Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfı

Vakfiyede yer alan “Uşak kazası tevâbi`inden Banaz Nâhiyesi merkezi olan nefsi Banaz Karyesi ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve'l-hasenâtdan Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa ibn Hacı Mehmed bin Abdullah” ve “Meblağ-ı mezkûr beher sene ale't-te`âkûbi ve't-tevâli onu on bir buçuk guruş hesâbıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan karyemizde kâin câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi şehriye beş guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olup lede'l-hâce zikr olunan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîme muhtâc olan mahallerine ve ruğân-ı zeyt ve kanâdil ve masârif-ı sâiresine harc ve sarf oluna”¹⁴⁰ ifâdelerinden vakfin kuruluş yeri hakkında bilgi edinilmektedir.

¹³⁸ VGM, İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfı602 Numaralı Defter, 96.Sayfa, 160. Sıra

¹³⁹ VGM, Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı, 602 Numaralı Defter, 156.Sayfa, 262. Sıra

¹⁴⁰ VGM, Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfı, 602 Numaralı Defter, 34.Sayfa, 52. Sıra

7) İsmail bin Emin Vakfı

Vakfiyede “Emmâ ba`dü; İşbu vakfiyye-i celîlü`ş-şân ve cerîde-i bedî`ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr va imlâsına adi oldur ki Uşak Kazâsı'na muzaf Banaz Nâhiyesi'nin Hanoğlu Karyesi sâkinlerinden” ve “ Meblağ-ı mezbûr beşyüz guruşu beher sene ale't-te`âkubi ve't-tevâli onu onbir buçuk guruş hesâbı ile bâ-yed-i mütevellî istirbâh olunup, hâsıl olan rıbh ve nemâdan karyemizde sâkin pederim Emin bin İbrahim'in karye-i merkûmede müceddeden binâ ve inşâ ve ikmal eylediği câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi yevmi yirmi dört akçe vazifeye mutasarrıf ola...”¹⁴¹ ifâdeleri yer almakta ve bu ifâdeler vakfin kuruluş yeri hakkında bilgi vermektedir.

Uşak-Eşme İlçesinde Kayıtlı Vakıflar:

1) İsmail Ağa bin Hüseyin Vakfı

Vakfiyede yer alan “Emmâ ba`dü; işbu vakfiyye-i celîli`ş-şân ve cerîde-i bedî`i'l unvanın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına hâvî oldur ki, Eşme Kazâsı'na tâbî` Karacaömerli Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât el-Hâcc İsmail Efendi ibn Hüseyin...” “Meblağ-ı mezkûr ikibin guruşu alâ-vechi`l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksân olmamak ve kalemiyye nâmiyle dahî bir nesne alınmamak üzere istirbâh olunup hâsıl olan rıbh ve gallesinden yüz guruş câmi`-i şerîf-i mezkûra hatîb olana ve bâkîsi cami`-i mezkûrun ta`mîr ve termîmine...”¹⁴² ifâdeleri vakfin kuruluş yerine dair bilgi sunmaktadır.

2) Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı

Vakfiyede “Emmâ ba`dü; işbu vakfiyye-i celîli`ş-şân ve cerîde-i bedî`i'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına hâvî oldur ki Eşme Kazâsı'na tâbî` Fakılar Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Efendi meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyâna li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği Hüseyin bin Mehmed mahzarında...”¹⁴³ ifâdesi yer almaktadır ve bu ifâdeden vakfin kuruluş yerinin Eşme ilçesine ait olduğu anlaşılmaktadır.

¹⁴¹ VGM, İsmail bin Emin Vakfı, 603 Numaralı Defter, 155. Sıra

¹⁴² VGM, İsmail Ağa Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 50. Sayfa, 44. Sıra

¹⁴³ VGM, Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 53. Sayfa, 47. Sıra

3) Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı

Vakfiyede yer alan” ... Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Adana Karyesi ahâlîsinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf meclis-i şer`-i şerîf-i Ahmedî ve mahfel-i dîn-i münîf-i Muhammedî'de zikr-i âtî vakfa li-ecli't-tescîl ve'l-itmâm emri'l-vakfı ve't-tekmîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği karye-i mezbûre ahâlîsinden Sırbendelioglu Hasan bin Osman mahzarında ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm idüp atyeb-i mal ve enfes-i menâlimden ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz eylediğim nakd-i râyicü'l-vakt üç bin guruş hasbeten li'llâhi'l-ehad ve taleben li-merzâti rabbi's-samed vakf-ı sahîh-i şer`î müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki...”¹⁴⁴ ifâdesinden vakfin kuruluş yerine dair bilgi almamız mümkündür.

4) Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı

Vakfiyede “Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsına tâbi İnay Karyesinde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Osman Ağa bin Mehmed Ali nam kimesne kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`iyesinde ma'kûd meclis-i şer`î şerîf-i enverde zikr-i âtî vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Karye-i merkûme sâkinlerinden Yusuf Çavuş bin Ahmed mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-i mer`î edüb "atyeb-i mâlimden ifrâz eylediğim ikibin kuruşu hasbeten lillahi's-Samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakıf ve habs edüb şöyle şart eyledim ki...”¹⁴⁵ ifâdesi yer almaktadır. Bu ifâdeden vakfin kuruluş yeri hakkında bilgi edinmemiz mümkündür.

5) Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı

Vakfiyede “İşbu vakfiye-i celîlü'ş-şân ve cerîde-i bedî'ü'l-ünvânın tahrîr ve inşasına bâdî ve tastîr ve imlâsına âdî Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'nın Eşme Kazâsı'na merbût Güre Nâhiyesi'ne tâbi` Yenişehir Karyesi ahâlîsinden Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman...” ve “...Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu alâ-vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veyâ kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayup onu onbir buçuk hesâbı üzere

¹⁴⁴ VGM, Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı, 596 Numaralı Defter, 50. Sayfa, 41. Sıra

¹⁴⁵ VGM, Osman Ağa İbn Muhammed Ali Efendi Vakfı, 598 Numaralı Defter, 239. Sayfa 193. Sıra

istirbâh olunup hâsıl olacak rıbh-ı mülzemînden senevî sâlifü'z-zıkr Eşme Kazâsı'na merbût Güre Nâhiyesi'ne tâbi` Yenişehir Karyesi'nde kâin karye-i mezkûr ahâlîsi taraflarından müceddeden inşâ edilen câmi`-i şerîf...”¹⁴⁶ ifâdeleri yer almaktadır. Bu ifâdelerden vakfın Eşme ilçesi Güre Nahiyesi'ne bağlı Yenişehir Karyesinde olduğunu anlamamız mümkündür.

6) Abdullah bin Ali Vakfı

Vakfiyede geçen “Aydın Vilâyet-i Celîlesi'ne mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Kemer Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Abdullah bin Ali nâm kimse kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`iyyesinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i âlimde zıkr-i âtî vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezkûre sâkinlerinden İbrahim bin Mustafa mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i`tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâlımdan ifrâz eylediğim bin guruşu hasbeten li`llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart eyledim ki” ve “karye-i merkûmede ashâb-ı hayrât tarafından binâ ve inşâ olunan câmi`-i şerîf minâresiyle mihrabının iki tarafına ber-vech-i mu`tâd îkâd-ı kanâdil oluna ve rıbh-ı mezkûrdan zühûr...”¹⁴⁷ ifâdelerinden vakıf olan yerin Eşme Kazası'na bağlı olduğunu anlamak mümkündür.

7) Ömer bin Hızır Vakfı

Vakfiyede yer alan “Emmâ ba'dü; İşbu vakfiyye-i celîlü's-şân ve cerîde-i bedi`i'l-ünvânın tahrîr ve inşâ ve tastîr ve imlâsına bâ`is ve bâdî oldır ki Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Dervişli Karyesi ahâlîsinden ...” ve “Meblağ-ı mezkûr iki bin guruş alâ-vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayup yüzde dokuz hesabıyla istirbâh olunup hâsıl olan nemâsından karye-i mezkûrede vâki` sâhibü'l-hayrâtın bundan akdem binâ ve ihyâ ve inşâ eylediği mescidde...”¹⁴⁸ ifâdelerinden vakfın kuruluş yeri hakkında bilgi edinilmektedir.

¹⁴⁶ VGM, Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı, 600 Numaralı Defter, 145. Sayfa 176. Sıra

¹⁴⁷ VGM, Abdullah bin Ali Vakfı, 602 Numaralı Defter, 268.Sayfa, 459. Sıra

¹⁴⁸ VGM, Topal İmamoğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfı, 602 Numaralı Defter, 80.Sayfa, 134.Sıra

8) Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı

Vakfiyede “Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Bağlarhan Karyesi’nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Haşim Ağa bin Hüseyin nâm kimesne kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`iyesinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezkûre ahâlisinden Süleyman Ağa bin Hüseyin mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i`tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâlımdan mecdiye on dokuz guruş hesâbıyla an nakdin iki bin guruş bi'l-ifrâz hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-ı sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp, şöyle şart eyledim ki...”¹⁴⁹ ifâdesi yer almaktadır. Bu ifâdeden vakfin kuruluş yerini anlamamız mümkündür.

9) Ahmed Ağa bin Kerim Ağa Vakfı

Vakfiyede yer alan “ İşbu vakfiyye-i celîlü ş-şân ve cerîde-i bedî`ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâ ve tastîr ve imlâsına bâis oldur ki Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâneye mülhak evkâfdan Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na merbut Küre Nâhiyesi'ne tâbi` Aktaş Karyesi ahâlisinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Medikzâde Kerim Ağa...” ve “Meblağ-ı mezbûr onu on bir buçuk hesâbıyla bâ-yed-i mütevellî alâ-vechi'l-helâl istirbâh olunup, senevî hâsıl olan rıbh ve nemâsından karye-i mezkûrda müceddeden binâ ve inşâ olınan câmi`-i şerif...”¹⁵⁰ ifâdelerinden vakfin kuruluş yeri hakkında bilgi edinmemiz mümkündür.

10) Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı

Vakfiyede bulunan “Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Beglerhan Karyesi’nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Ahmed Efendi bin Abdülhalim kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`isinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği nâhiye-i mezkûreye muzaf Serviler Karyesi ahâlisinden Halil Ağa bin Hacı

¹⁴⁹ VGM, Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı, 603 Numaralı Defter, 181. Sayfa, 305. Sıra

¹⁵⁰ VGM, Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfı, 603 Numaralı Defter, 66. Sayfa, 110. Sıra

Süleyman mahzarında...¹⁵¹ ifâdesinden vakfın kuruluş yerine dair bilgi edinmekteyiz.

11) Sarıoğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfı

Vakfiyede “Aydın Vilâyeti dâhilinde kâin Saruhan Sancağı’na muzaf Eşme Kazası’na tâbi Karaca Ahmed Sultan Karyesi ahâlisinden sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Sarıoğlu Mustafa bin Hasan bin İsmail meclis-i şer’i şerîf-i enverde vakf-ı âti’l-beyâna li-ecli’t-tescîl mütevellî nâsb ve ta’yîn eylediği karye-i merkûmeden Dedeoğlu Bekir Çavuş bin Osman ibn Bekir mahzarında ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm idüp karye-i merkûmede vâki` el-yevm ma`mûr bulunan câmi`-i şerîfin imâmet ve hitâbet cihetine bu kerre atyeb-i malımdan ifrâz eylediğim iki bin guruşu hasbeten li’llâhi’s-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart eyledim ki...¹⁵² ifâdesi yer almaktadır. Vakfiyede geçen bu ifâdeden vakfın kuruluş yerini anlamamız mümkündür.

12) Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı

Vakfiyede yer alan “Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi` Güre Nâhiyesi kurâlarından Habuş Karyesi’nde sâkin sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Nuri Çavuş bin Ahmed’in kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer’isinde ma`kûd meclis-i şer’-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn eylediği karye-i mezkûr ahâlisinden Ali Bey ibn Mustafa mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer’î ve i’tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâlımdan mecidiye ondokuz guruş hesâbıyla on iki bin guruşu bi’l-ifrâz hasbeten li’llâhi’s-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-ı sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp, şöyle şart eyledim ki”¹⁵³ ifâdesinden vakfın kurulduğu yer hakkında bilgi almaktayız.

13) Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı

Vakfiyede “ İşbu celîlü’ş-şân ve cerîde-i bedî’ü’l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâ di ve tastîr ve imlâsına âdî Aydın Vilâyeti dâhilinde vâki` Saruhan Sancağı’nın Eşme Kazâsı’na merbût Karaca Ömer’li nâm diğeri Kötü İlyaslı Karyesi ahâlisinden

¹⁵¹ VGM, Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı, 603 Numaralı Defter, 149. Sayfa, 260. Sıra

¹⁵² VGM, Sarıoğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfı, 604 Numaralı Defter, 122. Sayfa, 155. Sıra

¹⁵³ VGM, Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı, 603 Numaralı Defter, 150. Sayfa, 261. Sıra

sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman...” ve “Meblağ-ı mezbûr üç bin guruşu alâ vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayub onu on bir buçuk hesabı üzere istirbâh olunup hâsıl olan rıbh-ı mülzeminden senevî sâlifü'z-zikr Eşme Kazâsı'na merbût Karaca Ömerli nâm diğerkötü İlyaslı Karyesi 'nde Kâin Mescid-i şerîf müşrif-i harab iken karye-i mezkûr ahâlisi tarafından i`mâr idülüb câmi`-i şerîf hâline getirilüb...” ifâdeleri yer almaktadır. Bu ifâdelerden vakfın kuruluş yerinin Uşak ili Eşme ilçesi sınırlarında olduğunu anlamamız mümkündür.

14) İbrahim Efendi İbn Ahmed Vakfı

Vakfiyede yer alan “Nezaretı Evkâf-ı Humayun-ı mülûkaneye mülhak evkâfdan Aydın Vilâyeti dâhilinde kâin Saruhan sancağına muzaf Eşme kazâsına tâbi` Poslu tamı kariyesinde sâkin sâhibi'l-hayrât ve'l-hasenât İbrahim Efendi ibni Ahmed...” ve “meblağ-ı mezkûr ikibin kuruşu alâ vechi'l-halâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî ve kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayup ve kalemiye namile bir nesne dahî alınmıyup onu onbir buçuk hesabı üzere istirbâh olunup hâsılı rıbhı karye-i merkûmede vâki` sâhibü'l-hayrât taraflarından müceddeden binâ ve inşâ olınan câmi` şerîfde imâmet ve hitâbet eden zâte verile...”¹⁵⁴ ifâdelerinden vakfın kurulduğu yere dair bilgi ediniyoruz.

15) İsa Kahyâ Kerimesi Fatma Bint İsa Vakfı

Vakfiyede ” Aydın Vilâyeti celîlesi dâhilinde Eşme Kazâsı'na tâbi` Kayalar Karyesi'nde sâkine sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât ve zâtı ta`rîf-i şer`i ile muarrefe İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa nâm Hâtûn kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`iyyesinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyana li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği li-ebeveyn er-karındaşı karye-i mezkûrede sâkin Hasan Ağa bin İsa mahzarında ikrâr-ı tâmm ve ta`bir-i ani'l-merâm edüb atyeb-i malımdan ifrâz eylediğim iki bin guruşu hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs edüb şöyle şart eyledim ki...”¹⁵⁵ ifâdesi yer almaktadır. Bu ifâdeden vakfın Eşme kazasına bağlı Kayalar Karyesi'nde kurulduğunu anlayabilmekteyiz.

¹⁵⁴ VGM, İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfı, 606 Sayılı Defter, 222. Sayfa, 278. Sıra

¹⁵⁵ VGM, İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı, 607 Numaralı Defter, 203. Sayfa, 307. Sıra

16) Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfı

Vakfiyede yer alan “Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde kâin Saruhan Sancağı'na merbût Eşme Kazâsı'nın Halil Efendi Çiftliği Karyesi ahâlisinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Arkaçlı oğlu Himmet bin Ahmed bin Osman kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`iyyesine mahsûs odada ma`kud meclis-i şer`-i münîrde vakf-ı âti'l-beyânı li-ecli't-tescîl ve li-itmâm mütevellî nasb ve ta`yîn olunan Karakapu Karyesi'nden Hacı Ali Efendizâde Feyzullah ibn Ali Bey mahzarında ikrâr-ı tamm-ı sahîh-i şer`î idüp karyemizde vâki` ashâb-ı hayr tarafından binâ ve inşâ ve el-yevm ma`mûr bulunan câmi`-i şerîfin imâmet ve hitâbet cihetine atyeb-i mâlımdan ifrâz eylediğim iki bin guruşu hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp...”¹⁵⁶ ifâdesi bize vakfın Uşak ili Eşme ilçesinde bulunduğunu göstermektedir.

Uşak-Karahallı Karyesinde Kayıtlı Vakıflar:

1) Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı

Vakfiyede “...işbu vakfiyye-i celîli ş-şân ve cerîde-i bedî`i'l-unvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına âdî oldur ki Medîne-i Uşak kurâsından Karahallü Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği Mehmed Bahaeddin Efendi ibn Mehmed mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i`tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mal ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici'l-vakt bin gurûş” ve “ Meblağ-ı mezkûr bin gurûşu beher sene ale't-te`âkubu ve't-tevâlî onu on bir buçuk gurûş hesâbıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olunup senevî hâsıl olan ribh ve nemâdan karyemiz sâkinlerinden kâim pederim sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât el-Hâcc Ömer Ağa'nın karyemizde müceddeden binâ ve inşâ ve ikmâl eylediği câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi yevmî dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola...”¹⁵⁷ ifâdeleri geçmektedir. Bu ifâdelerden de vakfın Uşak ili Karahallü (günümüzdeki adı Karahallı) ilçesinde kurulduğunu anlamak mümkündür.

¹⁵⁶ VGM, Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfı, 608/1 Numaralı Defter, 316. Sayfa, 341. Sıra

¹⁵⁷ VGM, Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı, 593 Numaralı Defter, 148. Sayfa 140. Sıra

2) Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed Vakfı

Vakfiyede yer alan “Uşak Kazâsı’nın Karahallu Nâhiyesi’ne muzâf Buğdaylı Karyesi’nin Yukarı Mahallesi ahâlîsinden Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed kazâ-i mezbûr mahkemesinde meclis-i şer’-i münîrde vakf-ı âti’l-beyâna li-ecli’t-tescîl mütevellî ta`yîn eylediği mahalle-i mezbûre ahâlîsinden Köse oğlu Mehmed Ağa ibn Osman muvâcehesinde karye-i mezbûre civârında kâin şarken hâkim oğlu İbrahim garben Hacı Molla oğlu Ömer şimâlen Hacı Halil oğlu Mustafa cenûben Terhâneci oğlu Hüseyin’in bağlarıyla mahdûd bin beş yüz gurûş kıymetli müstakillen bâ-tapu mülk ve mutasarrıf olduğum dört dönüm bir kıt`a bağın mülk kürûmunu vakf-ı sahîh-i şer`î ile vakf ve habs eyledim ve şöyle şart eyledim ki...”¹⁵⁸ ifâdesinden vakfın kuruluş yeri hakkında bilgi edinebilmekteyiz.

Burada yer alan gruplandırmanın dışında kalan on altı adet vakfın kuruluş yerleri ise aşağıdaki listede yer almaktadır:

- 1) Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah Vakfı: Uşak-Karacahisar
- 2) İsa oğlu Ali Efendi bin Halil Vakfı: Uşak-Karaağaç Mahallesi
- 3) Aşçı oğlu Mehmed Efendi Vakfı: Uşak-Çardak Karyesi
- 4) Ebubekir bin Halil Vakfı: Cami’-i Kebir Mahallesi
- 5) el Hacc Halil bin Ali Vakfı: Niyaz Nâhiyesi-Çorum Karyesi
- 6) Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfı: Uşak-Tatar Karyesi
- 7) Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfı: Uşak-Orta Karyesi
- 8) Hafız Ahmed Efendi ibni’l-Hac Musa Vakfı: Burhan Fakih Mahallesi
- 9) Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfı-Selmanlar Karyesi
- 10) İbrahim Ağa Vakfı: Uşak-İpek Mahallesi
- 11) Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfı: Hanyeri Karyesi
- 12) Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı: Kavaklı Karyesi
- 13) Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfı: İpek Mahallesi

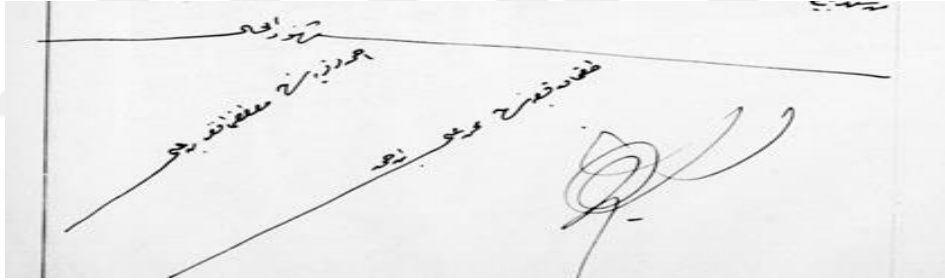
¹⁵⁸ VGM, Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed Vakfı, 599 Numaralı Defter, 262. Sayfa 215. Sıra

- 14) Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfı: Selvioğlu Karyesi
- 15) Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfı: Güniz Karyesi
- 16) Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfı: Paşalar Karyesi

3.1.4. Şâhit İsimlerine Göre Yapılan Gruplandırma:

“Vakıf tesisinde aleniyet şarttır, ayrıca İslâm hukukunda bir belgenin değeri zeylinde yer verilen şahitlere bağlıdır. Bunun için vakfiyenin tanziminde hazır bulunanların bir kısmının isimleri ve meslekleri yazılır. Nezâret, tevliyet veya evlâdiyet hak ve iddialarına dair zamanla sahte vakfiyeler tanzim edilmiş, bunların şer‘î mahkeme sicillerine kaydedildiği de olmuştur.”¹⁵⁹ İncelediğim Uşak ili XIX. yüzyıl para vakıflarına ait olan vakfiyelerin de pek çoğunda metnin sonunda şahitlerin isimleri “şuhudu’l hal” başlığı altında zikredilmektedir. Vakfiye sonunda şahit adı belirtilen metinlerin vakıfları şunlardır:

- 1) Abdullah bin Ali Vakfı

Şuhûdü’l-Hâl:

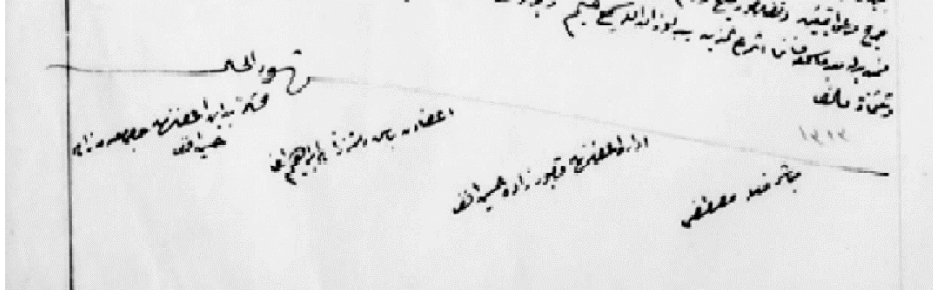
- Ahmedler Karyesi’nde Mustafa Efendi bin Ali.
- Tokmak Kasabası’ndan Mehmed Ali bin Ahmed.¹⁶⁰

Metinde görüldüğü üzere şahitlerin ismi verilmeden önce kısaca nereli olduğuna dair bilgi verilmiştir.

¹⁵⁹ Hasan Yüksel, Vakfiye, **DİA**, Cilt: 42, 2012, s. 469

¹⁶⁰ VGM, Abdullah bin Ali Vakfı, 602 Numaralı Defter, 268.Sayfa 459.Sıra

2) Ahmed Ağa bin Kerim Vakfı

“Şuhûdü'l-hâl;

Mahkeme-i Bidâyet a`zâsından Madenzâde Hüseyin Efendi.

A`zadan Baş-reşnezâde İbrahim Ağa.

İdâre a`zâsından Kapuzâde Hüseyin Efendi.

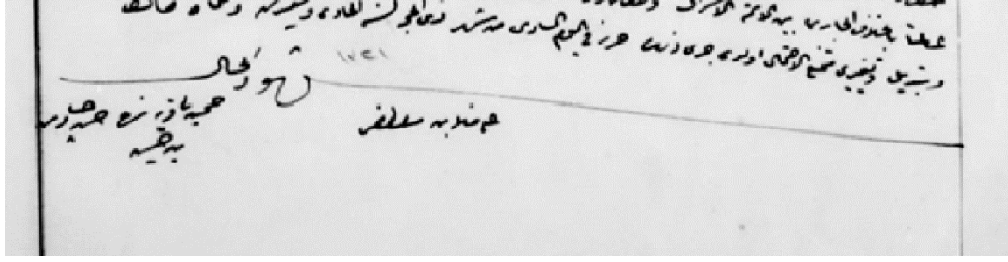
Mübâşir Molla Mustafa.”¹⁶¹

Bu vakfiyede “şuhudu'l hal” başlığı altında yer alan dört adet şahit hakkında bize kısa bilgi de verilmektedir. İlk şahit Hüseyin Efendi için “Mahkeme-i Bidâyet a'zasından” ifâdesi kullanılmıştır. “Başka sebepler yanında özellikle kaza, livâ ve vilâyetlerde kurulan nizâmiye mahkemelerinin isimlerinde yer alan “temyiz” kelimesi davaların görüleceği mercilerin tayininde karışıklığa yol açtığı için 15 Nisan 1879 tarihinde yapılan bir düzenleme ile dîvân-ı temyîzlerin adı Mahkeme-i İstînaf'a, deâvî meclislerinin adı da Bidâyet Mahkemesi'ne dönüştürülmüştür.”¹⁶² Hüseyin Efendi'nin de Mahkeme-i Bidâyet a'zâsından olduğunu ve unvanının Madenzâde olduğunu anlamamız mümkündür. Diğer şahitlerin de unvan ve görevlerinin ne olduğu belirtilmiştir. (Baş-reşnezâde İbrahim Ağa, İdâre Azasından Kapuzâde Hüseyin Efendi ve mübâşir Molla Mustafa)

¹⁶¹ VGM, Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfı, 603 Numaralı Defter, 66. Sayfa, 110. Sıra

¹⁶² M. Macit Kenanoğlu, Nizâmiye Mahkemeleri, **DİA**, Cilt: 33, 2007, s. 137

3) Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfi

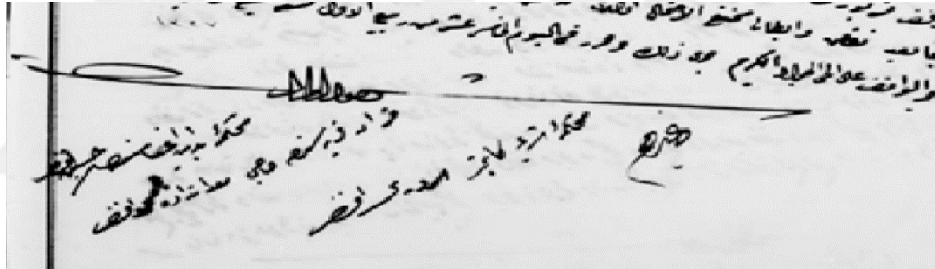
“Şuhûdü’l-hâl;

Hamidli Karyesi’nden Hasan Çavuş bin Hüseyin.

Ali Mollâ bin Mustafa.”¹⁶³

Burada yer alan şuhûdü’l hal listesinden şahitlerle ilgili olarak Hasan Çavuş bin Hüseyin’in Hamidli Karyesinden olduğunu görmekteyiz.

4) Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfi

“Şuhûdü’l-Hâl

Mahkeme-i Bidâyet a`zâsından Hüseyin Efendi

Kıran Karyesi’nden Hacı Midâtzâde Mehmed Efendi

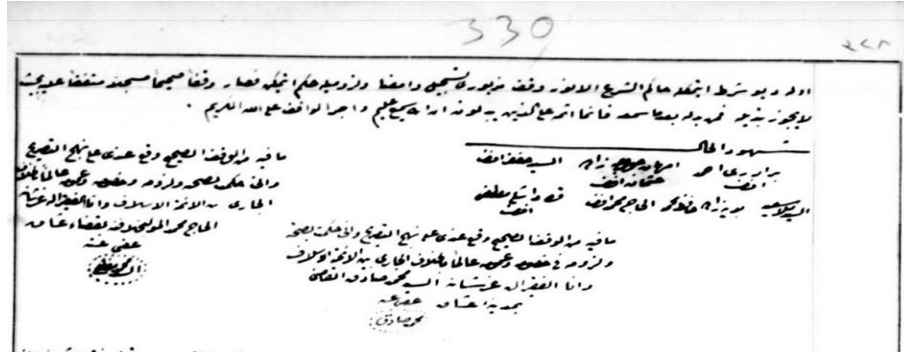
Mahkeme-i şer`iyye kâtibi Sururi Efendi ve gayrihum.”¹⁶⁴

Listede yer alan Hüseyin Efendi için “Ahmed Ağa bin Kerim Vakfi” vakfiyesinde de bulunan benzer ifâde geçmektedir. (Mahkeme-i Bidâyet a`zasından) Hacı Midâtzâde Mehmed Efendi hakkında da Kıran Karyesi’nden ifâdesi geçmektedir.

¹⁶³ VGM, Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfi, 603 Numaralı Defter, 149. Sayfa, 260. Sıra

¹⁶⁴ VGM, Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfi, 600 Numaralı Defter, 145. Sayfa 176. Sıra

5) Ebubekir bin Halil Vakfi

“Şuhûdü'l-hâl;

es-Seyyid Cafer Efendi.

Ümmühan Hocasâde Osman Efendi.

Birâderi Ahmed Efendi.

es-Seyyid Molla Said.

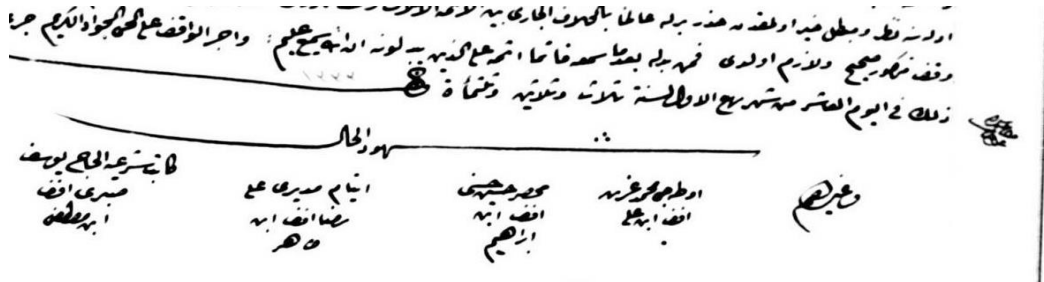
Boyazâde Hafız Mehmed.

el-Hâcc Mehmed Efendi.

Karadaşlı Mustafa Efendi.”¹⁶⁵

Listede toplam yedi şahit ismi yer almaktadır. Bunlardan Cafer Efendi ve Molla Said isimli şahitlerin unvanlarının seyyid olduğunu görmekteyiz. Ayrıca hocazâde unvanlı Osman Efendi ve kardeşi Ahmed Efendi'nin de isimleri vakfiyede yer almaktadır. Şahitlerden Mustafa Efendi için de Karadaşlı unvanını görmekteyiz

6) İsa Kahye Kerimesi Fatma bint İsa Vakfi

“Şuhûdü'l - Hâl:

Kayalı Karyesinden Ali ibn Mehmed ,

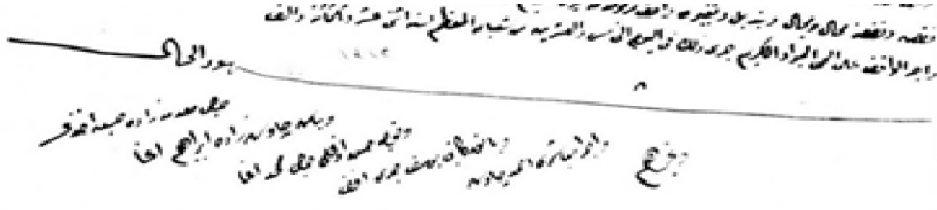
Karye-i merkûmeden İsmail bin Hüseyin .

¹⁶⁵ VGM, Ebubekir bin Halil Vakfi, 608/1 Numaralı Defter, 327. Sayfa, 359. Sıra

Ve Hasan bin Hüseyin ve gayrihum mine'l-hazirun.”¹⁶⁶

Vakfiyede yer alan üç isimden Ali İbn Mehmed ve İsmail bin Hüseyin’in Kayalı Karyesinden oldukları belirtilmiştir. Vakfiyede geçen diğer isim ise Hasan bin Hüseyin’dir.

7) Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı

“Şuhûdü'l-hâl

Hacı Madenzâde Hüseyin Efendi

ve Başçavuşzâde İbrahim Ağa

ve Koca Hasenoğlu Hacı Mehmed Ağa

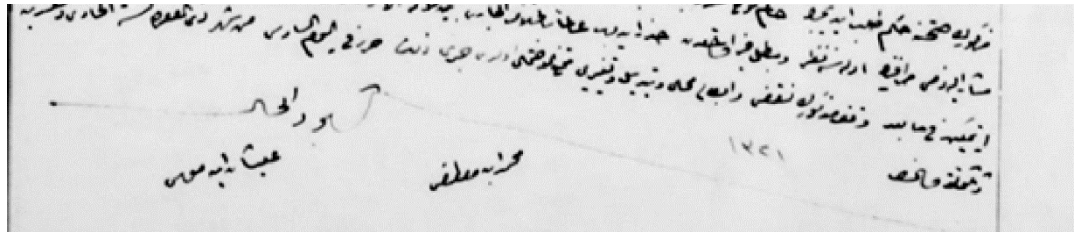
ve Bank kâtibi Yusuf Çeri Efendi

ve İcrâ Mübâşiri Ahmed Çavuş

ve gayruhum.”¹⁶⁷

Vakfiyede beş adet şahit ismi yer almaktadır. Şahitlerin isimlerinin önünde görevlerine ve unvanlarına dair bilgi bulunmaktadır. Örneğin vakfiyede yer alan Yusuf Çeri Efendi’nin bank kâtibi ve Ahmed Çavuş’un da icrâ mübâşiri olduğu anlaşılmaktadır.

8) Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı

“Şuhûdü'l-hâl;

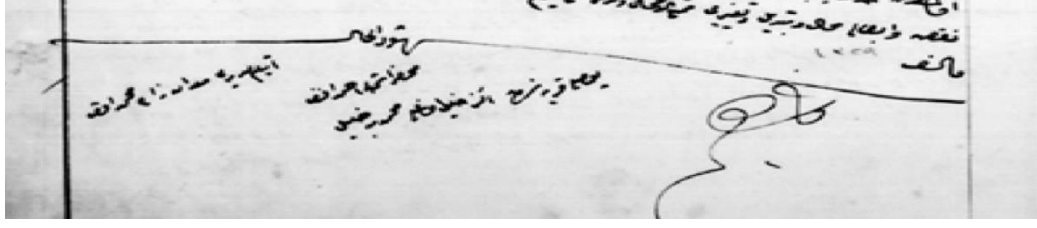
Abşan ibn Musa.

Mehmed ibn Mustafa.”¹⁶⁸

¹⁶⁶ VGM, İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı, 607 Numaralı Defter, 203.Sayfa, 307. Sıra

¹⁶⁷ VGM, Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı, 596 Numaralı Defter, 50. Sayfa, 41. Sıra

9) İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfi

“Şuhûdü’l-hâl;

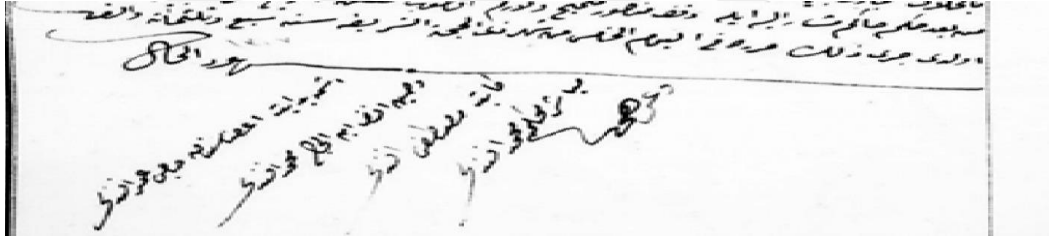
İt`am müdürü Sa`dullahzâde Mehmed Efendi

Muhzır Eşmeli Ahmed Efendi

Poslu kariyesinden Ekiz Halil oğlu Mehmed bin Halil ve gayrihüm.”¹⁶⁹

Vakfiyede üç adet şahit ismi bulunmaktadır. Bunlardan Mehmed Efendi'nin i'tam müdürü olduğu belirtilirken; diğer iki şahitin de nereli olduklarına dair bilgiye rastlanmaktadır.

10) İsmail Ağa Vakfi

“Şuhûdü’l-Hâl

Eşme bidâyet a`zâsından Hacı Ömer Efendi ve Hüseyin Efendi

İbn el-Hâcc Mehmed Efendi

Kâtip Mustafa Efendi

Mübâşir-i Mahkeme Mehmed Efendi ve gayruhum.”¹⁷⁰

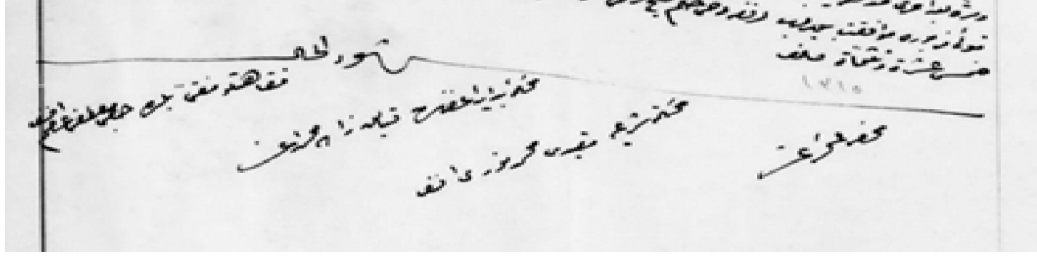
Şahitlerden Hacı Ömer Efendi ve Hüseyin Efendilerin Eşme bidâyet a`zâsından oldukları, Mustafa Efendi'nin kâtip olduğu ve Mehmed Efendi'nin de mahkemede mübaşir olduğu anlaşılmaktadır.

¹⁶⁸ VGM, Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfi, 603 Numaralı Defter, 181. Sayfa, 305. Sıra

¹⁶⁹ VGM, İbrahim Efendi İbni Ahmed Vakfi, 606 Numaralı Defter, 222. Sayfa, 278. Sıra

¹⁷⁰ VGM, İsmail Ağa Vakfi, 591-5 Numaralı Defter, 50. Sayfa, 44. Sıra

11) İsmail bin Emin Vakfı

“Şuhûdü’l-hâl;

Fekahetlü müftî-i belde Hacı Mustafa Asım Efendi.

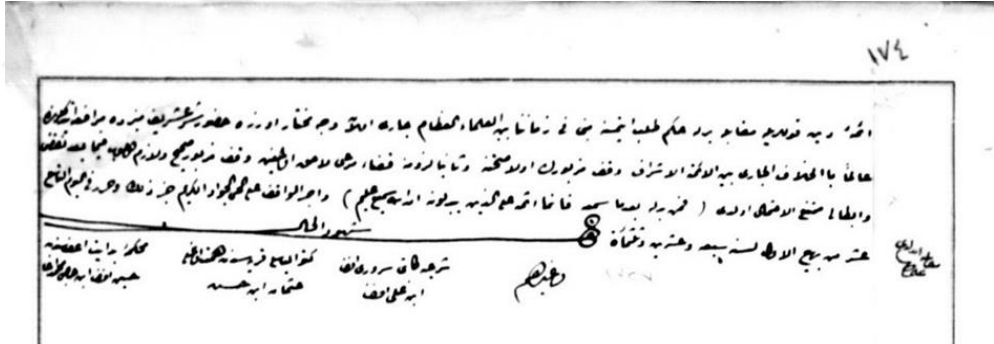
Mahkeme-i Bidâyet a`zasından Kayalıkzâde Mehmed Ağa.

Mahkeme-i Şer`iye mukayyidi Mehmed Nuri Efendi.

Muhzır Ali Ağa.”¹⁷¹

Vakfiyenin bu bölümünde dört adet şahit ismine ve bunların görevleriyle unvanlarına yer verilmiştir.

12) Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı

“Şuhûdü’l - Hâl

Mahkeme-i bidâyet a`zâsından Hüseyin Efendi ibn Hacı Mehmed Ağa

Kötü İlyaslı Karyesi 'nden Himmetoğlu Osman ibn Hasan

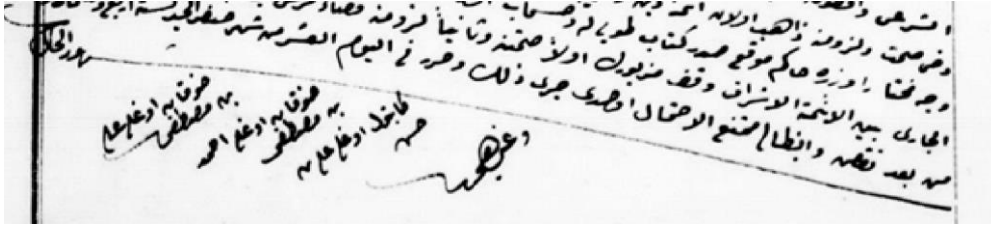
Şer`iyye kâtibi Sururî Efendi ibn Ali Efendi ve gayrihum.”¹⁷²

Vakfiyede Hüseyin Efendi (Mahkeme-i Bidâyet A`zâsı) ile Ali Efendilerin (Şer`iyye Kâtibi) görevlerine; Osman bin Hasan'ın(Kötü İlyaslı Karyesi) ise nereli olduğuna dair bilgi bulunmaktadır.

¹⁷¹ VGM, İsmail bin Emin Vakfı, 603 Numaralı Defter, 155. Sıra

¹⁷² VGM, Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı, 607 Numaralı Defter, 173.Sayfa 265.Sıra

13) Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı

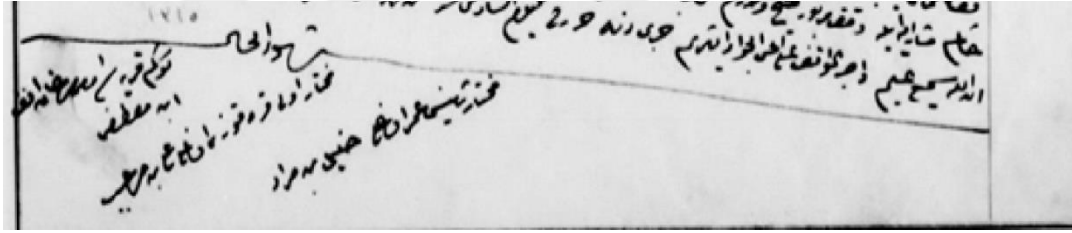

“Şuhûdü’l-Hâl

Eşme Bidâyet a`zâsından Hacı Ömer Efendi,
ve Hüseyin Efendi ibn el-Hâcc Mehmed Efendi,
Kâtip Mustafa Efendi ve gayruhum.”¹⁷³

Vakfiyede yer alan üç adet şahitten Hacı Ömer ve Mehmed Efendilerin Eşme Bidâyet A`zâları olduğu, Mustafa Efendi'nin ise kâtip olduğu bilinmektedir.

14) Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı

“Şuhûdü’l-hâl;

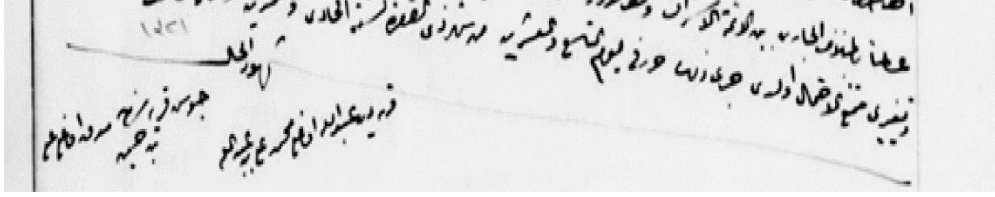
Güyüm Karyesi imâmı Ramazan Efendi ibn Mustafa.
Muhtâr-ı evveli Karakuzu oğlu Ali bin Receb.
Muhtâr-ı sâni Ömer oğlu Halil bin Murad.”¹⁷⁴

Şuhudu'l hal başlığı altında yer alan üç şahitten Ramazan Efendi İbn Mustafa'nın Guyüm Karyesi imamı, Ali bin Receb'in ilk muhtar ve Ömer oğlu Halil bin Murad'ın da ikinci muhtar olduğu anlaşılmaktadır.

15) Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı

¹⁷³ VGM, Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 53. Sayfa 47. Sıra

¹⁷⁴ VGM, Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı, 603 Numaralı Defter, 93. Sayfa, 161. Sıra

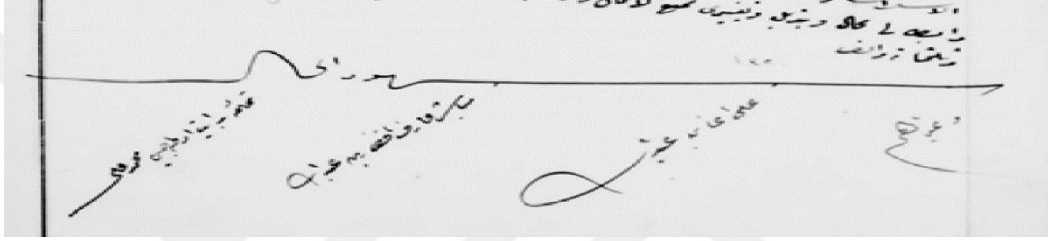
“Şuhûdü’l-hâl;

Habuş Karyesi’nden Mıstık oğlu Ali bin Hüseyin.

Karyeden Abdullah oğlu Mehmed Ali bin Abdullah.”¹⁷⁵

Vakfiyenin bu bölümü, şahitlerin nereli olduklarına dair bilgi içermektedir.

16) Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı

“Şuhûdü’l-Hal

Mahkeme-i bidâyet odacısı Mehmed Ali

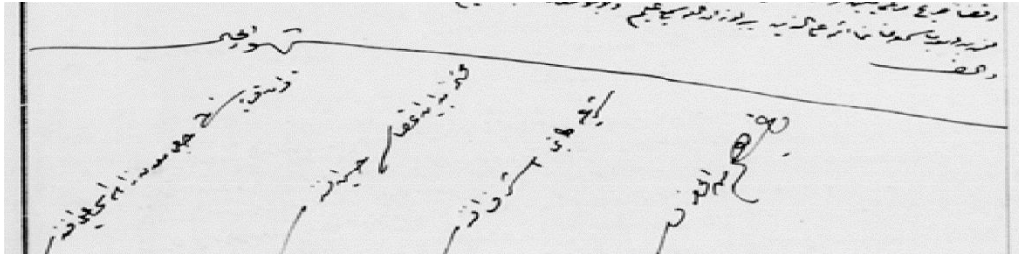
Mübaşir Arif Efendi bin Abdullah

Ali Ağa bin Abdullah ve gayruhum.

Karahalilzâde Mehmed Efendi Vakfı”¹⁷⁶

Vakfiyenin bu bölümünde adı geçen Mehmed Ali isimli şahsın mahkeme-i Bidâyet odacısı ve Arif Efendi bin Abdullah’ın mübaşir olduğu bilinmektedir.

17) Topal İmamoğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfı

“Şuhûdü’l-Hâl:

Kıran Karyesi’nden Hacı Madenzâde İsmail Efendi.

¹⁷⁵ VGM; Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı, 603 Numaralı Defter, 150. Sayfa, 261. Sıra

¹⁷⁶ VGM, Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı, 598 Numaralı Defter, 239. Sayfa 193. Sıra

Mahkeme-i Bidâyet Azâsı Hüseyin Efendi.

Şer'iyeye Kâtibi Eşref Efendi ve gayrum mine'l-hâzırûn.”¹⁷⁷

Vakfiyede yer alan isimlerden Hüseyin Efendi (Mahkeme-i Bidâyet A'zâsı)ve Esref Efendi'nin (Şer'iyeye Kâtibi) görevleri, İsmail Efendi'nin DE (Kıran Karyesinden Hacı) nereli olduğu ve unvanına dair bilgi edinmemiz mümkündür.

“Şuhûdu'l hal” başlığı altında şahit isimleri ve unvanlarına yer verilen vakfiyeler bunlar iken; üzerinde şahit adı belirtilmeden sonlandırılan vakfiyelerin listesi ise aşağıdaki gibidir:

- 1) Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah Vakfi
- 2) İsa oğlu Ali Efendi bin Halil Vakfi
- 3) Aşçı oğlu Mehmed Efendi Vakfi
- 4) el Hacc Halil bin Ali Vakfi
- 5) Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfi
- 6) Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfi
- 7) Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfi
- 8) Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed Vakfi
- 9) Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfi
- 10) Hafız Ahmed Efendi ibni'l-Hac Musa Vakfi
- 11) İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfi
- 12) Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfi
- 13) Hasan oğlu Ahmed Vakfi
- 14) Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfi
- 15) İbrahim Ağa Vakfi
- 16) İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfi
- 17) Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfi
- 18) Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfi
- 19) Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfi
- 20) Sarioğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfi
- 21) Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfi
- 22) Saribeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfi
- 23) Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfi

¹⁷⁷ VGM, Topal İmam oğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfi, 602 Numaralı Defter, 80. Sayfa, 134. Sıra

- 24) Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfı
- 25) Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı
- 26) Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfı
- 27) Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı
- 28) Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfı

3.1.5. Kâtip İsimlerine Göre Vakıflar:

Bilindiği gibi kâtipler, devlet dairelerinde yazı işlerinin yerine getirilmesinden sorumlu kimselerdir. “Sözlükte ketb “yazmak” fiilinden türetilmiş bir ism-i fâil olan kâtip (kâtib, çoğulu küttâb, ketebe) “yazı işleriyle uğraşan kimse, sekreter, yazıcı; bilgili kişi, noter; muharrir” demektir. Kitâbet işiyle uğraşanlardan kelâmın telifi ve mânânın tertibiyle ilgilenenlere “inşâ kâtibi”, malların tahsili ve sarfedilmeleriyle uğraşanlara ise “emvâl kâtibi” denilir.”¹⁷⁸

“Osmanlılar’da kâtip zümresinin varlığına dair ilk bilgiler Orhan Bey zamanına kadar iner. Bu dönemden kalmış az sayıdaki belge, kitâbet usullerini iyi bilen bir kâtip zümresiyle bunları örgütleyen merkezî bir dairenin olduğunu ortaya koymaktadır.”¹⁷⁹ Osmanlı Devleti’nde klasik dönemde üç temel dairede görev yapan kâtipler, zamanla askerî, dini, bürokratik vs. pek çok alanda da görev yapmaya başlamıştır. Hatta zamanla bürokraside yer alan her daire okul niteliğine bürünmüş ve kendi görevlilerini yetiştirmiştir.

İncelediğim Uşak vakfiyelerinde de metni kaleme alan kâtiplerin isimlerine ve unvanlarına rastlamak mümkündür. Vakfiyelerde “nâib-i Uşak, nâibi, nâibi es-seyyid, Uşak Kâdî Vekîli Başkâtib, Uşak Kâdîsı es-Seyyid.” gibi ifâdelere rastlanmaktadır. Bu ifâdelerden o dönemde Uşak ilinde kâtiplik kurumunun etkin olarak yer aldığını, nâiblerin bazılarının seyitlik makamından gelen kimseler olduğunu ve hangi bölgelerde görevli olduklarını anlamamız mümkündür. Ayrıca vakfiyelerden bazılarının aynı kâtipler tarafından kaleme alındığı da görülmektedir.

Aşağıda aynı kâtip tarafından kaleme alınmış olan vakfiyelerin listesi yer almaktadır:

-Es-seyyid Mehmed Rıza Tarafından Kaleme Alınmış Olanlar:

- 1) Aşçıoğlu Mehmed Efendi Vakfı

¹⁷⁸ Mustafa Sabri Küçükbaşçı, Kâtip, **DİA**, Cilt: 25, 2002, s. 49

¹⁷⁹ Erhan Afyoncu, Recep Ahıskalı, Kâtip, **DİA**, Cilt: 25, 2002, s. 53

*“es-Seyyid Mehmed Rızâ bi-Kazâi Uşak”*¹⁸⁰

2) Muharrem bin Mustafa bin Nasuh Vakfi

*“Uşak Nâibi es-Seyyid Mehmed Rıza”*¹⁸¹

3) Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfi

*“Uşak Nâibi Mehmed Rıza”*¹⁸²

4) İsmail bin Emin Vakfi

*“Uşak Nâibi Mehmed Rıza”*¹⁸³

5) Hacı Oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfi

*“Uşak Nâibi Mehmed Rıza”*¹⁸⁴

6) Abdaloğlu Hacı Mehmed Ağa İbn Ahmed bin Abdullah Vakfi

*“Uşak Nâibi Mehmed Rıza”*¹⁸⁵

7) Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfi

*“Uşak nâibi es-Seyyid Mehmed Rıza.”*¹⁸⁶

-Ali Hâşim Tarafından Kaleme Alınmış Olanlar:

1) Abdullah bin Ali Vakfi

*“Eşme Nâibi Ali Hâşim”*¹⁸⁷

2) Ahmed Efendi bin Abdülhalim Vakfi

*“Eşme Nâibi Ali Haşim”*¹⁸⁸

3) Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfi

*“Eşme Nâibi Ali Haşim”*¹⁸⁹

-Ömer Lütfi Tarafından Kaleme Alınmış Olanlar:

1) İsa oğlu Ali Efendi bin Halil Vakfi

¹⁸⁰ VGM, Aşçı oğlu Mehmed Efendi Vakfi, 595 Numaralı Defter, 228. Sayfa 241. Sıra

¹⁸¹ VGM, Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakf, 602 Numaralı Defter, 261. Sayfa 449. Sıra

¹⁸² VGM, Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfi, 603 Numaralı Defter, 93. Sayfa 161. Sıra

¹⁸³ VGM, İsmail bin Emin Vakfi, 603 Numaralı Defter, 155. Sıra

¹⁸⁴ VGM, Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfi, 603 Numaralı Defter, 182. Sayfa, 306. Sıra

¹⁸⁵ VGM, Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah Vakfi, 606 Numaralı Defter, 172. Sayfa 219. Sıra

¹⁸⁶ VGM, Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfi, 607 Numaralı Defter, 237.Sayfa, 354. Sıra

¹⁸⁷ VGM, Abdullah bin Ali Vakfi, 602 Numaralı Defter, 268.Sayfa, 459. Sıra

¹⁸⁸ VGM, Ahmed Efendi bin Abdülhalim Vakfi603 Numaralı Defter, 149. Sayfa 260. Sıra

¹⁸⁹ VGM, Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfi, 603 Numaralı Defter, 181. Sayfa 305. Sıra

“Nâib-i Uşak Ömer Lütfi”¹⁹⁰

2) Selvioğlu Rasih Efendi İbn Mustafa Vakfi

“Uşak Nâibi Ömer Lütfi”¹⁹¹

-Ali Rıza Tarafından Kaleme Alınmış Olanlar:

1) Sarioğlu Mustafa bin Hasan İbn Hasan bin Süleyman Vakfi

“Nâib-i Kazâ-i Eşme es-Seyyid Ali Rıza”¹⁹²

2) İbrahim Efendi İbn Ahmed Vakfi

“Eşme nâibi: Ali Rıza”¹⁹³

-Mehmed Tevfik Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfi

“Uşak Kâdîsı es-Seyyid Mehmed Tevfik”¹⁹⁴

-Es Seyyid Mustafa Rıza Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Hacı Mehmed Oğlu Hasan Ağa Vakfi

“Uşak Nâibi es-Seyyid Mustafa”¹⁹⁵

-İbrahim Edhem Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Koca İmam Oğlu Ahmed İbn Abdurrahman Vakfi

“Eşme Kazâsı nâibi İbrahim Edhem”¹⁹⁶

-Ferid Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Koca Ali Oğlu bin Hüseyin Vakfi

“Uşak Nâibi Ferid”¹⁹⁷

¹⁹⁰ VGM, İsaoglu Ali Efendi bin Halil Vakfi, 604 Numaralı Defter, 75. Sayfa, 92. Sıra

¹⁹¹ VGM, Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfi, 606 Numaralı Defter, 133. Sayfa, 171. Sıra

¹⁹² VGM, Sarioğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfi, 604 Numaralı Defter, 122. Sayfa, 155. Sıra

¹⁹³ VGM, İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfi, 606 Sayılı Defter, 222. Sayfa, 278. Sıra

¹⁹⁴ VGM, Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfi, 607 Numaralı Defter, 130. Sayfa, 202. Sıra

¹⁹⁵ VGM, Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfi, 602 Numaralı Defter, 34. Sayfa, 52. Sıra

¹⁹⁶ VGM, Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfi, 607 Numaralı Defter, 173. Sayfa 265. Sıra

¹⁹⁷ VGM, Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfi, 602 Numaralı Defter, 156. Sayfa, 262. Sıra

-Mustafa Ziya Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfi

*“Uşak Nâibi Mustafa Ziya”*¹⁹⁸

-Hacı Nazif Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Coşkun Oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfi

*“Vekîl-i Kazâ-i Eşme der livâ-i Saruhan Hacı Nazif ve Müftü-i asıl İbrahim Edhem bin Hasan”*¹⁹⁹

-Es Seyyid Mehmed Sâdık Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmed bin Hacı

*“es-Seyyid Mehmed Sadık Nâib-i Uşak”*²⁰⁰

-Müfti Zâde Ahmed Nuri Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Hafız Ahmed Efendi İbni'l-Hac Musa Vakfi

*“Müfti Zâde Ahmed Nuri En Naib bi medineti Uşak”*²⁰¹

-Başkâtîp Cemâleddin Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Şakirzâde Şakir Efendi İbn Hacı Ahmed Vakfi

*“Uşak Kâdî Vekîli Başkâtib Cemaleddin”*²⁰²

-Es Seyyid Hüseyin Kâmil İbn Mustafa Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Mehmed Efendi İbn el-Hacc Hüseyin Vakfi

*“es-Seyyid Hüseyin Kâmil ibn Mustafa”*²⁰³

-İbrahim Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Himmat bin Ahmet bin Osman Vakfi

*“Eşme Kazâsı Nâibi İbrahim”*²⁰⁴

¹⁹⁸ VGM, Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfi, 602 Numaralı Defter, 48. Sayfa, 64. Sıra

¹⁹⁹ VGM, Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfi, 600 Numaralı Defter, 145. Sayfa, 176. Sıra

²⁰⁰ VGM, İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfi, 600 Numaralı Defter, 19. Sayfa, 24. Sıra

²⁰¹ VGM, Hafız Ahmed Efendi ibni'l-Hac Musa Vakfi, 589 Numaralı Defter, 204. Sayfa, 157. Sıra

²⁰² VGM, Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfi, 609 Numaralı Defter, 11. Sayfa, 13. Sıra

²⁰³ VGM, Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfi, 591-5 Numaralı Defter, 53. Sayfa, 47. Sıra

²⁰⁴ VGM, Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfi, 608/1 Numaralı Defter, 316. Sayfa, 341. Sıra

-Es Seyyid Mustafa Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Hacı Mehmed Oğlu Hasan Ağa Vakfı

*“es-Seyyid Mustafa”*²⁰⁵

-Es Seyyid Hüseyin Nazım Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf

*“Nâib es-Seyyid Hüseyin Nazım”*²⁰⁶

-Ali Rıza Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

İbrahim Efendi İbni Ahmed Vakfı

*“Eşme nâibi: Ali Rıza”*²⁰⁷

-İlyas Hilmi Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı

*“Eşme Kazâsı nâibi İlyas Hilmi”*²⁰⁸

-Ahmed Nuri Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Öksüz Oğlu Ali Ağa İbn Halil Vakfı

*“Nâib-i Uşak Ahmed Nuri”*²⁰⁹

-Es Seyyid Ali Rıza Tarafından Kaleme Alınmış Olan:

Sarıoğlu Mustafa bin Hasan İbn İsmail Vakfı⁷

*“Nâib-i Kazâ-i Eşme es-Seyyid Ali Rıza”*²¹⁰

3.1.6. Hizmet Alanına Göre Vakıflar:

İncelediğim vakfiyelerin tamamında vakfedilen mülkün ya da paranın nerelere ve nasıl harcanacağına dair bilgiler yer almaktadır. Bazı metinlerde cami, mescid, medrese gibi yeni bir yapı inşa edileceğinden bahsedilirken; bazılarında ise daha önceden inşa edilmiş olan dini yapıların bakım ve onarım işlemleri için belli miktarlar ayrılması gerektiğinden söz edilmektedir.

²⁰⁵ VGM, Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfı, 602 Numaralı Defter, 34.sayfa, 52.Sıra

²⁰⁶ VGM, Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı, 596 Numaralı Defter, 50. Sayfa, 41. Sıra

²⁰⁷ VGM, İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfı, 606 Numaralı Defter, 222. Sayfa, 278. Sıra

²⁰⁸ VGM, İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı, 607 Numaralı Defter, 203. Sayfa, 307. Sıra

²⁰⁹ VGM, Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfı, 600 Numaralı Defter, 111. Sayfa, 135. Sıra

²¹⁰ VGM, Sarıoğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfı, 604 Numaralı Defter, 122. Sayfa, 155. Sıra

Metinlerde vakfedilen paradan hatibe, imama ve müezzine belli miktar ayrıldığı göze çarpmaktadır. İstisnâları olmakla beraber büyük bölümünde vakfedilen miktarın en büyük kısmı hatibe, sonra imama, sonra ise müezzine ayrılmaktadır. Bu durum bize XIX. yüzyıl Uşak ilinde hatiplik ve imamlık görevlerinin günümüzdeki gibi tek görevlide birleşmediğini, statü olarak önceliğin hatipte olduğunu, ardından ise imam ve müezzinin geldiğini göstermektedir. Ancak bazı vakfiyelerde imama ve hatibe aynı miktarın bırakıldığına da rastlanmaktadır. Uşak vakfiyelerinin kiminde vaizin ismi yer almakta ve ona da belli miktar ödeme yapılmasının gerektiği söylenmektedir. Görevlilerden hatibe, imama, müezzin ve vaize ödeme yapıldıktan sonra kalan paradan fakir ve müslüman halka da belli miktar verilmesi söylenmektedir. Tüm bunlardan sonra kalan paranın da inşa ettirilen cami ya da mescidin bakım, onarım, tadilat, tamirat işlerine ve aydınlatma sistemine harcanmak üzere saklanması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bu durum bize vakıf gelirlerinin nerelere harcandığını açıkça göstermektedir. Vakıf yaptırılırken inşa ettirilen ibadethanelerin yalnız inşaat kısmıyla ilgilenilmekle yetinilmeyip, aynı zamanda bunların hayat boyu bakım, onarım işleriyle de ilgilenildiği ortaya konmaktadır. Böylece vakıfların düzenli işleyişi ve sürekliliğinin de sağlanmasına yönelik önlemler alınmış olmaktadır.

1) Vakfedilen Gelirden Sadece Hatibe Veya Hatiple Beraber Caminin Bakım Onarım-Tadilat-Aydınlatmasına Ve Fakir Müslüman Halka Harcanmak Üzere Belli Miktar Ayrılmasını İçeren Vakıfları:

Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfi

İsmail Ağa Vakfi

İbrahim Ağa Vakfi

Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfi

Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfi

Hacı Molla Oğlu Mustafa Efendi b.Ahmed Vakfi

Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfi

Abdullah bin Ali Vakfi

Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfi

Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfi

Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfi
Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfi
İsaoğlu Ali Efendi bin Halil Vakfi
Sarioğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfi
İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfi
İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfi
Ahmed Efendi bin Mustafa Vakfi
Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfi
Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfi

2) Vakfedilen Gelirden İmam-Hatip-Vaiz-Müezzine Ve Caminin Bakım, Onarım, Tamir, Tadilat, Aydınlatma İşlerine Harcanmak Üzere Belli Miktar Ayrılmasını İçeren Vakıf:

Seyyid İbrahim Ağa Vakfi

3) Vakfedilen Gelirden İmam-Müderris-Medrese Öğrencileri-Vakıfta Görevli Memur Ve Tamir, Bakım, Onarım, Aydınlatma İşlerine Harcanmak Üzere Belli Miktar Ayrılmasını İçeren Vakıf:

Bodurzâde el-Hâcc Ebubekir Vakfi

4) Vakfedilen Gelirden İmam-Hatip-Müezzin Ve Caminin Tamir, Tadilat, Bakım, Onarım, Aydınlatma İşlerine Harcanmak Üzere Belli Miktar Ayrılmasını İçeren Vakıflar:

Hafız Ahmed Efendi ibni 'l-Hac Musa Vakfi
Mehmed Ali Efendi Vakfi
İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfi
Tıntinoğlu Mustafa Efendi bin Hüseyin Vakfi
Aşcı oğlu Mehmed Efendi Vakfi
Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfi
Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfi
İmamoğlu Halil Bin Mustafa Vakfi
Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfi

İsmail bin Emin Vakfi

Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfi

Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah Vakfi

Ramazan bin Veli Vakfi

Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfi

Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfi

5) Vakfedilen Gelirden İmam-Hatip Ve Caminin Bakım, Onarım, Tamir, Tadilat, Aydınlatma İşlerine Harcanmak Üzere Belli Miktar Ayrılan Vakıflar:

Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf

Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfi

İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakki bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfi

Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfi

Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfi

Topal İmamoğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfi

6) Vakfedilen Gelirden Hatip-Müezzin Ve Caminin Bakım, Onarım, Tamir, Tadilat, Aydınlatmasına Harcanmak Üzere Belli Miktar Ayrılan Vakıflar:

Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfi

Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfi

7) Vakfedilen Gelirden Sadece Caminin Bakım-Onarım-Tadilat-Tamirat Ve Aydınlatma İşlerine Harcanmak Üzere Belli Miktar Ayrılan Vakıf:

Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfi

8) Vakfedilen Gelirden İmam-Müezzin Ve Caminin Tamir, Bakım, Onarım, Tadilat, Aydınlatma İşlerine Harcanmak Üzere Belli Miktar Ayrılan Vakıf:

Sarıbeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfi

9) Vakfedilen Arsa Üzerinde Medrese Bina ve İnşa Edilecek Olan Vakıf:

Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfi

3.1.7. Mübarek Gün Ve Gecelerin Yer Aldığı Vakfiyeler

Vakfiyelerin bazılarında mübarek gecelerin ve bayramların isimlerinin özellikle belirtildiği görülmektedir. Aşağıda yer alan vakıf listesinde mübarek gecelerin ve bayramların yer aldığı vakfiyelerden bölümler aktarılmıştır.

1) Abdullah bin Ali Vakfı

“Meblağ-ı mezkûr bin guruş ale't-te`âküb ve't-tevâli bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile onu onbir buçuk hesâbı üzere istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan yigirmi guruşla dört kıyye rugân-ı zeyt iştirâ ve beher sene leyle-i Reğâib ve Berât gecelerinde Ramazan ve Kurban bayramlarında karye-i merkûmede ashâb-ı hayrât tarafından binâ ve inşâ olunan câmi`-i şerîf minâresiyle mihrabının iki tarafına ber-vech-i mu`tâd îkâd-ı kanâdil oluna ve rıbh-ı mezkûrdan zühûr idicek yüz otuz guruş fazlanın dahi câmi`-i şerîf-i mezkûrda hitâbet iden hatîb efendiye virüle ve ba`de`l-eda salât-ı Cum`a ve hatîb efendi tarafından rızâen li`llâhi te`âlâ Kur`ân-ı Azîmü`ş-şân`dan Amene`r-resûli âyet-i kerîmesini tilâvet ve sevâbını rûhuma ihdâ eyleye...”²¹¹

2) Ahmed Efendi bin Abdülhalim Vakfı

“Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu beher sene ale't-te`âküb ve't-tevâli bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile onu on bir buçuk hesâbı üzere istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan elli guruşuyla on kıyye rugan-ı zeyt iştirâ ve beher sene leyle-i Regaib ve Berât gecelerinde Ramazan ve Kurban bayramlarında mezkûr Serviler Karyesi`nde ashâb-ı hayrât tarafından binâ ve inşâ olunan câmi`-i şerîf minâresiyle mihrâbının iki tarafında ber-vech-i mu`tad îkâd-ı kanâdil oluna ve rıbh-ı mezkûrdan zuhur idecek iki yüz elli guruş fazlanın dahi câmi`-i şerîf-i mezkûrda hitâbet iden hatîb efendiye virile ve ba`de edâ-i salat-ı Cum`a hatîb efendi tarafından rızâen li`llâhi te`âlâ Kur`ân-ı Azimü`ş-şân`dan Amene`r-resûlü ayât-i kerîmesi tilâvet ve sevâbını ruhuma ihdâ eyliye...”²¹²

²¹¹ VGM, Abdullah bin Ali Vakfı, 602 Numaralı Defter, 268.Sayfa 459. Sıra

²¹² VGM, Ahmed Efendi bin Abdülhalim Vakfı, 603 Numaralı Defter, 149. Sayfa, 260. Sıra

3) Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı

“Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu beher sene ale't-te`âkub ve't-tevâli bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile onu on bir buçuk hesâbi üzre istirbâh olunup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan elli guruşla on kıyye ruğân-ı zeyt iştirâ ve beher sene Leyle-i Regâib ve berât gecelerinde Ramazan ve kurban bayramlarında karye-i merkûmede Ahmed Bey tarafından inşâ olunan câmi`-i şerîf minâresiyle mihrâbına iki tarafına ber-vech-i mutad ikâd-ı kanâdil olına ve rıbh-ı mezkûrdan zuhur idecek fazlanın dahi câmi`-i şerîf-i mezkûrda hitâbet iden hatîb efendiye virile ve ba`de edâ-yı salât-ı Cum`a hatîb efendi tarafında rızâen li`llâhi te`âlâ Kur`ân-ı Azimü's-şândan "Amenerresulü" âyet-i kerimesi tilâvet ve sevabını ruhuma ihdâ eyleye...”²¹³

4) Nuri Çavuş bin Ahmed Vakfı

“Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu beher sene ale't-te`âkub ve't-tevali bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile onu on bir buçuk hesâbı üzre istirbâh olunup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan elli guruş ile on kıyye ruğân-ı zeyt iştirâ ve beher sene leyle-i Regâib ve Berât gecelerinde Ramazan ve Kurban Bayramlarında karye-i merkûmede ashâb-ı hayrât tarafından inşâ olunan câmi`-i şerîf minaresiyle mihrâbının iki tarafında ber-vech-i mu`ad ikâd-ı kanâdil olına ve rıbh-ı mezkûrdan zuhûr idecek iki yüz elli guruş fazlanın dahi câmi`-i şerîf-i mezkûrda hitâbet iden hatîb efendiye virile ve ba`de idâme-i salat-ı Cum`a hatîb efendi tarafına rızâen li`llâhi te`âlâ Kur`ân-ı Azimü's-şân'dan Amene'r-resûlu âyet-i kerimesi tilâvet ve sevabını ruhuma ihdâ eyliye...”²¹⁴

5) Osman Ağa bin Muhammed Vakfı

“Meblağ-ı mezbûr ikibin kuruş beher sene ale't-teakubi ve't-tevâli bâ yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî onu on buçuk hesabi üzere istirbâh olunub senevî hâsıl olan rıbh ve nemadan elli kuruşla on kıyye ruğân-ı zeyt iştirâ ve beher leyle-i reğaib ve berât gecelerinde Ramazan ve Kurban Bayramlarında karye-i merkûmede Hacı Bey tarafından inşâ olunan Câmi`-i şerîf minaresiyle mihrabının iki tarafında ber vech-i mu`ad ikad olunacak kanâdile sarf oluna ve rıbh-ı

²¹³ VGM, Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı, 603 Numaralı Defter, 181. Sayfa, 305. Sıra

²¹⁴ VGM, Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı, 603 Numaralı Defter, 150. Sayfa 261. Sıra

mezkûrden zuhûr edecek iki yüz elli kuruş fazlanın dahi Câmî'-i şerîf-i mezkûrde hitâbet eden hatib Efendiye virile ve ba'de edâ-i salât-i cum'a hatib Efendi tarafından rızaen lillahi teâlâ Kur'an-ı azimü's-şândan Amene'r-rasulu ayet-i kerimesi tilavet ve sevabını ruhumu ihdâ eyleye...²¹⁵

Yukarıda verilen vakfiye bölümlerinde belli miktar paranın vakfedildiği görülmektedir. Bu paradan Regaib ve Berat geceleriyle Ramazan ve Kurban Bayramlarında camilerin minarelerinin aydınlatılması için harcanacağı söylenmektedir. Ayrıca hatibe de vakfedilen miktardan para ödenmesi gerektiği belirtilmekte ve hatipten de Cuma günleri Amene'-resulu ayet-i kerimesini okuyup vâkıfın ruhuna hediye etmesi istenmektedir.

6) İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı

Vakfiyede “Meblâğ-ı mezbûr iki bin guruşu alâ vechi'lhelâl bâ yed-i mütevellî rehn-î kavî veya kefil-imelî ile senevî ziyâde ve noksan olmayub ve kalemiyye nâmıyla dahi bir nesne alınmayub onu on bir buçuk hesabı üzere istirbâh olunup hâsıl olan rıbhından elli guruşuyla her sene rûğan-ı zeyt iştirâ` edüb karye-i merkûmede kâin ashâb-ı hayrât tarafından binâ ve inşâ olunan câmî'-i şerîf mihrâbının iki tarafında leyâli-i mübârekelerde ikâd-ı kanâdîl olına ve rıbh-ı mezkûrun fazlası olan iki yüz elli guruş câmî'-i şerîf-i mezkûrda hitâbet eden hâtib efendiye virile ve ba'de edâ-i salât-ı cum'a hâtib efendiye Kur'an-ı azimü's-şândan bir sure tilâvet ve sevâbını ruhumu ihdâ eyleye...²¹⁶ ifâdesi yer almaktadır. Burada da vâkıf, benzer şekilde talepte bulunmuş ancak sure adı belirtmemiştir.

7) Ebubekir bin Halil Vakfı

608 numaralı deftere kayıtlı olan Ebubekir bin Halil Vakfı vakfiyesinde de“ el Hacc Siddık Mahallesinde pederim bina eylediği medresede müderris bulunan efendi pederimden müntakil handa olan hissemden beher şehir 120 akçe vazifesin ala ve pederim bina eylediği cami-i şerifte imam bulunan efendi her yevm ba'de'l-fecr Yasin-i Şerif tilâvet edüp ve bade'l-asır sure-i Nebe tilâvet idüp handa olan hissemden beher şehir 120 akçe vazifesin ala ve medrese derûnunda olan odada sakin talebe-i ulûm yevmiye birer akçeden beher şehir 300 akçe vazifesin alalar ve cami-

²¹⁵ VGM, Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı, 598 Numaralı Defter, 239. Sayfa, 193. Sıra

²¹⁶ VGM, İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı, 607 Numaralı Defter, 203. Sayfa, 307. Sıra

şerifin ve medrese-i münîfenin tamir ve termimine helvacı dükkanında olan hissem ki 30 kuruş ve handa olan hissemden 15 kuruş mecmu'ı 45 kuruş senede alınıp iktizâ eden mahal tamir oluna ve cami-i şerifte Cuma şeyhi bulunan efendi hânda olan hissemden beher şehir 50 şer akçe vazifesin ala ve müderris bulunan efendi vakfin üzerine nâzır olup senede bir kerre mütevellî ile vakfin hesabını rüyet idüp masraftan kalanı asıl mâl-ı vakfa zam idüp handa olan hissemden beher şehir 60 şar akçe vazifesin ala.”²¹⁷ ifâdesi yer almaktadır. Görüldüğü gibi şahıs vakfiye metninde, babasının inşa etmiş olduğu caminin imamından Yasin ve Nebe surelerini okumasını istemektedir. Ayrıca yine vakfiyenin bu bölümünden şahsın helvacı dükânı ve han sahibi bir kimse olduğunu, babasının ise müderris olduğunu anlamamız mümkündür.

Tez çalışmamız olan Uşak'ta XIX. yy.a ait para vakıfları vakfiyeleri, mevcut bulunan devlet-millet yapılanmasını ayrıntılı biçimde gözler önüne sermektedir. Uşak ilinde bu dönemde yer alan dini, sosyal, ekonomik ve kültürel yapılanma vakfiyelerdeki ifâdelerden anlaşılmaktadır. Hatip, imam, müezzin, vaiz gibi görevlilerin mevcut bulunuyor olması ve vakıf gelirinden en büyük miktarın bu görevlilere ayrılıyor olması dine verilen önemin ispatıdır. Mütevellî olarak hayır hasenat sahibi, tanınmış, sevilen kimselerin seçildiği, ibadethanelere büyük önem verildiği, aydınlatılmasında kandil kullanıldığı, bayram ve kandillerin özel dua ve mumlarla kutlandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bağ vakfediliyor olması o dönem Uşak ilinde bağcılıkla uğraşıldığını ispatlamaktadır. Metinlerde yer alan dua ve beddualar da toplumun inanç yapısı hakkında bize bilgi vermektedir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Uşak vakfiyeleri incelendiğinde vakıfların Türk toplum hayatındaki önemi ve yeri açıkça görülmektedir. Toplumda var olan sosyal, dini, ekonomik ve kültürel öğelerin hemen hepsi vakıflar eliyle düzgün şekilde işletilmekte, bu sayede devlet yapılanması sağlanmaktadır.

²¹⁷ VGM, Ebubekir bin Halil Vakfı, 608/1 Numaralı Defter, 327. Sayfa, 359. Sıra

3.2. VAKFİYELERDE YER ALAN KÖY İSİMLERİ

1) **Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibn Ahmed b. Abdullah Vakfı**

“Medîne-i Uşak kazâsı kuralarından Karacahisar karyesi ahalisinden...”²¹⁸

Karacahisar köyü, günümüzde Uşak ilinin Banaz merkez ilçesine bağlı bir köydür.

2) **Abdullah bin Ali Vakfı**

“Aydın Vilâyet-i Celîlesi’ne mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi` Kemer Karyesi’nde...”

“Ahmedler Karyesi’nde Mustafa Efendi bin Ali.”

“Takmak Kasabası’ndan Mehmed Ali bin Ahmed.”²¹⁹

Kemer ve Takmak köyleriyle Ahmetler beldesi günümüzde Uşak ili Eşme ilçesine bağlı yerleşim bölgelerinin adıdır.

3) **Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfı**

“Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Saruhan Sancağı’na mülhak Eşme Kazâsı’na merbut Güre Nâhiyesi’ne tâbi` Aktaş Karyesi...”²²⁰

Aktaş, günümüzde Uşak ilinde bulunan Güre bucağına bağlı bir köydür.

4) **Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı**

“Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Beglerhan Karyesi’nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Ahmed Efendi bin Abdülhalim kazâ-i mezkûr mahkeme-işer`isinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli`-t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği nâhiye-i mezkûreye muzaf Serviler Karyesi...”

“Hamidli Karyesi’nden Hasan Çavuş bin Hüseyin...”²²¹

Vakfiyede geçen Beglerhan Karyesi, günümüzde Uşak ili Güre bucağına bağlı Beylerhanı köyü, Serviler Karyesi Uşak ili merkez köylerinden Selviler Köyü,

²¹⁸ VGM, Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibn Ahmed b. Abdullah Vakfı, 606 Numaralı Defter, 172. Sayfa, 219. Sıra

²¹⁹ VGM, Abdullah bin Ali Vakfı, 602 Numaralı Defter, 268. Sayfa, 459. Sıra

²²⁰ VGM, Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfı, 603 Numaralı Defter, 66. Sayfa, 110. Sıra

²²¹ VGM, Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı, 603 Numaralı Defter, 149. Sayfa, 260. Sıra

Hamidli Karyesi olarak zikredilen yer ise günümüzde Eşme ilçesine bağlı Hamitli(Çamyazı) köyüdür.

5) İsaoglı Ali Efendi bin Halil Vakfı

“Emmâ ba`dü Hüdâvendigâr Vilâyet-i celîlesinin Kütahya Sancağı'nın Uşak Kasabası'nın Karaağaç Mahallesi'nde sâkin...”²²²

Vakfiyede yer alan Karaağaç, Uşak ilinin merkez köylerinden birinin adıdır.

6) Aşcı oğlu Mehmed Efendi Vakfı

“Medîne-i Uşak Kazâsı kurâlarından Çardak Karyesi ahâlîsinden...”²²³

Çardak Karyesi, günümüzde Uşak ili Ulubey ilçesine bağlı bir köydür.

7) Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı

“İşbu vakfiye-i celîlü's-şân ve cerîde-i bedî`ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına âdî Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'nın Eşme Kazâsı'na merbût Güre Nâhiyesi'ne tâbî` Yenişehir Karyesi...”²²⁴

Yenişehir Karyesi, Uşak-Güre'ye bağlı bir köy ismidir.

8) Ebubekir bin Halil Vakfı

“el-Hâcc Sıddık Mahallesi'nde pederim binâ eylediği medresede müderris bulunan...”²²⁵

Hacı Sıddık Mahallesi Uşak merkez mahallelerindedir.

9) el Hacc Halil bin Ali Vakfı

“Kütahya sancağına mülhak Uşak kazâsına muzâfe Banaz Nâhiyesi kurâsından Corum Karyesinde...”²²⁶

Corum karyesi, Uşak ili Banaz merkez ilçesine bağlı bulunan köyün ismidir.

10) İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı

²²² VGM, İsaoglı Ali Efendi bin Halil Vakfı, 604 Numaralı Defter, 75. Sayfa, 92. Sıra

²²³ VGM, Aşcı oğlu Mehmed Efendi Vakfı, 595 Numaralı Defterin 228. Sayfa, 241. Sıra

²²⁴ VGM, Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı, 600 Numaralı Defter, 145. Sayfa, 176. Sıra

²²⁵ VGM, Ebubekir bin Halil Vakfı, 608/1 Numaralı Defter, 327. Sayfa, 359. Sıra

²²⁶ VGM, el Hacc Halil bin Ali Vakfı, 590 Numaralı Defter, 244. Sayfa, 201. Sıra

“Aydın Vilâyeti celîlesi dâhilinde Eşme Kazâsı’na tâbi` Kayalı Karyesi’nde sâkine...”

“Kayalı Karyesinden Ali ibn Mehmed”²²⁷

Kayalı, Uşak iline bağlı Eşme ilçesinin köyüdür.

11) **Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfı**

“Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı’na mülhak Uşak Kazâsı kurâsından Tatar Karyesi ahâlîsinden...”²²⁸

Tatar, günümüzde Uşak’ın Sivaslı ilçesine bağlı bir beldedir.

12) **Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı**

“Uşak Kazâsı tevâbi`âtından Banaz Nâhiyesi’nin Kızılcaören Karyesi ahâlîsinden...”

“...eyliyen medîne-i merkûmun Aybek Mahallesi’nden Kassâb Muratzâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında...”²²⁹

Kızılcaören, Uşak ili Banaz ilçesine bağlı bir köydür.

Aybek Mahallesi ise günümüzde Uşak merkeze bağlı Aybey mahallesidir.

13) **Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfı**

“Uşak kazâsı tevâbi`inden Banaz Nâhiyesi merkezi olan nefis-i Banaz Karyesi ahâlîsinden...”²³⁰

Banaz, Uşak ili ilçelerindedir.

14) **Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed Vakfı**

“Uşak Kazâsı’nın Karahallu Nâhiyesi’ne muzâf Buğdaylı Karyesi’nin Yukarı Mahallesi ahâlîsinden...”²³¹

Buğdaylı Karyesi, günümüzde Uşak-Karahallı ilçesine bağlı Buğdaylı köyüdür.

²²⁷ VGM, İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı, 607 Numaralı Defter, 203. Sayfa, 307. Sıra

²²⁸ VGM, Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfı, 602 Numaralı Defter, 48. Sayfa, 64. Sıra

²²⁹ VGM, Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı, 596 Numaralı Defter, 168. Sayfa, 148. Sıra

²³⁰ VGM, Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfı, 602 Numaralı Defter, 34. Sayfa, 52. Sıra

²³¹ VGM, Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed Vakfı, 599 Numaralı Defter, 262. Sayfa, 215. Sıra

15) Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfı

“Medine-i Uşak Kazâsı kuralarından Orta Karyesi ahâlisinden...”²³²

Orta Karyesi, günümüzde Uşak ili merkez köylerinden Ortaköy’ün adıdır.

16) Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı

“Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Saruhan Sancağı’na mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi` Adana Karyesi ahâlîsinden...”²³³

Günümüzde Uşak-Eşme’de yer alan Ortabağ Köyü’nün eski adıdır.

17) Hafız Ahmed Efendi ibni`l-Hac Musa Vakfı

“Kütahya Sancağına mülhak Medine-i Uşak mahallâtından Burhan Fakih Mahallesi eşrafından...”²³⁴

Burhan Fakih Mahallesi, 1676 yılından beri Uşak ili mahallelerindedir; ancak günümüzde Uşak ilinde bu mahallenin adı Özdemir Mahallesi’dir.

18) İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfı

“Uşak Kazâsı tevâbi`âtından Banaz Nâhiyesi’nin Ulupınar Karyesi ahâlîsinden...”²³⁵

Ulupınar Karyesi, günümüzde Uşak ili Banaz ilçesine bağlı Ulupınar Köyü’nün eski adıdır.

19) Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfı

“Uşak Kazâsı kurâlarından Selmanlar Karyesi’nde vâki` câmi` -i şerîfin bânîsi karye-i mezbûre ahâlîsinden...”²³⁶

Selmanlar Karyesi adıyla geçen yerin, günümüzde Uşak ili Sivaslı ilçesinde kayıtlı Salmanlar Köyü’dür.

²³² VGM, Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfı, 603 Numaralı Defter, 182. Sayfa, 306. Sıra

²³³ VGM, Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı, 596 Numaralı Defter, 50. Sayfa, 41. Sıra

²³⁴ VGM, Hafız Ahmed Efendi ibni`l-Hac Musa Vakfı, 589 Numaralı Defter, 204. Sayfa, 157. Sıra

²³⁵ VGM, İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfı, 602 Numaralı Defter, 96. Sayfa, 160. Sıra

²³⁶ VGM, Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfı, 602 Numaralı Defter, 144. Sayfa, 239. Sıra

20) Hasan oğlu Ahmed Vakfı

“Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı’na mülhâk Uşak Kazâsı’na tâbi` Banaz Nâhiyesi’nin Kaylı Karyesi sâkinlerinden...”²³⁷

Kaylı Karyesi, günümüzde Uşak ili Banaz ilçesine bağlı Kaylı köyüdür.

21) Haşım Ağa bin Hüseyin Vakfı

“Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Bağlarhan Karyesi’nde sâkin...”²³⁸

Bağlarhan Karyesi, günümüzde Uşak-Güre’ye bağlı Beylerhan köyünün adıdır.

22) Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfı

“Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde kâin Saruhan Sancağı’na merbût Eşme Kazâsı’nın Halil Efendi Çiftliği Karyesi...”²³⁹

Halil Efendi Çiftliği, günümüzde Uşak iline bağlı merkez ilçede yer alan köyün adıdır.

23) İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfı

“Saruhan sancağına muzaf Eşme kazâsına tâbi` Poslu namı karyesinde sâkin...”²⁴⁰

Poslu, günümüzde Uşak-Eşme ilçesine bağlı Poslu köyüdür.

24) İbrahim Ağa Vakfı

“Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı’na tâbi` Uşak Kasabası’nın İpek Mahallesi ahâlîsinden...”²⁴¹

Günümüzde Uşak ilinde kayıtlı Aybek Mahallesi’nin adıdır.

25) İsmail Ağa Vakfı

“Saruhan Sancağı’nda Eşme Kazâsı’na tâbi` Karacaömerli Karyesi ahâlîsinden...”²⁴²

²³⁷ VGM, Hasan oğlu Ahmed Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 141. Sayfa 134. Sıra

²³⁸ VGM, Haşım Ağa bin Hüseyin Vakfı, 603 Numaralı Defter, 181. Sayfa, 305. Sıra

²³⁹ VGM, Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfı, 608/1 Numaralı Defter, 316. Sayfa, 341. Sıra

²⁴⁰ VGM, İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfı, 606 Numaralı Defter, 222. Sayfa, 278. Sıra

²⁴¹ VGM, İbrahim Ağa Vakfı, 602 Numaralı Defter, 151. Sayfa, 252. Sıra

²⁴² VGM, İsmail Ağa Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 50. Sayfa, 44. Sıra

Karacaömerli Karyesi, günümüzde Eşme ilçesine bağlı Karacaömerli köyüdür.

26) İsmail bin Emin Vakfı

“Uşak Kazâsı'na muzaf Banaz Nâhiyesi'nin Hanoğlu Karyesi sâkinlerinden...”²⁴³

Hanoğlu Karyesi, günümüzde Uşak Sivaslı ilçesine bağlı bir yerleşim birimidir.

27) İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı

“Hüdâvendigâr Vilâyet-i celflesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kasabası'nın Hacı Hasan Mahallesi sâkinlerinden...”²⁴⁴

Hacı Hasan Mahallesi, günümüzde Uşak iline bağlı Ünalın Mahallesi'nin eski adıdır.

28) İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı

“Medîne-i Uşak'ın Hacı Hasan Mahallesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan...”

“Uşak Kazâsı kuralarından Kalın Kilise Karyesi'nde vâki'...”²⁴⁵

Hacı Hasan Mahallesi günümüzde Ünalın Mahallesinin, Kalın Kilise Karyesi ise günümüzde Uşak ili merkez köylerinden Şükranîye köyünün eski isimleridir.

29) Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı

“Saruhan Sancağı'nın Eşme Kazâsı'na merbût Karaca Ömer'li nâm diğeri Kötü İlyaslı Karyesi ahalisinden...”²⁴⁶

²⁴³ VGM, İsmail bin Emin Vakfı, 603 Numaralı Defter, 155. Sıra

²⁴⁴ VGM, İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı, 592 Numaralı Defter, 20. Sayfa, 16. Sıra

²⁴⁵ VGM, İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı, 600 Numaralı Defter, 19. Sayfa, 24. Sıra

²⁴⁶ VGM, Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı, 607 Numaralı Defter, 173. Sayfa, 265. Sıra

Karacaömerli, günümüzde Eşme ilçesinde yer almaktadır.

30) Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfı

“Medine-i Uşak’ın Hanyeri Karyesi sâkinlerinden...”²⁴⁷

Hanyeri Karyesi, günümüzde Uşak ili Sivasslı ilçesine bağlı Hanyeri köyünün adıdır.

31) Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı

“Uşak Kazâsı tevâbi`inden Banaz Nâhiyesi'nin Düzlüce Karyesi sâkinlerinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Koca Ali oğlu Ali bin Hüseyin...”²⁴⁸

Düzlüce Karyesi, günümüzde Uşak ili Banaz ilçesine bağlı Düzlüce köyüdür.

32) Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı

“Emmâ ba`dü; işbu vakfiyye-i celîli`ş-şân ve cerîde-i bedî`i'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına hâvî oldur ki Eşme Kazâsı'na tâbi` Fakılar Karyesi'nde...”²⁴⁹

Fakılar Karyesi, günümüzde Uşak-Eşme'ye bağlı Fakılı Köyü'dür.

33) Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı

“Uşak Kazâsı kurâsından Kavaklı Karyesi sâkinlerinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan...”

“Göğem Karyesi imâmı Ramazan Efendi ibn Mustafa.”²⁵⁰

Kavaklı Karyesi, günümüzde Uşak ili Karahallı ilçesine bağlı Kavaklı köyüdür.

Göğem Karyesi, günümüzde Uşak ili merkez köylerindedir.

34) Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfı

“Uşak Kazâsı kurâlarından Sorkun Karyesi ahâlîsinden...”²⁵¹

Sorkun Karyesi, günümüzde Uşak merkez köylerinden Sorkun köyüdür.

²⁴⁷ VGM, Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfı, 609 Numaralı Defter, 199. Sayfa, 240. Sıra

²⁴⁸ VGM, Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı, 602 Numaralı Defter, 156. Sayfa 262. Sıra

²⁴⁹ VGM, Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı, 591-5 Numaralı Defter, 53. Sayfa, 47. Sıra

²⁵⁰ VGM, Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı, 603 Numaralı Defter, 93. Sayfa, 161. Sıra

²⁵¹ VGM, Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfı, 602 Numaralı Defter, 261. Sayfa, 449. Sıra

35) Sarıoğlı Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfı

“Aydın Vilâyeti dâhilinde kâin Saruhân Sancağı’na muzaf Eşme Kazâsı’na tâbi` Karaca Ahmed Sultan Karyesi ahâlîsinden...”²⁵²

Karacaahmet Sultan Karyesi, günümüzde Uşak-Eşme köylerinden Karacaahmet’in adıdır.

36) Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı

“Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi` Güre Nâhiyesi kurâlarından Habuş Karyesi...”²⁵³

Habuş Karyesi, günümüzde Uşak ili merkez ilçesine bağlı Akbulak köyünün eski adıdır.

37) Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı

“Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsına tâbi İnay Karyesinde...”²⁵⁴

İnay karyesi, günümüzde Uşak ili Ulubey ilçesine bağlı bir köy adıdır.

38) Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfı

“Hüdâvendigâr Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı’na tâbi` Uşak Kazâsı’na mülhak Banaz Nâhiyesi’ne muzâf Gümle Karyesi...”²⁵⁵

Gümle Karyesi, günümüzde Uşak ili Banaz ilçesine bağlı Gümüle (Bağkonak) köyüdür.

39) Topal İmam oğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfı

“Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı’na mülhak Eşme Kazâsı’na tâbi` Dervişli Karyesi...”

“Kıran Karyesi’nden Hacı Madenzâde İsmail Efendi”²⁵⁶

²⁵² VGM, Sarıoğlı Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfı, 604 Numaralı Defter, 122. Sayfa, 155. Sıra

²⁵³ VGM, Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı, 603 Numaralı Defter, 150. Sayfa, 261. Sıra

²⁵⁴ VGM, Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı, 598 Numaralı Defter, 239. Sayfa, 193. Sıra

²⁵⁵ VGM, Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfı, 600 Numaralı Defter, 111. Sayfa, 135. Sıra

Dervişli ve Kıran karyeleri günümüzde de Uşak ili Eşme ilçesine bağlı köylerdir.

40) Sarıbeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfı

“Hüdavendigâr Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kazâsı'na tâbi` Banaz Nâhiyesi”²⁵⁷

41) Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfı

“Hüdavendigâr Vilâyet-i celîlesinin Kütahya Sancağı muzâfatından Uşak Kazâsı'nın Selvioğlu Karyesi ahâlisinden...”²⁵⁸

Selvioğlu Karyesi, günümüzde Uşak ili merkez ilçesine bağlı bir köydür.

42) Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfı

“Uşak Kazâsı mülhâkâtından Ulubey Merkez Nâhiyesi'nde Hacı Sandal nâm-ı diğeri...”²⁵⁹

43) Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı

“Kütahya Sancağı'nda Uşak Kasabası'nda Hacı Hasan Mahallesi'nde Debbaghâne nâm mahalde...”

“...kazâ-i mezbûrun Akkenise Karyesi ahâlîsinden olup kasaba-i mezbûrun İpek Mahallesi'nde...”²⁶⁰

Günümüzde Uşak ili sınırlarında yer alan Ünalın Mahallesi'nin eski adı Hacı Hasan Mahallesi'dir. Akkenise (Akkilise) Karyesi ise günümüzde Uşak ili merkez ilçesine bağlı Çevreköy isimli köyün eski adıdır.

44) Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfı

“Uşak Kazâsı kurasından Güniz Karyesi ahâlisinden...”²⁶¹

²⁵⁶ VGM, Topal İmamoğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfı, 602 Numaralı Defter, 80.Sayfa, 134. Sıra

²⁵⁷ VGM, Sarıbeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfı, 603 Numaralı Defter, 92. Sayfa, 158. Sıra

²⁵⁸ VGM, Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfı, 606 Numaralı Defter, 133. Sayfa, 171. Sıra

²⁵⁹ VGM, Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfı, 609 Numaralı Defter, 11. Sayfa, 13. Sıra

²⁶⁰ VGM, Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı, 588 Numaralı Defter, 247. Sayfa, 213. Sıra

²⁶¹ VGM, Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfı, 607 Numaralı Defter, 237. Sayfa, 354. Sıra

Günümüzde Uşak ili dâhilinde Güniz adında bir yerleşim birimi yer almamaktadır.

45) Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı

“Medîne-i Uşak kurâsından Karahallü Karyesi’nde sâkin...”²⁶²

Karahallü Karyesi, günümüzde Uşak iline bağlı bir yerleşim birimi olan Karahallı ilçesinin adıdır.

46) Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfı

“Kütahya Sancağına mülhâk Uşak Kazâsı kurasından Başalar Karyesi...”

“Medîne-i merkûmenin İybey Mahallesinde Kasab Muradoğlu Ömer Ağa...”²⁶³

Başalar Karyesi, günümüzde Uşak ili Karahallı ilçesine bağlı olan Paşalar Köyünün adıdır.

İybey Mahallesi ise günümüzde Uşak ili merkez mahallelerinden Aybey Mahallesi’dir.

Görüldüğü gibi metinlerde yer alan köy ve mahalle isimlerinin pek çoğu günümüzde orijinal isimleriyle varlıklarını korumaktayken ismi değişen köyler de yer almaktadır. Örneğin Uşak ili Eşme ilçesinin Kemer, Ahmedler, Takmak, Karacaömerli, Hamitli, Kayalı, Kıran, Halil Efendi Çiftliği, Poslu, Adana, Karacaahmetler, Fakılar, İnay ve Dervişli köylerinde para vakıfları bulunmaktadır ve bu köylerden Hamitli günümüzde Çamyazı, Fakılar Fakılı, Adana ise Ortabağ olarak isimlendirilmektedir.²⁶⁴

Vakfiyelerde yer alan Aktaş, Yenişehir, Serviler ve Beglerhan köyleri, Uşak-Güre beldesine bağlı olarak günümüzde de yer almaktadır. Ancak bunlardan Beglerhan günümüzde Beylerhan adıyla, Serviler ise Selviler adıyla anılmaktadır.

Metinlerde Uşak-Banaz’da Gümlü, Kaylı, Ulupınar, Düzlüce, Corum, Karacahisar, Kızılcaören ve Düzlüce köy isimlerine rastlamaktayız. Bunlardan

²⁶² VGM, Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı, 593 Numaralı Defter, 148. Sayfa, 140. Sıra

²⁶³ VGM, Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfı, 607 Numaralı Defter, 130. Sayfa, 202. Sıra

²⁶⁴ **Köylerimiz**, İç İşleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Basımevi, D.S.İ, Ankara, 1968

Gümle (Gümüle) günümüzde Bağkonak adıyla anılırken; diğerleri ise aynı isimlerle yer almaktadır.

Vakfiyelerde yer alan Karaağaç, Göğem, Sorkun, Aybek, Akkenise ve Eskisaray köyleri de Uşak merkez köylerindedir. Bunlardan Aybek günümüzde Aybey, Akkenise ise Çevreköy olarak anılmaktadır.

Vakfiyelerde yer alan köylerden bazılarının günümüzde bağlı oldukları ilçeler farklılık göstermektedir. Örneğin Hacı Sandal köyü vakfiyelerde Ulubey ilçesine bağlı gösterilirken, günümüzde Eşme ilçesine bağlı Sandal köyüdür. Benzer şekilde Hanoğlu Köyü, vakfiyelerde Banaz ilçesine bağlı iken; günümüzde Sivaslı ilçesine bağlı bir yerleşim birimidir.

Metinlerden vakıf kurumunun ne olduğunu, nasıl bir işleyişinin olduğunu, vakıfta yer alan görevlilerin kim olduğunu, nelerin vakfedilebileceğini, bunların nerelere harcanacağını ve kimlerin vakfedilen mallardan yararlanabileceğini anlamak mümkündür.

Vakfiyelerden Uşak'ta 19. yüzyılda var olan yaşam şekli, o dönem toplumunun sosyo-ekonomik yapısı, yetiştirilen ürün türleri, dini yapılanma ve kullanılan dil hakkında bilgi edinilmektedir. Vakfiye metinlerinde "naib-i Uşak" ifadesi o dönemde bu görevlilerin Uşak'ta da bulunduğunu ve vakfiye metinlerini tasdik ettiğini bize göstermektedir.

Ayrıca vakfiyelerin giriş kısımlarında "El-hamdü li'llâhi'llezî e'azze havâssa ibâdihî bi-sarfi emvâlihî ilâ-envâ'i'l-hayrâti ve e'ânehüm ale'ktisâbi esnâfi'l-mehâmidi ve'l-meberrâti ve's-salâtü ve's-selâmü alâ-resûlihî ve nebiyyihî Muhammedin hayri'l-beriyâtî ve alâ-âlihî ve ashâbihî ilâ-yevmi yestezillü'l-mer'û tahte's-sadakât." şeklinde duanın yer alıyor olması da bize dönemin dini yapılanması hakkında bilgi vermektedir. Görüldüğü gibi vakfiyelere Arapça dua ile giriş yapılmış ve öncelikle malı-mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer almıştır. Bu durum dönemin toplum yapısında var olan dini yapılanmanın yerini ve önemini açıkça ortaya koymaktadır. Bilindiği gibi Türkler her zaman Allah ile ilişkilerini samimi ve yakın tutmuş, inançları uğruna çok büyük fedakârlıklarda bulunmuş bir millettir. İslam'ın kabulünden önce de tek tanrılı inanç sistemine sahip olan Türk milleti, Müslümanlığın kabulünün ardından bu inanç sistemini hayatının her karesine tamamen entegre ederek yaşamayı başarmıştır. İslamiyet Türklere, Türkler de

İslamiyete karşılıklı olarak manevi ve kültürel birikim ve katkı sağlamıştır. Çalışmada yer alan 19. yüzyıl Uşak vakfiyelerini incelediğimizde de bu yakınlık göze çarpmaktadır.

Dua, Türk toplumunun baş tacıdır ve inanç-ibadet sisteminin temel yapı taşıdır. Vakfiyelerin pek çoğu hamd, şükür, hayır dua ile başlamakta, vakfiye şartlarına uyulmaması ve vakfın düzgün işletilmemesi halinde de metin bedduayla bitirilmektedir. Türklerde vakıf kurumunun oluşması, işleyişi ve vakıf kurmanın teşvik edilmesi, vakıf kuranların her zaman hayır dua ile anılıyor olması da milletimizde var olan yardımlaşma duygusunun gelişmişliğinin göstergesidir.

Vakfiyelerde vâkıfın kimliğine dair bilgilerin yer alıyor olması da bize o dönemde Uşak'ta yaşayan yardımsever ailelerin varlığı hakkında bilgi vermektedir. Örneğin; Ahmed Efendi bin Abdulhalim vakfı vakfiyesindeki “Aydın Vilâyet-i celilesine mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Beglerhan Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Ahmed Efendi bin Abdülhalim kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer`isinde ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği nâhiye-i mezkûreye muzaf Serviler Karyesi ahâlisinden Halil Ağa bin Hacı Süleyman mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâlımdan mecidiye on dokuz guruş hesâbıyla an-nakd iki bin guruş bi'l-ifrâz hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-ı sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp şöyle şart eyledim ki”²⁶⁵ ifâdesi incelendiğinde vakfi inşa ettirecek olan hayırsever kimse hakkındaki bilgiler açıkça görülmektedir. Bu bilgilerin tüm vakfiyelerde yer alıyor olması bize o dönemde yaşayan, hayırsever ve varlıklı şahısların kimliklerini öğrenmemiz konusunda yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu bölümlerde vakfedilen miktarın ne kadar olduğu da açıkça belirtilmiştir. Örneğin yukarıdaki vakfiyede iki bin kuruş vakfedilmiştir. Vakfiye metinlerinde yer alan bu bilgi bize o dönemin para biriminin ne olduğunu göstermektedir. Metinlerde belli bir miktar toplu paradan söz edilmekte, sonrasında ise bu miktarın nerelere nasıl harcanacağına dair esaslara yer verilmektedir.

Devlet malı, İslâm hukukuna göre vakıf malı ve yetim malı alım, satım işletme ve kira akdi konularında benzer hükümlere bağlanmıştır. Bu üç malda da gerçek malikler ortada yoktur. Dolayısıyla koruyucu ve düzenleyici bazı prensiplere

²⁶⁵ VGM, Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı, 603 Numaralı Defter, 149. Sayfa 260. Sıra

de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çeşit malların satımı ve kiraya verilmesi için bir rayiç bedel veya toplumun aldanma saymadığı derecedeki bir farktan söz etmek mümkündür. Aksi halde fahiş gabin (gayri menkûllerde râyicin %20'sini aşan fark) ölçüsünü aşan eksiklik, satış veya kira akdini geçersiz kılar. Bu prensip gereği, vakıf parayı çalıştıracak mütevellilerin de standart bazı ölçülere bağlanması ve piyasa rayiçleri dışına çıkmaması için, vakıfnamelerdeki şartların standardize edilmesi yoluna gidilmiştir. Vakfiye metinlerini incelediğimiz Uşak'taki para vakıflarının hemen hepsinde “rıbh” veya “nema” kelimesi yer almaktadır. Oran olarak ise genellikle “onu on bir buçuk üzerinden” ifâdesi geçmektedir. Bu da %11.5'a denk gelen bir orandır. Hiçbir vakfiyede bu rakamın üzerinde bir rakama rastlanmamıştır. Osmanlı'da ribh veya faiz de denen düşük faiz, Kur'an'da geçen kat kat faizi ifâde eden, ribadan tamamen farklı manadadır. “Osmanlı'da eski zamanlardan beri, halk arasında meydana gelen faiz alma konusu özel kişiler veya devlet tarafından vakfedilen paraların faize verilmeye başlanmasıyla yeni bir safhaya girer. Bu vakıf paralara vakıfların diğer gelirlerinden elde edilen paralar hayır işlerine sarf, fakirlere yardım, esnaf ve sanatkârlara borç vermek şeklinde değerlendirilmiştir.”²⁶⁶ Bu sayede hem yardımlaşma olgusu arttırılmaya çalışılmış, hem de tefeciliğin önüne geçilmesi yolunda önemli adımlar atılmıştır.

“Türk şehirlerinde vakıf kurumları şehircilik bakımından birinci derecede rol oynamıştır. Fethedilen şehirlerin yenileştirilmesinde en çok vakıf kurumunun hizmeti olmuştur. Vakıf hem kurulan binaların saldırgan kuvvetlere karşı koruyucusu ve sigortası görevini görmüş, hem de kurucuların millet gözünde gâsıb gibi görülmesine engel olduğu için sayısız servet sahiplerince rağbet kazanmıştır.”²⁶⁷ İnsanlar vakıf kurmak suretiyle hem bu dünyada, hem de ahirette kendilerine güzel yer edinmeyi hedeflemişler, isimlerinin bâki olmasını sağlamışlar ve diğer insanlara yardım ederek hem onların sevgisini, hem de Allah'ın rızasını kazanmayı hedeflemişlerdir.

²⁶⁶ Çağatay, Riba-Faiz, s. 52

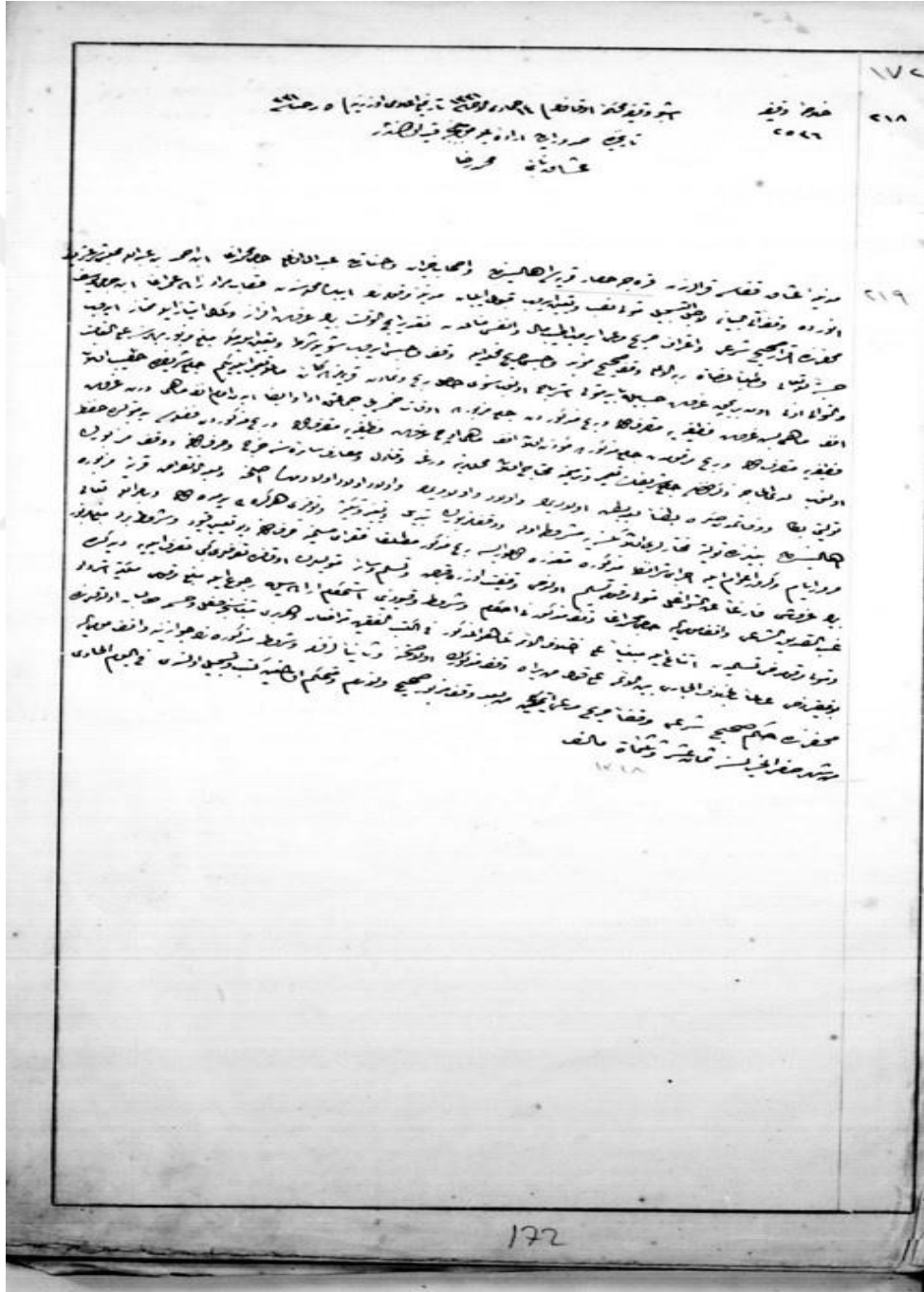
²⁶⁷ Ülken, Vakıf Sistemi, s. 32

3.3. XIX. yüzyıl Uşak Para Vakıfları Vakfiye Metinleri

3.3.1. XIX. yüzyıl Uşak Para Vakfı Vakfiyelerinin Transkripsiyonları Ve Özetleri

-1-

606 Numaralı defterin 172.sayfa 219. sırasında kayıtlı Uşak'da "Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah Vakfı" na ait, 1 Safer 1318 milâdi 31.05.1900 tarihli vakfiye

NO: 219

606 numaralı defterin 172.sayfa 219. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibn Ahmed b. Abdullah Vakfı"na ait, 1 Safer 1318 milâdi 31.05.1900 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 14 Cemâziye'l-âhir 1331 milâdi 21.05.1913 tarihli i'lâmı üzerine 5 Receb 331 (1331)milâdi 10.06.1913 tarihinde sudûr eden irâde-i aliyye mucibince kaydolunmuşdur.

Uşak Nâibi Mehmed Rıza

Hülasa-yı Vakfiyye 2536

Medîne-i Uşak kazâsı kuralarından Karacahisar karyesi ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Abdaloğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed bin Abdullah meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn idüp kabul eyleyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesinden Kassab Murâdzâde Ömer Ağa ibni Hacı Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici'l-vakt bin kuruş ifrâz ve kemâl-i imtiyâzla mümtâz idüp hasbeten lillahi te`âlâ ve taleben li-merdâti Rabbihi'l-Âlâvakf-ı sahîh-i mü`ebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr beher sene ale't-te`âkub ve't-tevâlî onu on bir buçuk kuruş hesabıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olup, senevî hâsıl rıbh ve nemâdan karyemizde kâin malımla ta' mîr eylediğim câmi`-i şerîfde hatîb olan Efendi mâhî beş kuruş vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i mezkûrda evkât-ı hamseyi cema'âtle edâ ve îfâ eden imâm Efendi mahî dört kuruş vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı merkûmdan câmi`-i mezkûrda mü'ezzin olan Efendi mahî üç kuruş vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-imütevellîde hıfz olup, lede'l-hâce zikrolunan câmi`-i şerîfin ta'mîr ve termîmine muhtâc olan mahallerine ve ruğan ve kanâdil ve mesarif-i sâiresine harc ve sarf oluna ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba'de-batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba'de'l-inkırâz karye-i mezkûre ahâlisinin beynlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrût ola ve vakf-ı mezkûrun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfi her kerede yedimde ola ve bi-emrillahi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur

ise rıbh-ı mezkûr mutlaka fukarâyı müslimîne sarf oluna deyu ta`yîn-i kuyûd ve şurût birle meblağ-ı mezbûr bin kuruşu fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i merkuma teslîm ol dahî vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm ve sâir mütevellilerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyleye dedikde gıbbe`-t-tasdîki`ş-şer`î vâkıf-ı muma-ileyh Hacı Mehmed Ağa vakf-ı mezkûrunu ihkâm ve şurût ve kuyûdunu istihkâm irâdesiyle rücû` ile meblağ-ı merkumu milkiyete istirdâd ve mütevellî-i merkumda teslîmden imtinâ` ile mebniyyen ale`l-ihlâfî`l-e`imme kemâ heve`l-mezkûr fî`l kütübî`l-fıkhiyye müterâfi`ân ve her biri mübteğâsınca fasl u hasma tâlibân olduklarında bu fakir dahî âlimen bi`l-hilafî`l-cârî beyne`l-e`imme alâ-kavli men yerâhû vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrenin cevâzına vâkıf-ı muma-ileyh mahzarında hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-yı sarîh-i mer`î etmeğın, min-ba`d vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehakkim olmağın ketb ve tescîl olundu. Fî`l-yevmi`l-hâdimin-şehri Saferü`l-hayr li-sene semane aşer ve selâse mie`tin ve elf. (1 Safer 1318 milâdi 31.05.1900)

606 Numaralı defterin 172.sayfa 219. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah Vakfı" na ait, 1 Safer 1318 milâdi 31.05.1900 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Abdal oğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah Vakfı

Vakfiye Tarihi:

1 Safer 1318 Milâdi 31.05.1900

Kaleme Alan:

Mehmed Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib (Uşak Nâibi)

Vâkıf:

Uşak kazâsı kuralarından Karacahisar karyesi ahâlisinden hayır ve hasenat sahibi Abdaloğlu Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed b. Abdullah.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Kassab Murâdzâde Ömer Ağa ibni Hacı Yusuf

Hacı Mehmed Ağa ibni Ahmed bin Abdullah

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Köyün camisinde görevli olan hatib efendiye beş kuruş

İmam efendiye dört kuruş

Müezzin efendiye üç kuruş

Hatip, imam ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar saklanıp caminin ihtiyaç duyulan tamir işlerine, aydınlatma sistemine (kandil, mum vs.) harcanacak.

Vakfın Müteveli:

Kassab Muradzade Ömer Ağa İbn Hacı Yusuf.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin belirtilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, Uşak kadısının ve vakfiyeyi kaleme alan memurun isimlerine, unvanlarına, kişilik özelliklerine vs. yer verilir.

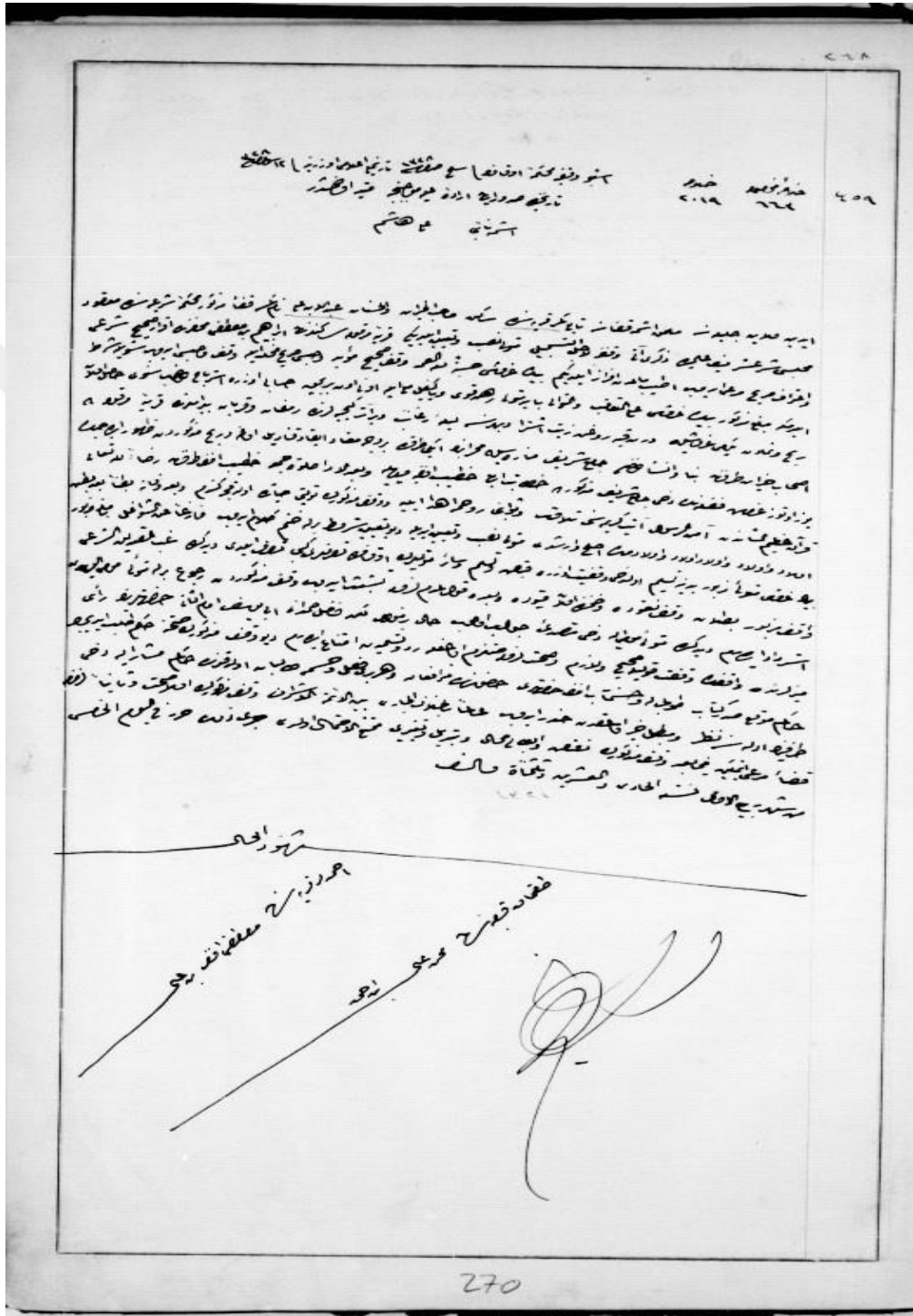
Vakfiyenin esas kısmında vakfedilen malın miktarına, vâkıfın bu malın harcanmasında öne sürdüğü şartlara, malın nerelere kimler tarafından nasıl harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilir.

Vakfiyenin son bölümünde de vakfiyede yer alan şartlara uyulması gerektiği belirtilmiş ve tarih yazılarak metin sonlandırılmıştır.

602 numaralı defterin 268.sayfa 459.sirasında kayıtlı Eşme'de "Abdullah bin Ali Vakfı" na ait 5 Rebî ü'l-evvel 1321 milâdi 01.06.1903 tarihli vakfiye

NO:459

602 numaralı defterin 268.sayfa 459.sirasında kayıtlı Eşme'de "Abdullah bin Ali Vakfı" na ait 5 Rebî'ü'l-evvel 1321milâdi 01.06.1903 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i mahsûsa: 663

Hulâsâ: 2019

İşbu vakfiyye Mahkeme-i Evkâf'inselh-i Safer 1328 (1910) târihli i'lâmı üzerine 12 Şevvâl 328(1328) milâdi 17.10.1910 târihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcibince kayd olunmuştur.

Eşme Nâibi Ali Hâşim

Aydın Vilâyet-i Celîlesi'ne mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Kemer Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Abdullah bin Ali nâm kimse kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer'iyesinde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i âlimde zikr-i âtî vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği karye-i mezkûre sâkinlerinden İbrahim bin Mustafa mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mâlimdan ifrâz eylediğim bin guruşu hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart eyledim ki:

Meblağ-ı mezkûr bin guruşale't-te'âkübve't-tevâlibâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile onu on bir buçuk hesabı üzere istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan yigirmi guruşla dört kıyye rugân-ı zeyt iştirâ ve beher sene leyle-i Reğâib ve Berât gecelerinde Ramazan ve Kurban bayramlarında karye-i merkûmede ashâb-ı hayrât tarafından binâ ve inşâ olunan câmi`-i şerîf minâresiyle mihrabının iki tarafına ber-vech-i mu'tâd ikâd-ı kanâdil oluna ve rıbh-ı mezkûrdan zühûr idicek yüz otuz guruş fazlanın dahi câmi`-i şerîf-i mezkûrda hitâbet iden hatîb efendiye virüle ve ba`de'l-eda salât-ı Cum'a ve hatîb efendi tarafından rızâen li'llâhi te`âlâ Kur'ân-ı Azîmü's-şân'dan Amene'r-resûli âyet-i kerîmesini tilâvet ve sevâbını rûhuma ihdâ eyleye ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti hayâtda oldıkça kendim ba`de vefâtihi batnen ba`de batnin evlâd ve evlâd ve evlâd-ı evlâd ve evlâdımın aslah ve erşedi mütevellî nasb ve ta'yîn idile deyu ta'yîn-i şurût birle hatm-i kelâm idüp fâriğan ani's-şevâğil meblağ-ı mezbûr bin guruşu mütevellî-i mezbûr yedine teslîm ol dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didükde:

Gıbbe't-tasdîki's-ser'î vâkîf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı nukûda ve zımmında olan kuyûda ve ba'dehû kavî-i adem-i lüzûma teşebbüs idüp vakf-ı mezkûrdan rucû` birle mütevellî-i mûmâ-ileyh dahi mütesaddî-i cevâb olup hâl ber-minvâl lâkin; fâzıl-ı semedanî Ebu Yusuf İmâmi's-Sânî hazretlerinin re'y-i münîrlerinde vâkîfin "vakaftu" kavliyle sahîh ve lâzım ve sıhhat-i lüzûmu müstelzim olmağla redd ve teslîmden imtinâ` iderim deyu vakf-ı mezkûrun sıhhatine hükm taleb idicek hâkim-i muvakkı'-ı sadr-i kitâbtû bâlehû ve hüsne meâb efendi hazretleri huzûrunda müterâfi'an ve her biri fasl ve hamse Tâlibân olduklarında hâkim-i müşârün-ileyh dahi tarafeynin edillesine nazar ve mubtil-i hayrolmakdanhazeridüpâlimenbi'l-hilâfi'l-cârîbeyne'l-eimmeti'l-eşrâfvakf-ı mezkûrun evvelen sıhhat ve sâniyen lüzûma kazâ-i mer`î itmegin fi-mâ ba'd vakf-ı mezkûrun nakz ve ibtâli muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni`ü'l-ihimâl oldu. Cerâ zâlike hurrefi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i Rebî`ü'l-evvel li-seneti'l-hâdîve'l-ışrîn ve selâse mie'tin ve elf.

(5 Rebî`ü'l-evvel 1321 milâdi 01.06.1903)

Şuhûdü'l-Hâl:

- Ahmedler Karyesi'nde Mustafa Efendi bin Ali.
- Tokmak Kasabası'ndan Mehmed Ali bin Ahmed.

602 numaralı defterin 268.sayfa 459.sirasında kayıtlı Eşme'de "Abdullah bin Ali Vakfı"na ait 5 Rebî'ü'l-evvel 1321 milâdi 01.06.1903 tarihli vakfiyenin özeti:

Vakıf Adı:

Abdullah bin Ali Vakfı

Vakfiye Tarihi:

5 Rebî'ü'l-evvel 1321 Milâdi 01.06.1903

Kaleme Alan:

Ali Haşim

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın Vilâyet-i Celilesi'ne mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Kemer Karyesi sâkinlerinden hayır ve hasenat sahibi Abdullah bin Ali.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Abdullah bin Ali

Mustafa Efendi bin Ali

Mehmed Ali bin Ahmed

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Yüz otuz kuruş hatib efendiye verilecek

Yirmi kuruşla dört kıyye caminin aydınlatma işlerine ayrılacak.

Vakfi idare edecek kimseler:

Sağlığında iken şahız bizzat ilgilenecek. Şahsın ölümünden sonra evlatları, onların evlatları, onların evlatları şeklinde devam eden soyundan kimseler ilgilenecek.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin ve yine yukarıda adı geçen, vakfi kaleme alan kimsenin isminin ve unvanının kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda da adı geçen, vakfeden vâkıfın nereli olduğuna, kimlerden olduğuna ve kısaca kişilik özelliklerine yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında vakfedilen malın miktarı, bu miktarın nerelere, kimler tarafından, nasıl harcanacağı ve vâkıfın vakfın idaresi konusundaki şartlarına yer verilir.

Vakfiyenin son bölümünde de tarih ve “şuhudu’l-hal” başlığı altında şahitlerin isimleri yer alır.

603 Nolu Defterin 66. sayfa 110. sırasında kayıtlı Eşme'de "Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfı" na ait 13 Cemâziye'l-âhir 1313 milâdi 01.12.1895 tarihli vakfiye

NO:110

603 Numaralı defterin 66. sayfa 110. sırasında kayıtlı Eşme'de "Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfı" na ait 13 Cemâziye'l-âhir 1313 milâdi 01.12.1895 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa:1169 Hulâsa-i Mahsûsa: 446

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 29 Zilkâde 1317 tarihli i`lâmı üzerine 29 Rebi`ü'l-evvel 319 (1319) milâdi 17.08.1898 tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcebince kayd olunmuştur.

Eşme Nâibi es-Seyyid Hüseyin Nazım

el-Hamdüli`llâhi`llezî e`azze havasse ibâdihi bi-sarfî emvâlihîm ilâ envâ`il-hayrât ve e`ânehümâlâ-iktisâbi esnâfî'l-mehâmid ve'l-meberrât ve`s-selâtu ve`s-selâmu alâ-resûlihî ve nebiyyihî Muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ-âlihî ve ashâbihî ilâ-yevmi yestezillü'l-mer`ü tahte's-sadakât.

Emmâ ba`dü; İşbu vakfiyye-i celîlü`ş-şân ve cerîde-i bedî`ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâ ve tastîr ve imlâsına bâis oldur ki Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn-ı cenâb-ı mülükâneye mülhak evkâfdan Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na merbut Güre Nâhiyesi'ne tâbi` Aktaş Karyesi ahâlisinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Medikzâde Kerim Ağa mahdumu Ahmed Ağa ibn'l-merkûm Kerim Ağa meclîs-i şer`-i Ahmedî ve mahfel-i münif-i Muhammedîde zikr-i âti vakfına li-eclî't-tescîl ve'l-itmâmı emri'l-vâkıf ve't-tekmil mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezbûre ahâlisinden Ali imâmoğlu Molla İbrahim bin Mustafa mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp, atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz eylediğim sîm mecidî yirmi guruş hesâbıyla bin beş yüz guruşu hasbetenli`llâhi'l-Ehad ve taleben li-merdâti Rabbi's-Samed vakf-ı sahîh-i şer`-i müebbed ve habs-ı sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp; şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr onu on bir buçuk hesâbıyla bâ-yed-i mütevellî alâ-vechi'l-helâl istirbâh olunup, senevî hâsıl olan rıbh ve nemâsından karye-i mezkûrda müceddeden binâ ve inşâ olunan câmi`-i şerîfde hafîb olan efendiye senevî seksen guruş ve imâm olan zâta yüz guruş virile ve rıbh-ı mezkûrdan her ne fazla kalır ise, fazla-i merkûm mescid-i mezkûrun ta`mîr ve termîmine sarf olına ve bâ`de'l-memât lâbis-i libâs-ı hayat oldukça vakf-ı mezkûrumu ber-vech-i hasbî mütevellî olup ve

ba`de'l-memât evlâdımın, evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın batnen ba`de batnin, karnen, ba`de karnin zükûrunun aslah ve erşed ve ekberi keza ber-vech-i hasbî mütevellî ola ve ba`de'l-inkırâz kazâ-i mezkûrda hâkimü'ş-şer` bulunan zâtın re`yiyle tevliyet umurunu ru`yete kadir ve mütedeyyin ve müstakil bir kimesne ber-vech-i hasbî mütevellî nasb olına ve vakf-ı mezkûrumun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfiiri merreten ba`de, uhra yed-i meşiyetimde ola. murûr-u eyyâm ve kurûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûreye ri'ayet müte`azzir olur ise, menâfi`-i vakıf mutlaka fukarâ-yı müslimine sarf olına deyu ta`yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd birle, meblağ-ı mezkûru bundan akdem mütevellî-i merkûma teslîm eylediğimde ol dahi vakfiyet üzere tesellüm ve kabz vesâir evkâf mütevellîlerinin evkâfda tasarrufları misüllü tasarruf eyledi didükte;

Gıbbe't-tasdîki'ş-şer`î vakıf tamam ve hâl, (teslîm-i) encâm bulmuş iken vâkıf-ı merkûm vakf-i mezkûrunu ihkâm ve kuyûdunu istihkâm irâde-i hayriyesiyle vakf-ı mezkûrundan rücû` ve ke'l-evvel mülküne istirdâda şurû` ve mütevellî-i merkûm dahi red ve teslîmden ibâ ve imtinâ` etmekle hâkim-i ale'l-kitâb vefakahu'llâhu te`âlâ bi's-sıdkı ve's-sevâb efendi huzurunda kemâ hüve'l-mestûru fi'l-kütübi'l-fikhiyye müterafi`ân ve her biri fasl u hamse tâlibân olduklarında hâkim-i mûmâ-ileyh esbeğa'llâhu ni`amehu aleyh âlimen bi'l-hilâfi'l-câri beyne'l-eimmeti'l-eslâf alâ-kavli men yerâhu mine'l-eimmeti'l-müctehidini'l-izâm rahimehu'llâh vakf-ı mezkûrun, evvelâ sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrun cevâzına hükm-i sahîh-i şer`i ve kazâ-i sarîh-i mer`î etmeğın vakf-ı mezkûr, sahîh ve lâzım ve habs-i sarîh ve mütehattim olup min-ba`d nakz ve nakizi mecâl muhâl ve tebdîl ve tağyîri vâkıf-ı merkûmdan gayre adîmül-ihimâl oldu. "Fe-men beddelehû ba`de mâsemi`a hû fe-innemâ ismuhû ale'llezîne yubeddilûnehû inne'llâhe semî`unalîm." ve ecru'l-vâkıfi ale'l-hayyi'l-cevâdi'l-kerîm.

Cerâ zâlike fi'l-yevmi's-sâlis aşer min Cemâziye'l-âhir li-sene selâse aşer ve selâse mie'tin ve elf. (13 Cemâziye'l-âhir 1313 milâdi 01.12.1895)

Şuhûdü'l-hâl;

-Mahkeme-i Bidâyet a`zâsından Madenzâde Hüseyin Efendi.

-A`zadan Baş-reşnezâde İbrahim Ağa.

-İdâre a`zâsından Kapuzâde Hüseyin Efendi.

-Mübâşir Molla Mustafa.

603 numaralı defterin 66. sayfa 110. sırasında kayıtlı Eşme'de "Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfı" na ait 13 Cemâziye'l-âhir 1313 milâdi 01.12.1895 tarihli vakfiyyenin özeti:

Vakıf Adı:

Medikzâde Kerim Ağa mahdûmu Ahmed Ağa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

13 Cemâziye'l-âhir 1313 milâdi 01.12.1895

Kaleme Alan:

es-Seyyid Hüseyin Nazım

Kaleme Alanın Unvanı

Nâib

Vakfeden:

Aydın vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na merbut Küre Nâhiyesi'ne tâbi Aktaş Karyesi ahâlisinden hayır ve hasenat sahibi Medikzâde Kerim Ağa mahdumu Ahmed Ağa ibn 'l-merkûm Kerim Ağa

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Ahmed Ağa ibn 'l-merkûm Kerim Ağa

Ali imâmoğlu Molla İbrahim bin Mustafa

Mahkeme-i Bidâyet a`zâsından Madenzâde Hüseyin Efendi.

İbrahim Ağa.

İdâre a`zâsından Kapuzâde Hüseyin Efendi.

Mübâşir Molla Mustafa

Vakfedilen Mal:

Bin beş yüz kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatîb efendiye senevî seksen kuruş

Camide görevli olan imama yüz kuruş.

Hatibe ve imama ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar caminin bakım, onarım, tadilat, tamirat ve aydınlatma işlerine harcanmak üzere saklanacak.

Vakfı idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındaiken bizzat kendisi ilgilenecek, onun ölümünün ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde devam eden aynı soydan silsile bu görevi üstlenecektir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen, vakfin kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

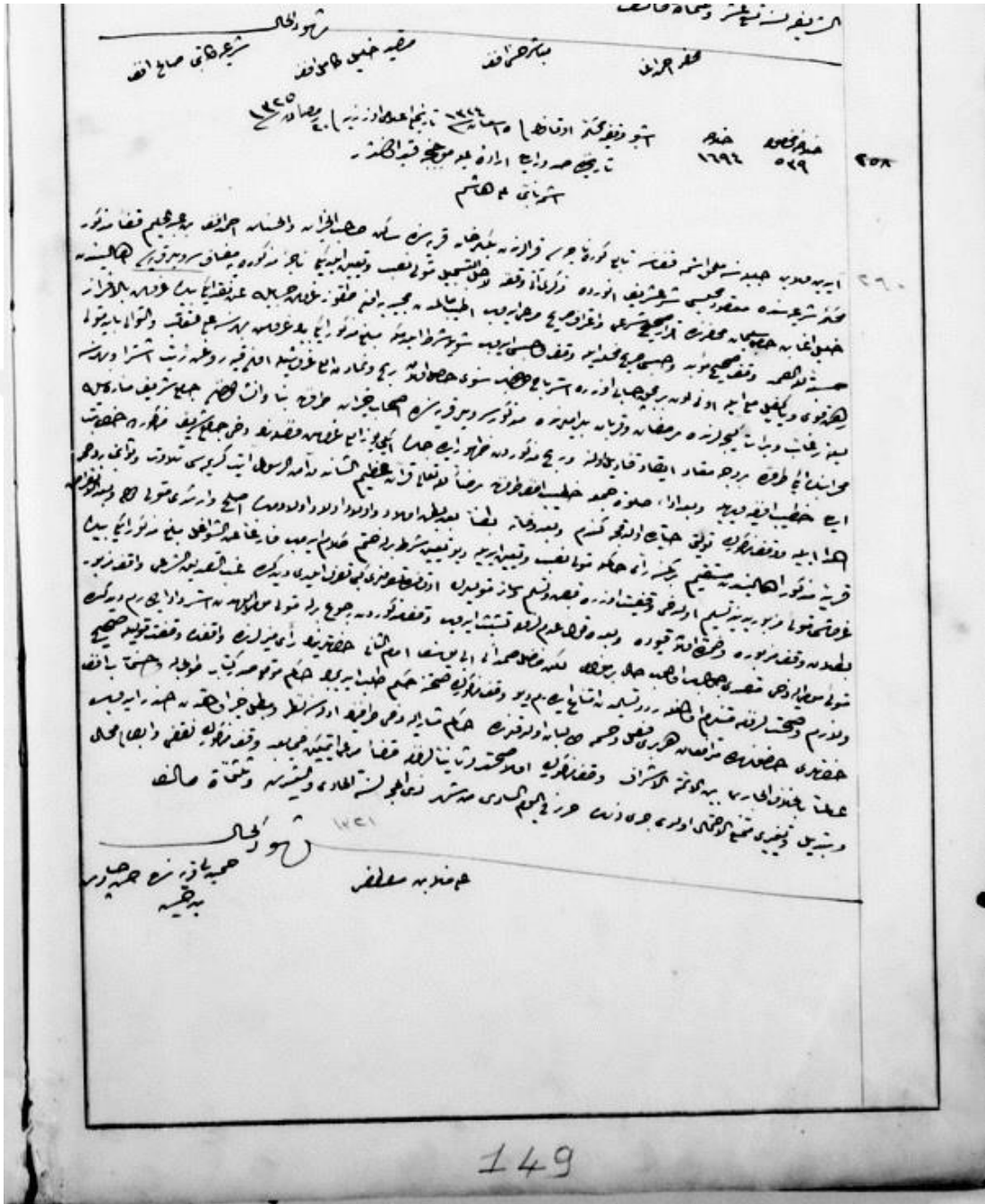
Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine “şuhud-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

604 Nolu Defterin 149. sayfa 260. sırasında kayıtlı Aydın'da "Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı" na ait 6 Zi'l-hicce 1321 milâdi 23.02.1904 tarihli vakfiye

NO:260

603 numaralı defterin 149. sayfa 260. sırasında kayıtlı Aydın'da "Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı" na ait 6 Zi'l-hicce 1321 milâdi 23.02.1904 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa: 1694

Hulâsa-i mahsûsa: 539

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 15 Şaban 1324 milâdi 04.10.1906 tarihli i'lâmı üzerine 20 Ramazan 1325 milâdi 27.10.1907 tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcibince kaydolunmuşdur.

Eşme Nâibi Ali Haşim

Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Beglerhan Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Ahmed Efendi bin Abdülhalim kazâ-i mezkûr mahkeme-işer'isinde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği nâhiye-i mezkûreye muzaf Serviler Karyesi ahâlisinden Halil Ağa bin Hacı Süleyman mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mâlîmdan mecidiye on dokuz guruş hesâbıyla an-nakd iki bin guruş bi'l-ifrâz hasbetenli'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-ı sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu beher sene ale't-te'âkub ve't-tevâli bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile onu on bir buçuk hesâbı üzere istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan elli guruşuyla on kıyye rugan-ı zeyt iştirâ ve beher sene leyle-i Regaib ve Berât gecelerinde Ramazan ve Kurban bayramlarında mezkûr Serviler Karyesi'nde ashâb-ı hayrât tarafından binâ ve inşâ olunan câmi'-i şerîf minâresiyle mihrâbının iki tarafında ber-vech-i mu'tadîkâd-ı kanâdil olına ve rıbh-ı mezkûrdan zuhur idecek iki yüz elli guruş fazlanın dahi câmi'-i şerîf-i mezkûrda hitâbet iden hatîb efendiye virile ve ba'deedâ-i salat-ı Cum'a hatîb efendi tarafından rızâen li'llâhi te'âlâ Kur'ân-ı Azimü's-şân'dan Amene'r-resûlü ayet-i kerîmesi tilâvet ve sevâbını ruhuma ihdâ eyliye ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti hayatda oldukça kendim ve ba'de vefâtihi batnen ba'de batnin evlâd ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslah ve erşedi mütevellî ola ve ba'de'l-inkırâz karye-i mezkûr ahâlisinden müstakîm bir kimesne re'y-i hâkimle mütevellî nasb ve ta'yîn edile deyü ta'yîn-i şart

birle hatm-i kelâm idüp fâriğan ani'ş-şevâğil meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu mütevellî-i mezbûr yedine teslîm ol dahi vakfiyet üzre kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didükte;

Gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î vâkıf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı mezbûra ve zımmında olan kuyûda ve ba`dehû kavlı-i adem-i lüzûma teşebbüs edub vakf-ı mezkûrdan rücû` birle mütevellî-i mûmâ-ileyhden istirdâd ederim didükte mütevellî-i mûmâ-ileyh dahi mütesaddî cevâb olup hâl ber-minvâl lakin fazıl-ı Samadani Ebû Yusuf İmâmü's-Sâni hazretlerinin re'y-i münîrlerinde vâkıfın ve kaftü(?) kavliyle sahîh ve lazım ve sıhhat-i lüzûmuna müstelzim olmağla red ve teslîmden imtinâ` ederim deyu vakf-ı mezkûrun sıhhatine hükm taleb edecek hâkim-i muvakki`-i sadr-i kitâbtû bâlehû ve hüsne meâb efendi hazretleri huzûrunda müterâfî`ân her biri fasl u hasma tâlibân olduklarında hâkim-i müşârun-ileyh dahi tarafeynin edillesine nazar ve mubtil-ı hayr olmakdan hazer idüp âlimen bi'l-hilâfi'l-câri beyne'l-eimmeti'l-eşrafı vakf-ı mezkûrun evvela sıhhat ve sâniyen lüzûmuna kazâ-i mer`î etmeğın fi mâ ba`d vakf-ı mezkûrun nakzı ve ibtâli muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni`ü'l-ihtimâl oldu.

Cerâ zâlike hurrîre fi'l-yevmi's-sâdismin-şehri Zi'l-hicce li-seneti'l-hadi ve'l-işrîn ve selâse mie'tin ve elf. (6 Zi'l-hicce 1321 milâdi 23.02.1904)

Şuhûdü'l-hâl;

-Hamidli Karyesi'nden Hasan Çavuş bin Hüseyin

-Ali Mollâ bin Mustafa

603 numaralı defterin 149. sayfa 260. sırasında kayıtlı Aydın'da "Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı"na ait 6 Zi'l-hicce 1321 milâdi 23.02.1904 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Ahmed Efendi bin Abdulhalim Vakfı

Vakfiye Tarihi:

6 Zi'l-hicce 1321 Milâdi 23.02.1904

Kaleme Alan:

Ali Haşim

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın Vilâyetine mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Beglerhan Karyesi sâkinierinden sâhibü'l-hayır ve hasenât sahibi Ahmed Efendi bin Abdülhalim.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Ahmed Efendi bin Abdulhalim

Serviler Karyesi ahâlisinden Halil Ağa bin Hacı Süleyman

Hamidli Karyesi'nden Hasan Çavuş bin Hüseyin

Ali Mollâ bin Mustafa

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Elli kuruşla on kıyye caminin aydınlatma işlerine ayrılacak. (kandillere, mumlara vs.)

İki yüz elli kuruş camide görevli hatib efendiye verilecek.

Vakfı idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındaiken bizzat kendisi ilgilenecek. Onun vefatı üzerine evlatları ve sonra da onların evlatları şeklinde aynı soydan kimseler mütevellilik yapacaklar.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiye metnini kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında da yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine “şuhud-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

604 numaralı defterin 75. sayfa ve 92. sırasında kayıtlı Uşak'ta "İsaoglu Ali Efendi bin Halil Vakfı" na ait 29 Rebi'ü'l-âhir 1331 milâdi 07.04.1913 tarihli vakfiye

604 numaralı defterin 75. sayfa ve 92. sırasında kayıtlı Uşak'ta "İsaoğlu Ali Efendi bin Halil Vakfı" na ait 29 Rebi'ü'l-âhir 1331 milâdi 07.04.1913 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir

Hülâsâ-i Mahsûsa: 947

Hülâsâ: 2596

Vakfiye 29/1672

İşbu vakfiye Şûrâ-yı Evkâf'ın 17 (?) 329 (1329) târihli kararı üzerine 15 Zi'l-kâde 331 (1331) milâdi 16.10.1913 târihinde sūdûr iden irâde-i aliyye mûcibince kaydolunmuşdur.

Nâib-i Uşak Ömer Lütfi

el-Hamdü li'llâhi'llezî e'azze havâsse ibâdihî bi-envâ'î'l-hayrât ve zeyyene kulube esdikâihî bi-ziyai't-tevfîk li-mâ yuhibbuhu ve yerdahu ve ca'a le'l-vakfe sadâkaten câriyeten lâ yenkat'î' ve eseruhâ bi-merri's-sâ'âti ve's-salâtu ve's-selâmu alâ-nebiyyihi Muhammedin noktati daireti'l-mevcûdâti e'llezi hâlakallâhu rûhahu'l-mukaddese kable'l-arâdîne ve's-semevâti ve evcede bi-şerefihi kâinen men kâne mine'l-kâinâtı ve alâ-âlihi'llezîne bezelû cuhdehum fi't-tâ'âti.

Emmâ ba'dü Hüdâvendigâr Vilâyet-i celîlesinin Kütahya Sancağı'nın Uşak Kasabası'nın Karaağaç Mahallesi'nde sâkin İsaoğlu Ali Efendi b. Halil medîne-i mezbûre mahkemesinde meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü't-tevkîrde vakf-ı âti'l-beyâna liecli't-tescîl mütevellî ta'yîn olunan kazâ-i mezkûrın Sabbah Mahallesi'nde sâkin Bozkırlızâde Mehmed Efendi ibn el-müteveffâ Hacı Mustafa Efendi mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mal ve enfes-i menâlimden nakd-i râyicü'l-vakt bin seksen guruşu ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li'llâhi te'âlâ ve taleben li-merzâti rabbihi'l-a'lâ bi'l-hulûsi't-tam ve bi-mezidi'l-ihtimâm vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki

Meblağ-ı mezbûr bin seksen guruşu alâ-vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî ve kefil-i melî ile istirbâh olup hâsıl olan ribhi medine-i Uşak'ın Nadara Karyesi'nde müceddeden inşâ ve ikmâline muvaffak olduğumuz karye-i mezkûre câmi'-i şerîfinde bâ-berât-ı âlişân hitâbet vazîfesini îfâ iden zâta sene be-sene virüle ve ben lâbis-i libâs-ı hayât-i müste'ar olduğım müddetce vazîfe-i tevliyyet uhdemde kala ve vefâtımdan sonra batnen ba'de batnin evlâdımın evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın

aslah ve erşedine ve ba`de`l-inkırâz akrabâmın aslahına ve ba`de`l-inkırâz Uşak Beldesi`nde kâdı bulunan zât bir mütevellî ta`yîn itsün ve mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzir olursa ribh-i mezkûr mutlaka fukarâ-i müslimîne sarf olına deyü ta`yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd ile meblağ-ı mezkûr bin seksen guruş mütevellî-i mezbûre teslim ol dahi vakfiyyet üzre tesellüm ve kabz ve sâir mütevellîlerin evkâfdaki tasarrufları gibi tasarruf eyledim didikden sonra gıbbe`-t-tasdîki`ş-şer`î vâkıf-ı mezbûr Ali Efendi vakf-ı nukûd ve zımında olan şurût ve kuyûd eimme-i selase-i kirâm hazerâtı indlerinde bâtil olmağla vakf-ı mezbûrdan rücû` eyledim mütevellî-i mezbûr Mehmed Efendi meblağ-ı mezkûr bana red ve teslim itsün deyü da`va ve mütevellî-i mezbûr dahi cevâbında fi`l-hakika vakf-ı nukûd eimme-i selase hazerâtı indlerinde minvâl-i meşrûh üzre ise de lâkin İmâm Züfer cennet-makarr Hazretleri`nden İmâm Ensârî rivâyeti üzre vakf-ı nukûd ve zımında olan şurût ve kuyûd sahihdir deyü meblağ-ı mezbûrı teslimden imtinâ` idüp huzûr-ı şer`-i şerîfde müterâfi`ân ve her biri fasl ve hasma tâlibân olmaların idâme-i hayr evlâ ve ibkâ-i vakf ahra olmağın taraf-ı şer`-i şerîfden vakf-ı mezbûrın sıhâtine ba`de`l-hükm vâkıf-ı mûmâ-ileyh bi-tekrar nizâ`a şurû` ve bast-ı mukaddimâta rücû` idüp vakf-ı mezbûrın sıhhat-i vakfiyyeti hükm-i hâkim ile sahîh oldu ise de bu sıhhat İmâm-ı Azam Hazretleri indinde lüzûmı müstelzim olmadığına binâ`en vakf-ı mezbûrdan bu vechile rücû` itdim deyü da`va ve meblağ-ı mezbûrı istirdâd itmeğın mütevellî-i merkûm gerçi İmâm-ı Azam indinde lüzûmı müstezim değılse de fakat imâmeyn-i hümâmeyn indlerinde sıhhat-lüzûmdan gayrı mufârikdir deyü cevâba tasaddî ve her biri hükmün sūdûrunu tâlibân olmaların evvelen vakf-ı mezbûrın sıhâtine sâniyen lüzûmına âlimen bi`l-hilâf hükm-i şer`î lâhikolmağla fî-mâ ba`d vakf-ı mezkûr hükm-i mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehattim olmağla nakz ve tahvîli muhal ve fesh ve tebdîli mümteni`ü`l-ihimâl oldu Fe-men beddelehû ba`de mâ-semi`ahû fe-inne Mâ-ismuhû ale`llezîne yubeddilûne hû inne`llâhe semî`un alim ve ecrû`l-vâkıf ale`l-hayyi`l-cevâdi`l-kerîm innehu hüve`l-berru`r-rahîm cerâ zâlike ve hurrire fî`l-yevmi`t-tâsi ve`l-işrîn min-şehr-i Rebi`i`l-âhir li-sene ihdâ ve selasîn ve selase mie`tin ve elf (29 Rebi`ü`l-âhir 1331 milâdi 07.04.1913)

604 numaralı defterin 75. sayfa ve 92. sırasında kayıtlı Uşak'da "İsaoğlu Ali Efendi bin Halil Vakfı"na ait 29 Rebi`ü'l-âhir 1331 milâdi 07.04.1913 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfı

Vakfiye Tarihi:

29 Rebi`i'l-âhir 1331 milâdi 07.04.1913

Kaleme Alan:

Ahmed Nuri

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Hüdâvendigâr Vilâyeti dâhilinde Kütahya Sancağı'na tâbi` Uşak Kazâsı'na mülhak Banaz Nâhiyesi'ne muzâf Gümle Karyesi sâkinlerinden hayır ve hasenât sahibi Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil

Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salîm

Vakfedilen Mal:

İki bin iki yüz kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli imam ve hatibe yirmi kuruş

Hatib ve imama ödeme yapıldıktan sonra fazla olan miktar saklanıp caminin bakım, onarım, tadilat ve aydınlatma işlemlerine ayrılacak.

Vakfın Mütevellisi:

Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salîm

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptırın kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise vakfiyede belirtilen şartlara uyulması gerektiği belirtilerek tarihe yer verilerek metin sonlandırılmıştır.

NO:241

595 Numaralı defterin 228. sayfa, 241. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Aşçı oğlu Mehmed Efendi Vakfı"na ait 3 Muharrem 1318 milâdi 03.05.1900 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevrilen sûretidir.

İşbu vakfiye 26 Şevvâl 328 milâdi 04.08.940 tarihinde sâdır olan irâde-i aliyye mücibince kayd olunmuştur.

Hatt-ı hümayûn târihi 2 Zi'l-hicce 328 milâdi 08.09.940 es-Seyyid Mehmed Rızâ bi-Kazâi Uşak.

Medîne-i Uşak Kazâsı kurâlarından Çardak Karyesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Aşçı oğlu Mehmed Efendi ibn Süleyman meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyânı li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn idüp kabûl eyliyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi'nden Kasab Muradzâde Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici'l-vakt bin guruşu ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li'llâhi te`âlâ ve taleben li-merdâti rabbihi'l-a`lâ vakf-ı sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki:

Meblağ-ı mezbûr beher sene ale't-te`âkub ve't-tevâlî onu on bir buçuk guruş hesabıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olup senevî hâsıl olan ribh-i nemâdan karyemizde kâin câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi mâhiyye beş guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve ribh-i mezkûrdan câmi`-i mezbûrda evkât-ı hamseyi cemâ`atle edâ ve îfâ iden imâm efendi mâhî beş guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve ribh-i merkûmdan câmi`-i şerîfde müezzin olan efendi mâhî üç guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve ribh-i mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olup lede'l-hâce zikr olunan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîm-i muhtâc olan mahallerine rûgan ve kanâdîl ve mesârif-i sâiresine harç ve sarf oluna ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-inkırâz karye-i mezbûre ahâlîsinden beynlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfiiri her kerrede yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ mürûr-i eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise ribh-i mezkûr mutlakâ fukarâ-yı müslimîne sarf oluna deyü ta'yîn-i kuyûd ve şürût birle meblağ-ı mezbûr bin guruş fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i merkûma teslim ol dahi vakfiyyet üzre kabz ve

tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyleye didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Mehmed Efendi vakf-ı mezkûrunu ihkâm ve şürût ve kuyûd-ı istihkâm irâdesiyle rücû` iie meblağ-ı merkûmu mülkiyyete istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ` ile beyyinen alâ- ihtilâfî'l-eimme kemâ hüve'l-mezkûr fî'l-kütübi'l-fikhiyye müterâfi`ân ve her biri mübteğâsınca fasl u hasme tâlibân olduklarında bu fakîr dahi âlimen bi'l-hilâfî'l-cârî beyne'l-eimme alâ-kavli men-yerâhu vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şürût-ı mezkûrenin cevâzına vâkıf-ı mûmâ-ileyh mahzarında hükm-i sahîh-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i mer'î itmeğın vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehattim olmağın ketb ve tescîl olundu fî'l-yevmi's-sâlis min-şehri Muharremi'l-harâm li-sene semâne aşere ve selâse mie'te ve elf. (3 Muharrem 1318 Milâdi 03.05.1900)

595 numaralı defterin 228. sahife 241. sırasında kayıtlı Uşak'ta “Aşçı oğlu Mehmed Efendi Vakfı”na ait 3 Muharrem 1318 milâdi 03.05.1900 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Aşçı oğlu Mehmed Efendi Vakfı

Vakfiye Tarihi:

3 Muharrem 1318 Milâdi 03.05.1900

Kaleme Alan:

es-Seyyid Mehmed Rızâ

Kaleme Alanın Unvanı:

Uşak kadısı

Vakfeden:

Uşak Kazâsı kurâlarından Çardak Karyesi ahâlîsinden hayır v e hasenat sahibi Aşçı oğlu Mehmed Efendi ibn Süleyman

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Aşçı oğlu Mehmed Efendi ibn Süleyman

Muradzâde Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

Mehmed Efendi

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendi beş guruş

Camide görevli olan imâm efendiye beş guruş

Camide görevli olan müezzin efendiye üç guruş

Hatib, imam ve müezzinde ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar saklanacak ve caminin ihtiyaç duyulan bakım, tadilat, onarım işlemleri için harcanacak.

Vakfın Mütevellisi:

Muradzâde Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yine yukarıda adı geçen ve vakfiyeyi kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

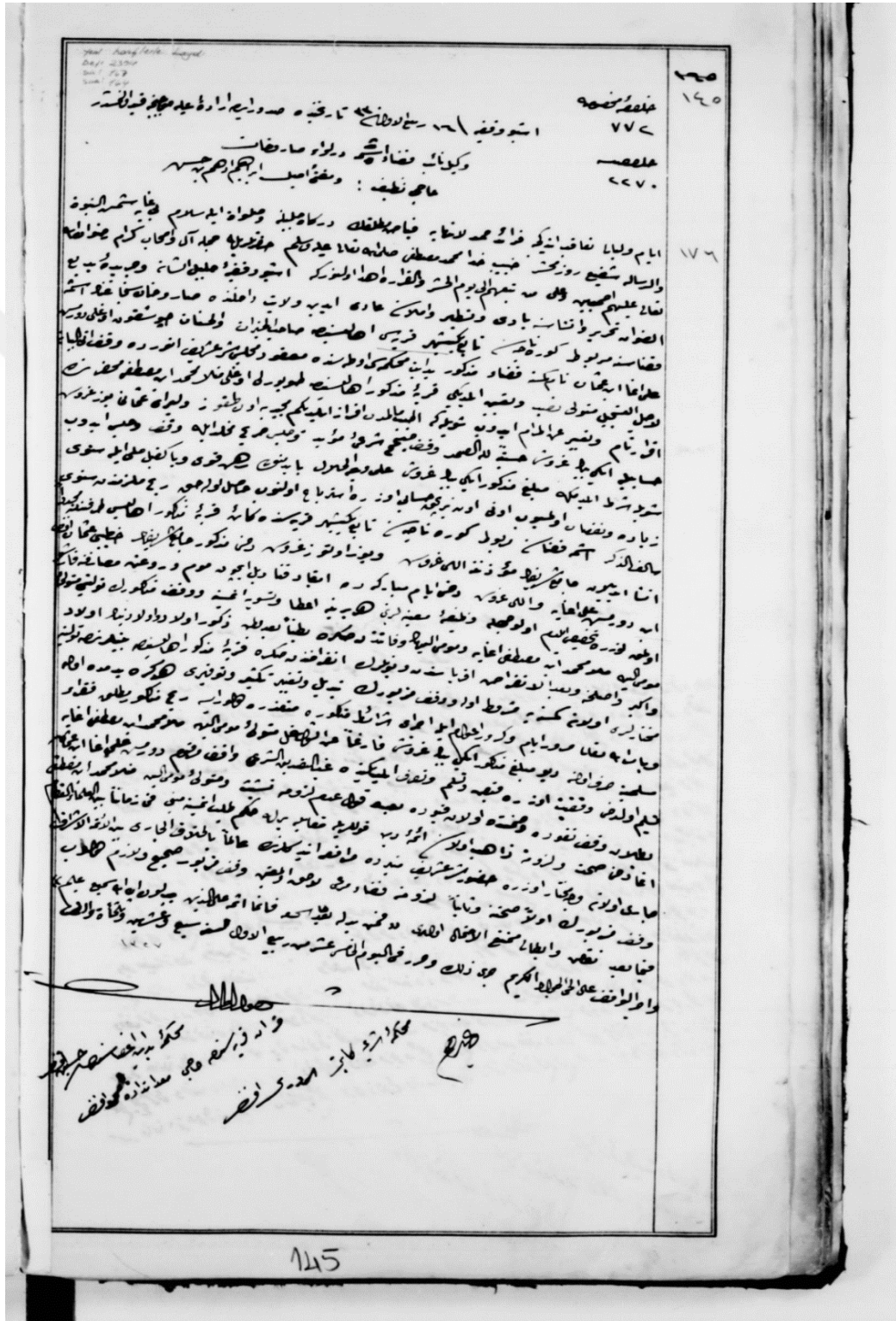
Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise vakfiyede belirtilen şartlara uyulması gerektiği anlatılmış ve tarih belirtilerek metin sonlandırılmıştır.

600 numaralı defterin 145. sayfa 176. sırasında kayıtlı "Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı" na ait 15 Rebî ü'l-evvel 1327 milâdi 07.04.1909 tarihli vakfiye

NO:176

600 numaralı defterin 145. sayfa 176. sırasında kayıtlı "Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı" na ait 15 Rebî'ü'l-evvel 1327 milâdi 07.04.1909 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

İşbu vakfiye 16 Rebî'ü'l-evvel 330 (1330) milâdi 05.03.1912târihindedudûr iden irâde-i aliye mûcibince kaydolunmuşdur.

Hulâsa-i mühsusa: 772 Hulâsa: 2270

Vekîl-i Kazâ-i Eşme der livâ-i Saruhan Hacı Nazif ve Müftü-i asıl İbrahim Edhem bin Hasan

Eyyâm ve leyâlî te`âkub etdikçe ferait-i hamd-i lâ nihâye Feyyâz-ı Mutlâkin dergâh-ı celiline ve salavât ile selâm-ı bîgâye şemsü'n-nübüvveti ve `r-risâle şefi`iruz-i mahşer habib-i Hüdâ Muhammed Mustafa salla`llâ hute`âlâ aleyhi ve sellem hazretleriyle cümle âl ve ashâb-ı kirâm rıdvânu`llâhite`âlâ aleyhim ecma`în ve alâmen tebi'ahum ilâ-yevmi`l-haşrive`l-karara ihdâ olunır ki;

İşbu vakfiye-i celilü`ş-şân ve cerîde-i bedî`ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına âdî Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'nın Eşme Kazâsı'na merbût Güre Nâhiyesi'ne tâbi` Yenişehir Karyesi ahâlisinden Sâhibu'l-hayrât ve`l-hasenât Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman nâm kimesne kazâ-i mezkûr Bidâyet Mahkemesi odasında ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyâna li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezkûr ahâlisinden Toyurlu oğlu Molla Mehmed bin Mustafa mahzarında ikrâr-ı tâm ve ta`bîr-i ani`l-merâm idüp şöyle ki atyeb-i mâlımdan ifrâz eylediğim mecediye on dokuz ve lira-i Osmanî yüz guruş hesabıyla iki bin guruşu hasbetenli`llâhi`s-samed vakf-ı sahîh-i şer`îmüebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf u habs şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu alâ-vechi`l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veyâ kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayup onu onbir buçuk hesabı üzere istirbâh olunup hâsıl olacak rıbh-ı mülzemînden senevî sâlifü`z-zikr Eşme Kazâsı'na merbût Güre Nâhiyesi'ne tâbi` Yenişehir Karyesi'nde kâin karye-i mezkûr ahâlisi taraflarından müceddeden inşâ edilen câmi`-i şerîfin müezzine elli guruş ve yüz otuz guruş dahî mezkûr câmi`-i şerîfin hatîbi Osman Efendi ibn Durmuş Ali Ağa'ya ve elli guruş dahî eyyâm-ı mübârekede îkâd-ı kanâdîl için mum ve rugan

masârifina karşı olmak üzere tahsîs eyledim ol vech ile vazîfe-i mu`ayyenelerini her birini i`tâ ve tesviye etmesine ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti mütevellî-i mûmâ-ileyh Molla Mehmed ibn Mustafa Ağa`ya ve mûmâ-ileyhin vefâtından sonra batnen ba`de-batnin zükûr evlâd ve evlâdının evlâd ve ekber ve aslahına ve ba`de`l-inkirâz akrabâsından ve bunların inkirâzından sonra karye-i mezkûr ahâlîsinden beynlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrût ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîr teksîr ve tevfiiri her kerere yedimde ola ve bi-emri`llâhi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-i a`vâm ile icrâ-yi şerait-i mezkûre müte`azzire olır ise rıbh-ı mezkûr mutlakâ fukarâ-yi müslimîne sarf olına deyu meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu fâriğan anî`ş-şevâğil mütevellî-i mûmâ-ileyh Molla Mehmed ibn Mustafa Ağa`ya teslim ol dahî vakfiyet üzere kabz ve tesellüm ve tasarruf eylediğinde gibbe`-t-tasdîki`ş-şer`î vâkıf-ı merkûm Durmuş Ali Ağa ibn Osman butlân-ı vakf-ı nukûda ve zımnında olan kuyûda ba`dehu kavlı-i adem-i lüzûma teşebbüs ve mütevellî-i mûmâ-ileyh Molla Mehmed İbn Mustafa Ağa dahî sıhhat ve lüzûmuna sâhib olan eimme-i dîn kavilleriyle mukâbele birle hüküm taleb etmesine mebnî fi-zamâninâ beyne`l-ulemâi`l-izâm cârî olan vech-i muhtâr üzere huzûr-ı şer`-i şerîf-i münîrde mürâfa`a itdiklerinde âlimen bi`l-hilâfi`l-cârî beyne`l-eimmeti`l-eşrâfi vakf-ı mezbûrun evvelen sıhhatına ve sâniyen lüzûmuna Kazâ-i mer`îlam olmağın vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup fi-mâ-ba`d nakz ve ibtâlî mümteni`ü`l-ihtimâl oldu. "Fe-men beddelehû ba`de mâ-semi`ahû fe-innemâ ismuhû ale`llezîne yubeddilûnehû inna`llâhe semî`unalîm" ve ecrü`l-vakıf-ı ale`l-hayyi`l-cevâdi`l-kerîm.

Cerâ zâlike ve hurrirefi`l-yevmi`l-hâmisi aşer min-Rebî`i`l-evvel li-sene seb`a ve işrîn ve selâse mie`tin ve elf. (15 Rebî`ü`l-evvel 1327 milâdi 07.04.1909)

Şuhûdü`l-Hâl

- Mahkeme-i Bidâyet a`zâsından Hüseyin Efendi
- Kıran Karyesi`nden Hacı Midâtzâde Mehmed Efendi
- Mahkeme-i şer`iyye kâtibi Sururi Efendi ve gayrihum.

600 numaralı defterin 145. sayfa 176. sırasında kayıtlı "Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı" na ait 15 Rebî`ü'l-evvel 1327 milâdi 07.04.1909 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman Vakfı

Vakfiye Tarihi:

15 Rebî`ü'l-evvel 1327 milâdi 07.04.1909

Kaleme Alan:

Hacı Nazif

Kaleme Alanın Unvanı

Nâib

Vakfeden:

Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'nın Eşme Kazâsı'na mülhak Küre Nâhiyesi'ne tâbi` Yenişehir Karyesi ahâlîsinden hayır ve hasenat sahibi Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Coşkun oğlu Durmuş Ali Ağa ibn Osman.

Molla Mehmed ibn Mustafa Ağa

Toyurlu oğlu Molla Mehmed bin Mustafa

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Câmide görevli müezzine elli kuruş.

Hatib Osman Efendi ibn Durmuş Ali Ağa'ya yüz otuz kuruş.

Caminin aydınlatma sistemine elli kuruş.

Vakfı idare edecek kimseler:

Toyurlu oğlu Molla Mehmed bin Mustafa

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptırın kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine “şuhud-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

NO:359

608/1 numaralı defterin 327. sayfa, 359. sırasında Uşak'ta kayıtlı "Ebubekir bin Halil Vakfı" na

ait tarihsiz vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i Vakfiye 2874

Hulâsa-i Mahsûsa: 000

Kuyûd-ı Vakfiye Numarası: 33 / 1206

Uşaktan Bodurzâde el-Hâcc Ebubekir vakfiyesi.

İşbu sûret-i vakfiye Şûrâ-yı Evkâf'ın 13 Mart 333 (1333) milâdi 1913/1914 tarihli karârına müsteniden 10 Receb 1335 milâdi 2 Mayıs 1917 tarihinde sudûr iden irâde-i âliye mücebince kaydolundu.

el-Hamdü'lillâhi'llezî va`de'l-müttekîne cennâti'l-firdevs-i nüzülâ ve ev adde't-tâğine li-cehenneme ve'l-hurumâti ani'd-derecâti'l-ulâ ve halaka'l-mevte ve'l-hayate li-yeblü venaeyyünâ ahsenü amelâ femen amila's-salihâti fe-ulâ ikelehümü'd-derecâtü'l-ulâ ve men yetihî mücrimen fe innelehu lâ yemutufiha velayahyave's-salatü'alâ Muhammedini'llezî zecerenâmine'l-me`âsi'l-musiletiile'l-cahîm ve rağabenfi't-ta`ati'l-musileti ile'n-naîmi'l-mukîm ve alâ-âlihî ve ashâbihî'l-âmilî nebi-evâmiri hîve't-târikîne li-menâhihi.

Ve ba`dü; İşbu vakfiyye-i şerîfenin tahrîrine bâ`is Medîne-i Uşak mahallatından Câmi`-i Kebîr Mahallesi sükkânından sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Bodur zade demekle ma`rûf el-Hâcc Ebubekir bin el-Hâcc Halil nam kimesne rezzekahullâhü te`âlâ saadeteddareyn bu dünya dar-ı bevar olub naim-i nakim ve izz-i zül idüğüne âlim ve dahi mezrea-i ahret olub ve mâ tükaddimü li-enfûsiküm min-hayrin tecidühu inde'llâh mazmûn-i şerîfine ve dahi mâindeküm yenfedü ve mâinde'llâhi bakin mefhûm-ı latîfine câzim olmağla ber-nehc-i şer`î vakf-ı âti'z-zikrin luzûmu sıhhatine hükm-i şer`î recâsı ile meclis-i şer`î hatîr-i lâzîmü't-tevkirde inde'l-müslimin şöyle takrîr-i kelam ederek niyyet-i halisam ile hasbeten li'llâhi te`âlâ ve li-merdati'llâhi te`âlâ atyeb-i malımdan ma`lümü'l-mikdar ifrâz ve vakf idüp şöyle şart ve tayin eyledim ki;

el-Hâcc Sıddık Mahallesi'nde pederim binâ eylediği medresede müderris bulunan efendi pederimden müntakil handa olan hissemden beher şehr yüz yirmi akçe vazifesin ala ve pederim binâ eylediği câmi`-i şerîfde imâm bulunan efendi her

yevm ba`de'l-fecr Yâsîn-i Şerîf tilâvet idüp ve ba`de'l-asır Sûre-i Nebe tilâvet idüp handa olan hissemden beher şehr yüz yirmi akçe vazifesin ala ve medrese derûnunda olan odada sâkin talebe-i ulûm yevmiye birer akçeden beher şehir üçyüz akçe vazifelerin alalar ve câmi`-i şerîfin ve medrese-i münîfenin ta`mîr ve termîmine helvacı dükkanında olan hissem ki otuz guruş ve handa olan hissemden on beş guruş mecmu`ı kırk beş guruş senede alınıp iktizâ iden mahal ta`mîr olına ve câmi`-i şerîfde cuma şeyhi bulunan efendi hânda olan hissemden beher şehir ellişer akçe vazifesin ala ve müderris bulunan efendi vakfin üzerine nâzır olub senede bir kere mütevellî ile vakfin hesabını ruyet idüp masraftan kalanı asıl mâl-ı vakfa zam idüp handa olan hissemden beher şehir altmışar akçe vazifesin ala ve şöyle vakf eyledim ki;

Ben hayatta oldukça vezâif-i mezkûre benim olub vefâtımdan sonra bâlâda mastûr olan erbâb-ı cihâtın ola deyu şart etmekle hâkimü'ş-şer`i'l-envervakf-ı mezbûrutescîl ve imza ve lüzûm ile hüküm etmeğin fesâre vakfen sahîhan müseccelen müttefikân aleyh bi-haysü lâ yecuzü tebdîlühü Fe-men beddelehû ba`de mâsemi`ahû fe-innemâ ismuhû ale'llezîne yubeddilûne hû inne'llâhe semî`unalîm. Ve ecru'l-vâkıfî ala'llâhi'l-Kerim.

Şuhûdü'l-hâl;

-es-Seyyid Cafer Efendi.

-Ümmühan Hocasâde Osman Efendi.

-Birâderi Ahmed Efendi.

-es-Seyyid Molla Sait.

-Boyazâde Hafız Mehmed.

-el-Hâcc Mehmed Efendi.

-Karadaşlı Mustafa Efendi.

Mâ fihî mine'l-vakfi's-sahîhi vaka`a indi alâ nehci't-tasrîhi ve inni hakemtübi-sihhatihî ve luzûmihî fi husûsîhî ve umûmihî âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eslâf ve ene'l-fakiruileyhi azzeşânühü es-Seyyid Mehmed Sadık el-Kâdîbi-medîne-i Uşak ufiye anhü.

Mehmed Sadık.

Mâ fihi mine'l-vakfi's-sahîhi vaka`a indi alâ nehci't-tasrîhi ve inni hakemtübi-sihhatihî ve luzumihi fi hususihi ve umumihi âlimenbi'l-hilâfî'l-cari beyne'l-eimmeti'l-eslaf ve ene'l-fakiru ileyhi azzeşanuhu el-HâccMehmed el-müvellâ hilafeten bi-kaza-i Uşak ufiye anhü.

es-Seyyid Mehmed Mustafa.

Vech-i meşrûh üzere müteveffâ el-Hâcc Ebubekir'in vakf eylediği emlâke veresesinden tereddüd vâki` olmağın mürtezikaları üç kıt'a fetva-yı şerîfe ibraz ile sihhat ve luzûmuna hüküm teallük ettiği zâhir olduğunu beyinlerine müslihun tavassut idüp yüz on guruş icarın altmış guruşunu vakf-ı mezbûre verilüb mâ`adâ elli guruşu verese beyninde taksîm olmağla tarafeynden ibrazı vakfiyyet olunduğu işbu mahalle kayıt ile taraf-ı şer`iden imza olundı hurrîre hâzihi'l-vakfiyye bi-ma`rifeti ve ma`rakati'l-verese ve'l-emn.

Nemekahu'l-fakir Züfer en-Naibbi-medîne-i Uşak ufiye anhu es-Seyyid Züfer.

608/1 numaralı defterin 327. sayfa 359. sırasında Uşak'ta kayıtlı "Ebubekir bin Halil Vakfı"na ait tarihsiz vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Bodurzâde el-Hâcc Ebubekir Vakfı

Vakfiye Tarihi:

Tarihsiz

Kaleme Alan:

Belirtilmemiştir.

Kaleme Alanın Unvanı:

Belirtilmemiştir.

Vakfeden:

Uşak ilinden Câmî`-i Kebîr Mahallesi sakinlerinden hayır ve hasenât sahibi Bodur zade olarak anılan el-Hâcc Ebubekir bin el-Hâcc Halil

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Bodurzâde el-Hâcc Ebubekir

es-Seyyid Cafer Efendi.

Ümmühan Hocasâde Osman Efendi.

Birâderi Ahmed Efendi.

es-Seyyid Molla Sait.

Boyazâde Hafız Mehmed.

el-Hâcc Mehmed Efendi.

Karadaşlı Mustafa Efendi.

Başçavuşzâde İbrahim Ağa

Koca Hasenoğlu Hacı Mehmed Ağa

Bank kâtibi Yusuf Çeri Efendi

İcrâ Mübâşiri Ahmed Çavuş

Mehmed Sadık

es-Seyyid Mehmed Mustafa.

Es-seyyid Züfer

Vakfedilen Mal:

Toplam miktar belirtilmemiştir

Kimler Yararlanacak:

İmam efendiye yüz yirmi akçe (Şahsın babasından kalan handaki hissesinden)

Medresedeki müderris efendiye elli akçe

Medresedeki öğrencilere birer akçeden toplam üç yüz akçe

Vakfın hesabını tutan memura atmış akçe (Handaki hissedenden)

Caminin tamir ve onarım işlemleri için toplam kırk beş akçe (Şahsa ait olan helvacı dükkânındaki hissesinden otuz kuruş, handa olan hissesinden on beş kuruş olmak üzere toplam kırk beş kuruş)

Vakfi idare edecek kimseler:

Sağlığında iken şahız bizzat ilgilenecek. Şahsın ölümünden sonra evlatları, onların evlatları, onların evlatları şeklinde devam eden soyundan kimseler ilgilenecek.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiye metninin sonunda ise şahitlerin isimlerine “şuhud-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

NO:201

590 numaralı defterin 244. sayfa, 201. sırasında kayıtlı Uşakta “el Hacc Halil bin Ali Vakfi” na ait 16 Şâban 1311 milâdi 22.02.1894 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevrilen sûretidir.

Kütahya sancağında Uşak kazasına tâbi` Niyâz Nâhiyesinin Çorum Karyesi ahâlisinden Mehmed Ali Efendi ibn Mehmedin müceddeden binâ ve inşâ eylediği mescid-i şerîf için yine karye-i mezkûre ahâlisinden el-Hâcc Halil bin Alinin beşyüz guruş nukûd vakf-ı 5 Zi'l-ka`de1313 milâdi 18.04.1896 tarihinde sâdır olan irâde-i aliye mûcibince kaydolunmuştur.

Hulâsa:833 Esâs 1/3 - 1295

El-Hamdü'l'llâhi'llezî e`azze havâssa ibâdîhi bi-sarf-ı emvâlihîm ilâ envâi'l-hayrât ve e`anehum alâ iktisâbi esnâfi'l-mehâmidi ve'l-meberrât ve`s-salâtu ve`s-selâmu alâ resûlihi ve nebiyyihi Muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ âlihi ve ashâbihi ilâ yevmin yestezillü'l-mer`u tahte`s-sadakât.

Emmâ bâ`dü İşbu vakfiye-i celîli ş-şân ve cerîde-i bedî`i'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına âdi oldur ki Hûdavendigâr vilâyeti celîlesi dâhilinde Kütahya sancağına mülhak Uşak kazâsına muzâfe Banaz Nâhiyesi kurâsından Corum Karyesinde sâkin sâhibu'l-hayrât ve'l-hasenât Ağzı Ballı oğlu el-Hâcc Halil bin el-Hâcc Ali meclis-i şer-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezkûre sâkinlerinden Ömer Bey oğlu Mehmed Ali Efendi ibn Mehmed Şakir mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i`tirâf-ı sarîh-i mer`îdüp enfes-i mâlımdan ifrâz eylediğim nakd-i râyici'l-vakt beş yüz guruşu hasbeten li'llâhi`s-samed vakf-ı sahîh-i muhalled ile vakf ve haps idüp şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr beş yüz guruşu alâ vechi'l-helâl bâ yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayıp onu on bir buçuk hesâbiyle istirbâh edilüp hâsıl olan rıbhından mûmâ-ileyh Mehmed Alinin Karyemizde müceddeden inşâ eylediği câmi`-i mezkûrda hatîb olan efendi yevmî on iki akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve salât-i hamseyi cemâ`atle edâ ve îfâ eden efendiye yevmî on akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve müezzin olan yevmî iki akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve fazlası câmi`-i mezkûrun ta`mîr ve termîme muhtâc olan mahallerine ve kanâdil ve masârifât-ı sâiresine sarf olına ve ben lâbis-i libâs-ı hayât

oldukça tevliyeti bana meşrûta ola ve vefâtımdan sonra batnen bâ`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın aslahına ve bâ`de'l-inkırâz akrabâmın aslahına ve bâ`de'l-inkırâz karye-i mezkûre ahâlîsinden müntehab ve muhtâr olan kimesneye verile ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîri ve teksîr ve tevfirî merreten bâ`de uhrâ yedinde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ mürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlakâ fukarâ-i müslimîne sarf olına deyup meblağ-ı mezbûr beş yüz guruşu fâriğân ani'ş-şevâğil mütevellî-i mezbûra teslîm ol dahî vakfiyet üzere kabz ve tesellüm ve sâir mütevellîlerin evkâfta tasarrufları gibi tasarruf eyledi dedikte gibbe't-tasdîki'ş-şer`î vâkıf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı nukûda ve zımında olan kuyûda bâ`dehu kavlı-i âdem-i lüzûma teşebbüs idüp mütevellî-i mezbûr dahî sıhhat ve lüzûma sâhip olan eimme-i dîn kavilleriyle mukâbele birle hüküm talep edicek fi zamânına beyne'l-ulemâi'l-ızzâm cârî olan vech-i muhtâr üzere hâkim-i muvakki`-i sadri kitâbtû bâlehu ve hüsne meâb Efendi huzûrunda murâfa`a ettiklerinde ol dahî alimenbi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eşrâf vakf-ı mezbûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna kazâ-i mer`î etmekle vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup min bâ`d nakz ve iptâli mümteni`u'l-ihtimâl oldu. Cerâ zâlike ve hurrirefi'l-yevmi's-sâdis aşer min Şabanîl mu`azzamli sene ihdâ aşer ve selâse miete ve elf. (16 Şaban 1311 Milâdi 22.02.1894)

590 numaralı defterin 244. sahife 201. sırasında kayıtlı Uşakta “el Hacc Halil bin Ali Vakfı”na ait 16 Şâban 1311 milâdi 22.02.1894 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

el Hacc Halil b.Ali Vakfı

Vakfiye Tarihi:

16 Şaban 1311 milâdi 22.02.1893

Kaleme Alan:

Belirtilmemiştir

Kaleme Alanın Unvanı:

Belirtilmemiştir.

Vakfeden:

Hûdavendigâr vilâyeti dâhilinde Kütahya sancağına mülhak Uşak kazâsına muzâfe Niyâz Nâhiyesi kurâsından Çorum Karyesi sakinlerinden hayır ve hasenat sahibi Ağzı Ballı oğlu el-Hâcc Halil bin el-Hâcc Ali.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

el Hacc Halil b.Ali

Mehmed Ali Efendi ibn Mehmed

Ömer Bey oğlu Mehmed Ali Efendi ibn Mehmed Şakir

Vakfedilen Mal:

Beş yüz kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye on iki akçe.

İmam efendiye on akçe

Müezzin efendiye iki akçe

Hatip, imam ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar mütevellî heyeti tarafından saklanıp gerekli işlerde (caminin bakımı, onarımı vs) kullanılacak.

Vakfî idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındaiken bizzat ilgilenecek, onun vefatıyla görev evlatlarına ve onların evlatlarına şeklinde soyundan kimselerle devam ettirilecek.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda yer alan vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin belirtilmesi ile başlar.

Ardından Arapça dua yer alır ve bu duada kısaca Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer almaktadır.

Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptırın kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümü de vakfiyede belirtilen kurallara uyulması gerektiği ifade edilerek ve tarih yazılarak sonlandırılmıştır.

607 numaralı defterin 203.sayfa 307. Sırasında kayıtlı Aydın-Eşme'de " İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı " na ait 1 Cemâziye'l-âhir sene 1325 milâdi 12 Temmuz 1907 tarihli vakfiye

۷۷۶۶ ۱۱۷۵ ۱۶۶۸

۸۸۱

اجود قیص سوری اوغافلہ ۷ مارچ ۱۶۷۷ تا ۱۱ مارچ ۱۶۷۸ تا بجز صدایع ارام عیدین قیصی...

اسم صفا مای
التی تکی

الحمد لله الذی اعزنا به عباده بصرف اموالهم الی الخیراته و اعانهم علی النجاة اصناف المحامد و الطبیحة و الصلوة و الصوم علی سوله و تبریر خیر الی یاتیه و علی آله و صحابه الی یوم یسقط المرآت تحت الصقائت اما بعد اجود قیص خلیل سادہ و عزیز
برایم کفول ملک خیر و اتان سنا مادی و نسیله و املا سنا عادی اولدر که ایدیه و اولیا حیدری و اولیا هاسر قیص سنا نام قدر
قیر سنا ساد صفا خیرات و الحسانه و زانی تعریف سنی ایمر صفر عیسی که کریمی و طهر سنا عیسی نام خانوده قضا و سکاو
سکاو شرحی سنا سقاو کجتر عیسی افور و قضا آتی کبانه لایق النسیله منق لقب و قیصه لیله الاولیا ارقز سنا قیر سنا
سکاو خیرات غایبی کجتر اقرار نام و نسیله المرام ایدیه الطیب مالمده اقرار ایدیه ایلیک عیسی حبه لدا او مد و قضا صصح
مؤید و همین خلدایم و قضا و همین ایدیه شوی طرف ایدیه صلیح مریو ایل یلیغ عیسی علی وجه الحلال باید متفق هر دو
و با کتیب مع ایمر سوک باره و قضا سنا ایدیه و قلم نامله و می بیسنه النعیمه اوفی او دهر عیسی اوزره ستر باغ کجتر
مصل اولدر کجتر نه الا خلد سنا لکسره سکاو خیرات سنا عیسی مریو ده لانه اصحاب خیرات طغنه با و اتان قضا
مصل ایدیه سنا ایلیک سنا ایلیک ماریو ایدیه قضا ریلی اولدر و بیج مهور ک قضا سنا اولدر ایل عیسی مصل ایدیه سنا
مصل ایدیه سنا ایلیک سنا ایلیک ماریو ایدیه قضا ریلی اولدر و بیج مهور ک قضا سنا اولدر ایل عیسی مصل ایدیه سنا
خط سنا ایدیه خط سنا و بیج و بعد ادا صلو و جمع خط سنا ایدیه قضا عظیم الات بیج رسوس حلو و قوی و مهور اها
ایج و دره اولدر بیج سنا ایلیک و بعد الا نقرض اولدر ماریو ایدیه سنا اولدر ایل عیسی مصل ایدیه سنا
اولدر کسنا مریو اولدر و قضا مریو اولدر و قضا مریو اولدر ماریو ایدیه سنا اولدر ایل عیسی مصل ایدیه سنا
ایج ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا
سنا اولدر قضا مریو اولدر و قضا مریو اولدر و قضا مریو اولدر ماریو ایدیه سنا اولدر ایل عیسی مصل ایدیه سنا
مصل ایدیه سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا
مراقبه ایلیک سنا اولدر ماریو ایدیه سنا اولدر ایل عیسی مصل ایدیه سنا اولدر ایل عیسی مصل ایدیه سنا
مصل ایدیه سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا
مصل ایدیه سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا
مصل ایدیه سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا
مصل ایدیه سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا ایلیک سنا

۱۷۷۵

۲۰۷

۲۰۳

NO:307

607 numaralı defterin 203.sayfa 307. sırasında kayıtlı Aydın-Eşme'de " İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı " na ait 1 Cemâziye'l-âhir sene 1325 milâdi 12 Temmuz 1907 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Kuyûd-ı Vakfiyye Numarası:31/1668

Hulâsa-i Mahsûsa:1125 Hulâsa-i Vakfiyye: 2766

İşbu vakfiye Şûrâ-yı Evkâf'ın 12 (?) 331 (1331) tarihli kararına müsteni den 8 Receb 333(1333) milâdi 14.05.1915 tarihinde sudûr eden îrâde-i âlfiyye mücebince kayd olundu.

Eşme Kazâsı nâibi İlyas Hilmi.

el-Hamdü'l-İllâhi'llezi e'azze havasse ibâdihi bi-sarfi emvâlihîm ilâ enva'il-hayrât ve e'ânehum alâ iktisâbi asnâfi'l-mehâmidi ve'l-meberrât ve's-salâtuve's-selâmü alâ Muhammadin hayri'l-beriyât ve alâ âlihî ve ashâbihî ilâ yevmî yestezillu'l-mer'û tahte's-sadakât.

Emmâ ba'dü; işbu vakfiyye-i celîlü'ş-şân ve cerîde-i bedî'ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına âdî oldur ki; Aydın Vilâyeti celîlesi dâhilinde Eşme Kazâsı'na tâbi` Kayalı Karyesi'nde sâkine sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât ve zâtıtâ'rîf-i şer'i ile muarrefe İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa nâm Hâtûn kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer'iyesinde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyana li-eclî't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği li-ebeveyn er-karındaşı karye-i mezkûrede sâkin Hasan Ağa bin İsa mahzarında ikrâr-ı tâmm ve ta'bir-i ani'l-merâm edüb atyeb-i malımdan ifrâz eylediğim iki bin guruşu hasbeten li'İllâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs edüb şöyle şart eyledim ki;

Meblâğ-ı mezbûr iki bin guruşu alâ vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-î kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayub ve kalemiyye nâmıyla dahi bir nesne alınmayub onu on bir buçuk hesabı üzere istirbâh olunup hâsıl olan rıbhından elli guruşuyla her sene rûğan-ı zeyt iştirâ` edüb karye-i merkûmede kâin ashâb-ı hayrât tarafından binâ ve inşâ olunan câmi`-i şerîf mihrâbının iki tarafında leyâli-i mübârekelerde ikâd-ı kanâdîl olına ve rıbh-ı mezkûrun fazlası olan iki yüz elli guruş câmi`-i şerîf-i mezkûrda hîtâbet eden hâtib efendiye virile ve ba'de edâ-i salât-ı cum'a hâtib efendiye Kur'ân-ı azîmü'ş-şândan bir sure tilâvet ve sevâbını

ruhuma ihdâ eyleye ve ben lâbis-i libâs-ı hayat oldıkça vakf-ı mezkûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâdı ve evlâd-ı evlâdımın aslahine ve ba`de'l-inkirâz akrabamın aslahine ve ba`de'l-inkirâz karye-i merkûme ahâlisinden beyinlerin de tevliyete muhtarları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîri ve teksîri ve tevfiiri her kerede yedimde ola ve bi-emrillahi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müteazzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimine sarf olına deyu meblâğ-ı mezbûr iki bin guruşu fâriğan ani`ş-şevâğıl mütevellî-i mezbûra teslîm ol dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi dedikde gibbe`'t-tasdîki`ş-şer`i vâkıf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı nukûda ve zımnında olan kuyûda ba`dehû kavli âdem-i lüzuma teşebbüs edüb mütevellî-i mezbûr dahi sıhhat-i lüzumuna zâhib olan eimme-i dîn kavîlileriyle mukâbele birle hüküm taleb idecek fi-zamânına beyne`l-ulema`i`l-izâm câri olan vechi muhtar üzere hâkim-i muvakki` sadr-ı kitâbtû bâlehu ve hüsne meâb efendi hazretleri huzurunda mürafa`a ittiklerinde ol dahi âlimenbi`l-hilâfi`l-cârî beyne`l-eimmeti`l-eşrâf vakf-ı mezbûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzumuna kazâ-i mer`î itmekle vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olub min-ba`d nakiz ve ibtali mümteni`ü`l-ihimâl oldu.

Cerâ zâlike hurri re-fi`l-yevmî`l-vâhid min-şehri Cemâziye`l-âhir li-sene hamse ve işrin ve selâse mie`tin ve elf.

(1 Cemâziye`l-âhir 1325 milâdi 12.07.1907)

Şuhûdü'l-Hâl:

Kayalı Karyesinden Ali ibn Mehmed.

Karye-i merkûmeden İsmail bin Hüseyin.

Ve Hasan bin Hüseyin ve gayrihum mine`l-hazirun.

607 numaralı defterin 203.sayfa 307. Sırasında kayıtlı Aydın-Eşme'de " İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı " na ait 1 Cemâziye'l-âhir sene 1325 milâdi 12 Temmuz 1907 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

1 Cemâziye'l-âhir 1325 Milâdi 12.07.1907

Kaleme Alan:

İlyas Hilmi

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vâkıf:

İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa nâm Hâtûn

Aydın Vilâyeti dâhilinde Eşme Kazâsı'na tâbi` Kayalar Karyesi sakinlerinden hayır ve hasenat sahibin bir kimsedir.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

İsa Kahyâ Kerimesi Fatma bint İsa nâm Hâtûn

Hasan Ağa bin İsa

İlyas Hilmi

Kayalı Karyesinden Ali ibn Mehmed

İsmail bin Hüseyin

Hasan bin Hüseyin

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Elli kuruş caminin iki mihrabının yanındaki kandillere

Camide görevli olan hatib efendiyeiki yüz elli kuruş

Vakfın Mütevellisi:

Hasan Ağa bin İsa

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından vakfiye Arapça dua ile başlar. Bu duada Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer almaktadır.

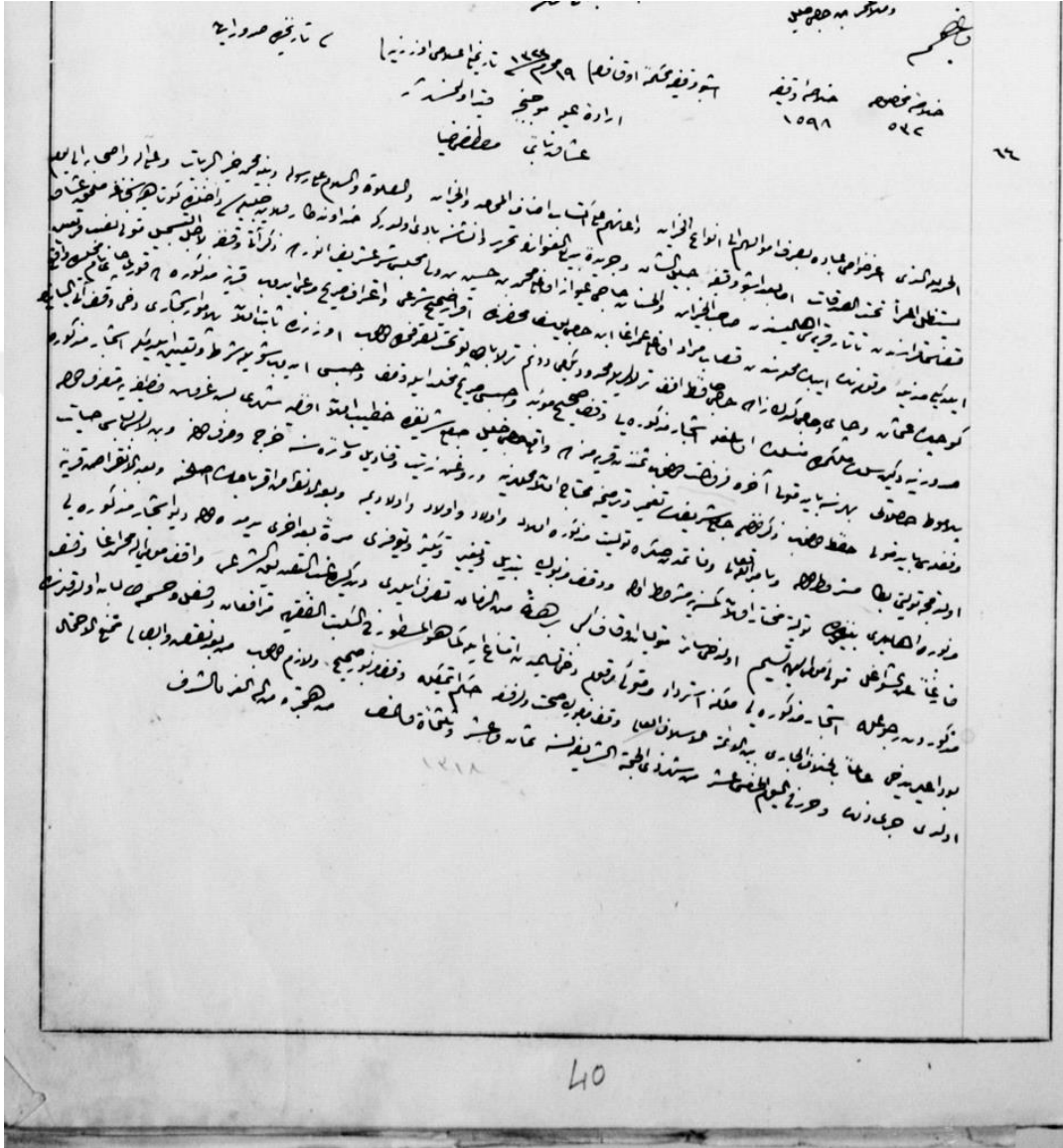
Vakfiyenin esas kısmında yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise yine yukarıda adı geçen, vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde şahitlerin isimleri yer alır.

602 numaralı defterin 48. sayfa 64. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfı"na ait 15 Zi'l-hicce 1318 milâdi 05.04.1901 târihli vakfiye

NO:64

602 numaralı defterin 48. sayfa 64. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfı" na ait 15 Zi'l-hicce 1318 milâdi 05.04.1901 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i mahsûsa:532

Hulâsa-i vakfiyye:1598

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 19 Muharrem 1323 milâdi 26.03.1905tarihli i'âmı üzerine tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcibince kaydolunmuştur.

Uşak Nâibi Mustafa Ziya

El-hamdü'lillâhi'llezî e'azze havâs ibâdihîbi-sarfî emvâlihîm ilâ envâ'i'l-hayrât ve e'ânehüm alâ iktisâbi esnâfi'l-mehâmid ve'l-meberrât ve's-salâtu ve's-selâmu alâ resûlihî ve nebiyyihî muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ âlihî ve ashâbihî ilâ yevmi yestezillü'l-mer'î tahte's-sadakât.

Emmâ ba'dü; İşbu vakfiyye-i celîlü'ş-şân ve cerîde-i bed'ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî oldır ki Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kazâsı kurâsından Tatar Karyesi ahâlîsinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin bin Veli meclis-i şer'-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-eclî't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği medîne-i merkûmenin Eybek Mahallesi'nden Kasab Murad oğlu Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp karye-i mezkûrede Kuruçay nâm mahalde vâki` Küçük Osman ve çay ve Hacı Gedikzâde Hacı Hâfız Efendî tarlalarıyla mahdûd yigirmi dönüm tarla bâ-tapu taht-ı tasarrufumda olup, üzerinde sâbit olan palamud eşcârı dahi vaf-ı âti'l-beyânın sudûruna degin silk-i mülkümde münselik olmağla eşcâr-ı mezkûreyi vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîhi muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki:

Eşcâr-ı mezkûre palamud hâsılâtı beher sene bâ-yed-i mütevellî âhere fûrûht olup semeninden karyemizde vâki` Hacı Halil Câmi`-i şerîfî'nde hatîb olan efendiye şehri beş guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve fazlası bâ-yed-i mütevellî hıfz olup zikr olunan câmi`-i şerîfin ta'mîr ve termîmine muhtaç olan mahallerine ve rugân-ı zeyt ve kanâdil vesâiresine harc ve sarf oluna ve ben lâbis-i libâs-ı hayât

oldıkca tevliyeti bana meşrûta ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ vefâtımdan sonra tevliyet-i mezkûre evlâd-ı evlâd-ı evlâd ve evlâdına ve ba`de'l-inkirâz akrabâmın aslahına ve ba`de'l-inkirâz karye-i mezbûre ahâlisinden beynlerinde tevliyete muhtâr olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezkûrun tebdil ve tağyîr ve teksîr ve tevfirî merreten ba`de uhrâ yedimde ola deyu eşcâr-ı mezkûreyi fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i mûmâ-ileyhe teslîm ol dahi sâir mütevelliyân-ı evkâf gibi bürheten mine`z-zamân tasarruf eyledi didikde:

Gıbbe't-tasdîki'-şer`î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Mehmed Ağa vakfı mezkûrdan rücû'la eşcâr-ı mezkûreyi mülkûme istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ ile kemâ huve'l-mestûrfî'l-kütübi'l-fıkhiyye müterâfi`an ve fasl ve hamse tâlibân olduklarında bu dâ`ileri dahi âlimen bi'l-hilâfî'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eslâfî'l-âlî vakf-ı mezbûrun sıhhat ve lüzûmuna hükm itmekle vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup min-ba`dnakz ve ibtâli mümteni`ü'l-ihtimâl oldu.

Cerâ zâlike ve hurrirefî'l-yevmi'l-hâmis aşer min-şehr-i Zi'lhicce'ti`ş-şerîfe li-sene semâne ve aşer ve selâse mietin ve elf. Min hicreti men-lehû'l-izzuve`ş-şeref.

(15 Zi'l-hicce 1318 milâdi 05.04.1901)

602 numaralı defterin 48. sayfa 64. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfı"na ait 15 Zi'l-hicce 1318 milâdi 05.04.1901 târihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin Vakfı

Tarihi:

15 Zi'l-hicce 1318 milâdi 05.04.1901

Kaleme Alan:

Mustafa Ziya

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kazâsı kurâsından Tatar Karyesi ahâlîsinden hayır ve hasenât Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin bin Veli.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Hacı Ayvazoğlu Mehmed bin Hüseyin

Aybek Mahallesi'nden Kasab Murad oğlu Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

Hacı Gedikzâde Hacı Hâfız Efendi

Küçük Osman

Vakfedilen Mal:

Yirmi dönüm tarla ve üzerindeki palamut ağaçları

Kimler Yararlanacak:

Hacı Halil Câmî`-i şerîfi`nde hatîb olan efendiye ayda beş kuruş

Caminin tamir, onarım, bakım işlemlerine ve aydınlatmasına bir miktar. (rakam belirtilmemiştir.)

Vakfı idare edecek kimseler:

Kasab Murad oğlu Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi, vakfiyenin kaleme alınış tarihi ve yukarıda adı geçen metni kaleme alan şahsın adının ve unvanının kaydedilmesi ile başlar.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

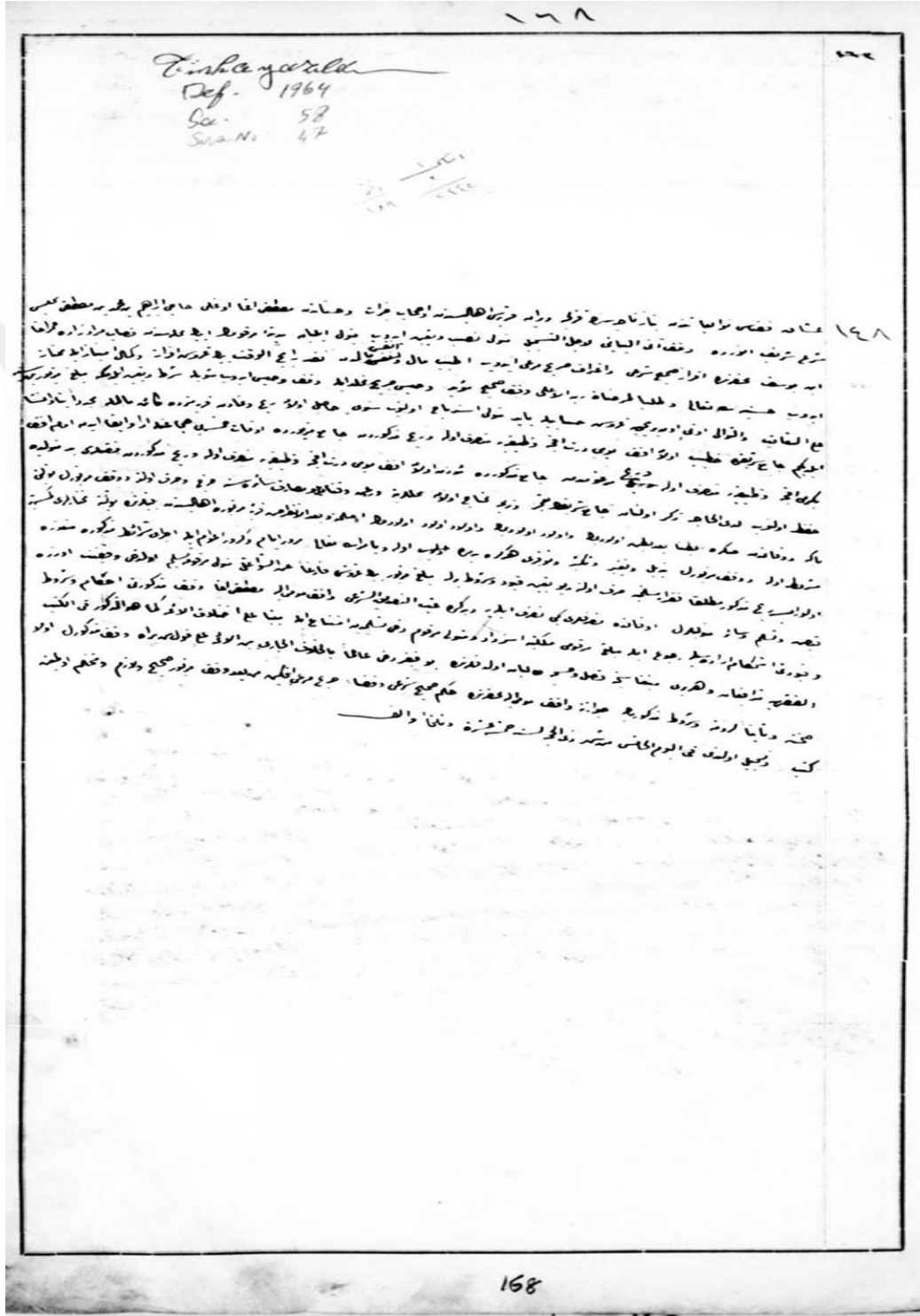
Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adına yer verilen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiye metninin sonunda ise belirtilen şartlara uyulması gerektiği söylenir ve tarihe yer verilerek metin sonlandırılır.

96 numaralı defterin 168.sayfa ve 148.sirasında kayıtlı Mustafa oğullarından
“Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı” na ait 5 Zi’l-hicce 1315 Milâdi
27.04.1898 tarihli vakfiye

NO:148

596 numaralı defterin 168.sayfa ve 148.sirasında kayıtlı Mustafa oğullarından "Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı" na ait 5 Zi'l-hicce 1315 Milâdi 27.04.1898 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Esâsı: 189/2442

Uşak Kazâsı tevâbi`âtından Banaz Nâhiyesi'nin Kızılcaviran Karyesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Mustafa Ağa oğlu Hacı İbrahim bin Mehmed bin Mustafa meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyânı li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn idüp kabul eyliyen medîne-i merkûmun Aybek Mahallesi'nden Kassâb Muratzâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mal ve enfes-i menâlimden nakd-i râyicü'l-vakt bin guruş ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbetenli'llâhi te`âlâ ve taleben li-merzâti rabbihi'l-a`lâvakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki meblağ-ı mezbûr beher sene ale't-teâkub ve't-tevâlî onu on bir buçuk guruş hesâbıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olup senevî hâsıl olan ribh ve nemâdan karyemizde kâin malımla müceddeden binâ ve inşâ eylediğim câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi yevmî dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve ribh-i mezkûrdan câmi`-i mezbûrda evkât-ı hamseyi cemâ`atle edâ ve îfâ iden imâm efendi yirmi akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve ribh-i merkûmdan câmi`-i mezkûrda müezzin olan efendi yevmî dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve ribh-i mezkûrdan fazlası yed-i mütevellide hıfz olup lede'l-hâce zikrolunan câmi`-i şerîfin ta'mîr ve termîme muhtaç olan mahallerine ve rûgan ve kanâdîl ve masârif-ı sâiresine harc ve sarf olına ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-inkırâz karye-i mezbûre ahâlîsinden beyinlerinde tevliyete muhtârları kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevffiri her kere yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kurûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise ribh-i mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf olına deyu ta'yîn-i kuyûd ve şurût birle meblağ-ı mezbûr bin guruş fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i merkûma teslim ol dahi vakfiyyet üzre kabz ve tesellüm ve sâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyleye didikde gıbbe't-tasdîki`ş-şer`î vâkîf-ı mûmâ-ileyh Mustafa Ağa vakf-ı mezkûrunu ahkâm ve

şurût ve kuyûdunu istihkâm irâdesiyle rücû` ile meblağ-ı merkûmu mülkine istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ` ile mebniye alâ-ihtilâfi`l-eimme kemâ hüve`l-mezkûr fi`l-kütibi`l-fikhiyye müterâfi`an ve her biri mübteğâsınca fasl ve hamse tâlibân olduklarında bu fakîr dahi âlimen bi`l-hilâfi`l-cârî beyne`l-eimme alâ-kavli men yerâhu vakf-ı mezkûrun evvela sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrun cevâzına vâkif-ı mûmâ-ileyh mahzarında hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î itmeğın min-ba`dvakf-ı mezbûrsahîh ve lâzım ve mütehattım olmağın ketb ve tescîl olundı fi`l-yevmi`l-hâmis min-şehri Zi`l-hicce li-sene hamse aşere ve selâse mie ve elf.

(5 Zi`l-hicce 1315 Milâdi 27.04.1898)

596 numaralı defterin 168.sahîfe ve 148.sirasında kayıtlı Mustafa oğullarından "Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı" na ait 5 Zi'l-hicce 1315 Milâdi 27.04.1898 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Hacı İbrahim Efendi bin Mehmed Vakfı

Vakfiye Tarihi:

5 Zi'l-hicce 1315 Milâdi 27.04.1898

Kaleme Alan:

Belirtilmemiştir

Kaleme Alanın Unvanı:

Belirtilmemiştir

Vakfeden:

Uşak Kazâsı Benaz Nâhiyesi'nin Kızılca Viran Karyesi ahâlîsinden hayır ve hasenat sahibi bir kimsedir

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Mustafa Ağa oğlu Hacı İbrahim bin Mehmed bin Mustafa

Kassâb Muratzâde Ömer Ağa ibn Yusuf

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye yirmi dört akçe

İmam efendiye yirmi akçe

Müezzin efendiye yirmi dört akçe

Hatip, imam ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar caminin ihtiyaç duyulan tamir işlerine ve aydınlatmasına harcanmak üzere saklanacak.

Vakfın Mütevellisi:

Kassâb Muratzâde Ömer Ağa ibn Yusuf

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yine yukarıda adı geçen vakfı vakfeden kişinin ve yanında bulunan Ömer Ağa ibn Yusuf'un kim olduklarına, nereli olduklarına ve kişilik özelliklerine yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında vakfedilen malın miktarı, bu miktarın nerelere, kimler tarafından, nasıl harcanacağı ve vâkıfın vakfın idaresi konusundaki şartlarına yer verilir.

Vakfiyenin son bölümünde de metinde belirtilen şartlara uyulması gerektiği anlatılmış ve tarihe yer verilmiştir.

602 numaralı defterin 34.sayfa 52.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfı" na ait 15 Muharrem 1315 milâdi 16.06.1897 tarihli vakfiye

۵۲

صندوق
۵۲۱

صندوق
۱۵۸۲

بیت الوقف حاکم اوقاف اوقاف
تاریخ صدور این اقرارنامه ۱۳۱۵

عزیزه ایسطفی

بسم الله الرحمن الرحیم
 عتق و وقفی توأمه به نام حاجی کریم زاده نفسی بن فریدالدین صاحب
 محسن شریفی بنام حاجی کریم زاده نفسی بن فریدالدین صاحب
 شریفی از فرزندان حاجی کریم زاده نفسی بن فریدالدین صاحب
 وقفی صحتی و حسن و صحیح و مقبول و مقبول و مقبول و مقبول
 صاحبیه با این شواهد استماع و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 در حج مذکور و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 حج و در حج و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 قریه مذکور و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 مردیم و در حج و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 غرضت و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 و یک غرضت و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 استرداد و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 صواب و در حج و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 مذکور و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق
 اولی حجت و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق و تحقیق

۱۳۱۹

NO:52

602 numaralı defterin 34.sayfa, 52.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfı" na ait 15 Muharrem 1315 milâdi 16.06.1897 tarihli vakfiyesinin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i vakfiyye: 1584

Hulâsa-i mahsûsa:531

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 25 Rebi`ü'l-âhir1323milâdi 27.06.1905 târihli i`lâmı üzerine târihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcibince kaydolunmuştur.

Uşak Nâibi es-Seyyid Mustafa

Uşak kazâsı tevâbi`inden Banaz Nâhiyesi merkezi olan nefsi-i Banaz Karyesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve'l-hasenâtdan Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa ibn Hacı Mehmed bin Abdullah meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âtî vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği medîne-i merkûmenin Eyüb Mahallesi'nden Kasab Murad oğlu Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp, atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici'l-vakt olarak bin guruşifrâz ve kemâl-i imtiyâz idüp hasbetenli'llâhi te`âlâ ve taleben li-merdâti rabbihi'l-alâ-akf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki:

Meblağ-ı mezkûr beher sene ale't-te`âkûbi ve't-tevâlî onu on bir buçuk guruş hesabıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan karyemizde kâin câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi şehriye beş guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olup lede'l-hâce zikr olunan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîme muhtâc olan mahallerine ve ruğân-ı zeyt ve kanâdil ve masârıf-ı sâiresine harc ve sarf oluna ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba'de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba'de'l-inkirâz karye-i mezkûre ahâlîsinden beynlerinde tevliyyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezkûrun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfiiri her kerede yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf oluna deyu ta`yîn-i kuyûd ve şurût birle meblağ-ı mezkûr bin guruşu fâriğan ani's-şevâğil mütevellî-i merkûme teslîm

eyledikde ol dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didikde:

Gıbbe't-tasdîki's-şer'î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Hasan Ağa vakf-ı mezkûrun ihkâm ve şurût ve kuyûdunu istihkâm irâdesiyle rücû` ile meblağ-ı merkûmu mülküne istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ` ile mebniyyenalâihtilâfi'l-eimmetikemâhüve'l-mestûrufi'l-kütübi'l-fıkhıyyemüterâfi'an ve her biri mübteğâsınca fasl u hamse tâlibân olduklarında bu dâileri dahi âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eslâfi alâ-kavli men-yerâhü vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrenin cevâzına vâkıf-ı mûmâ-ileyh mahzarında hükm itmekle vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup min-ba`d nakz ve ibtâli mümteni`ü'l-ihtimâl oldu.

Cerâ zâlike ve hurrîre fî'l-yevmi'l-hâmis aşer min-şehr-i Muharrem li-sene tis`a aşer ve selâse mietin ve elf. (15 Muharrem 1315 milâdi 16.06.1897)

602 numaralı defterin 34.sayfa 52.sirasında kayıtlı Uşak'da "Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfı"na ait 15 Muharrem 1315 milâdi 16.06.1897 tarihli vâkfiye özeti:

Vakıf Adı:

Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

15 Muharrem 1315 milâdi 16.06.1897

Kaleme Alan:

es-Seyyid Mustafa

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak kazâsı Banaz Nâhiyesi merkezi olan Banaz Karyesi ahâlîsinden hayır ve hasenât sahibi Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa ibn Hacı Mehmed bin Abdullah.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Hacı Mehmed oğlu Hasan Ağa ibn Hacı Mehmed bin Abdullah.

Kasab Murad oğlu Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye aylık beş kuruş verilecek.

Hatibe belirtilen miktar verildikten sonra artan para caminin bakım, onarım, tadilat ve aydınlatma sistemleri için saklanacak.

Vakfı idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındaiken vakıfla bizzat kendisi ilgilenecek, onun vefatının ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde aynı soydan kimseler ilgilenmeye devam edecekler.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

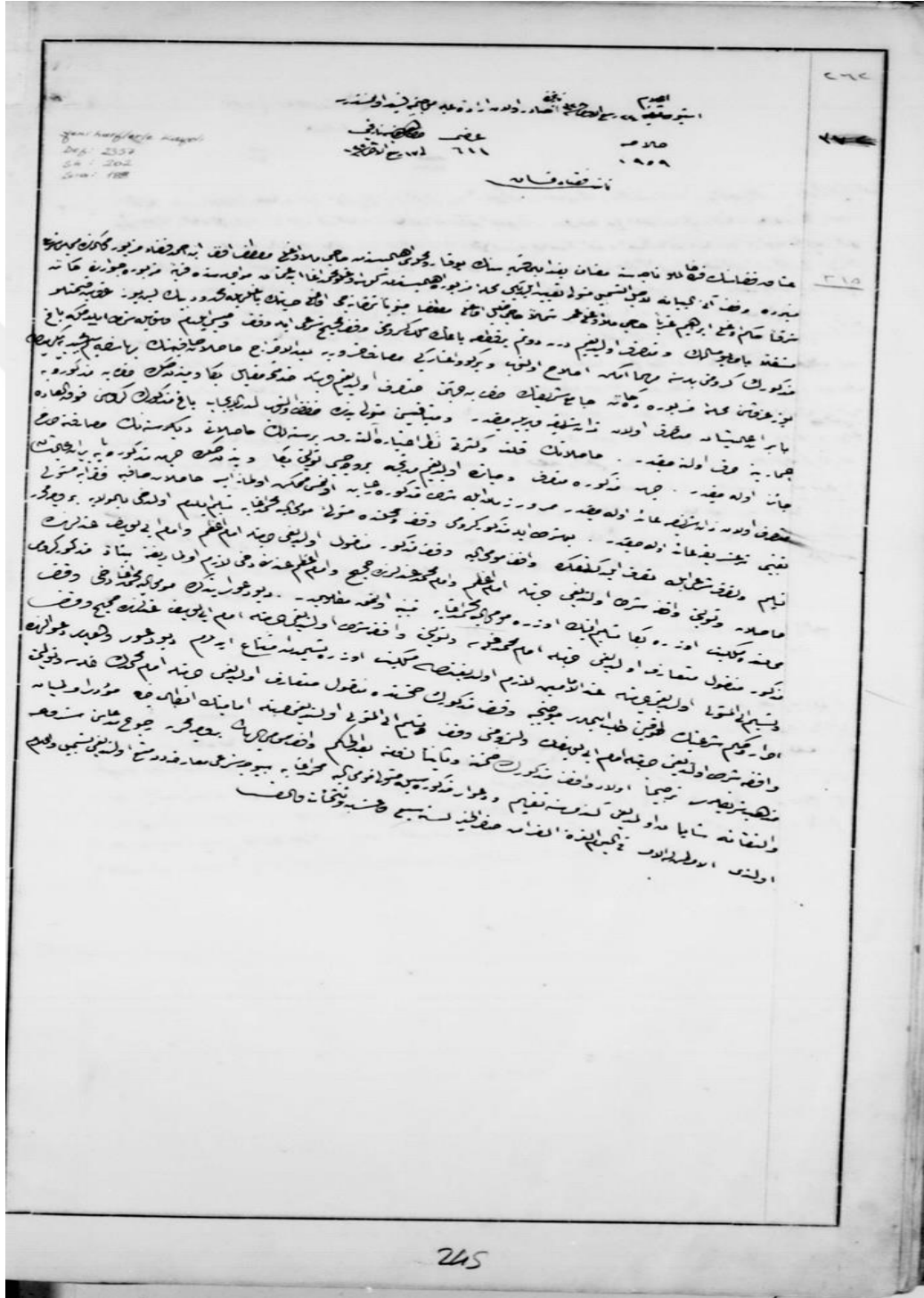
Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda belirtildiği gibi, vakfi yaptıran kişinin adına, nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise belgede belirtilen şarlara uyulması gerektiği ifade edilerek tarihe yer verilmiş ve belge sonlandırılmıştır.

599 numaralı defterin 262. sayfa 215. sırasında kayıtlı Uşak Kazası'nın Karahallu Nâhiyesi'nde "Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed Vakfı" na ait gurre-i Safer 1327 Milâdi Şubat/Mart 1909 tarihli vakfiye

NO: 215

599 numaralı defterin 262. sayfa 215. sırasında kayıtlı Uşak Kazâsı'nın Karahallu Nâhiyesi'nde "Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed Vakfı" na ait gurre-i Safer 1327 Milâdi Şubat/Mart 1909 tarihli i`lâmının yeni harflere çevrilen sûretidir.

İşbu i`lâm fi 24 Rebî`ü'l-evvel sene 1328 milâdi 05.04.1910 tarihinde sâdir olan irâde-i aliye mûcibince kaydolunmuşdur.

Hülâsa: 1959

Arz: 611

Hatt-ı Hümayûn târîhi fi 17 Rebî`ü'l-âhir sene 1328 milâdi 28.04.1910

Nâib-i Kazâ-i Uşak

Uşak Kazâsı'nın Karahallu Nâhiyesi'ne muzâf Buğdaylı Karyesi'nin Yukarı Mahallesi ahâlîsinden Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed kazâ-i mezbûr mahkemesinde meclis-i şer`-i münîrde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî ta`yîn eylediği mahalle-i mezbûre ahâlîsinden Köse oğlu Mehmed Ağa ibn Osman muvâcehesinde karye-i mezbûre civârında kâin şarken hâkim oğlu İbrahim garben Hacı Molla oğlu Ömer şimâlen Hacı Halil oğlu Mustafa cenûben Terhâneci oğlu Hüseyin'in bağlarıyla mahdûd bin beş yüz gurûş kıymetlü müstakillen bâ-tapu mülk ve mutasarrıf olduğum dört dönüm bir kıt'a bağın mülk kürûmunu vakf-ı sahîh-i şer`î ile vakf ve habs eyledim ve şöyle şart eyledim ki;

Bağ-ı mezkûrun kürûmunu beher sene mehmâ-emkene ıslâh olunup virgü ve a`şâr gibi mesârif-i zarûriyye ba`de'l-ihrac hâsılât-ı sâfiyyesinin behâsının sîm mecîdiyye yirmiden yüz gurûşunu mahalle-i mezbûrede kâin câmi`-i şerîfin hitâbet cihetini mutasarrıf olduğum ferrâşiye hizmetine mukâbil bana ve benden sonra hitâbet-i mezkûreye bâ-berât-ı âlî-şân mutasarrıf olan zât-ı şerîfe virilecektir ve mütebâkîsi mütevellî yedinde hıfz olunup lede'l-îcâb bağ-ı mezkûrun kürûmunu fevka'l-âde i`mârına sarf olunacaktır hâsılâtın killet ve kesreti nâzır i`tibâra alınarak bir senelik hâsılâtı diğer senenin mesârifine sarf-ı câiz olacaktır cihet-i mezkûra mutasarrıf ve hayâtda olduğum müddetçe ber-vech-i hasbî tevliyyeti bana ve benden sonra cihet-i mezkûreye bâ-berât-ı âlî-şân mutasarrıf olan zât-ı şerîfe ait olacaktır mürûr-ı zaman ile şartı mezkûra ri`âyet olunması mümkün olmaz ise hâsılât-ı sâfiyye fukarâya mütevellî ta`yîn-i şer`-i şerîfe ait olacaktır bu şart ile mezkûr kürûmu vakıf

ve mahallinde mütevellîyi mûmâ-ileyh Mehmed Ağa'ya teslim eyledim ol dahî bi'l-velâye ber-vech-i muharrer tesellüm ve tasarruf-ı şer' ile tasarruf eyledikten sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyh vakf-ı mezkûr menkûl olduğu cihetle İmâm-ı Azam ve İmam Ebî Yusuf indlerinde hâsılât ve tevliyyeti vâkıfa şart olundığı cihetle İmâm-ı Azam ve İmâm-ı Muhammed indlerinde sahîh ve İmâm-ı Azam indinde dahî lâzım olmadığına binâen mezkûr kürûmu mahallinde mülkiyet üzere bana teslim etmek üzere mûmâ-ileyh Mehmed Ağa'ya tenbîh olunmak matlûbumdur deyü da'vâ itdikde mûmâ-ileyh Mehmed Ağa dahî vakf-ı mezkûr menkûl-ı müte'âref olduğu cihetle İmâm-ı Muhammed gallesi ve tevliyyeti vâkıfa şart olundığı cihetle İmâm-ı Ebu Yusuf indlerinde sahîh vakıf ve teslim-i ile'l-mütevellî olduğu cihetle inde'l-İmâmeyn lâzım olduğundan mülkiyet üzere teslimden imtinâ' iderim deyü da'vâ ve her biri da'vâlarında ısrâr ve hükmi-şer'înin tarafeyni taleb eylemeleridir mücebince vakf-ı mezkûrun sıhhatinde menkûl-ı müte'âref olduğu cihetle İmâm-ı Muhammed'in gallesi ve tevliyyeti vâkıfa şart olundığı cihetle İmâm Ebu Yusuf'un ve lüzûmunu vakıf ve teslim-i ile'l-mütevellî olundığı cihetle İmâmeynin ibtâli hayra müeddî olmayan mezheb-i şerîfleri tercihen evlâdı vâkıf-ı mezkûrun sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ba'de'l-hükm vâkıf-ı mûmâ-ileyhin ber-vech-i muharrer rücû' müdde'âsını meşrû' ve iltifâta şâyân olmadığı kendüsüne tefhîm ve da'vâ-yı mezkûresi ile mütevellî-i mûmâ-ileyh Mehmed Ağa'ya bi-vech-i şer'î mu'ârefeden men' olundığı tescil ve î'lâm olundu el-emru li-men-lehü'l-emri fi'l-yevmi'l-gurreti'l-garrâmin-Saferi'l-hayr li-sene seb'a ve işrîn ve selâse mie'tin ve elf. (gurre-i Safer 1327 / Milâdi Şubat-Mart 1909)

599 numaralı defterin 262. sayfa 215. sırâsında kayıtlı Uşak Kazâsı'nın Karahallu Nâhiyesi'nde "Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed" i'âmına ait gurre-i Safer 1327 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Hacı Molla Oğlu Mustafa Efendi b.Ahmed Vakfı

Vakfiye Tarihi:

Gurre-i Safer 1327 milâdi 1329/1330

Kaleme Alan:

Belirtilmemiştir.

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak Kazâsı'nın Karahallu Nâhiyesi Buğdaylı Karyesi'nin Yukarı Mahallesi ahâlîsinden Hacı Molla oğlu Mustafa Efendi ibn Ahmed.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Hacı Molla Oğlu Mustafa Efendi b.Ahmed

Köse oğlu Mehmed Ağa ibn Osman

Hacı Molla oğlu Ömer

Hacı Halil oğlu Mustafa

Terhâneci oğlu Hüseyin

Vakfedilen Mal:

Bin beş yüz kuruş

Dört dönüm bir kıt'a bağ

Kimler Yararlanacak:

Hatib efendiye yüz kuruş verilecek.

Caminin bakım, onarım, tadilat vs. ihtiyaçlarına harcanacak.

Vakfın Mütevellisi:

Köse oğlu Mehmed Ağa ibn Osman

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından kaleme alan memurun unvanına yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında yukarıda adı geçen vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise vakfin ihtiyaçlarının giderileceğine dair kayıt alındığı belirtilmekte ve tarihe yer verilmektedir.

NO:306

603 numaralı defterin 182. sayfa 306. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfı" na ait 11 Cemâziye'l-evvel 1327 milâdi 27.09.1899 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i vakfiyye: 2202

Hulâsa-i mahsûsa:411

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 14 Zi'l-hicce 1321 02.03.1904 tarihli ilamı üzerine 28 Muharrem 330 (1330) milâdi 18.01.1912 tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcebince kaydolunmuşdur.

Uşak Nâibi Mehmed Rıza

Medine-i Uşak Kazâsı kuralarından Orta Karyesi ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn idüp kabul eyliyen karye-i mezbûreden Deli Halil oğlu Ali bin Mustafa mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i`tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden râicü'l-vakt bin guruşu ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbetenli'llâhi teâlâ ye taleben li-merdâti rabbi'l-ala vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-ı sârih-i muhalled ile vakf u habs idüp; şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr beher sene ale't-te`âkub ve't-tevali onu on bir buçuk guruş hesabıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olunup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan karyemizde kâin câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi mahiye beş guruş vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i mezkûrda evkat-ı hamseyi cemâ`atleedâ ve ifa iden imâm efendi mahiye dört guruş vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i şerîfde müezzin olan efendi üç guruş vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olunupede'l-hâce zikrolunan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîmine muhtaç olan mahallerine ve rugan ve kanâdil ve mesârif-i sâiresine harc ve sarf olına ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnenba`debatnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı ve evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-inkırâz karye-i mezbûre ahâlisinden beynlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfiiri her kerrede yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ mürur-u eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlaka fukarâ-

yı müslimîne sarf olma deyu ta`yîn-i kuyûd ve şurût birle meblağ-i mezbûr bin guruşu fâriğan ani'ş-sevağil mütevellî-i merkûma teslîm ol dâhi vakfiyet üzere kabz ve tesellüm ve sâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyliye didükte;

Gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Mustafa Ağa vakf-ı mezkûrunu ihkâm ve şurût ve kuyûdunu istihkâm irâdesiyle rücû` ile meblağ-i merkûmu mülküne istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ` ile mebniyyen alâ ihtilâfî'l-eimme kemâ hüve'l-mezkûr fi'l-kütübi'l-fikhiyye müterâfi`an ve her biri mübteğâsınca fasl u hamse tâlibân olduklarında bu fakir dahi âlimen bi'l-hilâfî'l-câri beyne'l-eimmeti alâ-kavli men yerâhu vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrenin cevâzına vâkıf-ı mûmâ-ileyh mahzarında hükm-i sahîh-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i mer`îetmeğın min-ba`d vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehakkim olmağın ketb ve tescîl olundu.

Fi'l-yevmi'l-hâdi aşer min-şehri Cemâziye'l-evvel li-sene seb`a aşer ve selâse mie'tin ve elf.

(11 Cemâziye'l-evvel 1327 milâdi 31.05.1909)

603 numaralı defterin 182. sayfa 306. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman vakfı" na ait 11 Cemâziye'l-evvel 1327 milâdi 31.05.1909 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman Vakfı

Vakfiye Tarihi:

11 Cemâziye'l-evvel 1327 milâdi 31.05.1909

Kaleme Alan:

Mehmed Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak Kazâsı kuralarından Orta Karyesi ahâlisinden hayır ve hasenat sahibi Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Hacı oğlu Mustafa ibn Hasan bin Süleyman

Deli Halil oğlu Ali bin Mustafa

Mustafa Ağa

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hafîb efendi mahiye beş kuruş

Camide görevli olan imâm efendi mahiye dört kuruş

Camide görevli olan müezzîn efendiye üç kuruş

Hatibe, imama ve müezzinde ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar caminin bakım, onarım, tadilat ve aydınlatma işleri için saklanacak.

Vakfî idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındayken bizzat kendisi ilgilenecek, onun ölümünün ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde devam eden aynı soydan silsile bu görevi üstlenecektir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen, vakfin kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiye metnini kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir. Metnin sonunda ise adı geçen Mustafa Ağa Vakfı'nı diye başlayıp, vakfin ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik kaydın alındığı belirtilmekte ve tarihe yer verilmektedir.

NO:41

596 numaralı defterin 50. sayfa ve 41 sırasında kayıtlı Uşak'ta Eşme Kazâsı'nda "Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı" na ait 25 Şaban 1312 milâdi 21.02.1895 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevrilen sûretidir.

İşbu vakfiye 2 Ramazân 318 (1318) milâdi 24.12.1900 tarihinde sâdır olan irâde-i aliye mûcibince kaydolunmuşdur.

Hulâsâ:1128 Arz:524

Nâib es-Seyyid Hüseyin Nazım bi-Kazâi Eşme

el-Hamdüli'llâhillezî e'azze hevâssa ibâdihî bi-sarfî emvâlihîm ila-envâi'l-hayrâti ve e'ânehumalâ-iktisâbi asnafî'l-mehâmidi ve'l-meberrâti ve's-salâtü ve's-selâmü alâ-resûlihî ve nebiyyihî Muhammedin mefhari'l-mevcûdâti ve alâ-âlihî ve sahibihî ilâ-yevmi yestezillu'l-mer'ü tahte's-sadakât.

Emmâ ba`dü; işbu vakfiyye-i celîli`ş-şân ve cerîde-i bed`i'l-ünvânın tahrîr ve inşâ ve tastîr ve imlâsına bâ`is ve bâdî oldur ki nezâret-i evkâf-ı hümâyûn cenâb-ı mülûkâneye mülhak evkâfdan Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Adana Karyesi ahâlîsinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf meclis-i şer`-i şerîf-i Ahmedî ve mahfel-i dîn-i münîf-i Muhammedî'de zikr-i âtî vakfa li-ecli't-tescîlve'l-itmâm emri'l-vakfi ve't-tekmîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği karye-i mezbûre ahâlîsinden Sırbendelioğlu Hasan bin Osman mahzarında ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm idüp atyeb-i mal ve enfes-i menâlimden ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz eylediğim nakd-i râyicü'l-vakt üç bin guruş hasbeten li'llâhi'l-ehad ve taleben li-merzâti rabbi's-samed vakf-ı sahîh-i şer`î müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr onu on bir buçuk hesâbı ile bâ-yed-i mütevellî alâ-vech-i halâl istirbâh olunup senevî hâsıl olan ribh ve nemâsından karye-i mezkûrede binâ ve inşâ ve ihyâsına muvaffak olduğım câmi`-i şerîfde hatîb olan efendiye senevî yüz guruş ve imâm olan zâta yüz elli guruş virile ve ribh-i mezkûrdan her ne fazla kalırsa fazla-i merkûmdan mescid-i mezkûrun ta`mîr ve termîmine sarf olına ve ben ile'l-memât lâbis-i libâs-ı hayât oldukça vakf-ı mezkûruma ber-vech-i hasbî mütevellî olup ve ba`de'l-memât evlâdımın evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın batnen ba`de batnin karnen ba`de karnin zükûrunun aslah ve erşedi ve ekberi kezâ ayrıca hasbî

mütevellî ola ve ba`de`l-inkırâz kazâ-i mezkûrda hâkimü`ş-şer` bulunan zâtın re`yiyle tevliyet umûrunuru`yete kâdir ve mütediyyin ve müstakîm bir kimesne ber-vech-i hasbî mütevellî nasb olına ve vakf-ı mezkûrumun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfiiri merraten ba`de uhrâ yed ve meşiyetimde ola mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûreyeri`âyet müte`azzir olur ise menâfi`-i vakf mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf olına deyu ta`yîn ve teybîn-i kuyûd birle meblağ-ı mezkûrî bundan akdem mütevellîyi merkûma teslîm eylediğimde ol dahi vakfiyet üzere tesellüm ve kabz ve sâir evkâf mütevellîlerinin evkâfda mutasarrıfları misillü tasarruf eyledi didikde gibbe`-t-tasdîki`ş-şer`îvakf tamam ve hâl encâm bulmuşken vâkıf-ı merkûm vakf-ı mezkûrunu ihkâm ve kuyûdunu istihkâm idâre-i (ifâde-i) hayriyesinden vakf-ı mezkûrdan rücû` ve ke`l-evvel mülküne istirdâda şurû` ve mütevellî-yi merkûm dahi redd ve teslîmden ibâ ve imtinâ` itmekle hâkim-i muvakkî`-i ale`l-kitâb vaffakahu`llâhu te`âlâbi`s-sıdkı ve`s-savâb efendi huzûrunda kemâ hüve`l-mestûr fi`l-kütübi`l-fikhiyye müterâfi`an ve her biri fasl ve hamse tâlibân olduklarında hâkim-i mûmâ-ileyh esbağa`llâhuni`amehû aleyh âlimen bi`l-hilâfî`l-cârî beyne`l-eimmeti`l-eslâfî alâ-kavli men yerâ humine`l-eimmeti`l-müctehidîni`l-izâm rahimehu`llâhu vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrun cevâzına hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î itmeyin vakf-ı mezkûr sahîh ve lâzım ve habs-i sarîh mütehattim olup min-ba`d nakz ve nakzine mecâl-muhâl ve tebdîl ve tağyîri vâkıf-ı merkûmdan gayrı adîmü`l-ihimâl oldı fe-men beddelehû ba`de mâ-semi`ahû fe-innemâ ismuhû ale`llezîne yübeddilûnehû inne`llâhe semî`unalîm ve ecrû`l-vâkıfî ale`l-hayyi`l-cevâdî`l-kerîm cerâ zâlike fi`l-yevmi`l-hâmis ve`l-işrîn min-Şabani`l-mu`azzam lisene isney aşare ve selâse mie`tin ve elf.

(25 Şaban 1312 milâdi 21.02.1895)

Şuhûdü`l-hâl

-Hacı Madenzâde Hüseyin Efendi

-ve Başçavuşzâde İbrahim Ağa

-ve Koca Hasenoğlu Hacı Mehmed Ağa

-ve Bank kâtibi Yusuf Çeri Efendi

-ve İcrâ Mübâşiri Ahmed Çavuş

-ve gayruhum.

596 numaralı defterin 50. sahife ve 41 sırasında kayıtlı Uşak'ta Eşme Kazâsı'nda "Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf Vakfı" na ait 25 Şaban 1312 milâdi 21.02.1895 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf

Vakfiye Tarihi:

25 Şaban 1312 Milâdi 21.02.1895

Kaleme Alan:

es-Seyyid Hüseyin Nazım

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın ili dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Adana Karyesi ahâlîsinden sâhibü'l-hayır ve hasenât sahibi Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Hacı Ömeroğlu Ahmed Ağa bin Yusuf

Sırbendelioğlu Hasan bin Osman

Şahitler:

Hacı Madenzâde Hüseyin Efendi

Başçavuşzâde İbrahim Ağa

Koca Hasenoğlu Hacı Mehmed Ağa

Bank kâtibi Yusuf Çeri Efendi

İcrâ Mübâşiri Ahmed Çavuş

Vakfedilen Mal:

Üç bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye senevi yüz kuruş

İmam efendiye elli kuruş

Hatip ve imama ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar caminin ihtiyaç duyulan tamir işlerine harcanmak üzere saklanacak.

Vakfın Mütevellisi:

Sırbendelioğlu Hasan b. Osman

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfin kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaleme alınması ile başlar.

Ardından yine yukarıda adı geçen, vakfiyeyi kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiğı mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediğı kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de metnin yer alacağı sicil numarası belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine "şuhud-ul hal" başlığı altında yer verilmiştir.

NO:157

589 numaralı defterin 204. sayfa 157. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Hafız Ahmed Efendi ibni'l-Hac Musa Vakfi" na ait 23 Rebiu'l-evvel 1324 milâdi 17.05.1906 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevrilen sûretidir.

İşbu vakfiye 6 Cemâziye'l-âhir 327 (1327) milâdi 25.06.1909 tarihindedudûr eden irâde-i aliye mûcibince kayd olmuştur.

Hulasa:1870 Arz:503 Esas:1-3-2958

Müfti zâde Ahmed Nuri En Naibbi medineti Uşak

El-Hamdülillahillezi eazze havassa ibâdihî bi sarf-i emvâlihî ilâ envâi'l-hayrâti ve eânehum alâ iktisâbi esnâfi'l-mehâmidi ve'l-meberrâti ve's-selâtu ve's-selâmü alâ resûlihî ve nebiiyhî Muhammedin hayri'l-beriyâtî ve alâ âlihî ve eshâbi yestezillü'l-mer'u tahte's-sadakât.

Emmâ ba'du; işbu vakfiye-i celîli'ş-şân ve vesika-i şer'iyetü'l-ünvânın tahrîr ve inşâ'sına bâdî ve tastîr ve imlâsına sebep-i âdî oldur ki; Hüdavendigâr Vilâyeti celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağına mülhak Medine-i Uşak mahallâtından Burhan Fakih Mahallesi eşrâfından tezkere-i Osmaniyesini ibraz eden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Hacı Hafız-zâde nakıbu'l-eşrâf kaim makamı İzmir paye-i mücerredî eshâbindan ve cennet mekân firdevs aşıyan Sultan Muhammed Han tabeserahu hazretleri Câmî'-i şerîf-i ders-imamlarından Muğlavî faziletlu Rıza Efendi mücazlarından ve ulemâ-i kirâmdan faziletlu Hafız Ahmed Efendi ibni'l-merhûm El-Hac Musa Efendi ibni'l-merhûm el-Hac Hafız Mehmed Efendi bu dâr-i fenâbi-karar ve bibekâ olduğunu mütâlaa birle inan-ı ihtiyarını semt-i hayrâta sârif olub es-sadakâtüfidyetü'l-measiyevmeyu'hazü'l-mücrimûnebi'n-

nevâsimefhûmuma'lûmuolmağlainneme'l-a'malübi'n-niyathâdis-i şerîf-i mâsadaki üzere niyet-i hâlisâ ve meziyyet-i sâfiye ile meclis-i şer'î şerîf-i enver ve mahfel-i din-i münif-i ezherdezîkr-i âtî vakfına li-eclî't-tescîlve'l-itmâmmütevellînasb ve ta'yîn eylediği mahalle-i mezkûre eşrâfından Eyyub-zâde Hüseyin Ağa ibni Hüseyin mahzarında li-ebeveyn erkarındaşı Hafız Mehmed Efendi hazır olduğu halde ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-i sarîh-i mer'î edüb "atyebe-i mal ve enfes-i menâlimden ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz eylediğim sekiz bin kuruşu ve ma'muretu'l-hamidiye Mahallesinde benimle karındaşım hazır-ı mûmâ-ileyhin ba sened-i hakani müştereken taht-ı tasarruf ve temellükümüzde olan taraf-ı selasesi pederim merhûm

mûmâileyh Hacı Hafız Musa Efendi medresesi ve bir tarafı tarik-ı âmm ile mahdûd beş-yüz zira' murabba'ında vâki' arsamız üzerine bu kerre enfes ve atyeb-i mâlimden mebalîğ-ı ma'lûme harç ve sarfiyle bir aded kubbe-i kebiri dıvarlarına muttasıl ve mulasık beş aded kubbe-i sağıri hâvi ve müştemil müceddeden binâ ve inşâ' ve ihyâsına ve derûnuna minber vaz'ıyla ikâme-i salât-ı cumaya izin ve icâzeti seniyye hazreti hılafet penâhi istihsaline dair muamele-i şer'îye ve nızâmiyesini ikmâle muvaffak olduğum nakibu'l-eşrâf namiyle benam benim Kargir Câmi'-i şerîfi ve bundan akdem hicaz mağfîret tirâzebi'l-azime orada irtihâl-i dâr-i bekâ iden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât pederim merhûm mûmâileyh Hacı Musa Efendi hayatında sâlifü'z-zikir ma'muretu'l-hamidiye Mahallesinde vâki' şirakan (şarkan) ve ğarben tarîk-ı âmm ve şimâlen Kaçar-zâde Mehmed Efendi hânesi ve cenûben mektebi ibtida'î ve bazan yüz guruşu Abdulkâdir Efendi hânesiyle mahdûd ikibin beş yüz zira' murabba'ında müstakilen mâlik olduğu arsasının taraf-ı selasesi tahtanî on bâb hücreyi hâviinşâ' ve ikmâl eylediği medreseyi lede'ş-şer'î kâffe-i şurût ve amme-i umûr ve kuyûdunu ta'yîn ve tahkikine ve ol vecihle alâ tariki'l-vakfiye tescîline beni vasi muhtar nasb ve ihtiyar ve musırnan alâ isâihi vefât itmekle ben dahi vasiyyet-i müsbeteri mahkiyem hasebiyle medrese-i mahdûde-i mezkûreyi arsa ve ebniyesiyle meanbi'l-asâle ve bi'l-vesâye hasbeten lillahi ve taleben li-merdâtillahi teâlâ vakf-ı sahîh-i şer'î müebbed ve habs-i sarîh-i mer'î muhâlled ile vakıf ve habs idüb şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr sekiz bin kuruş alâ vechi'l-helâl bâ yed-i mütevellî rehn-i kavî ve kefil-i melî ve mutaassir olduğu sûretde ikisinden biriyle senevî ziyâde ve noksan olmayarak onu onbir buçuk kuruş hasabiyle bâdevr-i şer'î istirbâh olunarak hâsıl olan rıbhından her senenin ibtidâsı olan şehri Muharremu'l-harâmında üç yüz yetmiş beş kuruş Câmi'-i şerîf-i mezkûr hatibine ve üç yüz yetmiş beş kuruş imâmet ve iki yüz kuruş mea kayyum ve ferâşet müezzinine ve yüz kuruş iş'aliye ve hasır mesârif-i zaruriyye-i mutefarrika-i sâiresine virile ve kalân fazlası Câmi'-i şerîf ve medrese-i münifin ta'mîr ve termîmine harç ve sarf oluna ve ba'de'l-masârif dahi fazla kalur ise ol dahi vech-i sâbık üzere istirbâh olunub aslına zam oluna. Ve ben lâbis-i libas-ı hayat oldukça Câmi'-i şerîf ve medrese-i mezkûrun tevliyet ve nezareti ve Câmi'-i şerîf-in evkât-ı hamse imâmeti ve medrese müderrisliği bana ve ba'de'l-vefâtî batnen ba'de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın evlâd-ı ve evlâd-ı

evlâdımın a'lam ve aslah ve erşedine ve ba'de'l-inkırâz ber vech-i muharrer karındaşım hazır-ı mûmâ-ileyh ba'de vefâtîhi batnen ba'de batnin evlâdına ve evlâd-ı evlâdına ve ba'de'l-inkırâzı'l-kül akrabama bervech-i hasbi meşrût ola ve vakf-ı mezkûrun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfirî her kerrede yedimde ola ve bi-emrillahi teâlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a'vam ile Câmi'-i şerîf ve medrese-i mezkûre harab ve icrâ-yı şerait-i müteazzire olur ise meblağ-ı vakf-ı mezkûr sekiz bin kuruşun harç ve sarfiyle mutlaka Câmi'-i şerîf-i mezkûr binâ ve inşâ' oluna" deyu meblağ-ı mezkûr sekiz bin kuruş fârigân ani'ş-şevâğil mütevellî nâzır-ı mûmâ-ileyh teslîm ol dahi vakfiyet üzere kabz ve tesellüm ve sâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi dedikte.

Nazır-ı mûmâ-ileyhima mütevellî Hasan Ağa ve Hafız Mehmed Efendiden her biri dahi vâkıf ve vâsi ve muhtar-ı mûmâ-ileyh Hafız Ahmed Efendiyi cemi'-i kelimâtıyla tahkik ve tasdik eylediklerinde vâkıf-ı mûmâ-ileyh Hafız Ahmed Efendi vakf-ı nukûd ve zımında olan şurût ve kuyûda ba'dehu kavlı-i âdem-i lüzûma teşebbüs ve ru'yeti taleb ve mütevellî hâzır-ı mûmâ-ileyh dahi sıhhat ve lüzuma...

589 numaralı defterin 204. sayfa 157. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Hafız Ahmed Efendi ibni'l-Hac Musa Vakfı"na ait 23 Rebiu'l-evvel 1324 milâdi 17.05.1906 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Hafız Ahmed Efendi ibni'l-Hac Musa vakfı

Vakfiye Tarihi:

23 Rebiu'l-evvel 1324 Milâdi 17.05.1906

Kaleme Alan:

Müfti Zâde Ahmed Nuri

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Kütahya Sancağına mülhak Uşak kazası Burhan Fakih Mahallesi eşrafından hayır ve hasenat sahibi bir kimsedir.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Hafız Ahmed Efendi ibni'l-Hac Musa

el-Hac Hafız Mehmed Efendi

Eyyub-zâde Hüseyin Ağa ibni Hüseyin

Rıza Efendi

Vakfedilen Mal:

Sekiz bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye üç yüz yetmiş beş kuruş

İmam efendiye üç yüz yetmiş beş kuruş

Müezzin efendiye iki yüz kuruş

Caminin tamir ve tüm onarım hizmetlerine yüz kuruş

Vakfı idare edecek kimseler:

Sağlığında iken şahız bizzat ilgilenecek. Şahsın ölümünden sonra evlatları, onların evlatları, onların evlatları şeklinde devam eden soyundan kimseler ilgilenecek.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtildiği gibi vakfin kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından vakfiye metnine Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer almaktadır.

Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

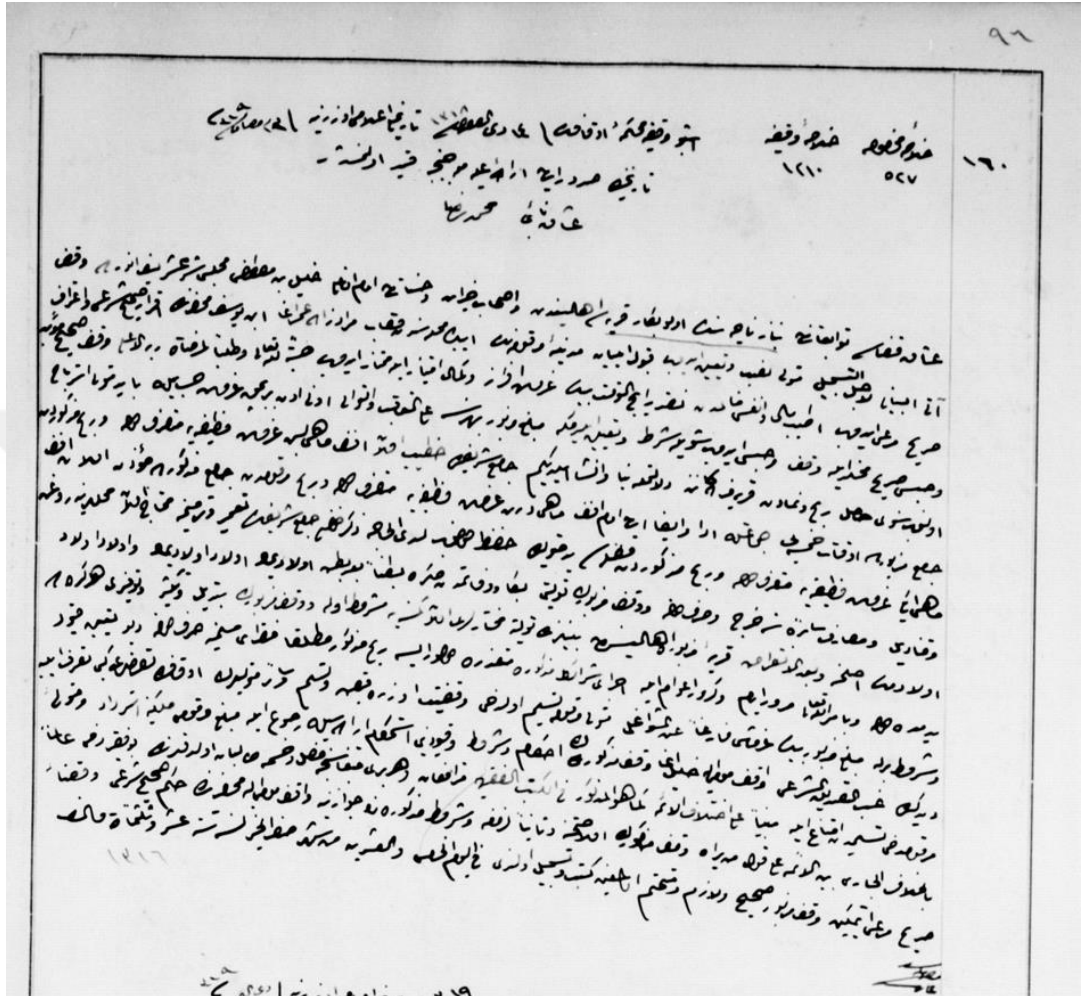
Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de vakfiye kurallarına uyulması gerektiği belirtilmiştir.

602 numaralı defterin 96.sayfa 160.sirasında kayıtlı Uşak'ta "İmam oğlu Halil

Bin Mustafa Vakfı "na ait 25 Safer 1316 milâdi 22.03.1892 tarihli vakfiye

NO:160

602 numaralı defterin 96.sayfa 160.sirasında kayıtlı Uşak'ta "İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfı"na ait 25 Safer 1316 milâdi 22.03.1892 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i mahsûsa: 527

Hulâsa-i vakfiyye: 1210

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 14 Zilkâ'de 1318 milâdi 05.03.1901târihli i`lâmı üzerine 13 Ramazan 319 (1319) milâdi 24.12.1901 tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcibince kayd olunmuştur.

Uşak Nâibi Mehmed Rıza

Uşak Kazâsı tevâbi`âtından Banaz Nâhiyesi'nin Ulupınar Karyesi ahâlîsinden ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan İmam oğlu Halil ibn Mustafa meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyânı li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn idüp kabûl eyleyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi'nden Kassâb Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i`tirâf-ı sarîh-i mer`îdüp, atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici`l-vakt bin guruş ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbetenli`llâhi te`âlâ ve taleben li-merdâti rabbihi`l-alâ-vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki:

Meblağ-ı mezkûr beher sene ale`t-te`âküb ve`t-tevâlî onu on bir buçuk guruş hesabıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâ holınup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan karyemizde kâin delâletimle binâ ve inşâ eylediğim câmi`-i şerîfde hatîb olan efendiye mâhî beş guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i mezbûrda evkât-ı hamseyi cemâ`atla edâ ve îfâ iden imâm efendi mâhî dört guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i mezkûrda müezzin olan efendi mâhî iki guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olınup lede`l-hâcce zikr olunan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîmine muhtâc olan mahallerine ve ruğân ve kanâdil ve masârıf-ı sâiresine harc ve sarf oluna ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de`l-inkirâz karye-i mezkûre ahâlîsinin beynlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîli ve teksîr ve tevfrî her kerede yedimde ola ve bi-emri`llâhi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûremüte`azzire olur ise

ribh-ı mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf oluna deyuta`yîn-i kuyûd ve şurût birle meblağ-ı mezbûr bin guruşufârîğanani`ş-şevâğilmütevellî-i merkûme teslîm ol dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didikde:

Gıbbe`t-tasdîki`ş-şer`î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Halil Ağa vakf-ı mezkûrun ihkâm ve şurût ve kuyûdunu istihkâm irâdesiyle rucû` ile meblağ-ı merkûmu mülküne istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ` ile mebniyyen alâ-ihtilâfi`l-eimmeti kemâ hüve`l-mezkûr fi`l-kütübi`l-fıkhıyye müterâfi`an ve her biri mübteğâsınca fasl u hamse tâlibân olduklarında bu fakîr dahi âlimenbi`l-hilâfi`l-cârîbeyne`l-eimmealâ-kavli men-yerâhüvakf-ı mezkûrun sıhhatine ve sâniyenlüzûmuna ve şurût-ı mezkûrenin cevâzına vâkıf-ı mûmâ-ileyh mahzarında hükmi-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î itmegin vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehattim olmağın ketb-i tescîl olundu. Fi`l-yevmi`l-hâmis ve`l-ısrîn min-şehr-i Saferi`l-hayr li-sene sitte aşer ve selâse mie`tin ve elf.

(25 Safer 1316 milâdi 22.03.1892)

602 numaralı defterin 96.sayfa 160.sirasında kayıtlı Uşak'ta "İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfı"na ait 25 Safer 1316 milâdi 22.03.1892 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

İmam oğlu Halil Bin Mustafa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

25 Safer 1316 milâdi 22.03.1892

Kaleme Alan:

Mehmed Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak Kazâsı Banaz Nâhiyesi'nin Ulupınar Karyesi ahâlîsinden hayır ve hasenât sahibi İmam oğlu Halil ibn Mustafa

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Halil Bin Mustafa

Kassâb Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf

Mehmed Rıza

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatîb efendiye mâhî beş guruş

İmâm efendiye mâhî dört guruş

Müezzin olan efendiye mâhî iki guruş

Hatibe, imama ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra artan miktar caminin bakım, tamir, onarım ve aydınlatma işleri için saklanacaktır.

Vakfî idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındaiken bizzat kendisi ilgilenecek, onun ölümünün ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde devam eden aynı soydan silsile bu görevi üstlenecektir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçmiş olan, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise adı geçen Halil Ağa Vakfı'nı diye başlayıp, bu vakfin ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik kaydın alındığı belirtilmekte ve tarihe yer verilmektedir.

602 numaralı defterin 144.sayfa 239.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfı" na ait 29 Safer 1316 milâdi 18 Temmuz 1898 tarihli vakfiye

NO:239

602 numaralı defterin 144.sayfa 239.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfı"na ait 29 Safer 1316 milâdi 18 Temmuz 1898 tarihli vakfiyenin çevirisidir.

Hulâsa-i mahsûsa: 480

Hulâsâ:1447

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 13 Şaban 1318 târihli i'lâmı üzerine 29 Cemâziye'l-âhir 327

(1327) milâdi 18.07.1909 tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcibince kaydolunmuştur.

Uşak Nâibi Mehmed Rıza

Uşak Kazâsı kurâlarından Selmanlar Karyesi'nde vâki` câmi` -i şerîfin bânîsi karye-i mezbûre ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Abbas oğlu Molla Mehmed Bey hafîdi Halil bin İbrahim meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyânı li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn idüp kabûl eyleyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi'nden Kasab Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp, atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici'l-vakt bin guruş ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbetenli'llâhi te`âlâ ve taleben li-merdâti rabbihi'l-alâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki:

Meblağ-ı mezkûr beher sene ale't-te`âkübi ve't-tevâlî onu on bir buçuk guruş hesabıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan karyemizde kâin câmi` -i şerîfde hatîb ve imâm olan efendi yigirmi dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı merkûmdan câmi` -i mezkûrda müezzin olan efendi yevmi altı akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası mütevellîde hıfz olup lede'l-hâcce zikr olunan câmi` -i şerîfin ta`mîr ve termîmine muhtâc olan mahallerine ve ruğân ve kanâdil ve masârıf-ı sâiresine harc ve sarf oluna ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba'debatnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba'de'l-inkirâz karye-i mezkûre ahâlîsinin beynlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezkûrun tebdîli ve teksîr ve tevfiiri her kerrede yedimde ola ve bi-emri'llâhite`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise rıbh-

ı mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf oluna deyu ta`yîn-i kuyûd ve şurût birle meblağ-ı mezbûr bin guruşu fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i merkûme teslîm ol dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didikde:

Gıbbe`-t-tasdîki`ş-şer`î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Halil Ağa vakf-ı mezkûrun ihkâm ve şurût ve kuyûdunu istihkâm irâdesiyle rücû` ile meblağ-ı merkûmu mülküne istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ` ile mebniyyen alâ-ihtilâfi`l-eimme kemâ-hüve`l-mezkûr fı`l-kütübi`l-fikhıyye müterâfi`an ve her biri mübteğâsınca fasl u hamse tâlibân olduklarında bu fakîr dahi âlimen bi`l-hilâfi`l-cârî beyne`l-eimme alâ-kavli men-yerâhü vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrenin cevâzına vâkıf-ı mûmâ-ileyh mahzarında hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î itmegin vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehattim olmağın ketb-i tescîl olundı fı`l-yevmi`t-tâsi` ve`l-ısrînmin-şehr-i Saferi`l-hayr li-sene sitte aşer ve selâse mie`tin ve elf. (29 Safer 1316 milâdi 18 Temmuz 1898)

602 numaralı defterin 144.sayfa 239.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfı" na ait 29 Safer 1316 milâdi 18 Temmuz 1898 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim Vakfı

Vakfiye Tarihi:

29 Safer 1316 Milâdi 09.07.1898

Kaleme Alan:

Mehmed Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak Kazâsı kurâlarından Selmanlar Karyesi sakinlerinden hayır ve hasenat sahibi Abbas oğlu Molla Mehmed Bey hafîdi Halil bin İbrahim

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Abbas oğlu Molla Mehmed Bey Hafidi Halil Bin İbrahim
İpek Mahallesi'nden Kasab Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli hatîb ve imâm olan efendilere yirmi dört akçe

Müezzin olan efendiye yevmi altı akçe

Hatib, imam ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar caminin bakım, onarım, tadilat ve aydınlatma işlerine harcanmak üzere saklanacaktır.

Vakfı idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındaiken bizzat kendisi ilgilenecek, onun ölümünün ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde devam eden aynı soydan silsile bu görevi üstlenecektir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

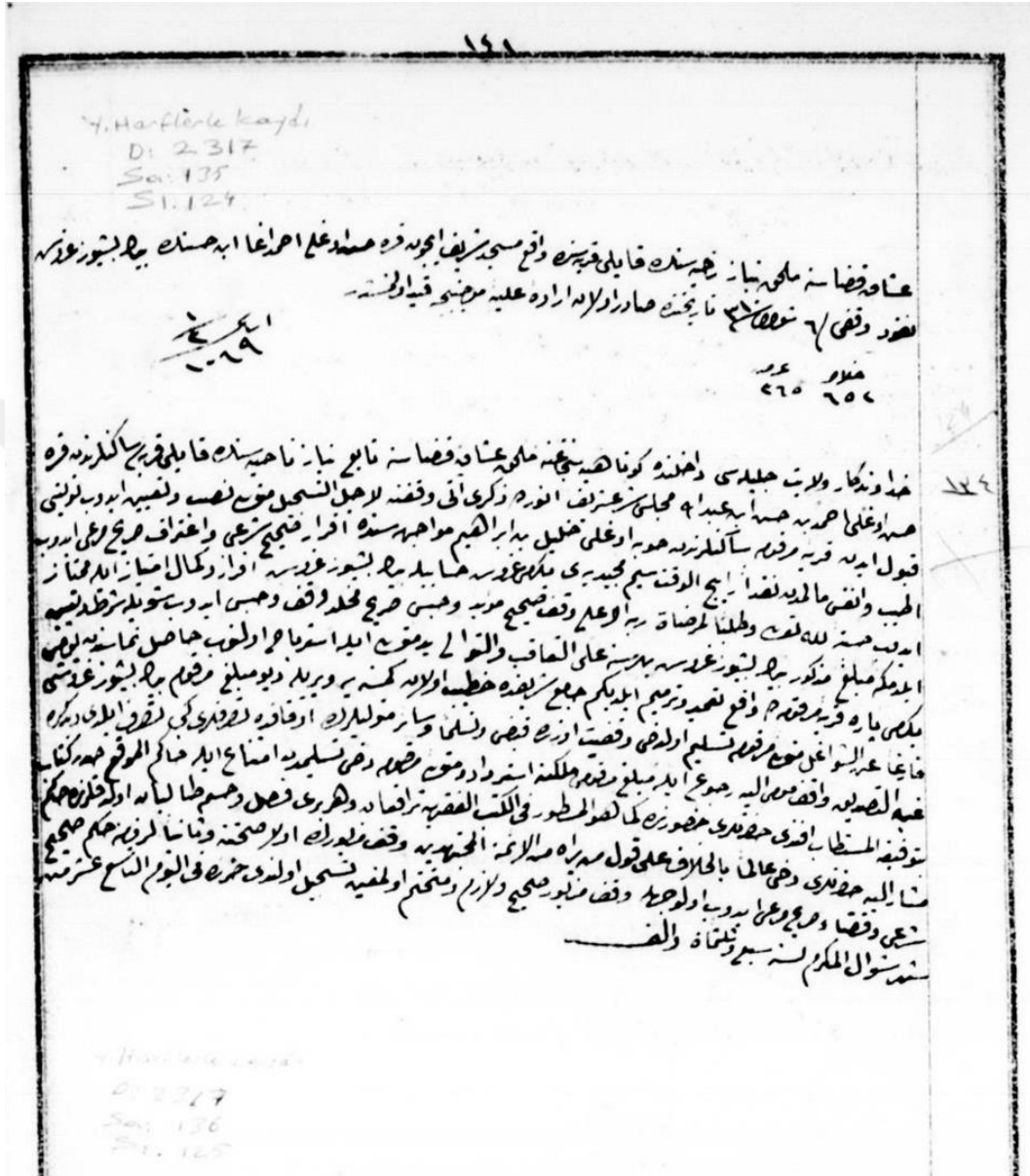
Vakfiyenin esas kısmında da yine yukarıda ismi verilen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise adı geçen Halil Ağa Vakfı'nın ihtiyaçlarının giderilmesine dair kaydın alındığı belirtilmekte ve tarihe yer verilmektedir.

591-5 numaralı defterin 141. sayfa 134. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Hasan oğlu Ahmed Vakfı" na ait 19 Şevvâl 1307 milâdi 08.06.1890 tarihli vakfiye

NO:134

591-5 numaralı defterin 141. Sayfa 134. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Hasan oğlu Ahmed Vakfı" na ait 19 Şevvâl 1307 milâdi 08.06.1890 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevrilen sûretidir.

Uşak Kazâsı'na mülhâk Banaz Nâhiyesi'nin Kaylı Karyesi'nde vâki` mescid-i şerîf için Kara Hasan oğlu Ahmed Ağa ibn Hasan'ın bin beş yüz guruş nukûd vakfı 6 Şevvâl 310 (1310) milâdi 23.04.1893târihinde sâdır olan irâde-i aliye mûcibince kaydolunmuşdur.

Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhâk Uşak Kazâsı'na tâbi` Banaz Nâhiyesi'nin Kaylı Karyesi sâkinlerinden Kara Hasan oğlu Ahmed bin Hasan ibn Abdullah meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âtf vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn idüp tevliyeti kabûl iden karye-i merkûma sâkinlerinden Hobe oğlu Halil bin İbrahim muvâcehesinde ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb ve enfes-i mâlımdan nakden râyici'l-vakit sîm mecîdî yigirmi guruş hesâbiyle bin beş yüz guruş ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbetenli'llâhi te'âlâ ve taleben li-merzâtı rabbihi'l-a'lâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr bin beş yüz guruşu be-her sene ale't-te`âkub ve t-tevâlî yed-i mütevellî ile istirbâh olunup hâsılı nemâsından yevmî yigirmi para karye-i merkûmede vâki` ta`mîr ve termîm eylediğim câmi`-i şerîfde hatîb olan kimesneye virile deyu meblağ-ı merkûm bin beş yüz guruşu fâriğan ani's-şevâğil mütevellî-i merkûma teslîm ol dahî vakfiyyet üzere kabz ve tesellümen vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didikde gıbbe't-tasdîk vâkıf-ı mûmâ-ileyh rücû` ile meblağ-ı mezkûru mülküne istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahî teslîmden imtinâ` ile hâkimü'l-muvakkı`-i sadr-i kitâbbi-tevfîkîhi'l-müstetâb Efendi hazretleri huzûrunda kemâ-hüve'l-mestûru fi'l-kütübi'l-fikhiyye müterâfi`ân ve her biri fasl u hamse tâlibân olduklarında hâkim-i müşârun-ileyh hazretleri dahî âlimen bi'l-hilâf alâ-kavli men yerâhu mine'l-eimmeti'l-müctehidîn vakf-ı mezbûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î idüp ol vech ile vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehattim olmağın tescîl olındı. Hurrirefi'l-yevmi't-tâsi` aşer min-şehri Şevvâli'l-mükerrem li-sene seb`a ve selâse miete ve elf. (19 Şevvâl 1307 milâdi 08.06.1890)

591-5 numaralı defterin 141. sayfa 134. sırasında kayıtlı Uşak'da “Hasan oğlu Ahmed Vakfı”na ait 19 Şevvâl 1307 milâdi 08.06.1890 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Ahmed b.Hasan b.Abdullah

Vakfiye Tarihi:

19 Şevval 1307 milâdi 08.06.1890

Kaleme Alan:

Zeynelabidin

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Kara Hasan oğlu Ahmed bin Hasan ibn Abdullah
Kütahya Sancağı'na mülhâk Uşak Kazâsı'na tâbi` Banaz Nâhiyesi'nin Kaylı Karyesi sâkinlerindedir.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Kara Hasan oğlu Ahmed bin Hasan ibn Abdullah

Vakfedilen Mal:

Bin beş yüz kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye yirmi kuruş

Vakfedilen miktar müteveli heyeti tarafından saklanıp gerekli işlerde (caminin bakımı, onarımı vs) kullanılacak.

Vakfi idare edecek kimseler:

Belgede şahıs ismine yer verilmemiş, vakfi idare edecek kimseler müteveli heyeti ismiyle genellendirilmiştir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin belirtilmesi ile başlar.

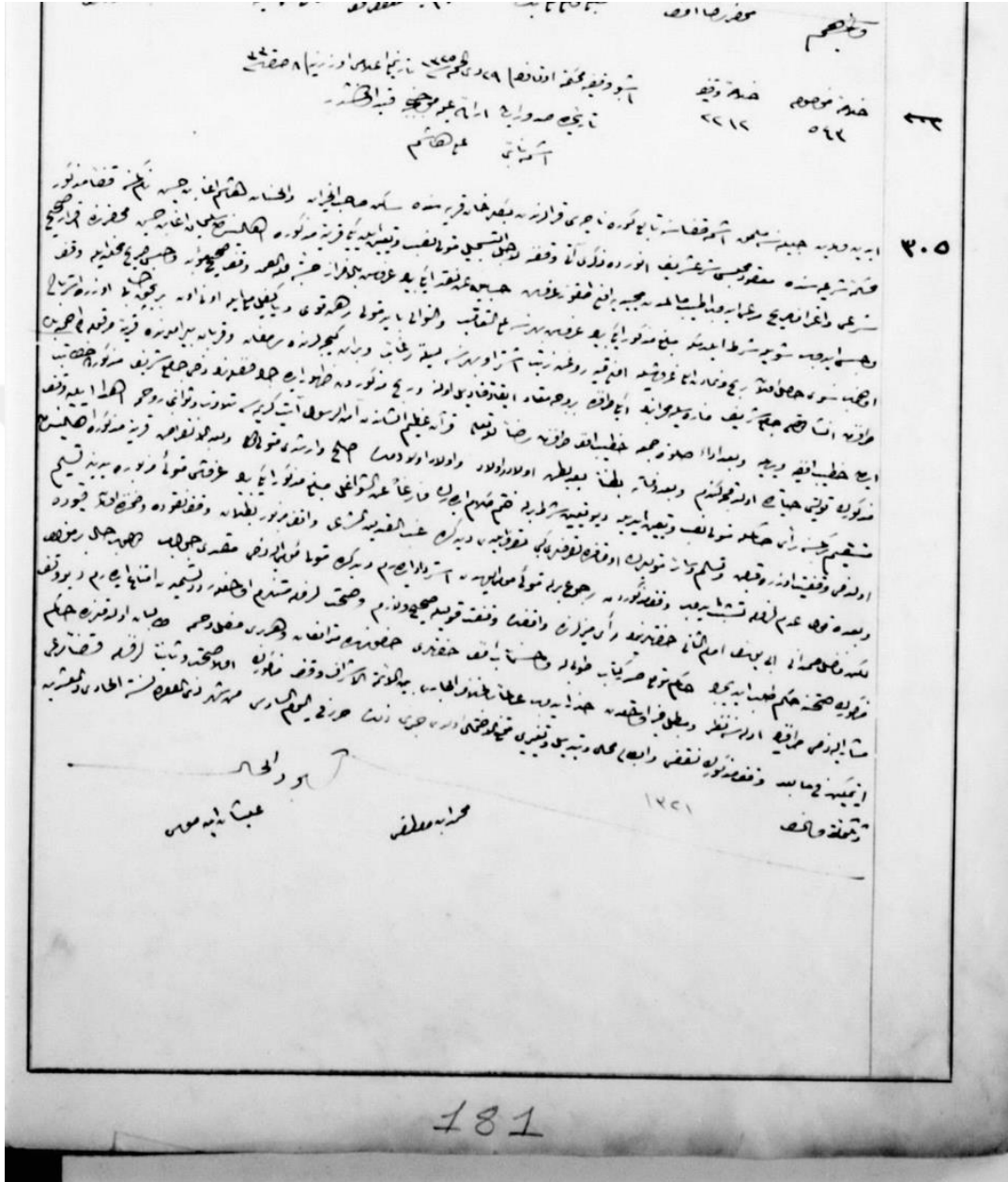
Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de vakfiyedeki şartlara uyulması gerektiği belirtilmiş ve tarih yazılarak metin sonlandırılmıştır.

603 numaralı defterin 181. sayfa 305. sırasında kayıtlı Aydın'da "Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı" na ait 6 Zi'l-ka'de 1321 milâdi 24.01.1904 tarihli vakfiye

NO:305

603 numaralı defterin 181. sayfa 305. sırasında kayıtlı Aydın'da "Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı"na ait 6 Zi'l-ka'de 1321 milâdi 24.01.1904 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i vakfiye 2212 Hulâsa-i mahsûsa: 543

İş bu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 29 Zi'l-hicce 1325 tarihli i'lamı üzerine 8 Safer 330 tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mücebince kaydolunmuşdur.

Eşme Nâibi Ali Haşim

Aydın Vilâyet-i celflesine mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Bağlarhan Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Haşim Ağa bin Hüseyin nâm kimesne kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer'îyesinde ma'kûd meclis-i şer'î-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği karye-i mezkûre ahâlisinden Süleyman Ağa bin Hüseyin mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mâlımdan mecidiye on dokuz guruş hesâbıyla an nakdin iki bin guruş bi'l-ıfrâz hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-ı sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp, şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu beher sene ale't-te'âkub ve't-tevâli bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile onu on bir buçuk hesâbî üzre istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan elli guruşla on kıyye ruğan-ı zeyt iştirâ ve beher sene Leyle-i Regâib ve Berât gecelerinde Ramazan ve kurban bayramlarında karye-i merkûmede Ahmed Bey tarafından inşâ olunan câmi'-i şerîf minâresiyle mihrâbına iki tarafına ber-vech-i mutad ikâd-ı kanâdil olma ve rıbh-ı mezkûrdan zuhur idecek fazlanın dahi câmi'-i şerîf-i mezkûrda hitâbet iden hatîb efendiye virile ve ba'de edâ-yı salât-ı Cum'a hatîb efendi tarafında rızâenli'llâhi te'âlâ Kur'an-ı Azimüş-şândan "Amenerresulü" âyet-i kerimesi tilâvet ve sevabını ruhuma ihdâ eyleye vakf-ı mezkûrun tevliyeti hayatda oldukça kendim ve ba'de vefâtihi batnen ba'de batnin evlâd-ı evlâd-ı ve evlâd-ı evlâdımın aslah ve erşedi mütevellî ola ve ba'de'l-inkırâz karye-i mezkûre ahâlisinde müstakîm bir kimesne re'y-i hâkimle mütevellî nasb ve ta'yîn eylediler deyü ta'yîn-i şurût birle hatm-i kelâm ederek fâriğan ani's-şevâğil meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu mütevellî-i mezbûre yedine teslîm ol dahi vakfiyet üzre kabz ve tesellüm ve sâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didükte;

Gıbbe't-tasdîki's-şer`î vâkıf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı nukâda ve zımnında olan kuyûda ve ba`dehû kavlı-i adem-i lüzûma teşebbüs idüp vakf-ı mezkûrdan rücû` birle mütevellî-i mûmâ-ileyhden istirdâd iderim didükte mütevellî-i mûmâ-ileyh dahi mutasaddi cevâb olup hâl ber-minvâl lâkin fâzıl-ı samadânî Ebu Yusuf İmâmü's-sâni Hazretlerinin re'y-i münîrlerinde vâkıfın vakfiyet kavliyle sahîh ve lâzım ve sıhhat lüzûm-ı müstelzim olmağla red ve teslîmden imtinâ` ederim deyu vakf-ı mezkûrun sıhhatine hükm taleb edicek hâkim-i muvakkî`-i sadr-ı kitabtû bâlehû ve hüsne meâb efendi hazretleri huzûrunda müterafian ve her biri fasl u hasma tâlibân olduklarında hâkim-i müşârun-ileyh dahi tarafeynin edillesine nazar ve muhtıl-ı hayrolmakdan hazeridüpâlîmenbi'l-hilâfî'l-cârîbeyne'l-eimmeti'l-eşrâfvakf-ı mezkûrun evvelâ sıhhat ve sâniyen lüzûma kazâ-i mer`î itmeğın fî-mâba`d vakf-ı mezkûrun nakzı ve ibtâli muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni`ü'l-ihtimâl oldu.

Cerâ zâlike hurrîre fi'l-yevmi's-sâdis min-şehri Zi'l-ka`de li-seneti el-hâdive'l-işrîn ve selâse mie'tin ve elf. (6 Zi'l-ka`de 1321 Milâdi 21.01.1904)

Şuhûdü'l-hâl;

-Abşan ibn Musa.

-Mehmed ibn Mustafa.

603 Nolu Defterin 181. sayfa 305. sırasında kayıtlı Aydın'da "Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı"na ait 6 Zi'l-ka`de 1321 milâdi 24.01.1904 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Haşim Ağa bin Hüseyin Vakfı

Vakfiye Tarihi:

6 Zi'l-ka`de 1321 Milâdi 24.01.1904

Kaleme Alan:

Ali Haşim

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Güre Nâhiyesi kurâlarından Bağlarhan Karyesi`nde sâkinlerinden hayır ve hasenat sahibi bir kimsedir.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Haşim Ağa bin Hüseyin

Süleyman Ağa bin Hüseyin

Ahmed Bey

Ali Haşim

Abşan ibn Musa

Mehmed ibn Mustafa.

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Elli kuruş caminin aydınlatma sistemi için (kandillere)

Camide görevli olan hatib efendiye(miktar belirtilmemiş)

Vakfı idare edecek kimseler:

Sağlığında iken şahız bizzat ilgilenecek. Şahsın ölümünden sonra evlatları, onların evlatları, onların evlatları şeklinde devam eden soyundan kimseler ilgilenecek.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin ve vakfı kaleme alan kimsenin unvanının kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfi vakfeden kişinin nereli olduğuna, kimlerden olduğuna ve kişilik özelliklerine yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında vakfedilen malın miktarı, bu miktarın nerelere, kimler tarafından, nasıl harcanacağı ve vâkıfın vakfın idaresi konusundaki şartlarına yer verilir.

Vakfiyenin son bölümünde ise “şuhudu’l hal” başlığı altında şahitlerin isimleri yer alır.

NO:341

608/1 numaralı defterin 316. sayfa 341. sırasında kayıtlı Eşme'de "Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfı" na ait 28 Cemâziye'l-evvel 1331 milâdi 05.05.1913 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i Vakfiyye: 2867

Hulâsa-i Mahsûsa:1244

Kuyûd-ı Vakfiyye Numarası: 285

İşbu vakfiye Şûrâ-yı Evkâf'ın 8 Kanûn-ı sâni 1332 milâdi 21.01.1917 tarihli kararına müsteniden 26 Cemâziye'l-âhir 1333 milâdi 11.05.1915 tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcebince kaydolundu.

Eşme Kazâsı Nâibi İbrahim

Aydın Vilâyet-i celîlesi dâhilinde kâin Saruhan Sancağı'na merbût Eşme Kazâsı'nın Halil Efendi Çiftliği Karyesi ahâlisinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Arkaçlı oğlu Himmet bin Ahmed bin Osman kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer'îyesine mahsûs odada ma' kud meclis-i şer'-i münîrde vakf-ı âti'l-beyânı li-ecli't-tescîl ve li-itmâm mütevellî nasb ve ta'yîn olunan Karakapu Karyesi'nden Hacı Ali Efendizâde Feyzullah ibn Ali Bey mahzarında ikrâr-ı tamm-ı sahîh-i şer'î idüp karyemizde vâki`ashâb-ı hayr tarafından binâ ve inşâ ve el-yevm ma`mûr bulunan câmi`-i şerîfin imâmet ve hitâbet cihetine atyeb-i mâlımdan ifrâz eylediğim iki bin guruşu hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp; şu vechile şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu alâ-vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayub ve kalemiyye i`lâmıyla bir şey dahi alınmayıb onu on bir buçuk hesabı üzere istirbâh olunup hâsıl olan rıbhı câmi`-i şerîfin mezkûrda imâmet ve hitâbet iden zâtavirile ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti madem ki ben inâyet-i sübhâniye ile hayâtda oldukça vakf-ı mezkûreti'l-evsâfıma vazife-i mezkûre ile kendim mütevellî olub ömrüm hitâm buldukda batnen ba`de batnin evlâd-ı evlâdımın aslah ve erşedi mütevellî ola ve ba`de'l-inkırâzı'l-küll karye-i mezkûre ahâlisinden müstakîm bir kimseye rey-i hâkimle mütevellî nasb ve ta'yîn edile ve murûr-ı zaman ile vakf-ı mezkûr harâb olub tevliyet müte`assir olur ise vakf-ı mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne virile deyü şart ve ta'yîn birle hatm-i kelâm idüp fariğân ani's-şevâğıl meblağ-ı mezbûr iki bin guruşu yedime teslîm ol

dahi ahz ve kabz ve tesellüm idüp sâir evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didükte;

Gıbbe't-tasdîki'ş-şer`î nukûd-ı mezbûra ve zımmında olan kuyûda ve Ba`dehû kavı-i âdem-i lüzûmuna teşebbüs idüp vakf-ı mezbûrun ba`zı kavle göre adem-i sıhhatine binâen vakf-ı mezbûrdan meblağ-ı mezkûru rücû` birle mütevellî-i mezbûrdan istirdâd ederim didükte mütevellî-i mezbûr dahi mütekkaddime-i cevâb idüp hâl ber-minvâl-i (muharrerdir) lakin fâzıl-ı samadânî Ebi Yusuf İmâm-ı Sâni hazretlerinin rey-i münîrlerinde vâkıfın vakaftu kavliyle vakıf sahîh ve lâzım sıhhati lüzumdan İmâmeyne muvafık olduğuna binâenred ve teslimden imtinâ` ederim deyü vakf-ı mezkûrun sıhhatine hüküm taleb edicek huzûr-ı şer`de murâfî`ân her biri fasl ve hasma tâlibân olduklarında hâkim-i muvakki` efendi dâileri dahi tarafeynin edillesine nazar idüp ve mubtil-ı hayrolmakdanhazeridüpâlimenbi'l-hilâfî'l-cârîbeyne'l-eimmeti'l-eslâfi vakf-ı mezkûrun sıhhatine ve şurût-ı mesrûdenin lüzûmuna hükm-i şer`î lüzûmuna kazâ-i mer`î etmeğın ba`demâ vakf-ı mezkûrun nakz u ibtâlî muhâl ve tebdîl ü tağyîri mümteni`ü'l-ihtimâl oldu. Fe-men beddelehû ba`de mâsemi`ahû fe-innemâ-ismuhû ale'llezîne yubeddilûnehû inne'llâhe emi`unalîm.

Hurrirefi'l-yevmi's-sâminve'l-işrîn min-şehri Cemâziye'l-evvel li-sene hâdî ve selâsîn ve selâse mie'tin ve elf.(28 Cemâziye'l-evvel 1331 milâdi 05.05.1913)

-Halil Efendi Çiftliği'nden Keş oğlu Ahmed.

-Eşme kasabasından Ahmed Efendizâde Hüseyin Hoca ve gayruhum.

608/1 Numaralı defterin 316. sayfa 341. sırasında kayıtlı Eşme'de "Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfı" na ait 28 Cemâziye'l-evvel 1331 milâdi 05.05.1913 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Himmet bin Ahmed bin Osman Vakfı

Vakfiye Tarihi:

28 Cemâziye'l-evvel 1331 Milâdi 05.05.1913

Kaleme Alan:

İbrahim

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'na merbût Eşme Kazâsı'nın Halil Efendi Çiftliği Karyesi ahâlisinden hayır ve hasenât sahibi Arkaçlı oğlu Himmet bin Ahmed bin Osman.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Himmet bin Ahmed bin Osman

Halil Efendi Çiftliği'nden Keş oğlu Ahmed

Eşme kasabasından Ahmed Efendizâde Hüseyin Hoca

Nâib İbrahim

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide imam ve hatiplik görevini üstlenen şahsa bir miktar (Rakam belirtilmemiştir.)

Vakfı idare edecek kimseler:

Sağlığındaiken şahıs vakıfla bizzat kendisi ilgilenecek, şahsın vefatının ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde aynı soydan kimseler bu görevi devam ettirecekler.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiye metnini kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiğı mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediğı kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda da şahitlerin isimlerine “şuhud-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

606 sayılı defterin 222. sahife 278. sırasında kayıtlı "İbrahim Efendi ibn Ahmed

Vakfi" na ait 23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi 21.06.1911 tarihli vakfiye

Handwritten document in Ottoman Turkish script. The text is written in a cursive style and is organized into several sections. At the top, there are some administrative notes and a date: "23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi". The main body of the text appears to be a legal or administrative document, possibly a deed or a record of a transaction. It contains several lines of text, some of which are numbered or marked with symbols. There are also some marginal notes and a signature at the bottom right. The document is written on aged paper with some visible wear and tear.

Handwritten notes at the top left: *Handwritten notes and date: 23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi*

Handwritten notes at the top right: *Handwritten notes and date: 23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi*

Main body of text: *Handwritten text in Ottoman Turkish script, likely a deed or record of a transaction.*

Signature and date at the bottom right: *Handwritten signature and date: 23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi*

Handwritten notes at the bottom left: *Handwritten notes and date: 23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi*

NO: 278

606 numaralı defterin 222. sayfa 278. sırasında kayıtlı “İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfi” na ait 23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi 21.06.1911 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i vakfiye 2569

İşbu vakfiye mahkeme-i evkâfın 19 Cemâziyelâhir 1331 milâdi 26.05.1913 târihli ilamı üzerine 26 Şaban1331 milâdi 30.07.1913 târihinde sudûr eden irâde-i aliye mücebince kaydolunmuştur.

Eşme nâibi: Ali Rıza

Nezâret-i Evkâf-ı Humayun-ı mülûkaneye mülhak evkâfdan Aydın Vilâyeti dâhilinde kain Saruhan sancağına muzaf Eşme kazâsına tâbi` Poslu tamı karyesinde sâkin sâhibi`l-hayrât ve`l-hasenât İbrahim Efendi ibni Ahmed meclis-i şer`îşerîf-i enverde vakfi âti`l-beyâna liecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn eylediği kariyei merkûmeden Kömür oğlu Ahmed bin Himmet mahzarında ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm edip atyabi mâlimden ifrâz eylediğim iki bin kuruşu hasbeten lillahi`s-samad vakf-ı sahîh-i mü`ebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habsedip şöyle şart eyledim ki meblag-ı mezkûr iki bin kuruşu alâ vechi`l-halâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî ve kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayup ve kalemiye namile bir nesne dahî alınmayup onu onbir buçuk hesabı üzere istirbâh olunup hâsılı ribhî karye-i merkûmede vâki` sâhibü`l-hayrât taraflarından müceddeden binâ ve inşâ olunan câmi` şerîfde imâmet ve hitâbet eden zâte verile ve vakfi mezkûrun tevliyeti hayatda oldukça kendim ve ba`de vefâtihi batnen ba`de batın evlâd evlâdımın aslah ve erşedi mütevellî ola ve ba`del inkırâz kariyei mezkûre ahâlisinden müstakîm bir kimesne reyi hâkimle mütevellî nasb ve ta`yîn edile ve müruru zaman ile vakfi mezkûr harap olup tevliyet müte`azzir olur ise vakfi mezbûr mutlaka fukarâyı müslimîne verile deyu şart ve ta`yîn birle hatmi kelâm edip fâriğan ani`ş-şevâğil meblag-ı mezbûr iki bin kuruşu mütevellî-i mezbûr yedine teslîm ol dahî ahz ve kabz ve tesellüm edip sâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi dedikte gıbbe`t-tasdıkı`ş-şer`î vakıf-ı mezbûr butlan-ı vakf-ı mezbûre zımnında olan kuyûda ve ba`dehu kavlin ademi lüzûmuna teşebbüs edip vakfi mezkûrdan rücu birle mütevellî-i mezbûrdan istirdâd ederim dedikte mütevellî-i mezbûr dahî tasaddüi cevap edip hâl ber minvâl-i muharrer iken fadıl-ı samadani Ebu Yusuf imâmi`s-sânî

hazretlerinin reyi münirlerinde vakfın vakaftü kavlıle sahîh ve lâzım ve sıhhat lüzûmuna müstelzim olmakla redd ve teslîmden imtinâ` ederim deyu vakf-ı mezkûrun sıhhatına hüküm talep edicek hâkim-i muvakki`-i sadr-ı kitâbtû bâlehu Efendi daileri huzûrunda müterâfi`ân her biri fasıl ve hamse tâlibân olduklarında hâkim-i mûmâ-ileyh dahî tarafeynin edillesine nazar ve mubtıl-ı hayır olmakdan hazer edip âlimen bi`l-hilafi`l-câri beyne`le`immeti`l-eşrâf vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatına ve sâniyen lüzûmuna kazâ-i mer`î etmeğin fima baad vakfı mezbûrun nakz ve ibtâlî muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni`ü`l-ihimâl oldu fi`l-yevmi`s-sâlis ve`l-işrin min şehri Cemâziye`l-âhirlî sene tis`a ve işrîn ve selâse miete ve elf.

(23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi 21.06.1911)

Şuhûdü`l-hâl;

-İt`am müdürü Sa`dullahzâde Mehmed Efendi

-Muhzır Eşmeli Ahmed Efendi

-Poslu kariyesinden Ekiz Halil oğlu Mehmed bin Halil ve gayrihüm.

606 sayılı defterin 222. sahife 278. sırasında kayıtlı “İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfı” na ait 23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi 21.06.1911 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

İbrahim Efendi ibni Ahmed Vakfı

Vakfiye Tarihi:

23 Cemaziyelâhir 1329 Milâdi 21.06.1911

Kaleme Alan:

Ali Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın Vilâyeti dâhilindeki Saruhan sancağı Eşme kazâsına tâbi` Poslu tamı kariyesi sakinlerinden hayır ve hasenat sahibi İbrahim Efendi ibni Ahmed.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

İbrahim Efendi ibni Ahmed

Ebu Yusuf

İt`am müdürü Sa`dullahzâde Mehmed Efendi

Muhzır Eşmeli Ahmed Efendi

Poslu kariyesinden Ekiz Halil oğlu Mehmed bin Halil

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli hatib efendiye (Miktar belirtilmemiştir.)

Vakfın Mütevellisi:

Kömür oğlu Ahmed

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin belirtilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiye metnini kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği

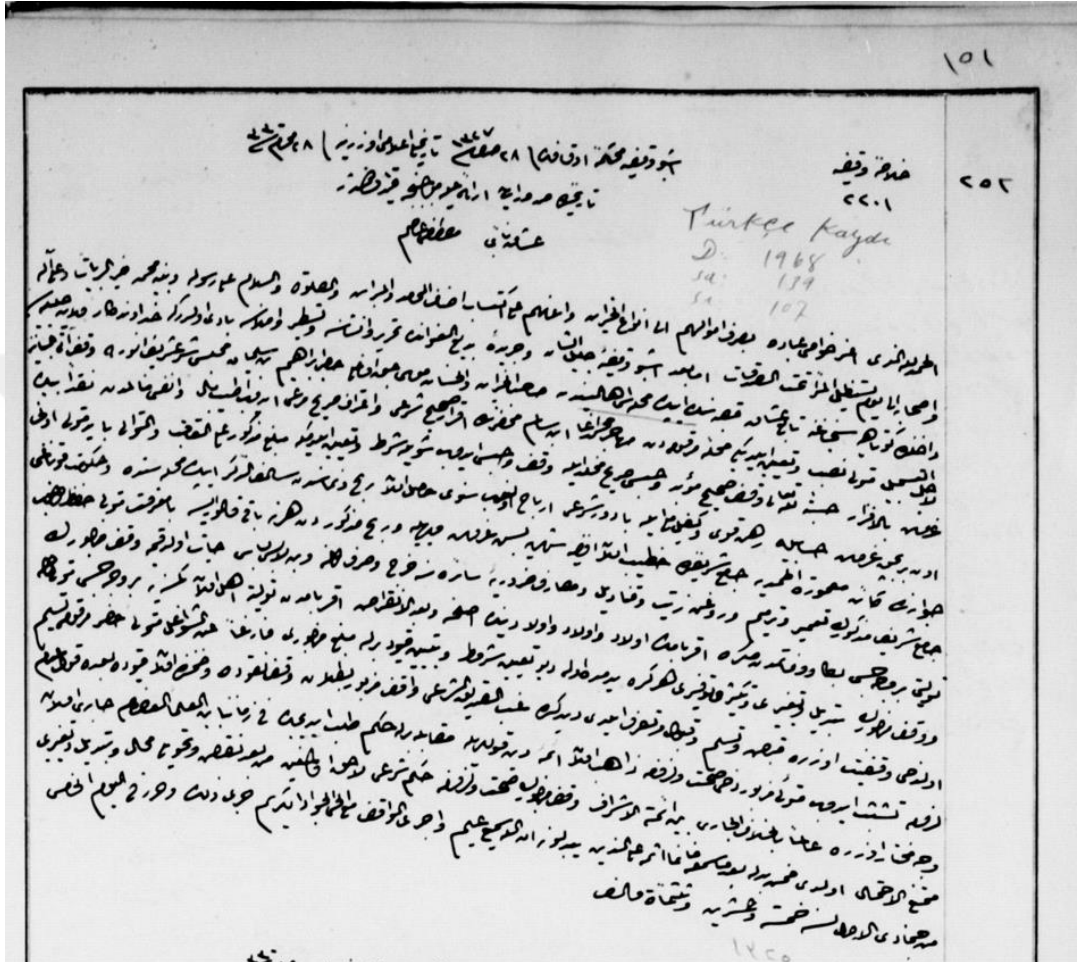
mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine “şuhûd-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

602 numaralı defterin 151 sahife 252 sırasında kayıtlı Uşak'ta Süleyman oğlu Musacık oğullarından "İbrahim Ağa Vakfı" na ait 5 Cemâziye'l-evvel 325 (1325) tarihli vakfiye

NO:252

602 numaralı defterin 151 sayfa 252 sırasında kayıtlı Uşak'ta Süleyman oğlu Musacık oğullarından "İbrahim Ağa Vakfı"na ait 5 Cemâziye'l-evvel 325 (1325) tarihli vakfiyenin aynen örneğidir.

Hulâsa-i vakfiyye: 2201

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 28 Safer 1327 milâdi 01.03.1909 târihli i'lâmı üzerine 28 Muharrem 330 (1330) milâdi 18.01.1912 tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mûcibince kayd olunmuştur.

Uşak Nâibi Mustafa Âsım

El-hamdüli'llâhillezî e'azze havâsse ibâdihî bi-sarfî emvâlihî ilâ- envâ'i'- hayrât ve eannehümâlâ-iktisâbi esnâfî'l-mehâmidive'l-meberrâtve's-selâtüve's-selâmüalâ-resûlihî ve nebiyyihî muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ-âlihî ve ashâbihî ilâ-yevmin yestazillü'l mer'u tahte's-sadakât.

Emmâ ba`dü; İşbu vakfiyye-i celîlü'ş-şân ve cerîde-i bedî`ü'l- ünvânın tahrîr ve inşâsına ve tastîr ve imlâsına bâdî oldır ki Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na tâbî` Uşak Kasabası'nın İpek Mahallesi ahâlîsinden sâhibü'l hayrât ve'l-hasenât Musacıkoglı Hacı İbrahim bin Süleyman meclis-i şer`-i şerîfi enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-eclî't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği mahalle-i merkûmiden Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salim mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakden bin guruşbi'l-ifrâz hasbeten li'llâhi te`âlâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki:

Meblağım mezkûr ale't-te`âkub ve't-tevâlî bâ-yed-i mütevellî onu on bir buçuk guruş hesâb ile rehn-i kavî ve kefil-i melî ile bâ-devr-i şer`î irbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâsından sâlifü'z-zikr İpek Mahallesi'nde ve hükûmet konağı civârında kânî ma`mûre Tülnâmidiye Câmi`-i şerîfinde hatîb olan efendiye şehriye beş guruş virüle ve rıbh-ı mezkûrdan her ne bâkî kalur ise bâ-ma`rifet-i mütevellî nıfz olunup câmi`-i şerîfi mezkûrun ta`mîr ve termîm ve ruğân-ı zeyt ve kanâdil ve masârif-i zarûriye-i sâiresine harc ve sarf oluna ve ben lâbis-i libâsı hayât oldıkca vakf-ı mezbûrun tevliyeti ber-vech-i hasbî bana ve vefâtımdan sonra akrabâmın evlâd ve evlâd ve evlâdının aslahına ve ba`de'l-inkirâz akrabâmdan tevliyete ehil olan kimesneye ber-vech-i hasbî mütevellî ola ve vakf-ı mezbûrun

tebdîl ve tağyîri ve teksîr ve tevfiiri her kerre yedimde ola deyuta`yîn-i şurût ve teybîn-i kuyûd birle meblağ-ı mezbûru fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî hâzır-ı merkûme teslîm ol dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm ve kabûl ve tasarruf eyledi didükde:

Gıbbet tasdîki`ş-şer`î vâkıf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı nukûda ve zımnında olan kuyûdaba`dehû kavlı-i âdem-i lüzûmu teşebbüs idüp mütevellî-i mezbûr dahi sıhhat ve lüzûmuna sâhib olan eimme-i dîn kavîller ile mukâbele birle hüküm taleb idicek fî-zamâninâ beyne`l- ulemâ i`-izâm câri olan vech-i muhtâr üzere âlimen bi`l-hilâfi`l-cârî beyne`l-eimmeti`l-eşrâf vakf-ı mezbûrun sıhhat ve lüzûmuna hükmi`şer`îlâhik olmağın min-ba`d nakz ve tahvîli muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni`ü`l-ihimâl oldı. "Fe-men beddelehû ba`demâ semi`ahû feinnemâ ismihû alellezîne yübeddilûnehû inna`llâhe semî`un alîm" ve ecrü`l-vâkıfi ale`l-hayyi`l-cevâdi`-kerîm. Cerâ zâlike ve hurrirefi`l-yevmi`l-hâmismîn-Cemâziye`l-evvel li-sene hamse ve ısrîne ve selâse mie. (5 Cemâziye`l-evvel 325 (1325))

602 numaralı defterin 151. Sayfa, 252. sırasında kayıtlı Uşak'ta Süleyman oğlu Musacık oğullarından "İbrahim Ağa Vakfı"na ait 5 Cemâziye'l-evvel 325 (1325) tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

İbrahim Ağa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

5 Cemâziye'l-evvel 325 (1325)

Kaleme Alan:

Mustafa Âsım

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Hüdâvendigâr vilâyeti dâhilinde Kütahya Sancağı'na tâbi` Uşak Kasabası'nın İpek Mahallesi ahâlîsinden hayır ve hasenât Musacık oğlu Hacı İbrahim bin Süleyman.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Hacı İbrahim bin Süleyman

Mustafa Âsım

Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salim

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Tülnâmidiye Câmi`-i şerîfnde hatîb olan efendiye şehriye beş kuruş.

Caminin tamîr, bakım, onarım ve aydınlatmasına harcanacak. (Miktar belirtilmemiştir.)

Vakfın Mütevellisi:

Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salim

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda da ismi belirtilen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise vakfiyede belirtilen şartlara uyulması gerektiği ifade edilmiş ve tarihe yer verilerek metin sonlandırılmıştır.

NO: 44

591-5 numaralı defterin 50. sayfa 44. sırasında kayıtlı Saruhan Eşme'de kayıtlı "İsmail Ağa Vakfı"na ait 5 Zi'l-hicce 1308 milâdi 12.07.1891 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevrilen sûretidir.

Saruhan Sancağı'nda Eşme Kazâsı'na tâbi` Karacaömerli Karyesi ahâlîsinden el-Hâcc İsmail Efendi ibn Hüseyin'in karye-i mezkûrede müceddeden binâ ve inşâ eylediği mescid-i şerîf içünbanî-i mûmâ-ileyhin iki bin guruş nukûd vakfı 7 Rebî'u'l-âhir 309 (1309) milâdi 10.11.1891 tarihinde sâdır olan irâde-i aliye mucubince kaydolunmuşdur.

es-Seyyid Hüseyin Kâmil nemekahu'l-fakîrazzeşânuhûgufire leh.

Bâisi'l-kitâbi's-şer'î oldur ki

el-Hamdüli'llâhi'llezî e'azze havâssa ibâdihîbi-sarfie mvâlihîm ilâ-envâ'i'l-hayrât ve e'ânehümalâ-iktisâbi asnâfi'l-mehâmidi ve'l-meberrât ve's-salâtü ve's-selâmü alâ-rasûlihî ve nebiyyihî Muhammedin hayri'l-beriyât ve ashâbihî ilâ-yevmin yestezillü'l-mer'ü tahte's-sadakât.

Emmâ ba`dü; işbu vakfiyye-i celîli's-şân ve cerîde-i bedî'i'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına hâvî oldur ki, Eşme Kazâsı'na tâbi` Karacaömerli Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât el-Hâcc İsmail Efendi ibn Hüseyin meclis-i şer'-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Emin Efendi ibn Hacı İsmail mahzarında ikrâr-ı tâmm ve ta'bîr-i anî'l-merâm idüp atyeb-i mâlımdan ifrâz ve ta'yîn eylediğim iki bin guruş hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu alâ-vechî'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksân olmamak ve kalemiyye nâmiyle dahî bir nesne alınmamak üzere istirbâh olunup hâsıl olan rıbh ve gallesinden yüz guruş câmi`-i şerîf-i mezkûra hatîb olana ve bâkîsi cami`-i mezkûrun ta'mîr ve termîmine ve beher sene on vukıyye mum iştirâsiyle îkâdına ve cihet-i tevliyetine meşrûta ve ben lâbis-i libâs oldıkca vakf-ı mezkûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-inkırâz zikr olunan karye-i mezkûre ahâlîsinden beyenlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezkûrun

tebdîl ve tağyîri ve teksîr ve tevffîri her kerrede yedimde ola ve bi-emri'llâhi te'âlâ eyyâm ve kurûr-ı a'vâm ile icrâ-i şerait-i mezkûre müte'azzire olur ise ribh-ı mezkûr mutlakâ fukarâ-yı müslimîne sarf olına deyü meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu fâriğan ani'ş-şevâgil mütevellî-i mezbûra teslîm ol dahî vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didikde gibbe't-tasdîki'ş-şer'î vâkıf-ı mûmâ-ileyh el-Hâcc İsmail Efendi vakf-ı nukûd ve zımnında olan şurût ve kuyûda ba'dehû kavlı-i âdem-i lüzûmuna rücuân teşebbüs idüp mütevellî-i mezbûr dahî vakf-ı mezkûrun sıhhat ve lüzûmuna sâhib olan eimme-i dîn kavliyle mukâbele birle hükm taleb idicek fî-zamâninâ beyne'l-ulemâi'l-izâm câri olan vech-i muhtâr üzere hâkim-i muvakkı'-i sadr-i kitâbtû balehu ve hüsne meâb Efendi hazretleri huzûrunda mürâfa'a itdiklerinde ol dahî âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eşrâf vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna dahî hükm-i sahîh-i şer'î ve kazâ-i mer'ûtteğin min-ba'd hükm-i hâkim-i müşârun-ileyh ile vakf-ı mezkûr sahîh ve lâzım olup nakz ve tahvîli muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni'ü'l-ihtimâl oldu.

Cerâ zâlike hurrirefi'l-yevmi'l-hâmismîn-şehri Zi'l-hiceti'ş-şerîfe sene seb'a ve selâse miete ve elf. (5 Zilhicce 1308 Milâdi 12.07.1891)

Şuhûdü'l-Hâl

-Eşme bidâyet a'zâsından Hacı Ömer Efendi ve Hüseyin Efendi ibn el-Hâcc Mehmed Efendi, -Kâtip Mustafa Efendi,

-Mübâşir-i Mahkeme Mehmed Efendi ve gayruhum.

591-5 numaralı defterin 50. sayfa 44. sırasında kayıtlı Saruhan Eşme'de kayıtlı “İsmail Ağa Vakfı”na ait 5 Zi'l-hicce 1308 milâdi 12.07.1891 târihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

İsmail Ağa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

5 Zilhicce 1308 Milâdi 12.07.1891

Kaleme Alan:

Belirtilmemiştir.

Kaleme Alanın Unvanı:

Belirtilmemiştir.

Vakfeden:

Saruhan Sancağı'nda Eşme Kazâsı'na tâbi` Karacaömerli Karyesi ahâlîsinden el-Hâcc İsmail Efendi ibn Hüseyin.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

el-Hâcc İsmail Efendi ibn Hüseyin

Hacı Ömer Efendi

Hüseyin Efendi ibn el-Hâcc Mehmed Efendi

Kâtip Mustafa Efendi

es-Seyyid Hüseyin Kâmil

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye yüz kuruş

Caminin tamir, bakım, onarım ve aydınlatma hizmetlerine bir miktar. (Rakam belirtilmemiştir.)

Vakfı idare edecek kimseler:

Sağlığında iken şahıs bizzat ilgilenecek. Şahsın ölümünden sonra evlatları, onların evlatları, onların evlatları şeklinde devam eden soyundan kimseler ilgilenecek.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesiyle başlar.

Ardından vakfiye Arapça duaya yer verilir. Bu duada Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer almaktadır.

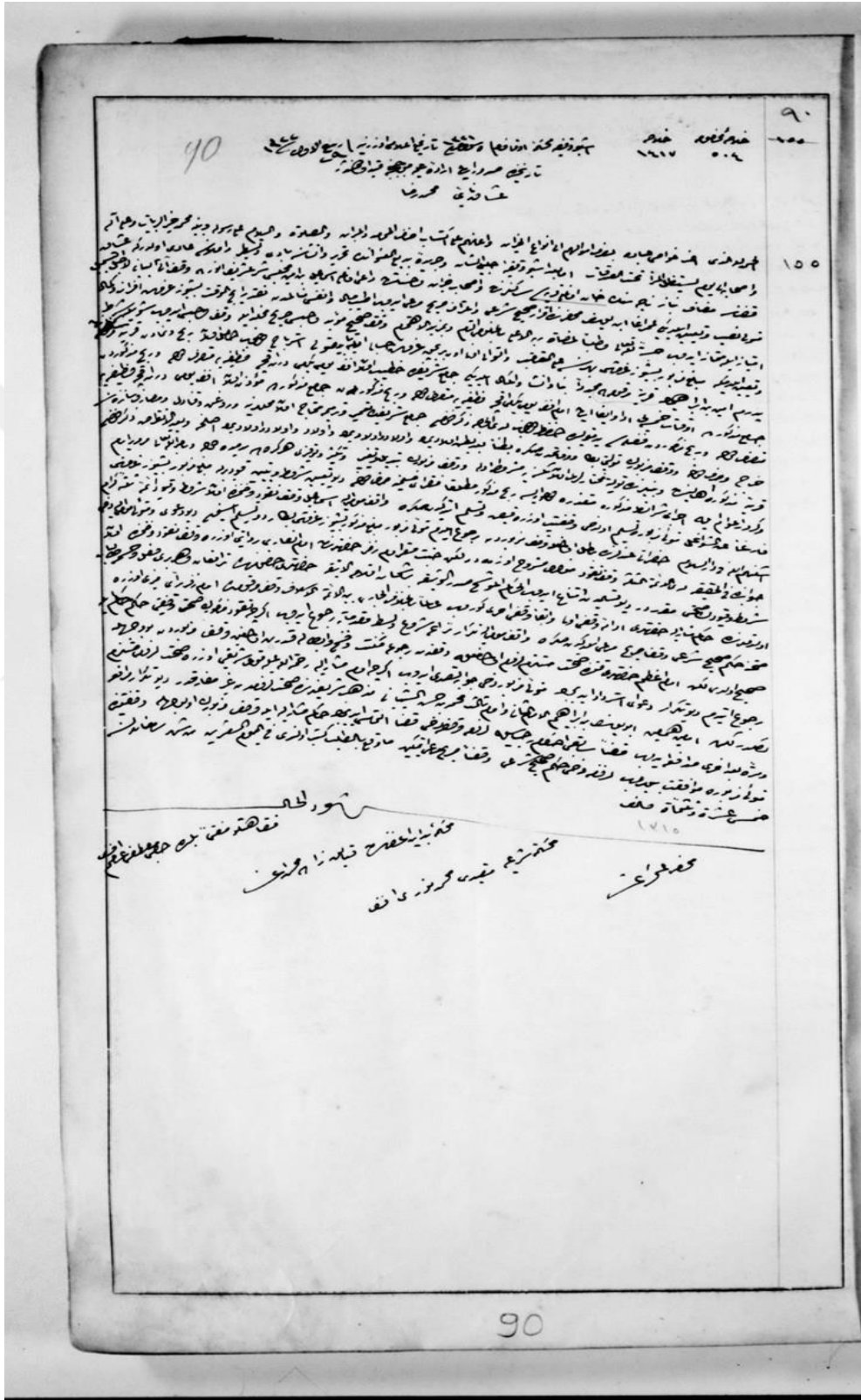
Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de “şuhûdu'l-hal” adı altında şahitlerin isimlerine ve görevlerine yer verilmektedir.

603 numaralı defterin 155. sırasında kayıtlı Uşak'ta "İsmail bin Emin Vakfı" na ait 28 Ramazan 1315 Milâdi 20.02.1898 tarihli vakfiye

603 numaralı defterin 155. sırasında kayıtlı Uşak'ta "İsmail bin Emin Vakfı" na ait 28 Ramazan 1315 Milâdi 20.02.1898 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa: 1417 Hulâsa-i Mahsûsa:504

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 5 Şevval 1321 tarihli i'lâmı üzerine 29 Rebi'ü'l-evvel 1322 milâdi 11.02.1898 tarihinde sudûr iden irâde-i aliye mücebince kaydolunmuştur.

Uşak Nâibi Mehmed Rıza.

el-Hamdüli'llâhi'llezî e'azze havâsse ibâdihi bi-sarfi emvâlihîm ilâ envâ'i'l-hayrât ve e'ânehum ala iktisâbı esnâfi'l-mehâmid ve'l-meberrât ve's-selâtü ve's-salâmü alâ-resûlihi ve nebiyyihi Muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ-âlihî ve asbabihî ilâ yevmi yestezillü'l-mer'u tahte's-sadakât.

Emmâ ba'dü; İşbu vakfiye-i celîlü's-şân ve cerîde-i bed'ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına adi oldur ki Uşak Kazâsı'na muzaf Banaz Nâhiyesi'nin Hanoğlu Karyesi sâkinlerinden ve ashâb-i hayrât ve hasenetdan Dayıoğlu İsmail ibn Emin meclîs-i şer'i şerîf-i enverde vakf-ı atî'l-beyâna li-eclî'tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve itirâf-i sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mal ve enfes-i menâlimden nakd-i râicü'l-vakt beş yüz guruşu ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li'llâhi Te'ala ve taleben li-merdati rabbihi'l-a'lâ bi-hulûsi't-tâm ve bi-mezidihi'l-ihitimâm vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-ı sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr beş yüz guruşu beher sene ale't-te'âkubi ve't-tevâli onu on bir buçuk guruş hesâbı ile bâ-yed-i mütevellî istirbâh olunup, hâsıl olan rıbh ve nemâdan karyemizde sâkin pederim Emin bin İbrahim'in karye-i merkûmede müceddeden binâ ve inşâ ve ikmal eylediği câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi yevmi yirmi dört akçe vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrda câmi`-i mezkûrda evkat-ı hamseyi edâ ve ifa iden İmâm Efendi yevmi yirmi akçe vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i mezkûrda müezzin olan efendi yevmî dört akçe vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olunup lede'l-hâce zikrolunan câmi`-i şerîfin ta'mîr ve termîme muhtaç olan mahallerine ve ruğan ve kanâdil ve mesarif-i sâiresine harç ve sarf olına ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti bana ve

vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-ihkiraz zikrolunan karye-i mezkûre ahâlisinin beyenlerinde tevliyyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîri ve teksîr ve tevfiiri her kerrede yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kurûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise ribh-ı mezkûr mutlaka fukarây-ı müslimine sarf olına deyu ta`yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd birle meblağ-ı mezbûr beş yüz guruşu fâriğan ani's-şevâğil mütevellî-i mezbûre teslîm ol dahi vakfiyet üzere kabz ve tesellüm etdikden sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyh İsmail vakf-ı nûkûd ve zımnında olan şurût ve kuyûd eimme-i selâse-i kirâ meskene humu'llâhu fi-dâri's-selâm hazerâtı indlerinde bâtil olmağla vakf-ı mezbûrdan rücû` eyledim mütevellî-i mezbûr meblağ-ı mezkûr beş yüz guruşu bana red ve teslîm eylesün deyu da`va ve mütevellî-i mûmâileyh dahi cevabında fi'l-hakika lede'l-eimmeti's-selâse vakf-ı nukûd min vâl-i meşrûh üzeredir Lâkin cennet-makarr İmâmZüfer hazretlerinin İmâm-ı Ensârî rivâyeti üzere vakf-ı nukûd ve zımnında olan şurût ve kuyûdun sıhhati mukarrerdir deyu teslîmden imtinâ` idüp, el-hâkimü'l-muvaşşih-i sadrû'l-vesika ber-şahân-ı aklama lâyık hazretleri huzurunda müterâfi`an ve her biri fasl u hasma tâlibân olduklarında hâkim-i müşârün-ileyh hazretleri idâme-i vakfi evlâ ve ibkâ-i vakfi ahrâgörübâli menbi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eslâfi vakf-ı merkûmun İmâm Züferre'y-i münîri üzere sıhhatine hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î eyledikden sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyh tekrar niza`aşürû` ve bast-ı mukaddemâta rücû`idüp eğerçi nukûd-ı mezkûrun sıhhat-i vakfiyeti hükm-i hâkim ile sahîh oldu. Lâkin İmâm-ı Azam Hazretleri katında sıhhat müstelzim-i lüzûm olmamağla vakıfdan rücû`amiknet ve fesh ve ibtale kudret olmağın vakf-ı mezbûrdan bu veçhile rücû` etdimdeyu tekrar da`va-yı istirdâd edicek mütevellî-i mezbûr dahi cevaba tasaddi idüp eğerçiiimâm-ı müşârün-ileyh rahmetü'llâhi aleyh kavli-i şerîfi üzere sıhhat lüzûm-ı müstelzim değildir. Lâkin İmâmeyn-i Hüameyn Ebu Yusuf bin İbrahim İmâmü's-Sâni ve İmâm-ı Sâlis Muhammed bin Hasan eş-Şeybanî mezheb-i şerîflerinde sıhhat lüzûmdan gayr-i müfarıkdır deyu tekrar mürâfa`a ve merreten ba`de uhra müdâfa`a idüp kazâ-i sabıkı iltimas edicek hâkim-i müşârün-ileyh ile vakf-ı mezbûrun ol veçhile vakfiyetindemütevellî-i mezbûre muvafakat buyurub lüzûmuna dahi hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î etmeğın mâ-vaka`abi't-talebketb olındı.

Fi'l-yevmi'l-işrîn min-şehri Ramazan li-sene hamse aşerete ve selâse mie'tin
ve elf.

(28 Ramazan 1315 Milâdi 20.02.1898)

Şuhûdü'l-hâl;

-Fekahetlü müftî-i belde Hacı Mustafa Asım Efendi.

-Mahkeme-i Bidâyet a`zasından Kayalıkzâde Mehmed Ağa.

-Mahkeme-i Şer`iye mukayyidi Mehmed Nuri Efendi.

-Muhzır Ali Ağa.

**603 Nolu defterin 155. sırasında kayıtlı Uşak'ta "İsmail bin Emin Vakfı"na ait
28 Ramazan 1315 Milâdi 20.02.1898 tarihli vakfiye özeti:**

Vakıf Adı:

İsmail bin Emin vakfı

Vakfiye Tarihi:

28 Ramazan 1315 Milâdi 20.02.1898

Kaleme Alan:

Mehmed Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak Kazâsı'na muzaf Banaz Nâhiyesi'nin Hanoğlu Karyesi sâkinlerinden hayır ve hasenat sahibi Dayıoğlu İsmail ibn Emin.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Dayıoğlu İsmail ibn Emin.

Ömer Ağa ibn Yusuf

Hacı Mustafa Asım Efendi

Mahkeme-i Bidâyet a`zasından Kayalıkzâde Mehmed Ağa.

Mahkeme-i Şer`iye mukayyidi Mehmed Nuri Efendi.

Muhzır Ali Ağa.

Vakfedilen Mal:

Beş yüz kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatîbefe yevmi yirmi dört akçe

İmâm Efendiye yevmi yirmi akçe

Müezzin olan efendiye yevmî dört akçe

Hatibe, imama ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar caminin bakım, onarım, tadilat, tamirat ve aydınlatma işlerinde harcanmak üzere saklanacaktır.

Vakfı idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındayken bizzat kendisi ilgilenecek, onun ölümünün ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde devam eden aynı soydan silsile bu görevi üstlenecektir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen, vakfin kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiye metnini kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

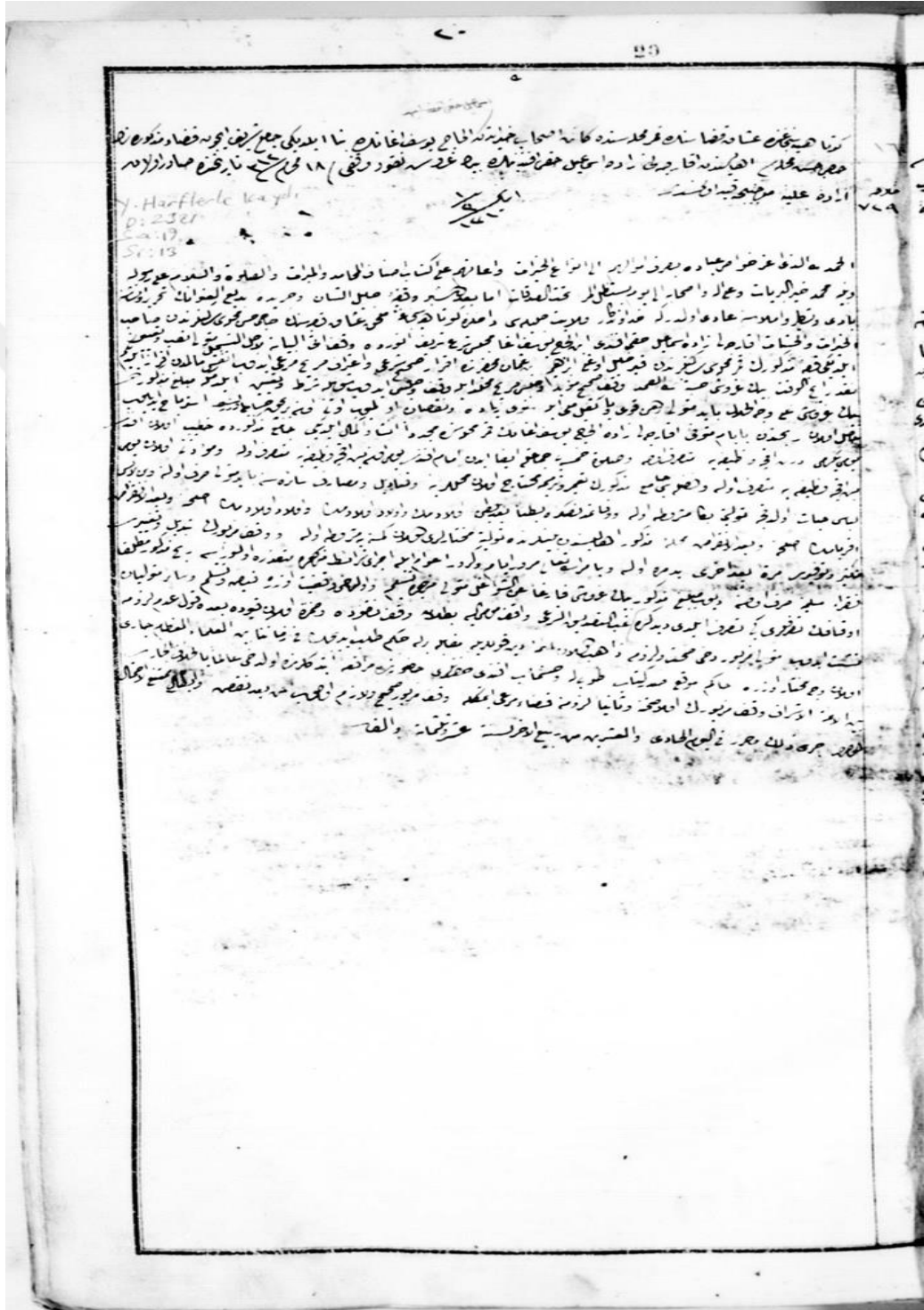
Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine “şuhûd-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

592 numaralı defterin 20. sayfa ve 16. sırasında kayıtlı Kütahya-Uşak Kazâsı'nda "İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı" na ait 21 Rebî ü'l-âhir 1310 milâdi 12.11.1892 tarihli vakfiye

NO:16

592 numaralı defterin 20. sayfa ve 16. sırasında kayıtlı Kütahya-Uşak Kazâsı'nda "İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı" na ait 21 Rebî'ü'l-âhir 1310 milâdi 12.11.1892 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevrilen sûretidir.

Kütahya Sancağı'nda Uşak Kazâsı'nın Kemer Mahallesi'nde kâin ashâb-ı hayrâtdan el-Hâcc Yusuf Ağa'nın bina eylediği câmi-i şerîf için kazâ-i mezkûrenin Hacı Hasan Mahallesi ahâlîsinden Akarcalizâde İsmail Hakkı Efendi'nin bin guruş nukûdu vakfı 18 Muharrem 312 (1312) milâdi 22.07.1894 tarihinde sâdır olan irâde-i aliye mûcebince kaydolunmuşdur.

Esâs: 1-3-1310

el-Hamdü'lîllâhi'llezî e'azze havâssa ibâdihî bi-sarfî emvâlihîm ilâ-envâ'i'l-hayrâti ve e'anehümalâ-iktisâbiesnâfi'l-mehâmîdive'l-meberrâti's-salâtüve's-selâmüalâ-resûlihî ve nebiyyihî Muhammedin hayri'l-beriyâtî ve alâ-âlihî ve ashâbihî ilâ-yevmi yestezillü'l-mer'ü tahte's-sadakât.

Emmâ ba'dü işbu vakfiyye-i celîli's-şân ve cerîde-i bedî'i'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına âdî oldur ki Hüdâvendigâr Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kasabası'nın Hacı Hasan Mahallesi sâkinlerinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Akarcalizâde İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa meclis-i şer'î-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği kasaba-i mezkûrun Kamer Mahallesi sâkinlerinden Kır Halil oğlu İbrahim bin Osman mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp enfes-i malımdan ifrâz eylediğim nakd-i râyici'l-vakt bin guruşı hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki

Meblağ-ı mezkûr bin guruşı alâ-vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayup onu on bir buçuk hesâbıyla istirbâh idilüp hâsıl olan rıbhından babam müteveffâ Akarcalizâde el-Hâcc Yusuf Ağa'nın Kamer Mahallesi'nde müceddeden inşâ ve ikmâl eylediği câmi'-i mezkûrda hatîb olan efendi yevmî yirmi dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve salât-ı hamseyi cemâ'atla îfâ iden imâm efendi yevmi on beş akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve müezzini olan yevmî beş akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve fazlası câmi'-i mezkûrun ta'mîr ve termîme muhtâc olan mahallerine ve kanâdîl ve masârif-ı sâiresine bâ-yed-i

mütevellî sarf olına ve ben lâbis-i libâs-ı hayât oldukça tevliyeti bana meşrûta ola ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de`l-inkırâz akrabâmın aslahına ve ba`de`l-inkırâz mahalle-i mezkûr ahâlîsinden beynlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîri teksîr ve tevfirî merreten ba`deuhrâ yedimde ola ve bi-emri`llâhite`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kurûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise ribh-i mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf olnadeyup meblağ-ı mezkûr bin guruş fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i mezbûra teslîm ol dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm ve sâir mütevelliyân-ı evkâfin tasarrufları gibi tasarruf eyledi didikde gibbe`t-tasdîki`ş-şer`î vâkıf-ı mûmâ-ileyhbutlân-ı vakf-ı nukûda ve zımnında olan kuyûda ba`dehû kavlı-i adem-i lüzûma teşebbüs idüp mütevellî-i mezbûr dahi sıhhat ve lüzûmazâhib olan eimme-i dîn kavilleriyle mukâbele birle hükm taleb idecek fi-zemâninâ beyne`l-ulemâi`l-izâmcârî olan vech-i muhtâr üzere hâkim-i muvakki`-i sadr-ı kitâbtûbâlehû ve hüsne meâb efendi hazretleri huzûrunda murâfa`a itdiklerinde ol dahi âlimen bi`l-hilâfi`l-cârî beyne`l-eimmeti`l-eşrâfi vakf-ı mezbûru nevvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna kazâ-i mer`î itmekle vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup min-ba`d nakz ve ibtâli mümteni`ü`l-ihtimâl oldu cerâ zâlike ve hurrîrefi`l-yevmi`l-hâdîve`l-işrînmin-Rebî`ü`l-âhir li-sene aşere ve selâse mie`tin ve elf.

(21 Rebî`ü`l-âhir 1310 Milâdi 12.11.1892)

592 numaralı defterin 20. sahife ve 16. sırasında kayıtlı Kütahya-Uşak Kazâsı'nda "İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı"na ait 21 Rebî'ü'l-âhir 1310 milâdi 12.11.1892 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

21 Rebî'ü'l-âhir 1310 Milâdi 12 Kasım 1892

Kaleme Alan:

Belirtilmemiştir

Kaleme Alanın Unvanı:

Belirtilmemiştir.

Vakfeden:

Kütahya Sancağı'nda Uşak Kazâsı'nın Kamer Mahallesi'nden hayır ve hasenat sahibi el-Hâcc Yusuf Ağa.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

İsmail Hakkı Efendi ibn el-Hâcc Yusuf Ağa

Akarcalızâde İsmail Hakkı Efendi

Kır Halil oğlu İbrahim bin Osman

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye yirmi dört akçe

İmam efendiye on beş akçe

Müezzin efendiye beş akçe

Hatibe, imama ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra artan miktar caminin tamir, bakım, onarım ve aydınlatma işlerine harcanmak üzere saklanacak.

Vakfın Mütevellisi:

Kır Halil oğlu İbrahim bin Osman

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından Arapça dua kısmı gelir ki bu kısımda malı mülkü veren Allah'a hamd ve Peygamberine şükürler yer almaktadır.

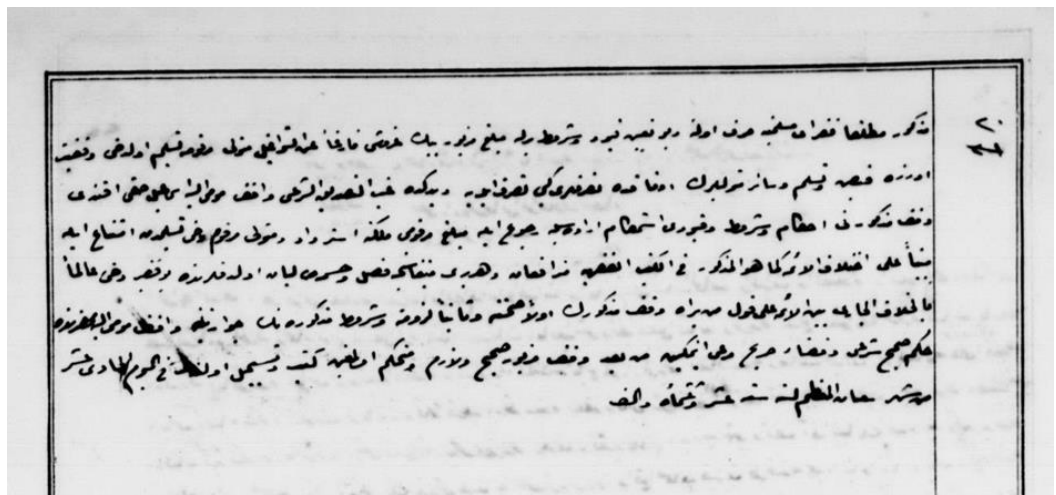
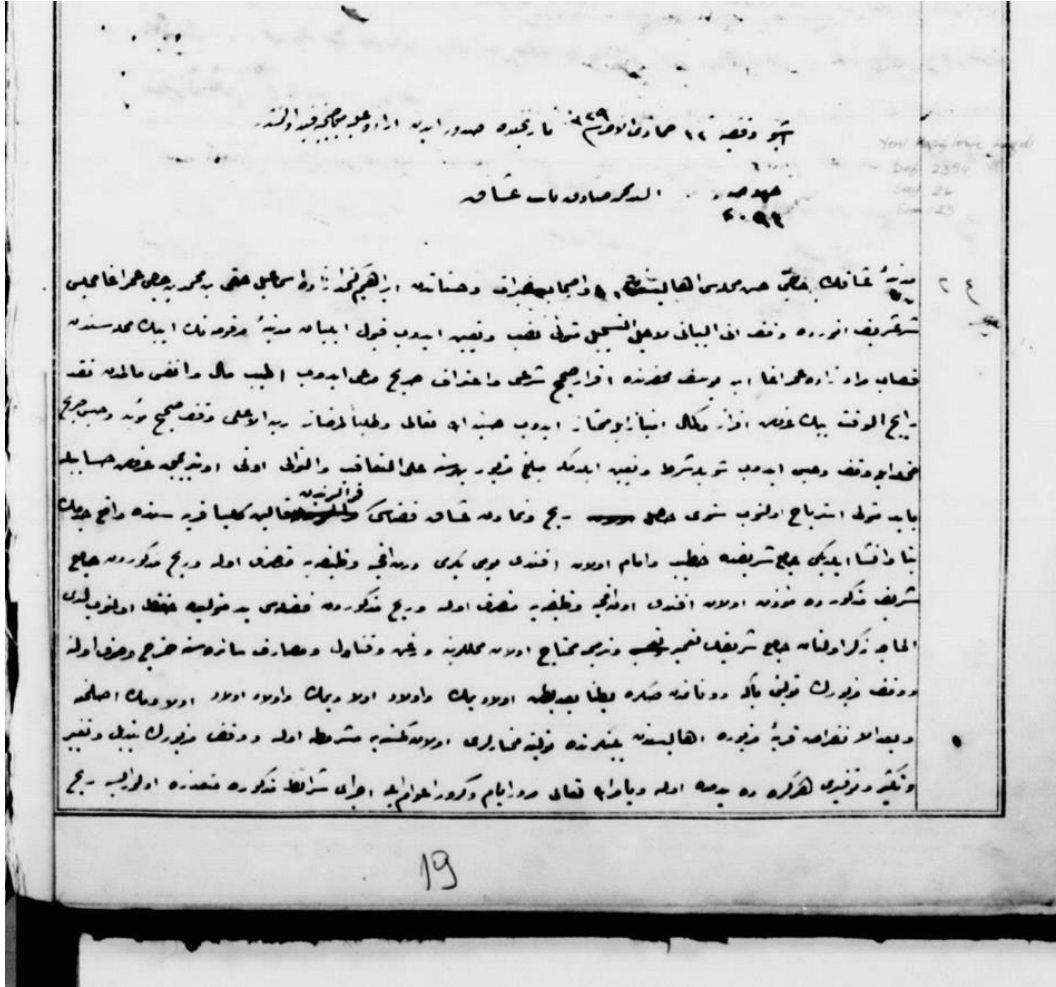
Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptırın kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de vakfiye metninde belirtilen şartlara uyulması gerektiği belirtilmiştir.

600 numaralı defterin 19. sayfa 24. sırasında Kayıtlı Uşak'ta "İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakki bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı" na ait 11 Şaban 1326 milâdi 08.09.1908 tarihli vakfiye

NO:24

600 numaralı defterin 19. sayfa 24. sırasında Kayıtlı Uşak'ta "İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakki bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı" na ait 11 Şaban 1326 milâdi 08.09.1908 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

İşbu vakfiye 12 Cemâziye'l-âhir 1329 milâdi 10.06.1911 tarihine sudûr iden irâde-i aliyye mucibince kaydolunmuştur.

Hulâsa: 2094

es-Seyyid Mehmed Sadık Nâib-i Uşak

Medîne-i Uşak'ın Hacı Hasan Mahallesi ahâlîsinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakki bin Mehmet bin Hacı Ömer Âğa meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyânı li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn idüp kabûl eyleyen Medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi'nden Kasap Muradzâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i mâlımdan nakd-i râici'l-vakt bin guruş ifrâz ve kemâl-ı imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li'llâhi te`âlâ ve taleben li-merzâti rabbihi'l-a`lâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr beher sene alet-te`âkubi ve't-tevâlî onu onbir buçuk guruş hesabıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olup senevî hâsıl rıbh ve nemâdan Uşak Kazâsı kuralarından Kalın Kilise Karyesi'nde vâki` ceddimin binâ ve inşâ eylediği câmi`-i şerîfde hatîb ve imâm olan efendi yevmî yirmi dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i şerîf-i mezkûrdâ müezzin olan efendi on akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olup lede'l-hâce zikrolunan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîme muhtaç olan mahallerine rugan ve kanâdîl ve masârif-ı sâiresineharc ve sarf olına ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-inkirâz karye-i mezbûre ahâlîsinden beyenlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrût ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfiiri her kerrede yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ murur-u eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yi şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlakâ fukarâ-yi müslimîne sarf olına deyü ta'yîn-i şurût ve kuyûd birle meblağ-ı mezbûr bin guruşu fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i merkûma teslîm ol dahî

vakfiyet üzere kabz ve tesellüm ve sâir mütevellilerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyleye didikde gıbbe't-tasdîki's-şer'î vâkıf-ı mûmâ-ileyh İsmail Hakkı Efendi vakf-ı mezkûrunu ihkâm ve şurût ve kuyûdunu istihkâm irâdesiyle rücû ile meblağ-ı merkûmu mülküne istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahî teslîmden imtinâ ile mebnîyyen alâ-ihtilâfi'l-eimme kemâ hüve'l-mezkûr fi'l-kütübi'l-fikhiyye müterâfi`ân ve her biri mübteğâsınca fasl u hamse tâlibân olduklarında bu fakir dahî âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimme alâ-kavli men yerâhu vakf-ı mezkûrun evvelâ sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrenin cevâzına vâkıf-ı mûmâ-ileyh mahzarında hükm-i sahîh-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i-mer`î itmeğin min-ba`d vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehakkem olmağın ketb ve tescîl olındı, fi'l-yevmi'l-hâdî aşer min-şehri Şabani'l-mu`azzam li-sene sitte aşer ve selâse mie'tin ve elf. (11 Şaban 1326 milâdi 08.09.1908)

600 numaralı defterin 19. sayfa 24. sırasında kayıtlı Uşak'da "İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakki bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı"na ait 11 Şaban 1326 milâdi 08.09.1908 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakki bin Mehmed bin Hacı Ömer Ağa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

11 Şaban 1326 milâdi 08.09.1908

Kaleme Alan:

es-Seyyid Mehmed Sadık

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak'ın Hacı Hasan Mahallesi ahâlîsinden hayır ve hasenat sahibi İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmet bin Hacı Ömer Âğa.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

İbrahim Kethüdazâde İsmail Hakkı bin Mehmet bin Hacı Ömer Âğa.

Kasap Muradzâde Ömer Ağa ibn Yusuf

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib ve imam olan efendiye yirmi dört kuruş verilecek.

Hatib ve imam olan şahsa ödeme yapıldıktan sonra artan miktar caminin tamir, bakım, onarım ve aydınlatma işlerine harcanmak üzere saklanacak.

Vakfın Mütevellisi:

Kasap Muradzâde Ömer Ağa ibn Yusuf

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

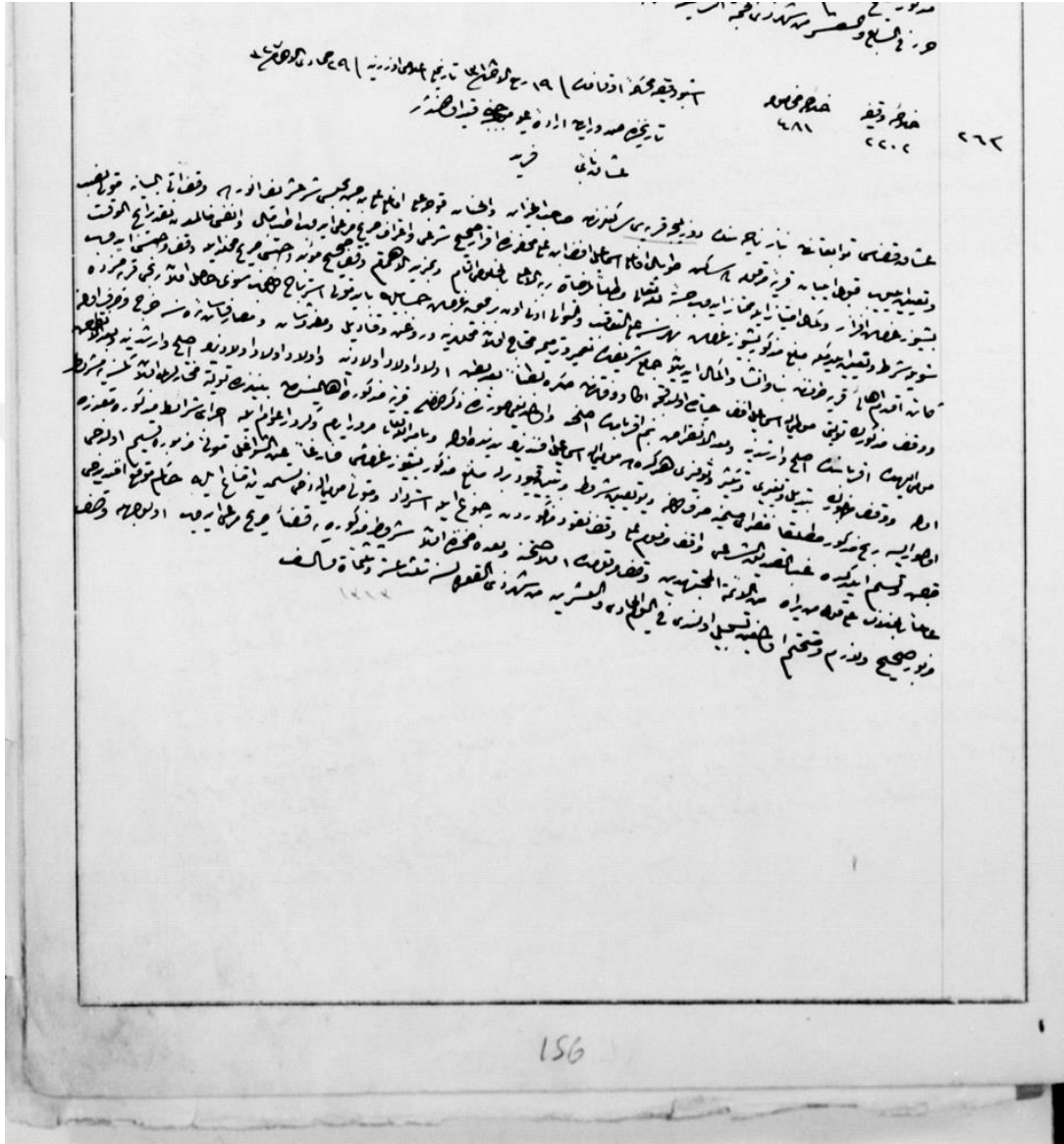
Vakfiyenin esas kısmında yukarıda adı geçen, vakfı yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de metinde belirtilen şartlara uyulması gerektiği anlatılarak tarih belirtmek suretiyle metin sonlandırılmıştır.

602 numaralı defterin 156.sayfa 262.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı" na ait 21 Zilkâ'de 1313 milâdi 04.05.1896 tarihli vakfiye

NO:262

602 numaralı defterin 156.sayfa 262.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı" na ait 21 Zilkâ'de 1313 milâdi 04.05.1896 tarihli vakfiyenin aynen örneğidir.

Hulâsa-i vakfiyye: 2202

Hulâsa-i mahsûsa: 481

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 19 Rebî'ü'l-âhir 1318 târihli i'lâmı üzerine 29 Cemâziye'l-âhir 327 (1327) milâdi 18.07.1909 milâdi târihinde sudûr iden irâde-i aliyye mûcibince kayd olunmuşdur.

Uşak Nâibi Ferid

Uşak Kazâsı tevâbi'inden Banaz Nâhiyesi'nin Düzlüce Karyesi sâkinlerinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Koca Ali oğlu Ali bin Hüseyin meclis-i şer`i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna mütevellî nasb ve ta'yîn eyleyüp kabûl eyleyen karye-i merkûmede sâkin Topal oğlu İsmail Efendi ibn Ali mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici'l-vakt beş yüz guruş ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li'llâhi te'âlâ ve taleben li-merdâti rabbihi'l-alâ bi'l-hulûsi't-ta'âm ve bi-mezîdi'l-ihtimâm vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki:

Meblağ-ı mezkûr beş yüz guruş beher sene ale't-te'âkûbi ve't-tevâli onu on bir buçuk guruş hesâbıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olunup senevî hâsıl olan rıbhı karyemizde kâin akdemce ahâlî-i karye tarafından binâ ve inşâ ve ikmâl edilen câmi`-i şerîfin ta'mîr ve termîme muhtâc olan mahallerine ruğân ve kanâdil ve mefrûşât ve masârif-ı sâiresine harc ve sarf oluna ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti mûmâ-ileyh İsmail Efendi hayâtda oldıkca âna ve vefâtımdan sonra batnen ba'de batnin evlâd-ı evlâd-ı evlâdına ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdının aslah ve erşedine ve ba'de'l-inkirâz mûmâ-ileyhin akrabâsının aslah ve erşedine ve ba'de'l-inkirâz benim akrabâmın aslahına ve olmadığı sûretde zikr olunan karye-i mezkûre ahâlîsinin beynlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezkûrun tebdîl ve tağyîri ve teksîr ve tevfiiri her kerede mûmâ-ileyh İsmail Efendi'nin yedinde ola ve bi-emri'llâhi te'âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf oluna deyu

ta`yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd birle meblağ-ı mezkûr beş yüz guruşu fârîğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i mezbûre teslîm ol dahi kabz ve tesellüm eyledikde:

Gıbbe`-t-tasdîki`ş-şer`î vâkıf-ı merkûm Ali vakf-ı nukûd-ı mezkûrdan rücû` ile istirdâd ve mütevellî-i mûmâ-ileyh dahi teslîmden imtinâ` ile hâkim-i muvakkı` efendi dahi âlimen bi`l-hilâfi`l-cârî alâ- kavli men-yerâhü mine`l-eimmeti`l-müctehidîn vakf-ı merkûmun evvelen sıhhatine ve ba`dehû zımnında olan şurût-ı mezkûreye kazâ-i sarîh-i mer`î idüp ol vecihle vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım mütehattim olunmağın tescîl olundu. Fi`l-yevmi`l-hâdî ve`l-ısrîn min-şehr-i Zilkâ`de li-sene selâse aşer ve selâse mietin ve elf. (21 Zilkâ`de 1313 milâdi 04.05.1896)

602 numaralı defterin 156.sayfa 262.sirasında kayıtlı Uşak'da "Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı"na ait 21 Zilkâ'de 1313 milâdi 04.05.1896 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Koca Ali oğlu bin Hüseyin Vakfı

Vakfiye Tarihi:

21 Zilkâ'de 1313 milâdi 04.05.1896

Kaleme Alan:

Ferid

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak Kazâsı Banaz Nâhiyesi'nin Düzlüce Karyesi sâkinlerinden hayır ve hasenat sahibi Koca Ali oğlu Ali bin Hüseyin.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Koca Ali oğlu Ali bin Hüseyin

Topal oğlu İsmail Efendi ibn Ali

İsmail Efendi

Vakfedilen Mal:

Beş yüz kuruş

Kimler Yararlanacak:

Vakfedilen miktar caminin bakım, onarım, tadilat, tamirat ve aydınlatma işlerine harcanmak üzere saklanacaktır.

Vakfi idare edecek kimseler:

Topal oğlu İsmail Efendi ibn Ali mütevellî olarak şahıs tarafından görevli tayin edilir. Bu görevi onun ölümünün ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde devam eden aynı soydan silsile bu görevi üstlenecektir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

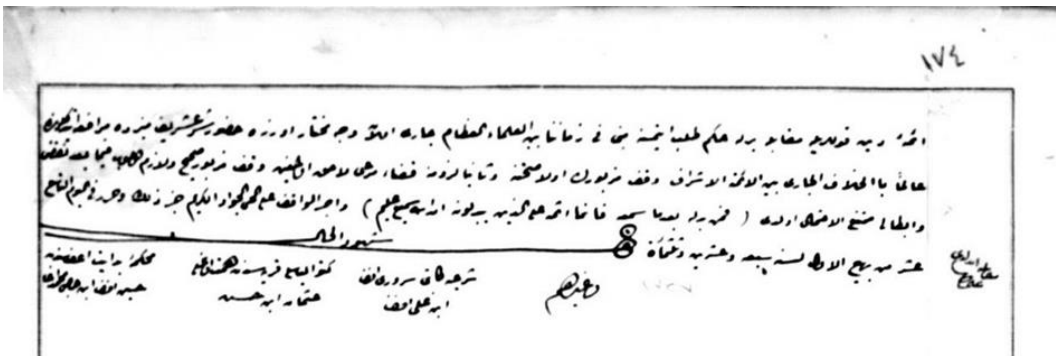
Vakfiyenin esas kısmında yukarıda da belirtilen, vakfi yaptıran vâkıfın nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda da vakfiyedeki şartlara uyulması gerektiği belirtilmiş ve tarihe yer verilerek metin sonlandırılmıştır.

607 numaralı defterin 173. sayfa 265. sırasında Aydın Eşme'de kayıtlı "Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı" na ait 19 Rebî'ü'llevvel 1327 milâdi 10.04.1909 tarihli vakfiye

NO:265

607 numaralı defterin 173.sayfa 265.sirasında Aydın Eşme'de kayıtlı "Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı" na ait 19 Rebî'ü'levvel 1327 milâdi 10.04.1909 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

İşbu vakfiye Şûrâ-yı Evkâf'ın 24 Kanûn-i evvel 330 (1330) milâdi 06.01.1915 tarihli kararına müsteniden 16 Rebî'ü'l-âhir 333 (1333) milâdi 03.03.1915 tarihinde sudûr eden îrâde-i âlîyye mücebince kaydolundu.

Eşme Kazâsı nâibi İbrahim Edhem.

Eyyâm ve leyâli te`âkub ettikçe karait-i hamd-ı lâ nihâye feyyâz-ı mutlakın dergâh-ı celîline ve salât ile selâm bi-gaye şemsi'n-nübüvveti ve'r-risale şefî'i rûz-i mahşer habib-i hudâ Muhammad Mustafa sallallahu te`âlâ aleyhi ve's-sellem hazretleriyle cümle âl ve ashâb-ı kirâm rıdvanullahi te`âlâ aleyhim ecmain ve alâ men` tebi` ahum ilâ yevmî'l-haşri ve'l-karar ihdâ olunur ki;

İşbu celîlü'ş-şân ve cerîde-i bedî'ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâ di ve tastîr ve imlâsına âdî Aydın Vilâyeti dâhilinde vâki` Saruhan Sancağı'nın Eşme Kazâsı'na merbût Karaca Ömer'li nâm diğeri Kötü İlyaslı Karyesi ahâlisinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman nâm kimesne kazâ-i mezkûr bidâyet mahkemesi odasında ma`kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âtî'l-beyâna li-eclî't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği karye-i mezkûr ahâlisinden Bayrakdaroğlu Ahmed ibn Ali mahzarında ikrâr-ı tâmm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp şöyle ki atyeb-i malımdan ifrâz eylediğim Mecîdiye on dokuz ve lira-yı Osmanî yüz guruş hesabıyla üç bin guruş hasbeten li'llâhi's-Samed vakf-ı sahîh-i şer`-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhâlled ile vakf ve habs idüp şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr üç bin guruşu alâ vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya keffîl-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayub onu on bir buçuk hesabı üzere istirbâh olunup hâsıl olan rıbh-ı mülzeminden senevî sâlifü'z-zikr Eşme Kazâsı'na merbût Karaca Ömerli nâm diğeri Kötü İlyaslı Karyesi 'nde kâin Mescid-i şerîf müşrif-i harab iken karye-i mezkûr ahâlisi tarafından i`mâr idülüb câmi`-i şerîf hâline getirilüb bir bâb câmi`-i şerîfin müezzinine elli guruş ve iki yüz guruş dahi câmi`-i şerîfin hâtîbi Aşcıoğlu Ahmed Efendi ibn Ali Molla'ya ve doksan beş guruş dahi eyyâm-ı mübârekede ikâd-ı kanâdîl için mum ve rûğan mesârifine karşı olmak üzere vazîfe tahsis eyledim ol vecihle vazîfe-i muayyenelerini her birine i`tâ ve

tesviye etmesine ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti mütevellî-i merkûm Ahmed ibn Ali Ağa'ya ve merkûmun vefâtından sonra batnen ba'de batnin zükûr-ı evlâdı ve evlâdının evlâdı ekber ve aslahine ve ba'de'l-inkiraz akrabasından ve bunların inkirâzından sonra karye-i mezkûr ahâlisinden beyinlerinde tevliyete muhtarları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîri ve teksîri ve tevkîri her keredde yedimde ola ve bi-emri'l-lahi te'âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a'vâm ile icrâ-i şerait-i mezkûre müte'azzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlak fukarâ-i müslîmine sarf olına deyu meblâğ-ı mezkûr üç bin guruşu fâriğan ani'ş-şevâğıl mütevellî-i merkûm Ahmed ibn Ali Ağa'ya teslîm ol dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm ve tasarruf eylediğinde gibbe't-tasdîki'ş-şer'î vâkîf-ı merkûm Ahmed ibn Abdurrahman butlân-ı vakf-ı nukûda ve zımnında kuyûda ba'dehû kavı-i adem-i lüzûma teşebbüs idüp ve mütevellî-i merkûm Ahmed ibn Ali Ağa dahi sıhhat-i lüzûma zâhib olan eimme-i dîn kavîlileriyle mukâbele birle hüküm taleb itmesine mebnî fî-zamanına beyne'l-ulema'î'l-izâm cârî olan vech-i muhtar üzere huzur-ı şer'-i şerîf-i münîrde murâfa'a ettiklerinde âlimen bi'l-hilafi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eşrâfi vakf-ı mezbûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna kazâ-i mer'î lâhık olmağın vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup fî-mâ-ba'd nakiz ve ibtâli mümteni'ü'l-ihtimâl oldu.

" Fe-men beddelehû ba'de mâ semi'ahû fe inne mâ ismuhu alellezine yubeddilûnehu innellahe semi'un alîm." Ve ecrü'l-vâkîf ale'l-hayyi'l-cevâdi'l-kerîm.

Cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmî't-tasi' aşer min Rebî'ü'l-evvel li-sene seb'a ve işrin ve selâse mie'tin ve elf.

(19 Rebiülevvel 1327 milâdi 10.04.1909)

Şuhûdü'L - Hâl

Mahkeme-i bidâyet a'zâsından Hüseyin Efendi ibn Hacı Mehmed Ağa

Kötü İlyaslı Karyesi 'nden Himmetoğlu Osman ibn Hasan

Şer'îyye kâtîbi Sururî Efendi ibn Ali Efendi ve gayrihum.

607 numaralı defterin 173.sayfa 265.sirasında Aydın Eşme'de kayıtlı "Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı"na ait 19 Rebî'ü'levvel 1327 milâdi 10.04.1909 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman Vakfı

Vakfiye Tarihi:

19 Rebî'ü'levvel 1327 Milâdi 10.04.1909

Kaleme Alan:

İbrahim Edhem

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın Vilâyeti dâhilindeki Saruhan Sancağı'nın Eşme Kazâsı'na mülhak Karaca Ömerli Kötü İlyaslı Karyesi ahâlisinden hayır ve hasenat sahibi Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Koca İmâmoğlu Ahmed ibn Abdurrahman

Bayrakdaroğlu Ahmed ibn Ali

Aşcıoğlu Ahmed Efendi ibn Ali Molla

Hüseyin Efendi ibn Hacı Mehmed Ağa

Himmetoğlu Osman ibn Hasan

Şer'îyye kâtîbi Sururî Efendi ibn Ali Efendi

Vakfedilen Mal:

Üç bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye iki yüz kuruş

Müezzin efendiye elli kuruş

Caminin mum, kandil vs aydınlatma sistemine doksan beş kuruş

Vakfı idare edecek kimseler:

Ahmed ibn Ali Ağa müteveli olarak şahıs tarafından görevli tayin edilmiştir. Ahmed İbn Ali Ağa'nın ölümünden sonra ise mütevellilik görevi aynı soydan evlatlarına ve onların evlatlarına şeklindeki silsileye bırakılmıştır.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiyeyi kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiğı mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediğı kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine "şuhud-ul hal" başlığı altında yer verilmiştir.

609 numaralı defterin 199. sayfa 240. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfı" na ait 2 Ramazân 1341 milâdi 18.04.1923 tarihli vakfiye

بسم الله الرحمن الرحيم
 في يوم الاثنين ٢٠٨ من شهر رجب سنة ١٣٤١
 حضر السيد الحاج محمد توفيق بك
 السيد الحاج محمد توفيق بك
 السيد الحاج محمد توفيق بك
 السيد الحاج محمد توفيق بك

تتعلق بوقف وصفا لا عقول لعدم وقف في موضع شرفنا قول الامام صل على النبي الذي الواقف على سائر ان العظام
 من جهة الواقف ما لم يواد مساملا لا يسلم اما بعد استبانت العباد وقف في موضع شرفنا قول الامام صل على النبي الذي الواقف على سائر ان العظام
 واقف في ذات وقف من دون استبانت اولاد الواقف في حقهم من وقف في موضع شرفنا قول الامام صل على النبي الذي الواقف على سائر ان العظام
 في ذلك الوقت وقف من دون استبانت اولاد الواقف في حقهم من وقف في موضع شرفنا قول الامام صل على النبي الذي الواقف على سائر ان العظام
 في ذلك الوقت وقف من دون استبانت اولاد الواقف في حقهم من وقف في موضع شرفنا قول الامام صل على النبي الذي الواقف على سائر ان العظام

على ان يدب
 من يدب
 من يدب

NO:240

609 numaralı defterin 199.sayfa 240.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfı" na ait 2 Ramazân 1341 milâdi 18.04.1923 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Kuyûd-ı Vakfiye Numarası: 608

İşbu vakfiye Vekâlet-i Celîle'nin 28 Kânûn-i sâni 340 (1340) milâdi 28.01.1924 tarihli ve 777/149 Numaralı emr-i tahrîrisi üzerine kayd olunmuştur.

el-Hamdu ellezi ya men vakâfe bi-mevâkıfı vasfı âlâihi ukûli'l-a'lâmi ve vakâfe fi-mevâki`-i şükr-i na`mâihi fuhûli'l-enâmi salli ale'n-nebiyyi'l-ümmiyyi el-vâkıfı alâ serâirike'l-izâmi ve alâ âlihi ve sâhbihi'l-vâkıfine mâ-lehum li-binâi mesâcidi'l-islâmî.

Emmâ ba`du; işbu âti'l-beyân vakfiyenin tahrîr ve imlâsına bâdî oldurki hâlâ medine-i Uşak'ın Hanyeri Karyesi sâkinlerinden ve ashâb-ı hayrât ve sadakât ve ecmel-i esnâf-i meberrât-ı hasenât olan Lafcı Hacı Mustafa Efendi ismiyle ma`rûf zât medine-i mezkûre Mahkeme-i Şer'iyyesi'nde meclis-i şer`-i münîrde karye-i mezkûre ahâlisinden ve vakf-ı mezkûrun mütevellîsi Hacı Osman oğlu Hüseyin Efendi muvâcehesinde takrîr-i kelâm ve ta`bîr-i ani'l-merâm idüp helâl mâlîm ve enfes-i menâlimden add ve ifrâz eylediğim üç bin kuruş evrâk-ı nakdiyyemi hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp;

Şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki meblâğ-ı mezkûrun örf-i belde ve zamân vechi ile istirbâh ve tenmiye idilüp bâ-re'y-i mütevellî hâsıl olan galle ve nemâsından nısfı karye-i mezkûrede kâin Hacı Osman Ağa Câmi`-i şerîfi dimeğle ma`rûf câmi`-i şerîfin imâm ve hatîbine münâsefeten virile ve diğerk nısfın câmi`-i mezkûrun ta`mîr ve termîmine sarf ve harc oluna ve nukûd-i mevkûfe-i mezkûrenin mütevellîsi mezkûr Hanyeri Karyesi ahâlisinden Hacı Osman oğlu hâzir-ı mezkûr Hasan Efendi'yi mütevellî nasb ve ta`yîn eyledim ve mûmâ-ileyh Hasan Efendi'nin vefâtıyla taraf-ı şer`den ta`yîn idilecek mütevellî yedine teslîm oluna ve her sene nakd-i mevkûf-i mezkûrun muhâsebesi karye-i mezkûre hey'ât-i ihtiyâriyyesi muvâcehesinde ru'yet olunarak taraf-ı şer`den tasdîk oluna ve câmi`-i mezkûrun inhidâmıyla bir daha ihyâ ve inşâ olunmayacak bir hale gelirse karye hey'ât-i ihtiyâriyyesince bâ-re'y-i mütevellî münâsib görülecek mahalle sarf oluna deyu

ta`yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd ile meblâğ-ı mezkûru hâzir-ı mezbûr mütevellî-Hasan Efendi`ye teslîm ol dahî ber-vech-i muharrer kuyûd ve şeraitle tesellüm ve ahz ve kabz eyledim deyüb vâkıf-ı mezbûr kelâmını semt-i âhere safla vakf-ı nukûd eimme-i selâse-i kibâr aleyhim rahmetu rabbihi`l-meliki`l-gaffâr mezhebine nazaran bâtil ve ânın zımnındaki kuyûd ve şurût dahî bâtil ve gayr-i lâzım olmağla benim vakf-ı mezkûrdan rücûum sahîh ve câiz olduğundan meblâğ-ı mezkûru mütevellî-i mûmâ-ileyhden istirdâd idilmesini takrîr ve da`vâ iderim didikde mütevellî hâzir-ı mezbûr dahî ol vecihle vakıf ve şerait kuyûdunu ikrâr ve meblâğ-ı mezkûru ber-vech-i vakfiye tesellüm ve ahz u kabz eylediğini ba`de`l-ikrar vakf-ı nukûd telâmiz-i a`zâmdan İmâm Züfer aleyhi rahmetu`l-meliki`l-ekber ve İmâm Abdullah kavlince sahîh ve el-yevm fetvâ dahî ol vecihle olduğu ve vakfin sıhhati İmâm-ı A'zam`a göre lüzûmundan gayr-i müfârik bulunduğundan vakf-ı mezkûrun sıhhat ve lüzûmuna ve vâkıf-ı mûmâ-ileyhin istirdâd ve rucû` talebinin reddine hüküm ve vakf-ı mezkûrun ber-vech-i şerait tenfîzine izin virilmesini talep iderim didikde hâkim-i muvakki`-i sadr-i kitâb tûbâ lehu ve hüsnü meâb dahî vakf-ı mezkûrun sıhhat ve lüzûmuna hüküm ve kabz itmeğın fı-ma ba`d vakf-ı mezkûr sahîh ve lâzım olup nakzına mecâl (muhal) ve tebdîl ve tağyîrin âdem-i ihtimâl oldu. fe-men beddelehu ba`demâ semî`ahu fe-innemâ ismuhu ale`llezine yubeddilûnehu inne`llâhe semî`un alîm. Ecrü`l-vâkıfı ale`l-hayyi`l-cevâdi`l-kerîm. hurrîre fı`l-yevmi`s-sâni min-şehr-i Ramazâni`l-Mübârek li-sene ihdâ ve erba`îne ve selâse mie`tîn ve elf. (2 Ramazân 1341 milâdi 18.04.1923). Mukâbele olunmuştur.

609 numaralı defterin 199. sayfa 240. sırasında kayıtlı Uşak'da “Lafcı Hacı Mustafa Efendi Vakfı”na ait 2 Ramazân 1341 milâdi 18.04.1923 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Lafcı Hacı Mustafa Efendi

Vakfiye Tarihi:

2 Ramazân 1341 Milâdi 18.04.1923

Belgeyi Veren Makam:

Nazilli Mahkeme-i Asliyesi Hukuk Dairesi

Lafcı Hacı Mustafa Eefendi

Uşak'ın Hanyeri Karyesi sâkinlerinden hayır ve hasenat sahibi bir kimsedir.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Lafcı Hacı Mustafa Efendi

Hacı Osman oğlu Hüseyin Efendi

Hacı Osman oğlu hâzir-ı mezkûr Hasan Efendi

Vakfedilen Mal:

Üç bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Hacı Osman Ağa Câmisinin imamına ve hatibine

Caminin tamirine ve ihtiyaçlarına

Vakfı idare edecek kimseler:

Şahıs tarafından Hanyeri Karyesi ahâlisinden Hacı Osman oğlu hâzir-ı mezkûr Hasan Efendi müteveli olarak tayin edilir.

Hasan Efendi'nin vefatının ardından mütevellilik görevi şahıs tarafından köyün ihtiyar heyetince seçilen kimselere bırakılır.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada Allah'a ve Peygambere şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında yukarıda adı geçen, vakfı yaptıran kimsenin nereli olduğuna, unvanına, vakfedilen mülkün miktarına, nerelere ve kimselere harcama yapılacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın mütevellisinin kim olduğuna ve o şahıs ölünce kimlerin nasıl belirleneceğine yer verilir.

Vakfiyenin son bölümünde de vakfın ihtiyaçlarının giderileceğine dair kayıt alındığı belirtilmekte ve tarihe yer verilmektedir.

NO: 47

591-5 numaralı defterin 53. sayfa 47. sırasında kayıtlı Saruhan Eşme'de "Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı"na ait 5 Zi'l-hicce 1307 milâdi 23.07.1890 tarihli vakfiyesinin yeni harflere çevrilen suretidir.

Saruhan Sancağı'nda ve Eşme Kazâsı'na tâbi` Fakılı Karyesi ahâlîsinden Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin'in karye-i mezkûrede müceddeden binâ itmiş olduğu mescid-i şerîf için ikibin guruş nukûd vakfı 25 Rebî'u'l-evvel 309 (1309) milâdi 29.10.1891 tarihinde sâdır olan irâde-i aliyye mûcibince kaydolunmuşdur.

es-Seyyid Hüseyin Kâmil ibn Mustafa gufire lehümâ.

el-Hamdü li'llâhi'llezî e`azze havâssa ibâdihî bi-sarfî emvâlihî ilâ-envâ'i'l-hayrât ve e`ânehüm alâ-iktisâbi esnâfi'l-mehâmidi ve'l-meberrât ve's-salâtü ve's-selâmü alâ-rasûlihî ve nebiyyihî Muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ-âlihî ashâbihî ilâ-yevmin yestezillü'l-mer`ü tahte's-sadakât.

Emmâ ba`dü; işbu vakfiyye-i celîli's-şân ve cerîde-i bedî'i'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına hâvî oldur ki Eşme Kazâsı'na tâbi` Fakılar Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Efendi meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-eclî't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Hüseyin bin Mehmed mahzarında ikrâr-ı tâmm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp atyeb-i mâlımdan ifrâz ve ta'yîn eylediğim iki bin guruşu hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu alâ-vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksân olmamak ve kalemiyye nâmiyle dahî bir nesne alınmamak üzere istirbab olunup hâsıl olan ribhî gallesinden yüz guruşu cami`-i mezkûra hatîb olana ve bâkîsi cami`-i mezkûrun ta`mîr ve termîmine ve beher sene onikişer vukıyye mum iştirâsiyle ikâdına ve cihet-i tevliyetine meşrûta ola ve ben lâbis-i libâs oldıkca vakf-ı mezkûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-inkırâz akrabâmın aslahına ve ba`de'l-inkırâz zikr olunan karye-i mezkûr ahâlîsinden beynlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezkûrun tebdîl ve tağyîri ve teksîr ve tevfiiri her kerrede yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ eyyâm ve kurûr-ı a`vâm ile icrâ-i şerait-i mezkûre müte`azzire olur

ise rıbh-ı mezkûr mutlakâ fukarâ-yı müslimîne sarf olına vebu meblağ-ı mezkûr ikibin guruşu fâriğan ani´ş-şevâğil mütevellî-i mezbûre teslîm ol dahî vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarruflara gibi tasarruf eyledi didikde gıbbe´t-tasdîki´ş-şer`î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Mehmed Efendi butlân-ı vakf-ı nukûd ve zımnında olan şurût ve kuyûda ba`dehû kavlı-i adem-i lüzûmuna bi`r-rucû` teşebbüs idüp mütevellî-i mezbûr dahî vakf-ı mezkûrun sıhhat ve lüzûmuna zâhib olan eimme-i dîn kavlleriyle mukâbele birle hükm taleb idicek fî-zamâninâ beyne`l-ulemâi`l-ızzâm cârî olan vech-i muhtâr üzere hâkim-i muvakki`-i kitâb tûbâ lehû ve hüsne meâb Efendi hazretleri huzûrunda mürâfa`a itdiklerinde âlimen bi`l-hilâfi`l-cârî beyne`l-eimmeti`l-eşrâf vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna dahî hükm-i sahîh ve kazâ-i mer`î itmeğın min-ba`d hükm-i hâkim-i müşârun-ileyh ile vakf-ı mezkûr sahîh ve lâzım olup nakz ve tahvîli muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni`ü`l-ihtimâl oldı. Cerâ zâlike hurrire fi`l-yevmi`l-hâmis min-şehri Zi`l-hicce`ş-şerîfe sene seb`a ve selâse miete ve elf. (5 Zilhicce 1307 Milâdi 23.07.1890)

Şuhûdü`l-Hâl

- Eşme Bidâyet a`zâsından Hacı Ömer Efendi,
- ve Hüseyin Efendi ibn el-Hâcc Mehmed Efendi,
- Kâtip Mustafa Efendi ve gayruhum.

591-5 nolu defterin 53. sahîfe 47. sırasında kayıtlı Saruhan Eşme'de "Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı"na ait 5 Zi'l-hicce 1307 milâdi 23.07.1890 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Vakfı

Vakfiye Tarihi:

5 Zi'l-hicce 1307 Milâdi 23.07.1890

Kaleme Alan:

es-Seyyid Hüseyin Kâmil ibn Mustafa

Kaleme Alanın Unvanı:

Belirtilmemiştir.

Vakfeden:

Eşme Kazâsı'na tâbi` Fakıllar Karyesi sakinlerinden hayır ve hasenat sahibi Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Efendi.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Mehmed Efendi ibn el-Hâcc Hüseyin Efendi

Hüseyin bin Mehmed

Eşme Bidâyet a`zâsından Hacı Ömer Efendi

Hüseyin Efendi ibn el-Hâcc Mehmed Efendi

Kâtip Mustafa Efendi

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hafîb efendiye yüz kuruş.

Caminin bakım, onarım, tadilat ve aydınlatma işlerine beher sene on ikişer vukıyye harcanacak.

Vakfı idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındaiken bizzat kendisi ilgilenecek, onun ölümünün ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde devam eden aynı soydan silsile bu görevi üstlenecektir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfin kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiye metnini kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiğı mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediğı kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine "şuhûd-ul hal" başlığı altında yer verilmiştir.

N0:161

603 numaralı defterin 93. sayfa 161. sırasında kayıtlı Uşak'ta " Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı" na ait 16 Zilkâde 1315 milâdi 08.04.1898 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsai 1144 Hulâsa-i Mahsûsa: 526

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 10 Receb 1318 milâdi 03.10.1900 tarihli i'lâmı üzerine 16 Zi'l-hicce 1318 (1318) milâdi 06.04.1901 tarihinde sudûr iden irâde-i aliyye mücebince kaydolunmuştur.

Uşak Nâibi Mehmed Rıza

el-Hamdü li'llâhi'llezî e'azze havâsse ibâdihi bi-sarfi emvâlihîm ilâ envâ'îl-hayrât ve e'ânehum alâ-iktisâbi esnâfî'l-mehâmid ve'l-meberrât ve's-selâtü ve's-salâmü alâ-resûlihi ve nebiyyihi Muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ-âlihî ve asbabihi ilâ-yevmi yestezillü'l-mer'u tahte's-sadakât.

Emmâ ba'dü; İşbu vakfiyye-i celîlü'ş-şân ve cerîde-i bedî'ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına sebeb-i âdi oldur ki, Uşak Kazâsı kurâsından Kavaklı Karyesi sâkinlerinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Mısırlıoğlu Ali ibn Murad meclîs-i şer'-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği kazâ-i mezkûrun Münkariib Karyesi imâmı Ali Efendi ibn Hacı Mehmed Efendi mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mal ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici'l-vakt bin guruşu ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten lilâhi te'âlâ ve taleben li-merdâti Rabbihi'l-A'lâ bi-hulûsi't-tâmm ve bi-mezidihi'l-ihimâm vakf-ı müebbed ve habs-ı muhalled ile vakf u habs idüp; şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr bin guruşu beher sene ale't-te'âkub ve't-tevâli onu on bir buçuk guruş hesâbıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olunup senevî hâsıl rıbh ve nemâdan karyemizde kâin ashâb-i hayrın i'ânatı ve benim delâletim ile müceddeden binâ ve inşâ olunan câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi yevmî yirmi dört akçe vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i mezkûrda evkat-ı hamseyi edâ ve ifâ iden imâm efendi yevmî yirmi akçe vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan müezzin olan efendi yevmî dört akçe vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olunup lede'l-hâce zikr olunan câmi`-i şerîfin ta'mîr ve termîme muhtaç olan mahallerine ve ruğan ve kanadil ve mesârif-i sâiresine harç ve sarf olına

ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve bâ`de'l-inkırâz zikrolunan karye-i mezkûr ahâlisinden beyenlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrût ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfiiri her kerrede yedimde ola ve yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ murûr-ı eyyâm ve kurûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlaka fukarâ-yi müslimîne sarf olına deyu ta`yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd birle meblağ-ı mezbûr bin guruşu fâriğan ani'ş-şevâğil mütevellî-i mezbûre teslim ol dahi vakfiyet üzere kabz ve tesellüm etdikden sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyh İsmail vakf-ı nukûd ve zımnında olan kuyûd ve şurût eimme-i selâse-i kirâm eskenehumullahu te`âlâ fi-dâri's-selâm hazeratı indlerinde bâtil olmağla vakf-ı mezbûrdan rücû` eyledim mütevellî-i mezbûr meblağ-ı mezkûr bin guruşu bana red ve teslim eylesin deyu da`va ve mütevellî-i mûmâ-ileyh dahi cevâbında fı'l-hakika lede'l-eimmeti's-selâse vakf-ı nukûd minvâl-i meşrûh üzredir. Lâkin cennet-makarr İmâm Züfer hazretlerinden İmâm Ensâri rivâyeti üzere vakf-ı nukûd ve zımnında olan şurût ve kuyûdun sıhhati mukarrer deyu teslimden imtinâ` ve hâkim-i hâsım vâlâ cenab tûbâ lehû ve hüsne meâb efendi hazretleri huzurunda müterâfi`an ve fasl u hasma tâlibân olduklarında hâkim-i müşârun-ileyh hazretleri idâme-i hayrı evlâ ve ibkâ-i vakfi ahra görüb, âlimen bi'l-hilâfi'l-câri beyne'l-eimmeti'l-eslâf vakf-ı merkûmun İmâm Züfer re'y-i hayrı üzere vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine hükm-i sahîh-i şer`î ve kâza-i sarîh-i mer`î buyurduktan sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyh tekrar niza`a şurû` ve bast-ı mukaddimata rücû` idüp eğerçi vakf-ı mezkûrun sıhhat-i vakfiyyeti hükm-i hâkim-i (mûmâ-ileyh) ile sahîh oldu. Lâkin İmâm-ı Azam hazretleri katında sıhhati müstelzim-i lüzûm olmamağla vakıfdan rücû`a miknet ve fesh ve ibtale kudret olmağın vakf-ı mezbûrdan bu veçhile rücû` etdim deyu da`va-yı istirdâd edicek mütevellî-i mezbûr dahi cevâba tasaddî idüp eğerçi imâm-ı müşârun-ileyh rahmetu'llâhi aleyh kavli-i şerîfi üzere sıhhat müstelzim-i lüzûm değıldir. İmâmeyn-i Hümâmeyn Ebu Yusuf bin İbrahim el-İmâmü's-Sâni Muhammed bin Hasan eş-Şeybanî mezheb-i şerîflerinde sıhhati lüzûmdan gayr-i müfârikdır deyu tekrar mürâfa`a ve merreten ba`de uhra müdâfa`a idüp, kazâ-i sabıkı ihkâm ricâsıyla lüzûm-ı vakfa dahi kazâ iltimas idüp, hâkim-i müşârun-ileyh vakf-ı mezbûrun sıhhat-i vakfiyetinde mütevellî-i mezbûre muvafakat buyurup, lüzûmuna dahi hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î

etmeğın min-ba`d hükm-i hâkim-i müşârun-ileyh ile vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup nakz ve tahvili muhâl ve tebdîl u tağyîri mümteni`ü`l-ihimâl oldu. "Fe-men beddelehû ba`de mâ semi`ahû fe-inne mâ ismuhû ale`llezîne yubeddilûnehû inne`llâhe semî`un alîm." ve ecru'l-vâkıfı ale'l-hayyi'l-cevâdi'l-kerîm.

Cerâ zâlike hurrıre fi'l-yevmi's-sâdis aşer min-şehri Zilkâde li-sene hamse aşrete ye selâse mietin ve elf. (16 Zilkâde 1315 milâdi 08.04.1898)

Şuhûdü`l-hâl;

-Güğüm Karyesi imâmı Ramazan Efendi ibn Mustafa.

-Muhtâr-ı evveli Karakuzu oğlu Ali bin Receb.

-Muhtâr-ı sâni Ömer oğlu Halil bin Murad.

603 numaralı defterin 93. sayfa 161. sırasında kayıtlı Uşak'ta " Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı"na ait 16 Zilkâde 1315 milâdi 08.04.1898 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı

Vakfiye Tarihi:

16 Zilkâde 1315 milâdi 08.04.1898

Kaleme Alan:

Mehmed Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak Kazâsı kurâsından Kavaklı Karyesi sâkinlerinden hayır ve hasenât sahibi Mısırlıoğlu Ali ibn Murad.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Mısırlıoğlu Ali bin Murad Vakfı

Münkarib Karyesi imâmı Ali Efendi ibn Hacı Mehmed Efendi

İmâmeyn-i Hümâmeyn Ebu Yusuf bin İbrahim el-İmâmü's-Sâni Muhammed bin Hasan eş-Şeybanî

Güğümlü Karyesi imâmı Ramazan Efendi ibn Mustafa.

Muhtâr-ı evveli Karakuzu oğlu Ali bin Receb.

Muhtâr-ı sâni Ömer oğlu Halil bin Murad.

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye yirmi dört akçe

İmam efendiye yirmi dört kuruş

Müezzin efendiye yirmi dört kuruş

Hatip, imam ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar caminin ihtiyaç duyulan tamir işlerine harcanmak üzere saklanacak.

Vakfı idare edecek kimseler:

Sağlığında iken şahıs bizzat ilgilenecek. Şahsın ölümünden sonra evlatları, onların evlatları, onların evlatları şeklinde devam eden soyundan kimseler ilgilenecek.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen, vakfin kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiyeyi kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiğı mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediğı kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de metnin yer alacağı sicil numarası belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine "şuhud-ul hal" başlığı altında yer verilmiştir.

602 numaralı defterin 261. sayfa 449. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Muharrem oğlu
Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfı" na ait 19 Şaban 1316 milâdi
02.01.1899 tarihli vakfiye

۴۴۹
۴۴۸
۱۱۵

بسم الله الرحمن الرحيم
 این وقف محمد اوقافها...
 تاریخ مرداد ماه ۱۳۱۶
 عتقہ ی لہجہ شہنا

عتقہ زلفی قرار...
 این وقف محمد اوقافها...
 تاریخ مرداد ماه ۱۳۱۶
 عتقہ ی لہجہ شہنا

۱۸۱۶

۲۶۳

NO:449

602 numaralı defterin 261.sayfa 449.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfı" na ait 19 Şaban 1316 milâdi 02.01.1899 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i mahsûsa: 423 Hulâsâ:1150

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 23 Şevvâl 1318 milâdi 13.02.1901 tarihli i'lâmı üzerine 9 Muharem 319 milâdi 01.02.931 tarihinde sudûr iden irâde-i aliyye mûcibince kayd olunmuşdur.

Uşak Nâibi es-Seyyid Mehmed Rıza

Uşak Kazâsı kurâlarından Sorkun Karyesi ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Muharrem oğlu Muharrem bin Mustafa bin Nasuh meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyânı li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn idüp kabûl eyleyen medîne-i merkûmenin İpek Mahallesi'nden Kassâb Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp, atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici'l-vakt bin guruş ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li'llâhi te`âlâ ve taleben li-merdâti rabbihi'l-alâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki:

Meblağ-ı mezbûr beher sene ale't-te`âkübi ve't-tevâli onu on bir buçuk hesabıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olunup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan karyemizde kâin malımla müceddeden binâ ve inşâ eyledigim câmi`-i şerîfde hatîb ve imâm efendi yevmî yigirmi dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i şerîf-i mezkûrda müezzin olan efendi on akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olunup lede'l-hâce zıkr olunan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîmine muhtâc olan mahallerine ve ruğân ve kanâdil ve masârıf-ı sâiresine harc ve sarf oluna ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-inkirâz karye-i mezkûre ahâlisinden beyenlerinde tevliyete muhtârları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîli ve teksîr ve tevfiiri her kerrede yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf oluna deyu teybîn-i kuyûd ve ta'yîn-i şurût birle meblağ-ı mezkûr bin guruşu fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i merkûme teslîm ol

dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didükde:

Gıbbe't-tasdîki's-şer'î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Muharrem Ağa vakf-ı mezkûrunu ahkâm ve şurût ve kuyûdunu istihkâm irâdesiyle rucû' ile meblağ-ı merkûmu mülküne istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ' ile mebniyyen alâ-ihtilâfî'l-eimmeti kemâ-hüve'l-mezkûr fi'l-kütübi'l-fikhıyye müterâfi'an ve her biri mübteğâsınca fasl u hasme tâlibân olduklarında bu fakîr dahi âlimen bi'l-hilâfî'l-cârî beyne'l-eimme alâ-kavl-i men-yerâhü vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrenin cevâzına vâkıf-ı mûmâ-ileyh mahzarında hükm-i sahîh-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i mer'î itmegin vakf-ı mezkûr sahîh ve lâzım ve mütehattim olmağın ketb-i tescîl olundu fî'l-yevmi't-tâsi` aşer min-şehr-i Şabani'l-mu`azzâm li-sene sitte aşer ve selâse mie'tin ve elf.

(19 Şaban 1316 milâdi 02.01.1899)

602 numaralı defterin 261.sayfa 449.sirasında kayıtlı Uşak'da "Muharrem oğlu Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfı"na ait 19 Şaban 1316 milâdi 02.01.1899 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Muharrem Bin Mustafa Bin Nasuh Vakfı

Vakfiye Tarihi:

19 Şaban 1316 Milâdi 02.01.1899

Kaleme Alan:

es-Seyyid Mehmed Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Uşak Kazâsı kurâlarından Sorkun Karyesi ahâlîsinden hayır ve hasenat sahibi Muharrem oğlu Muharrem bin Mustafa bin Nasuh.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Muharrem oğlu Muharrem bin Mustafa bin Nasuh
es-Seyyid Mehmed Rıza

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye yirmi dört akçe

İmam efendiye yirmi dört akçe

Müezzin efendiye on akçe

Hatip, imam, müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar caminin ihtiyaç duyulan tamir ve aydınlatma işlerine harcanmak üzere saklanacak.

Vakfın Mütevellisi:

Kassâb Murad zâde Ömer Ağa ibn Yusuf

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiyeyi kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de metnin yer alacağı sicil numarası belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise vakfiyede belirtilen şartlara uyulması gerektiği ifade edilip, tarih yazılarak metne son verilmiştir.

NO 155

604 numaralı defterin 122. sayfa ve 155. sırasında kayıtlı Eşme'de "Sarioğlu Mustafa bin Hasan bin İsmail Vakfı" na ait 24 Cemâziye'l-âhir 1330 milâdi 10.06.1912 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hülâsâ-i Mahsûsa: 966 Hülâsâ-i vakfiyye: 2616

İşbu vakfiyye Şûrâ-yı Evkâf'ın 7 Eylül 329 (1329) târihli kararına müstenîden 24 Muharrem 332 (1332) milâdi 24.13.1913 tarihinde sudûr iden irâde-i aliyye mûcebince kayd olunmuşdur

Nâib-i Kazâ-i Eşme es-Seyyid Ali Rıza

Aydın Vilâyeti dâhilinde kâin Saruhân Sancağı'na muzaf Eşme Kazâsı'na tâbi` Karaca Ahmed Sultân Karyesi ahâlîsinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Sarioğlu Mustafa bin Hasan bin İsmail meclis-i şer`i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nâsb ve ta'yîn eylediği karye-i merkûmeden Dedeoğlu Bekir Çavuş bin Osman ibn Bekir mahzarında ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm idüp karye-i merkûmede vâki` el-yevm ma`mûr bulunan câmi`-i şerîfin imâmet ve hitâbet cihetine bu kerre atyeb-i malımdan ifrâz eylediğim iki bin gurusı hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr iki bin gurusı alâ-vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayup ve kalemiyye nâmıyla bir nesne dahi alınmayup onu on bir buçuk hesâbı üzere istirbâh olunup hâsıl olan ribhi hitâbet iden zâta virüle ve vakf-ı mezkûrın tevliyyeti hayâtda oldıkca kendim ba`de vefâtihi batnen ba`de batnin evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslah ve erşedi mütevellî ola ve ba`de'l-inkırâz karye-i mezkûre ahâlîsinden müstakîm bir kimesne re'y-i hâkimle mütevellî nâsb ve ta'yîn idile ve mürûr-ı zaman ile vakf-ı mezkûr harab olup tevliyyet müte`assir olursa vakf-ı mezbûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne virüle deyü şart ve ta'yîn birle hatm-i kelâm idüp fâriğan anı'ş-şevâğil meblağ-ı mezbûr iki bin gurusı mütevellî-i mezbûr yedine teslîm ol dahî ahz ve kabz ve tesellüm idüp sâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didikde gibbe't-tasdîki'ş-şer`î vâkıf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı mezbûre zımnında olan kuyûda ve ba`dehu kavli-âdem-i lüzûmına teşebbüs idüp vakf-ı mezkûrdan rücû` birle mütevellî-i mezbûrdan istirdâd iderim didikde mütevellî-i mezbûr dahi tasaddî cevâb idüp hâl ber-minvâl

lâkin fâzıl-ı samedânî Ebu Yusuf İmâmü's-Sâni Hazretleri'nin rey'i münîrlerinde vâkıfın vakaftü kavliyle sahîh ve lâzım ve sıhhat ve lüzûmına müstelzim olmağla red ve teslîmden imtinâ` iderim deyü vakf-ı mezkûrın sıhhatine hükm taleb idicek huzûr-ı şer`de mürâfa`an her biri fasl ve hasma tâliban olduklarında hâkim-i muvakkî` efendi dâîleri dahi tarafeynin edilmesine nazaran ve muhtıl-ı hayr olmakdan hazer idüp âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eşrâf vakf-ı mezbûrın evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmına kazâ-i mer`î itmeğın fi-mâ ba`d vakf-ı mezbûrın nakz ve ibtâli muhal ve tebdil ve tagyîri mümteni`ü'l-ihtimâl oldu tahrîren fi'l-yevmi`r-rabi` ve'l-işrîn min-şehr-i Cemâziye'l-âhir li-sene selasîn ve selase mie'tin ve elf
(24 Cemâziye'l-âhir 1330 milâdi 11.05.1912)

604 numaralı defterin 122. sayfa ve 155. sırasında kayıtlı Eşme'de "Sarıoğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfı"na ait 24 Cemâziye'l-âhir 1330 milâdi 10.06.1912 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Sarıoğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail Vakfı

Vakfiye Tarihi:

24 Cemâziye'l-âhir 1330 Milâdi 10.06.1912

Kaleme Alan:

Ali Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

es-Seyyid

Vakfeden:

Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhân Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi Karaca Ahmed Sultân Karyesi ahâlîsinden sâhibü'l-hayır ve hasenât sahibi Sarıoğlu Mustafa bin Hasan bin İsmail.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Sarıoğlu Mustafa bin Hasan ibn İsmail

es-Seyyid Ali Rıza

Dedeoğlu Bekir Çavuş bin Osman ibn Bekir

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Hatib efendiye bir miktar verilecek. (Rakam belirtilmemiştir.)

Fakir, müslüman halka bir miktar verilecek. (Rakam belirtilmemiştir.)

Vakfın Mütevellisi:

Dedeoğlu Bekir Çavuş bin Osman İbn Bekir

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiye metnini kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

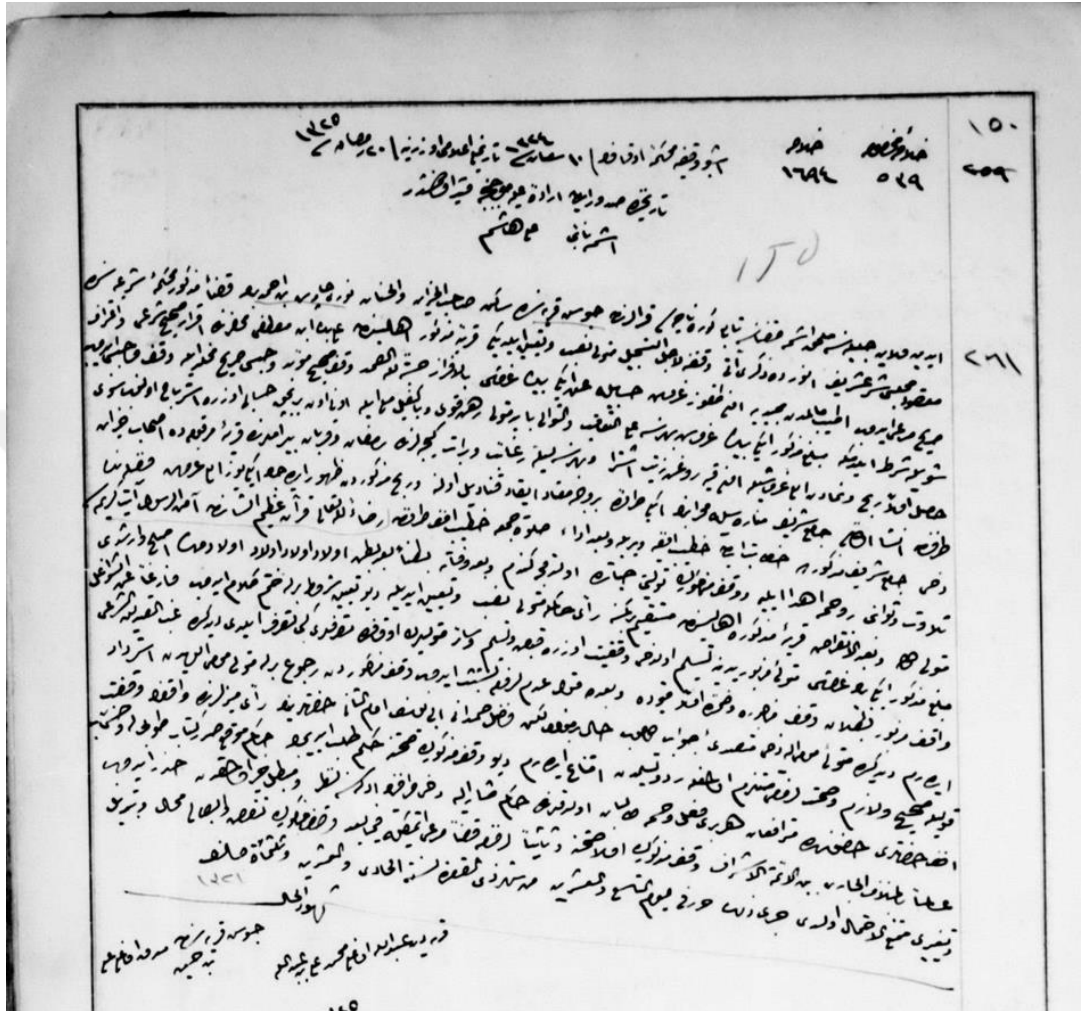
Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise vakfin ihtiyaçlarının giderileceğine dair karar belirtilmekte, vakfiye metnindeki kurallara uyulması gerektiği ifade edilmekte ve tarih yer almaktadır.

603 numaralı defterin 150. sayfa 261. sırasında kayıtlı Aydın'da "Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfi" na ait 29 Zilkâde 1321 milâdi 16.02.1904 tarihli vakfiye

N0:261

603 numaralı defterin 150. sayfa 261. sırasında kayıtlı Aydın'da "Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfi" na ait 29 Zilkâde 1321 milâdi 16.02.1904 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa: 16 9Hulâsa-i mahsûsa: 539

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 15 Şaban 1324 milâdi 04.10.1906 tarihli i'lâmı üzerine 20 Ramazan 1325 milâdi 27.10.1907 tarihinde sudûr iden irâde-i aliyye mücebince kayd olunmuştur.

Eşme Nâibi Ali Haşim

Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Güre Nâhiyesi kurâlarından Habuş Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Nuri Çavuş bin Ahmed'in kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer'isinde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i enverde zikr-i âti vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği karye-i mezkûr ahâlisinden Ali Bey ibn Mustafa mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mâlımdan mecdiye on dokuz guruş hesâbıyla on iki bin guruşu bi'l-ifrâz hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-ı sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp, şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-i mezkûr iki bin guruşu beher sene ale't-te`âkub ve't-tevali bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile onu on bir buçuk hesâbı üzre istirbâh olup senevî hâsıl olan rıbh ve nemâdan elli guruş ile on kıyye rugân-ı zeyt iştirâ ve beher sene leyle-i Regâib ve Berât gecelerinde Ramazan ve Kurban Bayramlarında karye-i merkûmede ashâb-ı hayrât tarafından inşâ olunan câmi'-i şerîf minaresiyle mihrâbının iki tarafında ber-vech-i mu`ad ikâd-ı kanâdil olma ve rıbh-ı mezkûrdan zuhûr idecek iki yüz elli guruş fazlanın dahi câmi'-i şerîf-i mezkûrda hitâbet iden hatîb efendiye virile ve ba`de idâme-i salat-ı Cum`a hatîb efendi tarafına rızâen li'llâhi te`âlâ Kur`ân-ı Azimü's-şân'dan Amene'r-resûlu âyet-i kerimesi tilâvet ve sevabını ruhuma ihdâ eyliye ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti hatîb oldukça kendim ve ba`de vefâtihi batnen ba`de batnin evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslah ve erşedi mütevellî ola ve ba`de'l-inkırâz karye-i mezkûre ahâlisinden müstakîm bir kimesne re'y-i hâkimle mütevellî nasb ve ta'yîn eyleye deyu ta'yîn-i şurût birle hatm-i kelâm idüp fâriğan ani's-şevâğil meblağ-ı mezkûr iki bin guruşu mütevellî-i mezbûr yedine

teslîm ol dahi vakfiyet kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didükte;

Gıbbe't-tasdîki's-şer'î vâkıf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı mezbûre zımnında olan kuyûda ve ba`dehû kavlı-i âdem-i lüzûma teşebbüs idüp vakf-ı mezkûrdan rücû` birle mütevellî-i mûmâ-ileyhimden istirdâd iserim didükte mütevellî-i mûmâ-ileyh dahi mutasaddî-i cevab olup hâl-i ber-minvâl lâkin fâzıl-ı samadânî Ebu Yusuf İmâmü's-sânî hazretlerinin re'y-i nünîrlerinde vâkıfın vekaftü kavliyle sahîh ve lazım ve sıhhati lüzûmu müstelzim red ve teslîmden imtinâ` iderim deyü vakf-i mezkûrun sıhhatine hükm taleb edicek hâkim-i muvakkî`-i sadr-ı kitab tûbâ lehû ve hüsne meâb efendi hazretleri huzûrunda müterafian her biri fasl u hasme tâlibân olduklarında hâkim-i müşârun-ileyh dahi tarafeynin edillesine nazar ve muhtıl-ı hayr olmakdan hazer idüp âlimen bi'l-hilâfi'l-câri beyne'l-eimmeti'l-eşrafî vakf-ı mezkûrun evvela sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna kazâ-i mer`î itmekle fimâ-ba`d vakf-ı mezkûrun nakz ve ibtâli muhâl ve tebdîl va tağyîri mümteni`ü'l-ihimâl oldu.

Cerâ zâlike hurre fi'l-yevmi't-tâsi` ve'l-işrîn min-şehri Zilkâde li-seneti'l-hâdi ve'l-işrîn ve selâse mietin ve elf. (29 Zilkâde 1321 Milâdi 16.02.1904)

Şuhûdü'l-hâl;

-Habuş Karyesi'nden Mıstık oğlu Ali bin Hüseyin.

-Karyeden Abdullah oğlu Mehmed Ali bin Abdullah.

603 Nolu Defterin 150. sayfa 261. sırasında kayıtlı Aydın'da "Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı"na ait 29 Zilkâde 1321 milâdi 16.02.1904 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Nuri Çavuş bin Ahmed Bey Vakfı

Vakfiye Tarihi:

29 Zilkâde 1321 milâdi 16.02.1904

Kaleme Alan:

Ali Hâşim

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın Vilâyetine mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi Güre Nâhiyesi kurâlarından Habuş Karyesi sakinlerinden hayır ve-hasenât sahibi Nuri Çavuş bin Ahmed.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Nuri Çavuş bin Ahmed Bey

Ali Bey ibn Mustafa

Habuş Karyesi'nden Mıstık oğlu Ali bin Hüseyin.

Karyeden Abdullah oğlu Mehmed Ali bin Abdullah.

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Elli kuruşla on kıyye caminin aydınlatma sistemine harcanacak. (Kandiller, mumlar vs.)

İki yüz elli kuruş camide görevli hatib efendiye verilecek.

Vakfın Mütevellisi:

Ali Bey ibn Mustafa

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin belirtilmesi ile başlar.

Ardından kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında vakfı yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine “şuhud-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

598 numaralı defterin 239. sayfa 193. sırasında kayıtlı Aydın-Eşme Kazâsında
"Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı" na ait 16 Zi'l-hicce 1320 milâdi
16.03.1903 tarihli vakfiye

NO:193

598 numaralı defterin 239. sayfa 193. sırasında kayıtlı Aydın-Eşme Kazâsında “Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı”na ait 16 Zi’l-hicce 1320 milâdi 16.03.1903 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevrilen sûretidir.

İşbu vakfiye 19 Şevval 323 (1323) milâdi 17.12.1905 tarihinde sâdır olan irâde-i aliyye mücibince kayd olunmuştur.

Hulasa: 1546 Arz:442

Naibi Kazâ-i Eşme Es-seyyid Ali Haşim

Aydın Vilâyet-i celîlesine mülhak Eşme Kazâsına tâbi İnay Karyesinde sâkin sâhibu’l-hayrât ve’l-hasenât Osman Ağa bin Mehmed Ali nam kimesne kazâ-i mezkûr mahkeme-i şer’iyesinde ma’kûd meclis-i şer’i şerîf-i enverde zikr-i âtî vakfına li-ecli’t-tescîl mütevellî nasb ve ta’yîn eylediği Karye-i merkûme sâkinlerinden Yusuf Çavuş bin Ahmed mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer’i ve i’tirâf-i mer’i edüb "atyebe-i mâlimden ifrâz eylediğim ikibin kuruşu hasbeten lillahi’s-Samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhâlled ile vakıf ve habs edüb şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr ikibin kuruş beher sene ale’t-teakubi ve’t-tevâli bâ yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî onu on buçuk hesabı üzere istirbâh olunub senevî hâsıl olan rıbh ve nemadan elli kuruşla on kıyye ruğan-ı zeyt iştirâ’ ve beher leyle-i reğaib ve berât gecelerinde Ramazan ve Kurban Bayramlarında karye-i merkûmede Hacı Bey tarafından inşâ’ olunan Câmî’-i şerîf minaresiyle mihrabının iki tarafında ber vech-i mu’tad îkad olunacak kanâdîle sarf oluna ve rıbh-ı mezkûrden zuhûr edecek iki yüz elli kuruş fazlanın dahi Câmî’-i şerîf-i mezkûrde hitâbet eden hatib Efendiye virile ve ba’de edâ-i salât-i cum’a hatib Efendi tarafından rızaen lillahi teâlâ Kur’an-ı azimu’s-şândan Amene’r-rasulu ayet-i kerimesi tilavet ve sevabını ruhuma ihdâ eyleye ve vakf-ı mezkûrun tevliyeti hayatta oldukça kendim ve ba’de vefâtî batnen ba’de batnin evlâd ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslâh ve erşedi mütevellî ola ve ba’de’l-inkırâz karye-i mezkûre ahâlisinden müstakim bir kimesne re’y-i hâkimle mütevellî nasb ve ta’yîn idile" deyu ta’yîn-i şart birle hatm-i kelâm idüb fârigân ani’s-şevâğil meblağ-ı mezbûr iki bin kuruş mütevellî-i mezbûr yedine teslîm ol dahi vakfiyet üzere kabz ve tesellüm ve sâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi dedikde.

Gıbbe't-tasdiki's-ser'i vâkıf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı nukûda ve zımnında olan kuyûda ba'dehu kavli âdem-i lüzûme teşebbüs idüb vakf-ı mezkûrden rücû' birle mütevellî-i mûmâ-ileyhden istirdâd iderim didikde mütevellî-i mûmâ-ileyh dahi mutasaddi cevab olub hal ber minvâl lâkin fadıl Samedani Ebi Yusuf imami's-sâni hazretlerinin re'y-i münîrlerinde vâkıfın `vekaftü' kavliyle sahîh ve lâzım ve sıhhat lüzûma müstelzim olmağla red ve teslîmden imtinâ' iderum deyu vakf-ı mezkûrun sıhhatine hüküm taleb idicek hâkim-i muvakkî'-i sadr-i kitab tûbâ lehû ve hüsnü meâb Efendi hazretleri huzûrunda müterâfian ve her biri fasl u hasma tâlibân olduklarında hükm-u hâkim-i müşarun ileyh dahi tarafeynin edillesine nazar ve mubtıl-ı hayr olmakdan hazer idüb âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eslâfi vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhat ve sâniyen lüzûmuna kazâ-i mer'î etmeğın fîmâ ba'd vakf-ı mezkûrun nakz ve ibtali muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni' l-ihtimâl oldu.

Cerâ zâlike hurrîre fî'l-yevmi's-sâdîs aşer min şehri Zi'l-hicce li-sene işrîne ve selase mie'tin ve elf. (16 Zi'l-hicce 1320 Milâdi 16.03.1903)

Şuhûdu'l-Hal

Mahkeme-i bidâyet odacısı Mehmed Ali

Mübaşir Arif Efendi bin Abdullah Ali Ağa bin Abdullah ve gayruhum.

598 numaralı defterin 239. sayfa 193. sırasında kayıtlı Aydın-Eşme Kazâsında “Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı” na ait 16 Zi’l-hicce 1320 milâdi 16.03.1903 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Osman Ağa bin Muhammed Ali Efendi Vakfı

Vakfiye Tarihi:

16 Zi’l-hicce 1320 Milâdi 16.03.1903

Kaleme Alan:

Es-seyyid Ali Haşim

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın Vilâyetine mülhak Eşme Kazâsına tâbi İnay Karyesi sâkinlerinden hayır ve hasenât sahibi Osman Ağa bin Mehmed Ali.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Osman Ağa bin Mehmed Ali

Es-seyyid Ali Haşim

Yusuf Çavuş bin Ahmed

Hacı Bey

Mehmed Ali

Mübaşir Arif Efendi bin Abdullah Ali Ağa bin Abdullah

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Elli kuruşla on kıyye Hacı Bey tarafından inşâ’ olunan Câminin minaresiyle mihrabının iki tarafındaki aydınlatma sistemine iki yüz elli kuruş hatib efendiye

Vakfın Mütevellisi:

Yusuf Çavuş bin Ahmed

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir. Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine “şuhud-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

NO:135

600 numaralı defterin 111. sayfa 135. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil Vakfı" na ait 19 Zi'l-hicce 1323 milâdi 14.02.1906 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

İşbu vakfiye 26 Muharrem 330 (1330) milâdi 16.12.1912 tarihinde sudûr iden irâde-i aliyye mûcibince kayd olınmıştır.

Hulâsa-i mahsûsa: 732 Hulâsa: 2197-98

Nâib-i Uşak Ahmed Nuri ufiye anhu.

el-Hamdu li'llâhi'llezî e'azze havâsse ibâdihî bi-sarfi emvâlihîm ilâ-envâ'i'l-hayrât ve e'ânehum alâ-iktisâbi esnâfi'l-mehâmidi ve'l-meberrat ve's-salâtü ve's-selâmu alâ-resûlihî ve Nebiyyihî Muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ-âlihî ve ashâbihî ilâ-yestezillü'l-mer'u tahte's-sadakât.

Emmâ ba`dü: İşbu vakfiye-i celîlü'ş-şân ve cerîde-i bedî'ü'l-ünvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına âdî oldur ki; Hüdâvendigâr Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na tâbî` Uşak Kazâsı'na mülhak Banaz Nâhiyesi'ne muzâf Gümlü Karyesi sâkinlerinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Öksüz oğlu Ali Ağa ibn Halil meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-eclî't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Uşak Kazâsı mahallâtından İpek Mahallesi ahâlîsinden Muhâcir Mehmed Ağa ibn Salîm mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakden iki bin iki yüz guruş bi'l-ifrâz hasbeten li'llâhi te`âlâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr ale't-te`âkubi ve't-tevâlî bâ-yed-i mütevellî onu onbir buçuk guruş hesâbıyla rehn-i kavî ve kefil-i melî ile bâ-devr-i şer`î irbâh olup senevî hâsıl olan re'y ve nemâsından bu kerre bâ-i`âne-i ahâlî karyemizde kâin mescid-i atîk arsası üzerine müceddeden binâ ve inşâ eylediğimiz câmi`-i şerîfde mâ-imâmet hatîb olanlara şehri yirmi guruş virile ve rıbh-ı mezkûrdan herne bâkî kalur ise bâ-ma`rifet-i mütevellî ve ahâlî-i mu`tebere câmi`-i şerîf-i mezkûrun ta`mîr ve termîm ve rügan-i zeyt ve kanâdîl ve masârif-ı zarûriye-i sâiresine harc ve sarf olına ve ben lâbis-i libâs-i hayât oldıkça vakf-ı mezbûrun tevliyeti ber-vech-i hasbî bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de-batnin evlâd ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-inkirâz karye-i mezkûre ahâlîlerin beyninde tevliyete

ihtiyâr eyledikleri kimesne bâ intihâb ber-vech-i hasbî mütevellî ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîri ve teksîr ve tevfirî her kerrede yedimde ola deyu ta`yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd birle meblağ-ı mezbûru fariğân ani`ş-şevâğil mütevellî-i hâzır-ı merkûma teslîm ol dahî vakfiyet üzere kabz ve tesellüm ve kabûl ve tasarruf eyledi didikde gıbbe`-t-tasdîki`ş-şer`î vâkıf-ı mezbûr butlân-ı vakf-ı nukûda ve zımında olan kuyûda ba`dehu kavlı-i âdem-i lüzûma teşebbüs idüp mütevellî-i mezbûr dahî sıhhat ve lüzûma zâhib olan eimme-i dîn kavilleriyle mukâbele birle hüküm taleb idicek fi-zamâninâ beyne`l-ulemâi`l-izâm cârî olan vech-i muhtâr üzere âlimen bi`l-hilâfî`l-cârî beyne`l-eimmeti`l-eşrâfi vakf-ı mezbûrun sıhhat ve lüzûmuna hüküm-i şer`î lâhik olmağın min-ba`d nakz ve tahvîli muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni`ü`l-ihimâl oldı. "Fe-men beddelehû ba`de mâ-semi`ahû fe-innemâ ismuhû ale`llezîne yubeddilûnehû inna`llâhe semî`un alîm" ve ecrü`l-vâkıf mâ`l-hayyi`l-cevâdi`l-kerîm. Cerâ zâlike fı`l-yevmi`t-tâsi` aşer min-Zi`l-hicce`ş-şerîfe li-sene selâse ve işrîn ve selâse mie`tin ve elf. (19 Zi`l-hicce 1323 milâdi 14.02.1906)

604 numaralı defterin 75. sayfa ve 92. sırasında kayıtlı Uşak'ta "İsaoğlu Ali Efendi bin Halil Vakfı"na ait 19 Zi'l-hicce 1323 milâdi 14.02.1906 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

İsaoğlu Ali Efendi bin Halil Vakfı

Vakfiye Tarihi:

19 Zi'l-hicce 1323 milâdi 14.02.1906

Kaleme Alan:

Ömer Lütfi

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Hüdâvendigâr Vilâyetinin Kütahya Sancağı'nın Uşak Kasabası'nın Karaağaç Mahallesi sakinlerinden İsaoğlu Ali Efendi b. Halil

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

İsaoğlu Ali Efendi bin Halil

Bozkırlızâde Mehmed Efendi

Hacı Mustafa Efendi

Uşak Naibi Ömer Lütfi

Vakfedilen Mal:

Bin seksen kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye bir miktar (Rakam belirtilmemiştir.)

Caminin ihtiyaç duyulan tamir işlerine harcanmak üzere saklanacak.

Fakir halka verilmek üzere bir miktar ayrılacak.

Vakfın Mütevellisi:

Mehmed Efendi İbn el-müteveffâ Hacı Mustafa Efendi

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiye metnini kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de vakfin ihtiyaçlarının karşılanacağına dair söz verilmekte ve tarih yer almaktadır.

NO:134

602 numaralı defterin 80.sayfa 134.sirasında kayıtlı Eşme'de "Topal İmam oğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfı" na ait 7 Safer 1312 milâdi 10.08.1894 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa-i mahsûsa: 536 Hulâsa-i vakfiyye: 1696

İşbu vakfiyye Mahkeme-i Evkâf'ın 8 Safer 1325 milâdi 23.03.1907 tarihli i'lâmı üzerine 13 Şevvâl 325 milâdi 24.08.937 tarihinde sudûr iden irâde-i aliyye mûcibince kayd olunmuşdur.

Eşme Nâibi es-Seyyid İbrahim Haydar

El-hamdü'lillâhi'llezî e'azze havâs ibâdihî bi-sarfi emvâlihîm ilâ- envâ'i'l-hayrât ve e'ânehüm alâ-iktisâbi esnâfi'l-mehâmid ve'l-meberrât ve's-salâtu ve's-selâmu alâ-resûlihî ve nebiyyihî muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ-âlihî ve ashâbihî ilâ-yevmi yestezillü'l-mer'u tahte's-sadakât

Emmâ ba'dü; İşbu vakfiyye-i celîlü'ş-şân ve cerîde-i bedi'i'l-ünvânın tahrîr ve inşâ ve tastîr ve imlâsına bâ'is ve bâdî oldır ki Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Dervişli Karyesi ahâlîsinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Topal İmâm oğlu Hızır'ın oğlu Ömer bin Hızır kasaba-i mezbûre mahkeme-i şer'iyyesinde ma'kûd meclis-i şer`-i şerîf-i enverde zikr-i âtî vakfına li-ecli't-tescîl ve'l-itmâm emri'l-vakfi ve't-tekmîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği karye-i mezkûr ahâlîsinden Hızır bin Mehmed mahzarında ikrâr-ı sahîh-i mer'î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz eyledigim sîm mecîdi yigirmi guruş hesâbıyla iki bin guruşu hasbeten li'llâhi'l-ehad ve taleben li-merdâti'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i şer'î müebbed ve habs-i sarîh-i mer'î muhalled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki:

Meblağ-ı mezkûr iki bin guruş alâ-vechi'l-helâl bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayup yüzde dokuz hesâbıyla istirbâh olup hâsıl olan nemâsından karye-i mezkûrede vâki` sâhibü'l-hayrâtın bundan akdem binâ ve ihyâ ve inşâ eylediği mescidde hatîb olan efendiye senevî seksen guruş ve imâm olan efendiye kırk guruş vazîfe virüle ve rıbh-ı mezkûrdan her ne fazla kalur ise fazla-i merkûmiden otuz guruşunu mescid-i şerîfin ta'mîr ve termîmine sarf oluna ve mütebâkîsi kalur ise asıl mâl mevkûfe zamlâ beher sene vech-i şer'î üzere istirbâh oluna ve ben lâbis-i libâs-ı hayât oldıkca vakf-ı mezkûre

ber-vech-i hasbî mütevellî olup, ba'de'l-hayât ve ba'de'l-mevt evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın batnen ba'de batnin karnen ba'de karnin zükûrunun aslah ve erşed ve ekberi kezâ ber-vech-i hasbî mütevellî ola ve ba'de'l-inkirâz kazâ-i mezkûrda hâkimü's-şer` bulunan zâtın re'yi ile tevliyet umûrunu ru'yete kâdir ve mütedeyyin ve müstakîm bir kimesne senevî kırk guruş vazîfe ile mütevellî ola ve vakf-ı mezkûrumun tebdîl ve tağyîri ve teksîri ve tevfirî merreten ba'de uhrâ yed-i meşiyetimde ola mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a'vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûreye ri'âyet müte'azzire olur ise menâfi`-i vakf mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf olunadeyu ta'yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd birle meblağ-ı merkûmu bundan akdem mütevellî-i merkûme teslîm eyledigimde ol dahi vakfıyyet üzere tesellüm ve kabz vesâir mütevellîlerin tasarrufları misüllü tasarruf eyledi didikde:

Gıbbe't-tasdîki's-şer`î vakf tamâm ve hâl itmâm bulmuş iken vâkıf-ı merkûm vakf-ı mezbûrun ihkâm kuyûdunu istihkâm irâde-i vakf-ı mezkûrundan rucû` ve meblağ-ı mezbûrı ke'l-evvel mülküne istirdâda şurû` ve mütevellî-i merkûm dahi redd u teslîmden ibâ ve imtinâ` itmekle hâkim-i hâsım vâlâ cenâb veffaka'llâhu te'âlâbi's-sıdkı ve's-sevâb efendi huzûrunda müterâfi`an ve her biri fasl u hasme tâlibân olduklarına hâkim-i mûmâ-ileyh ni`amehû-aleyh âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eslâfi alâ-kavli men-yerâhu mine'l-eimmeti'l-müctehidîni'l-izâm rahimehumu'llâhü vakf-ı mezkûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna ve şurût-ı mezkûrenin cevâzına hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î itmegin vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve habs-i sarîh mütehattim olup min-ba'd nakz ve nakîzine mecâl muhâl ve tebdîl ve tağyîri vâkıf-ı merkûmdan adîmü'l-ihtimâl oldu. "Fe-men beddelehû ba'de mâ-semi`ahu fe-innemâ ismuhû ale'llezîne yübeddilûnehû inna'llâhe semî'un alîm" ve ecrû'l-vâkıfı ale'l-hayyi'l-cevâdi'l-kerîm. Cerâ zâlike ve hurrîre fi'l-yevmi's-sâbi` min-şehr-i Saferi'l-hayr li-sene isnâ ve aşer ve selâse mie'tin ve elf. (7 Safer 1312 Milâdi 10.08.1894)

Şuhûdü'l-Hâl:

-Kıran Karyesi'nden Hacı Madenzâde İsmail Efendi.

-Mahkeme-i Bidâyet Azâsı Hüseyin Efendi.

-Şer'iyye Kâtibi Eşref Efendi ve gayruhum mine'l-hâzırûn.

602 numaralı defterin 80.sayfa 134.sirasında kayıtlı Eşme'de "Topal İmam oğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfı" na ait 7 Safer 1312 miladi 10.08.1894 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Topal İmam oğlu Hızırın oğlu Ömer bin Hızır Vakfı

Vakfiye Tarihi:

7 Safer 1312 Milâdi 10.08.1894

Kaleme Alan:

es-Seyyid İbrahim Haydar

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Aydın Vilâyeti dâhilinde Saruhan Sancağı'na mülhak Eşme Kazâsı'na tâbi` Dervişli Karyesi ahâlîsinden hayır ve hasenat sahibi Topal İmâm oğlu Hızır'ın oğlu Ömer bin Hızır

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Topal İmâm oğlu Hızır'ın oğlu Ömer bin Hızır

Kıran Karyesi'nden Hacı Madenzâde İsmail Efendi.

Mahkeme-i Bidâyet Azâsı Hüseyin Efendi.

Şer`iyye Kâtibi Eşref Efendi.

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatîb efendiye senevî seksen kuruş

İmam olan efendiye kırk kuruş

Hatib ve imama ödeme yapıldıktan sonra kalan miktardan otuz kuruşunu mescid-i şerîfin ta`mîr ve onarım işleri için harcanmak üzere saklanacak.

Vakfı idare edecek kimseler:

Şahıs sağlığındaiken bizzat kendisi ilgilenecek, onun ölümünün ardından ise evlatları ve onların evlatları şeklinde devam eden aynı soydan silsile bu görevi üstlenecektir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin belirtilmesi ile başlar.

Ardından metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

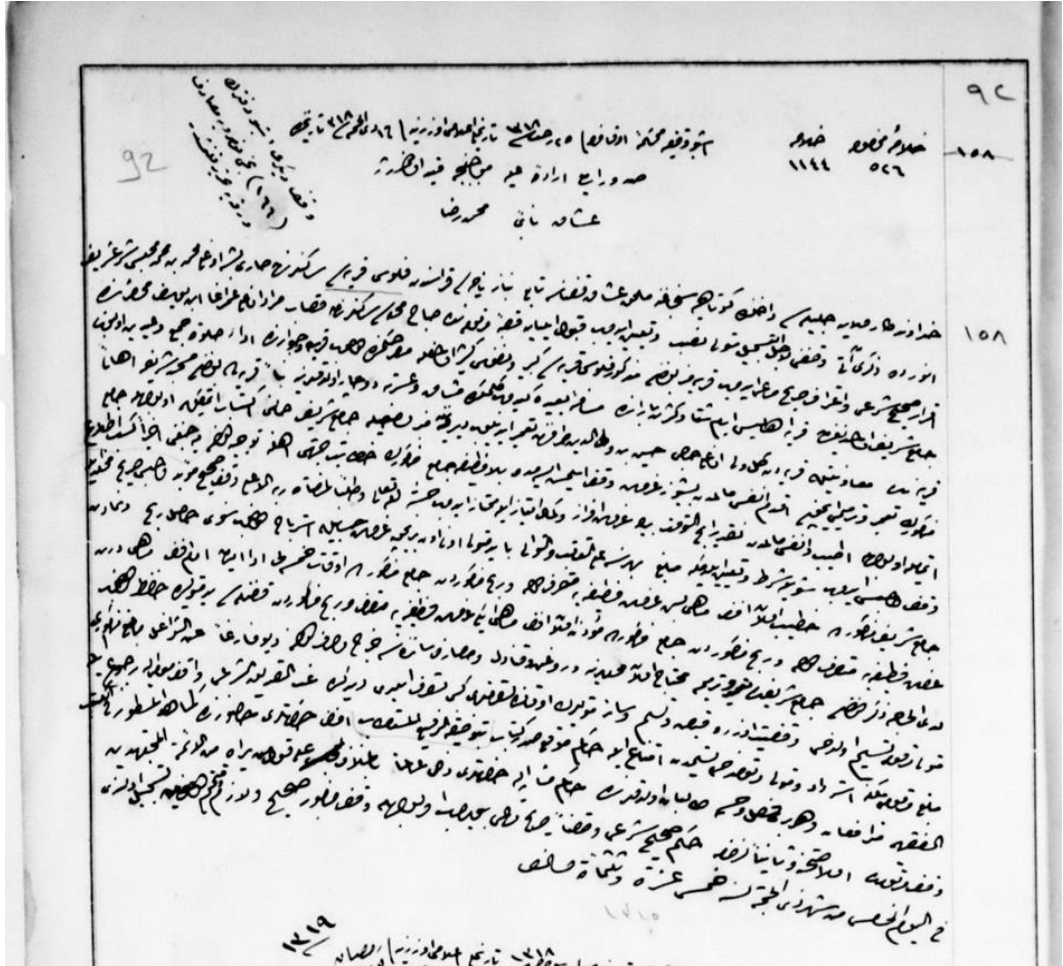
Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiğı mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediğı kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise şahitlerin isimlerine “şuhûd-ul hal” başlığı altında yer verilmiştir.

603 numaralı defterin 92. sayfa 158. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Saribeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfı"na ait 5 Zi'l-hicce 1315 milâdi 27.04.1898 tarihli vakfiye

NO:158

603 numaralı defterin 92. sayfa 158. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Saribeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfı" na ait 5 Zi'l-hicce 1315 milâdi 27.04.1898 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hulâsa: 1144 Hulâsa-i Mahsûsa: 526

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 25 Receb 1318 milâdi 18.11.1900 tarihli i'lâmı üzerine 13 Zi'l-hicce 1318 milâdi 03.04.1901 tarihinde sudûr iden irâde-i aliyye mücebince kayd olunmuştur.

Uşak Nâibi Mehmed Rıza

Hüdavendigâr Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kazâsı'na tâbi` Banaz Nâhiyesi kurasından Filos Karyesi sâkinlerinden Saribeşeoğlu Mehmed bin Mehmed meclîs-i şer`-i şerîf-i enverde zikri ati vakfına li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn idüp, kabul eyleyen kasaba-i merkûmenin Sabah Mahallesi sâkinlerinden Kasab Muradoğlu Ömer Ağa ibn Yusuf mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`i ve i'tirâf-ı sarîh-i mer`î idüp karyemiz bulunan mezkûr Filos Karyesi kebir ve nüfûsu kesir olmağla musırr hükmünde olup karye ve civârında edâ-i salât-ı Cum`a ve iydeyn olunup câmi`-i şerîf olmadığından karye ahâlisi eyyâm-i şita ve kesret-i bârânda mesafe-i ba`ida gidüp, gelmekte meşakkat ve usrete dûçar olduklarına binâen karyede bulunan mescid-i şerîfe ahâli-i karyenin muâvenetiyle karyeden Kel Veli oğlu Hacı Hüseyin bin Veliyüddin tarafından ta`mîr edilip derûnuna minber vaz`ıyla câmi`-i şerîf halini iktisâb etmekle ol vechile cami`-i mezkûrun ta`mîr ve termîmi için akdem (ve) enfes-i mâlımdan beş yüz guruş vakf eylemiş isem de, bilâ vazife câmi-i mezkûrun hitâbet ciheti ehline tevcih olunamayacağıni ahiren kesb-i ittila` etmemle ol vechile atyeb ve enfes-i mâlımdan nakd-i râicü'l-vakt bin guruş ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li'llâhi te`ala ve taleben li-merdâti Rabbihi'l-A`la vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-ı sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp; şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr beher sene ale't-te`âkub ve't-tevâli bâ-yed-i mütevellî onu onbir buçuk guruş hesâbıyla istirbâh olunup senevî hâsıl olan rıbh u nemâdan câmi`-i şerîf-i mezkûrda hatîb olan efendi mâhi beş guruş vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i mezkûrda evkat-ı hamseyi edâ iden imâm efendi mâhî dört guruş vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi-i mezkûrda müezzin olan efendi

mâhî iki guruş vazifeye mutasarrıf ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellilere hıfz olunup lede'l-hâce zıkr olınan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîme muhtaç olan mahallerine ve ruğan ve kanadil ve mesarîf-i sâiresine harç ve sarfolına deyü fâriğan ani'ş-şevâgil meblağ-i mezkûru mütevellî-i merkûma teslîm ol dahi vakfiyet üzere kabz ve tesellüm ve sâir mütevellilerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi didükte;

Gıbbe't-tasdîkî'ş-şer`î vâkıf-ı mûmâ-ileyh rücû` ile meblağ-ı merkûmu mülküne istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ` ile hâkim-i muvakkî`-i sadr-ı kitab bi-tevfikihi'r-refi`il-müstetâb efendi hazretleri huzurunda kemâ huve'l-mestûr fi'l-kütübi'l-fikhiyye müterâfi`an ve herbiri fasl u hasme tâlibân olduklarında hâkim-i müşârun-ileyh hazretleri dahi âlimen bi'l-hilâfi'l-câri alâ-kavli men yerâhu mine'l-eimmeti'l-müctehidîn vakf-ı mezbûrun evvelen sıhhatine ve sâniyen lüzûmuna hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î buyurub ol veçhile vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehattim olunmağın tescîl olındı. Fi'l-yevmi'l-hamis min-şehri Zi'l-hicce li-sene hamse aşer ve selase mie'tin ve elf. (5 Zi'l-hicce 1315 milâdi 27.04.1898)

603 nolu defterin 92. sayfa 158. sırasında kayıtlı Uşak'da "Saribeşe oğlu Mehmed bin Mehmed Vakfı"na ait 5 Zi'l-hicce 1315 milâdi 27.04.1898 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Saribeşeoğlu Mehmed bin Mehmed Vakfı

Vakfiye Tarihi:

5 Zi'l-hicce 1315 Milâdi 27.04.1898

Kaleme Alan:

Mehmed Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Uşak Nâibi

Vâkıf:

Hüdavendigâr Vilâyet-i celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kazâsı'na tâbi` Banaz Nâhiyesi kurasından Filos Karyesi sâkinlerinden Saribeşeoğlu Mehmed bin Mehmed

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Saribeşeoğlu Mehmed bin Mehmed

Uşak Nâibi Mehmed Rıza

Kasab Muradoğlu Ömer Ağa ibn Yusuf

Kel Veli oğlu Hacı Hüseyin bin Veliyüddin

Vakfedilen Mal:

Beş yüz kuruş

Kimler Yararlanacak:

Hatîb efendiye mâhi beş guruş

İmâm efendiye mâhî dört guruş

Müezzin efendiye mâhî iki guruş

Hatib, imam ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar saklanıp câmi`-i şerifin bakım, onarım, tamir ve aydınlatmasına harcanacak.

Vakfın Mütevellisi:

Saribeşeoğlu Mehmed bin Mehmed

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfin kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin belirtilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, Uşak kadısının ve vakfiyeyi kaleme alan memurun isimlerine, unvanlarına, kişilik özelliklerine vs. yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında vakfedilen malın miktarına, vâkıfın bu malın harcanmasında öne sürdüğü şartlara, malın nerelere kimler tarafından nasıl harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilir.

Vakfiyenin son bölümünde de vakfiyede yer alan şartlara uyulması gerektiği belirtilmiş ve tarih yazılarak metin sonlandırılmıştır.

NO: 171

606 numaralı defterin 133. sayfa 171. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfi" na ait, 28 Şaban 1330 milâdi 12.08.1912 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

İşbu vakfiye Mahkeme-i Evkâf'ın 4 Rebî'ü'l-âhir 1331 milâdi 13.03.1913 târihli i'lamı üzere 29 Rebî'ü'l-âhir 331 (1331) milâdi 07.04.1913 tarihinde sudur iden irâde-i aliyye mucibince kayd olunmuşdur.

Uşak Nâibi Ömer Lütfi

Hülasa-i Vakfiyye 2486

Hüdavendigâr Vilâyet-i celîlesinin Kütahya Sancağı muzâfatından Uşak Kazâsı'nın Selvioğlu Karyesi ahâlisinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa kazâ-yı mezbûr mahkemesinde meclis-i şer'î münirde vakf-ı ati'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn olunan kazâ-yı mezbûrun Cum'a Mahallesi ahâlisinden Hamzazâde Mehmed Efendi ibni Ömer mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp karyemizde vâki'etrâf-ı selâsesi karye harman yeri ve taraf-ı râbi'i mekteb ile mahdûd ashâb-ı hayrât tarafından binâ ve inşâ olunan mescid-i şerîfe bu kereyine ahâli-i karyenin ittifakı ve i'ânetiyle minber vaz` edildiğinden câmi`-i şerîf-i mezkûrun hitâbet ciheti için atyeb-i mâl ve enfes-imenâlimden iki bin kuruş ifrâz idüp ibtiğâen li-vechillahivakf-ı sahîh-i mü'ebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf u habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr iki bin kuruş alâ vechi'l-helal bâ-yed-i mütevellî rehn-i kavî veya kefil-i melî ile senevî ziyâde ve noksan olmayub, onu onbirbuçuk hesâbıyla bi'l-istirbâh hâsıl olan rıbhı câmi`-i şerîf-i mezkûra bâ-berât-ı ali-şân her kim hatîb olur ise âna verile ve ben lâbis-i libas-ı hayat-ı müste'ar olduğum müddetçe vazîfe-i tevliyeti kendim ifa ve vefâtımdan sonra evlâd-ı zükurumun ekber ve erşedine batnen ba`de-batnin ve evlâd-ı evlâd-ı zükûrumun ekber ve erşedine ve ba`de'l-inkırâz evlâd-ı inâsımın batnen ba`de-batnin evlâd-ı zükur-ı ekber ve erşedinin uhdelerinde bâki kalsun ve ba`de'l-inkırâz Uşak'ta hâkim bulunan zât tarafından münâsib bir zâta tevcîh olunsun ve bi-emrillahi Te'alâ mürur-ıeyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf oluna deyü ta'yîn-i kuyûd ve şurûtuyla meblağ-ı mezkûr iki bin kuruşu fâriğan ani`ş-

şevâğil mütevellî-i mezbûra teslîm, ol dahî ber-vech-i vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm eyledikten sonra vâkıf-ı mezbûr vakf-ı nukûd ve zımmında olan şurût e'imme-i selâse hazerâtı indinde bâtil olmağla vakf-ı mezbûrdan rücû` eyledim. Mütevellî-i mezbûr meblağ-ı mezkûr iki bin kuruşu bana redd ve teslîm eylesün deyü da`vâ ve mütevellî-i mezbûrdahi fî'l-hakika lede'l-e'immeti'l-müşarun ileyhim vakf-ı nukûd minvâl-i meşrûh üzeredir. Lâkin İmam Züfer rahmetullâh Hazretleri indinde vakf-ı nukûd ve zımmında olan şurût ve kuyûdu sahîh olduğundan bi't-tevliye meblağ-ı mezbûru teslîmden imtinâ` ederim deyü def` ve da`vâ ve her biri da`vâlarında israrile hükmün suduruna tâlibân olduklarında âlimen bi'l-hilafi vâkıf-ı muma-ileyhin mülkünden hüruc ve inkıtâ'ına ba`de'l-hükm vâkıf-ı muma-ileyh Rasih Efendî'nin takrîr-i meşrûhu üzere tasaddî eylediği rücû` da`vâsının meşrû'a ve iltifata şa'yan olmadığı kendisüne tefhim ve da`vâyı mezkûresiyle mütevellî-i muma-ileyh Mehmed Efendi vech-i şer'î mu'arazadan men` olunmağın mâ vaka'a bi't-taleb ketb ve imla olundu. Fî'l-yevmi sâmin ve'l-işrîn min-şehri Şabani'l-Mu`azzam li-sene selasün ve selâse mietin ve elf. (28 Şaban 1330 milâdi 12.08.1912)

606 numaralı defterin 133. sayfa 171.sirasında kayıtlı Uşak'ta "Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfı" na ait 28 Şaban 1330 milâdi 12.08.1912 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

28 Şaban 1330 Milâdi 12.08.1912

Kaleme Alan:

Ömer Lütfi

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vâkıf:

Hüdavendigâr Vilâyet-i celîlesinin Kütahya Sancağı Uşak Kazâsı'nın Selvioğlu Karyesi ahâlisinden hayır ve hasenat sahibi Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Selvioğlu Rasih Efendi ibni Mustafa

Ömer Lütfi

Hamzazâde Mehmed Efendi ibni Ömer

Vakfedilen Mal:

İki bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye bir miktar ödeme yapılacak. (Rakam belirtilmemiştir.)

Fakir, Müslüman halka dağıtılmak üzere bir miktar ayrılacaktır. (Rakam belirtilmemiştir.)

Vakfın Mütevellisi:

Hamzazâde Mehmed Efendi İbn Ömer

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, vakfiye metnini kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Vakfiyenin esas kısmında yine yukarıda adı geçen, vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise vakfiyede belirtilen şartlara uyulması gerektiği ifade edilerek tarih yazılmış ve metin sonlandırılmıştır.

NO:13

609 Numaralı defterin 11.sayfa 13. sırasında kayıtlı Kütahya'da "Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfı"na ait 17 Muharrem 1337 milâdi 23.10.1918 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Hülâsa-yı Vakfiye 2959 Kuyûd-ı Vakfiye Numarası: 35/3026

İşbu vakfiye Şûra-yı Evkâf'ın 10 Mayıs 1335 (1916/1917) târihli kararına müsteniden 17 Ramazân 1337 milâdi 16.06.1919 tarihinde sudûr iden irâde-i aliyye mûcebince kayd olundu.

Uşak Kâdî Vekîli Başkâtib Cemaleddin Mahkeme-i Şer'iyeye Uşak Kazâsı.

el-Hamdu li'llâhi'llezi şerehâ sudûre ibâdihi bi-envâi'l-hayrâti ve zeyyene kulûbe esdikaihi bi-ziyâi't-tevfiki li-mâ-yuhibbuhu ve yerdahu min-sunûfi'l-meberrât ve ceâle'l-vakfe sadakâten câriyeten lâ-yenkatu eseruha bi-merri's-sâ'at ve's-salâtu ve's-selâmu alâ nebiyyihi Muhammedin noktati dâireti'l-mevcûdât e'llezi halaka'llâhu ruhehu'l-mukaddese kable'l-aradîne ve's-semevâti ve evcede bi-şerefihi kâinen men-kâne mine'l-kâinâti ve alâ âlihi ellezine bezelû cuhdehum fi't-tâ'âti.

Emmâ ba'dü; Kütahya müstakil merkez sancağının Sabah Mahallesi sâkinlerinden Gaynabîzâde fazîletlü Şakir Efendi ibn müteveffâ Hacı Ahmed kazâ-yı mezbûr mahkemesinde meclis-i şer'-i münîrde vakf-ı âti'l-beyânda li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn olunan Uşşak evkâf me'mûru İbrahim Efendi mahzârında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden add ve ifrâz eylediğim bin beş yüz yüz guruşumu hasbeten li'llâhi's-samed vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs eyledim;

Şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki meblağ-ı mezkûr rehn-i kavî ve kefil-i melî yâhud ikisinden biri ile bâ-yed-i mütevellî senede onu on bir hesâbı üzere alâ vechi'l-helâl istirbâh ve istiğlâl olunup hâsıl olan nemâsını Uşak Kazâsı mülhâkâtından Ulubey Merkez Nâhiyesi'nde Hacı Sandal nâm-ı diğeri Câmî-i Kebîr'de hitâbet vazîfesini edâ ve îfâ iden zâta mütevellî ta'yîn olunan evkâf me'mûru İbrahim Efendi tarafından virile murûr-ı ezmân ile câmi'-i şerîf münhedîm veyâhud hüdâ ne-kerde başkaca bir afet-i semâviye ve arziyeden bir hâdise zuhûruyla îfâ-yı vazîfe-i mezkûre müte'azzir ve müte'assir olur ise rıbh-ı mezkûr fukarâ-yı müslimîne virile deyü ta'yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd birle meblâğ-ı mezkûr mütevellî-i mezbûre teslim eylediğimde ol dahî ber-vech-i vakfiyet ahz ve kabz eyledi didikde mûmâ-ileyh

İbrahim Efendi dahî meblâğ-ı mezbûru ber-vech-i vakfiyet kabz ve tesellüm eylediğini ba`de'l-ikrâr vâkıf-ı mûmâ-ileyh Şakir Efendi mütevellî-i mûmâ-ileyh muvâcehesinde vakf-ı nukûd eimme-i selâse-i kibâr aleyhim rahmetu rabbihi'l-meliki'l-gaffar mezheb-i şerîflerinde bâtil ve zımmında olan şurût ve kuyûd dahî hılye-i sıhhatden âtil olmağla vakf-ı mezkûrdan rucû`sahîh ve câiz olduğu ecilden meblâğ-ı mezkûrî istirdâd iderîm deyu takrîr-i da`vâ ve tasvîr-i müdde`â itdikle mütevellî-i mûmâ-ileyh dahî gerçi hâl bast olunan minvâl üzeredir. Lâkin vakf-ı nukûd ve ânâ müteferri` olan kuyûd u şurût ve İmâm Abdullah el-Ensârî rivâyeti üzere İmâm Züfer hazretleri indinde vakf-ı nukûd sahîh ve el-yevm amel ve fetvâ dahî imâm-ı mûmâ-ileyhin re`y-i rezîn isâbet karîni üzeredir deyu redd ve teslîmden imtinâ` ve nizâ` itmeğle her biri huzûr-ı şer`de murâfa`a ve mübteğâlarınca fasl u hasma tâlibân olduklarında kibel-i şer`-i şerîfdan dahî tarafeynin kelâmına nazar ve mennâ`un lî'l-hayr olmakdan hazer idüp imâm-ı müşârun-ileyh re`y-i üzere vakf-ı mezkûrun sıhhatine hüküm ve kazâ eyledikten sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyh tekrâr takrîr-i kelâm idüp vakf-ı mezkûrun gerçi sıhhatine hüküm olunmuş ise de bu sıhhat müstelzim-i lüzûm olmamağla benim için bâb-ı rucû` meftûhdur deyu tekrâr da`vâ-yı istirdâd idecek yine mütevellî-i mûmâ-ileyh cevâba tasaddî idüp fasl-i müctehidûn fih hükm-i hâkim kazâ-yı kâdî lâhık olmağla sıhhat-i vakıfda ittîfâk ve cevâz-ı habîsde vîfâk vardır. Gerçi İmâm-ı Azam katında sıhhat müstelzim-i lüzûm değilse de İmâmeyn-i Hümâmeyn mezheb-i şerîfi üzere sıhhat-lüzûmdan müfârakat itmez binâen aleyh hüküm ve kazâ olunması matlûbumdur didikle kibel-i şer`den dahî vakf-ı mezkûrun sâniyen lüzûmına dahî hüküm olunup fî-mâba`d vakf-ı mezkûr sahîh ve lâzım olup nakz ve nakîzına mecâl-muhâl ve tebdîl ve tağyîri adimü'l-ihtimâl oldu fe-men beddelehu ba`demâ semî`ahu fe-innemâ ismuhu ale'llezine yubeddilûnehu inne'llâhe semî`un alîm. ve ecru'l-vâkıf-ı ale'l-hayyi'l-cevâdi'l-kerîm. Cerâ zâlike ve hurrîre fî'l-yevmi`s-sâbi` aşer min-şehr-i Muharremi'l-Harâm li-sene seb`a ve selâsin ve selâse mie'tin ve elf. (17 Muharrem 1337 milâdi 23.10.1918)

09 numaralı defterin 11.sayfa 13. sırasında kayıtlı Kütahya'da "Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfı" na ait 17 Muharrem 1337 milâdi 23.10.1918 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed Vakfı

Vakfiye Tarihi:

17 Muharrem 1337 milâdi 23.10.1918

Belgeyi Veren Şahıs:

Başkâtip Cemaleddin

Belgeyi Veren Unvanı:

Uşak Kadı Vekili

Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed: Kütahya merkez sancağının Sabah Mahallesi sâkinlerinden hayır ve hasenat sahibi bir kimsedir.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Şakirzâde Şakir Efendi ibn Hacı Ahmed

Uşak evkâf me'mûru İbrahim Efendi

Hacı Ahmet

Vakfedilen Mal:

Bin beş yüz kuruş

Kimler Yararlanacak:

Ulubey Merkez Nâhiyesi'nde Hacı Sandal nâmıyla bilinen Câmî`-i Kebîr'de hitâbet görevini gerçekleştiren hatibe bir miktar. (Rakam belirtilmemiştir.)

Caminin tamirine ve ihtiyaçlarına

Fakir halka

Vakfı idare edecek kimseler:

Evkaf memuru olan İbrahim Efendi müteveli tayin edilmiştir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada

Allah'a ve peygamberine hamd ve şükür yer almaktadır.

Vakfiyenin esas kısmında yukarıda adı geçen, vakfı yaptıran kimsenin nereli olduğuna, unvanına, vakfedilen mülkün miktarına, nerelere ve kimselere harcama yapılacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin mütevellisinin kim olduğuna ve o şahıs ölünce kimlerin nasıl belirleneceğine yer verilir.

Metnin sonunda ise vakfin ihtiyaçlarının giderileceği belirtilmekte ve tarihe yer verilerek metin sonlandırılmaktadır.

588 numaralı defterin 247. Sayfa ve 213. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı" na ait 23 Recep 1304 milâdi 17.04.1887 tarihli vakfiye

۲۴۷

۲۴۷

Y. Harf ile kaydı
D: 2271
Sayı: 204
S: 177

247

کوناھه بیخون عشاءه قصبه سنه حاجی محمد مسلم سنه دبا خانم نام ملک اصحابی غیر از نه نکستی اوغنی حاجی محمد افغانست
مدتی اجوره مکتی ملک میں برخطی حاجی احمد ملک اور علیا نام قریبہ بر دویم مقدار باغی وقفی ۷۶ ۷۷ ملک ۷۶
تا بیخون با تقصیر صادر اولاد ارادہ علیہ مہینہ قید اولاد

۲۰۰
۱۰۰

خدا و قطار ولایت جلالتی داخلند کوناھه بیخون عشاءه قصبه سنه حاجی محمد مسلم سنه اھابنہ نکستی زادہ حاجی
محمد اھا اعلیٰ بنہ عینہ مجلس شریف اولادہ ذکر آئی وقفہ لاجل الشیخ مولیٰ نصیب ولقبہ ابونکلی قضاء و تبرک
افغانست قریبہ اھابنہ اولاد قصبہ اولاد ایک مجلسندہ موقوفہ مدتیہ کرامتہ مکتی بدوہ قضا اھلکار لاجل
حاجی اقدی ابہ محمد حفرت اولادہ حاجی محمدی و اخذاف حاجی اربوب و قضا آئی الیامتک صدیقہ دیکہ شہادہ بیرون ملک
و حاجی اولاد قصبہ اولاد ایک مجلس مدوری داخلند دبا خانم نام عمدہ و تبرک اولادہ حاجی اسماعیل اولادہ ملک
باغوسی و تبرکہ کبیا سنہ زادہ ابراھیم ملک باغوسی اولادہ حاجی محمد اولادہ خلیل ملک علیہ سی و بقا ارب اولادہ
ابونکلی ملک دبا خانم و قضا آئی اولادہ حاجی محمد اولادہ حاجی محمد اولادہ حاجی محمد اولادہ حاجی محمد اولادہ
موضا تاہ لغت وقف صحیحی مزید وجہی حاجی محمد اولادہ اولادہ کدوسی ولید و قضا آئی اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ
بنا دانت اولادہ دروندہ موقوفہ مہربانہ جائزہ اولادہ کدوسی ولید و قضا آئی اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ
اولادہ بلقا بیطیہ مدتی اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ
و نسیم و سائر موقوفہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ
سرت عہدہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ
اقدی حنفلی حضورتک کمال طور فی اللقب القصبہ متافاضہ و لھری فصل و صہ طالیانہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ
عالمی باخلاق علی لای صبرہ سید الرحمن المشورہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ
معی جودتہ اولادہ اولادہ وقف موقوفہ صحیحی و لازیم و موقوفہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ
اولادہ قصبہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ اولادہ
سید اولادہ سنہ اربع و ثمانتہ و الف

NO:213

588 numaralı defterin 247. sayfa ve 213. sırasında kayıtlı Uşak'ta "Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı" na ait 23 Recep 1304 milâdi 17.04.1887 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevrilen sûretidir.

Esâs:1/3-151 Cild:152

Kütahya Sancağı'nda Uşak Kasabası'nda Hacı Hasan Mahallesi'nde Debbağhâne nâm mahalde ashâb-ı hayrâtdan Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa'nın medresesi için müfti-i belde Hacı Mustafa Asım Efendi'nin Akkilise nâm karyede bir dönüm mikdârı bağ vakfı 26 Receb 307 (1307) milâdi 22.02.1890 tarihinde bâ-takrîr sâdır olan irâde-i aliye mücebince kaydolunmuştur.

Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kasabası'nın Hacı Hasan Mahalle'si ahâlîsinden Tekeşzâde Hacı Mehmed Ađa ibn Ali bin Abdullah meclis-i şer'-i şerîf-i enverde zikr-i âtî vakfına li-eclî't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği kazâ-i mezbûrun Akkenise Karyesi ahâlîsinden olup kasaba-i mezbûrun İpek Mahallesi'nde mutavattın müderrisîn-i kirâmdan müfti-i belde fekâhetlü el-Hâcc Mustafa Asım Efendi ibn Mehmed mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp vakf-ı âti'l-beyânın sūdûruna değin şirâen yedimde mülk ve hakkım olup kasaba-i mezbûrun İpek Mahalle'si hudûdu dâhilinde Debbađhâne nâm mahalde vâki' bir taraftan Ciđerođlu İsmail Usta mülk bahçesi ve bir taraftan Binbaşızâde İbrahim Bey mülk bahçesi ve bir taraftan Hacı Hamzaođlu Halil mülk arsası ve ba'zân Erebođlu Ebû Bekir'in mülk debbağhâne dükkânı ve taraf-ı râbi'itarîk-i âmm ile mahdûdbi-hisâbiterbi'i bin altı yüz zirâ' mülk arsamı hasbeten li'llâh ve taleben li-merdâti'llâhite'âlâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf idüp şöyle şart eyledim ki;

Arsa-i mahdûda-i mezkûre üzerine medrese binâ ve inşâ olup derûnunda mütevellî-i mûmâ-ileyh hayâtta oldıkca kendisi ve ba'de vefâtihi efendi-i mûmâ-ileyhin ehîl olan evlâdı ve evlâd-ı evlâdı batnen ba'de batnin müderris olalar deyu arsa-i mahdûde-i mezkûru mütevellî efendî-i mûmâ-ileyhe teslim ve ol dahi ber-vech-i muharrer vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfta tasarrufları gibi tasarruf eyledi didükde gıbbe't-tasdîki's-şer'î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Hacı Mehmed Ağa vakf-ı mezkûrdan rücû' birle arsa-i mahdûde-i mezkûru ke'l-evvel mülküne istirdâd ve mütevellî-i mûmâ-ileyh dahi teslimden imtinâ' ile hâkim-i

muvaqqi`-i sadr-i kitâbrefa`amevlâhu`l-vehhâb efendi hazretleri huzûrunda kemâ-
hüve`l-mestûrfi`l-kütübi`l-fıkhiyye müterâfi`an ve her biri fasl u hamse tâlibân
oldıklarında hâkim-i müşârün-ileyh hazretleri âlimen bi`l-hilâfi alâ-re`y-i men yerâhu
beyne`l-eimmeti`l-müctehidîn evvelen arsa-i mezkûrenin sıhhat vakfiyyetine ve
sâniyen lüzûmuna hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î buyurup ol veçhile vakf-
ı merkum sahîh ve lâzım ve mütehattim olup min-ba`dnakz ve nakîzine mecâl muhâl
ve ibtâl ve ta`fili mümteni`u`l-ihimâl oldu. Fe-men beddelehûba`demâ-semi`ahû fe-
innemâ ismuhû ale`llezîne yubeddilûnehû inne`llâhe semî`un alîm

Cerâ zâlike ve hurrirrefi`l-yevmi`s-sâlis ve`l-işrîn min-şehri Recebi`l-
mürecceb li-sene erba`în ve selâse mie`tin ve elf (23 Recep 1304 milâdi 17.04.1887)

588 numaralı defterin 247. sahîfe ve 213. sırasında kayıtlı Uşak'ta “Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı”na ait 23 Recep 1304 milâdi 17.04.1887 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa Vakfı

Vakfiye Tarihi:

23 Recep 1304 milâdi 17.04.1887

Kaleme Alan:

Belirtilmemiştir

Kaleme Alanın Unvanı:

Belirtilmemiştir.

Vakfeden:

Hüdâvendigâr vilâyeti dâhilinde Kütahya Sancağı'na mülhak Uşak Kasabası'nın Hacı Hasan Mahalle'si ahâlîsinden hayır ve hasenat sahibi bir kimse olan Tekeşzâde Hacı Mehmed Ağa ibn Ali bin Abdullah.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Tekeşoğlu Hacı Mehmed Ağa

Hacı Mustafa Asım Efendi

Ciğeroğlu İsmail Usta

Hacı Hamzaoğlu Halil

Ereboğlu Ebû Bekir

Binbaşızâde İbrahim Bey

Vakfedilen Mal:

Hacı Mustafa Asım Efendi'nin Akkilisenâm karyede bir dönüm miktarı bağ vakfı

Ereboğlu Ebû Bekir'in mülk debbağhâne dükkânı

İpek Mahalle'si hududu dâhilinde Debbağhânenâm mahalde bulunan Ciğeroğlu İsmail Usta mülk bahçesi

Binbaşızâde İbrahim Bey mülk bahçesi

Hacı Hamzaoğlu Halil mülk arsası

Kimler Yararlanacak:

Vakfedilen mülk üzerine medrese inşa edilecektir.

Vakfı idare edecek kimseler:

Şahıs mütevellî olarak el-Hâcc Mustafa Asım Efendi ibnMehmed'i, onun vefatı üzerene de yine onun soyundan olan evlatlarını, onların evlatlarını ve onların evlatları şeklinde devam eden kimseleri tayin etmiştir.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda yer alan vakfın kuruluş tarihi, vâkıfın adı ve vakfedilen mülkün kısa bir açıklaması ile başlamaktadır.

Vakfiyenin esas kısmında adı belirtilmeyen vâkıfın nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke, bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere ve vakfedilen mülkün nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde ise"şuhudu'l-hal" başlığı altında şahitlerin isimleri yer alır.

NO:354

607 numaralı defterin 237.sayfa 354.sirasında Uşak'ta kayıtlı "Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfı" na ait 1 Safer 1316 milâdi 21.06.1898 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Kuyûd-ı Vakfiyye Numarası:31/3070 Hulâsa-i Mahsûsa:1145 Hulâsa-i Vakfiyye:2780

İşbu vakfiyye Şûrâ-yı Evkâf'ın 20 (?) 331 (1331) milâdi 1912/1913 tarihli kararına müsteniden 5 Şevvâl 333 (1333) milâdi 16.08.1915 tarihinde sudûr eden îrâde-i âlîyye mücebince kayd olundu.

Uşak nâibi es-Seyyid Mehmed Rıza.

Uşak Kazâsı kurasından Güniz Karyesi ahâlisinden ve ashâb-ı hayrât ve hasenâtdan Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti`l-beyanı li-ecli`t-tescîl mütevellî nasb ve ta`yîn edülüb kabûl eyleyen Osman Zeki Efendi ibn Mehmed mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer`î ve i`tiraf-ı sarîh-i mer`î edüb atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici`l vakt bin guruş ifrâz edüb hasbeten li`llâhi te`âlâ ve taleben li-merdâti rabbihi`l-a`lâ vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ve habs edüb şöyle şart ve ta`yîn eyledim ki;

Meblağ-ı mezbûr beher sene ale`t-teakub ve`t-tevâli onu on bir buçuk guruş hesabıyla ba-yed-i mütevellî istirbâh olup hâsıl-ı rıbh ve nemadan karye-i mezbûrede Telli Ömeroğlu İbrahim tarafından akdem binâ ve inşâ olup bu def`a tarafımdan ta`mîr ve termîm olunan câmi`-i şerîfde hâtib olan efendi mahî beş guruş vazifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan câmi`-i mezbûrda evkât-ı hamseyi cemaatıyla edâ ve îfâ eden imâm efendi mahî dört guruş vazifeye mutasarrıf ola ve rıbhı merkûmdan câmi`-i mezkûrda müezzin olan efendi mahî iki guruş vâzifeye mutasarrıf ola ve rıbh-ı mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olup lede`l-hâce zikr olunan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîme muhtac olan mahallerine ve rûğan ve kanâdîl ve mesârîfât-ı sâire-i muktaziyesine harc ve sarf olına ve vakf-ı mezbûrun tevliyeti hayatda oldıkça bana vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslah ve erşedine ve ba`de`l-inkirâz karye-i mezkûre ahâlisinden beyinlerinde tevliyete muhtarları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîr ve teksîr ve tevfiiri her kerede yedimde ola ve bi-emrillâhi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i

mezkûre müteazzire olur ise rıbh-ı mezkûr mutlaka fukarâ-yı müslimîne sarf olına deyu ta'yîn-i kuyûd ve tebyini şurût birle meblağ-ı mezbûr fârîğan ani'ş-şevâgıl mütevellî-i merkûma teslîm ol dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellüm vesâir mütevellîlerin evkâfda tasarrufları gibi tasarruf eyledi dedikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer`î vâkîf-ı mezbûr vakf-ı mezkûru ihkâm ve şurût ve kuyûdu istihkâmın îrâdesiyle rücû` edüb meblağ-ı merkûmu mülkiyete istirdâd ve mütevellî-i merkûm dahi teslîmden imtinâ` ile mebnîyyen ale'l-ihtilâfî'l-eimme kemâ huve'l-mezbûr fi'l-kütübi'l-fihriyye müterafî`an ve her biri mübteğasınca fasl u hasme tâlibân olduklarında bu fakîr dahi âlimen bi'l-hilâfî'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-müctehidîn alâ kavli men yerahu vakf-ı mezbûrun evvelen sıhâtine ve sâniyen lüzuma ve şurût-ı mezkûrun cevâzına vâkîf-ı mûmâ-ileyh huzurunda hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î itmeğın min-ba`d vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım ve mütehakkem olmağın ketb ve tescîl olundu.

Fi'l-yevmî'l-gurre min-şehri Saferi'l-hayr li-sene sitte aşere ve selâse miete ve elf.

(1 Safer 1316 milâdi 21.06.1898)

607 numaralı defterin 237.sayfa 354.sirasında Uşak'ta kayıtlı "Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman Vakfı" na ait 1 Safer 1316 milâdi 21.06.1898 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Timuroğlu Hacı Yusuf b.Osman Vakfı

Vakfiye Tarihi:

1 Safer 1316 milâdi 21.06.1898

Kaleme Alan:

es-Seyyid Mehmed Rıza

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vâkıf:

Uşak Kazâsı kurasından Güniz Karyesi ahâlisinden hayır ve hasenat sahibi Timuroğlu Hacı Yusuf bin Osman.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Timuroğlu Hacı Yusuf b.Osman

Osman Zeki Efendi ibn Mehmed

Telli Ömeroğlu İbrahim

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Camide görevli olan hatib efendiye beş kuruş

İmam efendiye dört kuruş

Müezzin efendiye iki kuruş

Hatibe, imama ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar caminin tamir, onarım, aydınlatma ve bakım işlerine ayrılacak.

Vakfın Mütevellisi:

Osman Zeki Efendi İbn Mehmed

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen, vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

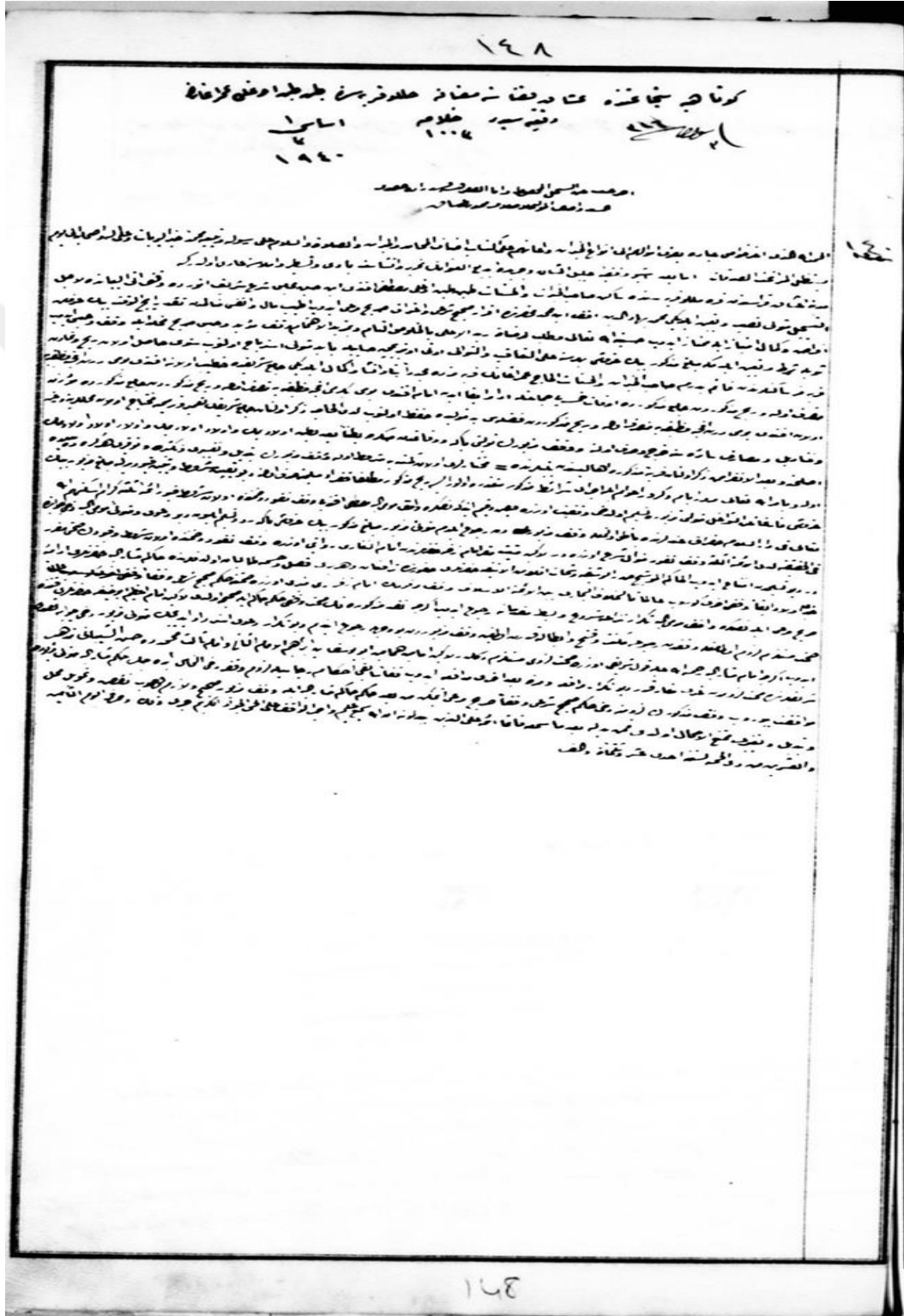
Vakfiyenin esas kısmında yukarıda adı geçen, vakfı yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise yine yukarıda adı geçen, vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de belirtilen şartlara uyulması gerektiği ifade edilip, tarih yazılarak metin sonlandırılmıştır.

593 numaralı defterin 148. sayfa 140. sırasında kayıtlı "Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı" na ait 28 Zi'h-hicce 1311 Milâdi 02.07.1894 tarihli vakfiye

NO:140

593 numaralı defterin 148. sayfa 140. sırasında kayıtlı "Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı" na ait 28 Zi'h-hicce 1311 Milâdi 02.07.1894 tarihli vakfiyesinin yeni harflere çevirisidir.

Kütahya Sancağı'nda Uşak Kazâsı'na muzâfa Karahallü karyesinde Tıntın oğlu Ömer Ağa'nın vakfiyesidir. 3 Şevvâl 1003 milâdi 05.07.1886

Hülâsa: 1003 Esâs: 1/3-1940

Ahrectü ani's-sicilli'l-mahfûzi ve ene'l-fakîru es-Seyyidzâde Hafidi es-Seyyid Vasıf el-müvellâ hilâfe bi-Medînei Uşak.

El-hamdü li'llâhi'llezî e'azze havâssa ibâdihî bi-sarfî emvâlihî ilâ-envâ'i'l-hayrâti ve e'ânehüm ale'ktisâbi esnâfi'l-mehâmidi ve'l-meberrâti ve's-salâtü ve's-selâmü alâ-resûlihî ve nebiyyihî Muhammedin hayri'l-beriyâtî ve alâ-âlihî ve ashâbihî ilâ-yevmi yestezillü'l-mer'u tahte's-sadakât.

Emmâ ba`dü; işbu vakfiyye-i celîli's-şân ve cerîde-i bedî'i'l-unvânın tahrîr ve inşâsına bâdî ve tastîr ve imlâsına âdî oldur ki Medîne-i Uşak kurâsından Karahallü Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin meclis-i şer`-i şerîf-i enverde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Mehmed Bahaeddin Efendi ibn Mehmed mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp atyeb-i mal ve enfes-i menâlimden nakd-i râyici'l-vakt bin gurûş ifrâz ve kemâl-i imtiyâz ile mümtâz idüp hasbeten li'llâhi te`âlâ ve taleben li-merzâti rabbihi'l-a`lâ bi'l-hulûsi't-tam ve tecrîdü'l-ihtimâm vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhalled ile vakf ü habs idüp şöyle şart eyledim ki;

Meblağ-ı mezkûr bin gurûşu beher sene ale't-te`âkubu ve't-tevâlî onu on bir buçuk gurûş hesâbıyla bâ-yed-i mütevellî istirbâh olunup senevî hâsıl olan ribh ve nemâdan karyemiz sâkinlerinden kâim pederim sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât el-Hâcc Ömer Ağa'nın karyemizde müceddeden binâ ve inşâ ve ikmâl eylediği câmi`-i şerîfde hatîb olan efendi yevmî dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve ribh-i mezkûrdan câmi`-i mezkûrda evkât-ı hamseyi cemâ`atle edâ ve îfâ iden imâm efendi yevmî yirmi akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve ribh-i mezkûrdan câmi`-i mezkûrda müezzin olan efendi yevmî dört akçe vazîfeye mutasarrıf ola ve ribh-i mezkûrdan fazlası yed-i mütevellîde hıfz olunup lede'l-hâce zikr olunan câmi`-i şerîfin ta`mîr ve termîmine

muhtâc olan mahallerine rûgan ve kanâdîl ve mesârif-i sâiresine harc u sarf oluna ve vakf-ı mezbûrun tevliyyeti bana ve vefâtımdan sonra batnen ba`de batnin evlâdımın ve evlâd-ı evlâdımın ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdımın aslahına ve ba`de'l-inkirâz zikr olunan karye-i mezkûre ahâlîsinden beynlerinde muhtârları olan kimesneye şurût ola vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîri ve teksîr ve tevfiiri her kerrede yedimde ola ve bi-emri'llâhi te`âlâ mürûr-ı eyyâm ve kürûr-ı a`vâm ile icrâ-yı şerait-i mezkûre müte`azzire olur ise ribh-i mezkûr mutlakâ fukarâ-i müslimîne sarf oluna deyü ta`yîn-i şurût ve tebyîn-i kuyûd birle meblağ-ı mezbûr bin gurûşu fâriğan ani`ş-şevâğil mütevellî-i mezbûra teslîm ol dahî vakfiyyet üzere kabz ve kabûl itdikden sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyh Mustafa Efendi`ye vakf-ı nukûd ve zımnında olan şurût-ı kuyûd eimme-i selâse-i kirâm eskenehumu'llâhu te`âlâ fî-dâri`s-selâm hazarâtı indlerinde bâtil olmağla vakf-ı mezbûrdan rücû` eyledim mütevellî-i mezbûr meblağ-ı mezkûr bin gurûşu bana red ve teslîm eylesün deyü da`vâ ve mütevellî-i mûmâ-ileyh dahî cevâbında fî'l-hakîka lede'l-eimmeti`s-selâse vakf-ı nukûd minvâl-i şer` üzeredir lâkin cennet makarr İmâm Züfer hazretlerinden İmâm-ı Ensârî rivâyeti üzere vakf-ı nukûd ve zımnında olan şurût ve kuyûdun sıhhati mukarrerdir deyü teslîmden imtinâ` idüp el-hâkimü'l-muvaşşah (?) sadrû'l-vesîka reşehât-ı eklânü'l(?)-enîka hazretleri huzûrunda müterâfi`ân ve her biri fasl u hasme tâlibân olduklarında hâkim-i müşârun-ileyh hazretleri idâme-i hayrı evlâ ve ibkâ-i vakfi ahrâ görüp âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eslâfi vakf-ı merkûmun İmâm Züfer re`y-i münîri üzere sıhhatine hükm-i sahîh-i şer`î ve kazâ-i sarîh-i mer`î eyledikden sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyh tekrâr nizâ`a şurû` ve bast-ı mukaddimâta rücû` idüp eğerçi nakd-i mezkûrenin sıhhat-i vakfi hükm-i hâkim ile sahîh oldu lâkin İmâm-ı Azam Ebu Hanife hazretleri katında sıhhat müstelzim-i lüzûm olmamağla vakfından rücû`a miknet ve feth ve ibtâle kudret olmağın vakf-ı mezkûrdan bu vechile rücû` itdim deyü tekrâr rücû`a istirdâd idicek mütevellî-i mezbûr dahî cevâba tesaddî idüp eğerçi imâm-ı müşârun-ileyh rahmetu'llâhi-aleyh kavî-i şerîfi üzere sıhhat lüzûmu müstelzim değildir lâkin İmâmeyn-i Hümâmeyn Ebu Yusuf bin İbrahim el-İmâmü`s-Sânî ve İmâm-ı Sâlis Muhammed bin Hasan eş-Şeybânî mezheb-i şerîflerinde sıhhat lüzûmdan gayr-ı mufârikdir deyü tekrâr mürâfa`a ve merraten ba`de uhrâ müdâfa`a idüp kazâ-i sâbıkı ihkâm ricâsıyla lüzûm-ı vakfa dahî iltimâs idecek hükm müşârun-ileyh mütevellî-i mezbûra muvâfakat buyurup vakf-ı mezbûrun lüzûmuna dahî

hükmi sahîh-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i mer'î itmeğın min-ba'd hükmi hâkim-i müşârun-ileyh ile vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup nakz ve tahvîli muhâl ve tebdîl ve tağyîri mümteni`u`l-ihtimâl oldı "femen beddelehû ba`demâ semi`ahû feinnemâ ismühû ale`llezîne yübeddilûnehû inne`llâhe semî`un alîm" ve ecrü`l-vâkıfı ale`l-hayyi`l-cevâdi`l-kerîm cerâ zâlike ve hurre fi`l-yevmi`s-sâmin ve`l-işrîn min-Zi`l-hiceti li-senete ihdâ aşere ve selâse ve mietin ve elf. (28 Zi`h-hicce 1311 Milâdi 02.07.1894)

593 numaralı defterin 148. sayfa 140. sırasında kayıtlı "Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin Vakfı"na ait 28 Zi'h-hicce 1311 Milâdi 02.07.1894 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Tıntınoğlu Mustafa Efendi bin Hüseyin

Vakfiye Tarihi:

28 Zi'h-hicce 1311 Milâdi 02.07.1894

Kaleme Alan:

Mehmed Ali

Kaleme Alanın Unvanı:

Nâib

Vakfeden:

Medîne-i Uşak kurâsından Karahallü Karyesi'nde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât
Tıntın oğlu Mustafa Efendi ibn Hüseyin

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Tıntınoğlu Mustafa Efendi bin Hüseyin
Mehmed Bahaeddin Efendi ibn Mehmed
el-Hâcc Ömer Ağa

Vakfedilen Mal:

Bin kuruş

Kimler Yararlanacak:

Hatibe yevmi dört akçe
İmama yevmi yirmi akçe
Müezzine yevmi dört akçe

Vakfı idare edecek kimseler:

Mehmed Bahaeddin Efendi ibn Mehmed

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni, yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yine yukarıda adı geçen, metni kaleme alan memurun ismine ve unvanına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında vakfi yaptıran kişinin nereli olduğuna, hayır hasenat sahibi olmak gibi kısaca kişisel özelliklerine, vakfettiği mülke ve bu mülkten yararlanmasını istediği kimselere, miktarın nerelere harcanacağına yer verilir.

Sonraki bölümde ise vakfin idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Metnin sonunda ise vakfiyede belirtilen şartlara uyulması gerektiği anlatılmakta ve tarihe yer verilerek metin sonlandırılmaktadır.

NO:202

607 numaralı defterin 130.sayfa 202.sirasında Uşak'ta kayıtlı "Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfi" na ait 26 Zi'l-kâde 1318 milâdi 17.03.1901 tarihli vakfiyenin yeni harflere çevirisidir.

Kuyûd-ı Vakfiyye Numarası 7658 Hulâsa-i Mahsûsa 1091 Hulâsa-i Vakfiyye 2730

İşbu vakfiye Şûrâ-yı Evkâf'ın 26 Teşrîn-i sâni 330 (1330) milâdi 09.12.1914 târihli kararına müsteniden 1 Rebî'ü'l-evvel 333 (1333) milâdi 17.01.1915 târihinde sudûr eden îrâde-i âliyye mücebince kaydolundu. Aslına mutâbıktır. 23 Kanûni sâni 329 (1329) milâdi 05.02.1914 Uşak Kâdîsı nâmına Başkâtîb Mehmed Cemâl. Başkâtîbin mührü olduğu tasdîk kılındı.

Uşak Kâdîsı es-Seyyid Mehmed Tevfik 6 Teşrîn-i sâni 330 (1330) milâdi 19.11.1914

İşbu hamîşdeki mühür mutâbıktır. 28 Muharrem 1333 milâdi 16.12.1914. Eminü'l-fetvâ i'lâmât-ı şer'îyye mümeyyizi.

el-Hamdü li'llâhi'llezi e'azze havasse ibâdihi bi-sarfi emvâlihîm ilâ enva'il-hayrât ve e'ânehum alâ iktisâbi asnâfi'l-mehâmidi ve'l-meberrât ve's-salâtu ve's-selâmü alâ Muhammedin hayri'l-beriyât ve alâ âlihî ve ashâbihî ilâ yevmi yestezillu'l-mer'u tahte's-sadakât.

Emmâ ba'dü; işbu vakfiyye-i celîlü's-şân ve cerîde-i bedî'ü'l-ünvânın tahrîr ve inşasına bâdî oldur ki; Hüdavendigâr Vilâyeti celîlesi dâhilinde Kütahya Sancağına mülhâk Uşak Kazâsı kurasından Başalar Karyesi ahâlisinden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail meclis-i şer'-i şerîf-i enverde zikri âtî vakfına li-eclî't-tescîl mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Medîne-i merkûmenin İybey Mahallesinde Kasab Muradoğlu Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf mahzârında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tiraf-ı sarîh-i mer'î idüp vakf-ı âtî'l-beyânın sudûruna değin bâ-tapu taht-ı tasarrufumda malım olan karye-i mezkûrede Çubuk nâm mahalde vâki Mehmed Ali ve Nazif ve Hasan ve Hacı Süleyman kerimesi Nazlı bağlarıyla mahdûd üç dönüm kürûmı mülk bağ ve yine karye-i merkûmede Karaağaç kavağında vâki Nebioğlu kerimesi ve Yakub ve Kurudere ve cebel ile mahdûd üç dönüm kezâlik kürûm-ı mülk bağla cem'an iki kıt'ada altı dönüm kürûmu mülk bağlarımı vakf-ı

sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhâlled ile vakf ve habs idüp şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki;

Bağ-ı mahdûd-ı mezkûreler bâ-yed-i mütevellî senevî hâsılâtı ahara fûruht olunup semeninden karyemizin Gölbaşı nâm mahalde vâki` müceddeden binâ ve inşâ eylediğimiz câmi`-i şerîfde hâtîb olan efendi şehriye beş guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve câmi`-i şerîf-i mezkûrda evkâf-ı hamsede imâm olan efendi şehriye beş guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve câmi`-i şerîf-i mezkûrede müezzin olan efendiye şehriye üç guruş vazîfeye mutasarrıf ola ve fazlası bâ-yed-i mütevellî hıfz olunup lede'l-hâce zikr olunan câmi`-i şerîfin ta'mîr ve termîmine muhtâc olan mahallerine ve rûğan-ı zeyt ve kanâdîl ve mesârîfât-ı sâiresine harc ve sarf olma ve ben lâbis-i libâs-ı hâyat oldıkça tevliyeti bana meşrûta ola ve bi-emri'llâhi te'âlâ vefâtımdan sonra tevliyet-i mezkûre evlâdı ve evlâdı ve evlâdı ve evlâdıma ve ba'de'l-inkirâz akrabamın aslahine ve ba'de'l-inkirâz karye-i mezkûre aHalileri beyinlerinde tevliyete muhtarları olan kimesneye meşrûta ola ve vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîri ve teksîri ve tevkîri merreten ba'de uhrâ yedimde ola deyu bağ-ı mahdûd-ı mezkûreler fâriğan ani's-şevâğîl mütevellî-i mûmâ-ileyhe teslîm ol dahi sâir mütevellîyân-ı Evkâf gibi bürheten mine'z-zaman tasarruf eyledi dedikde gibbe't-tasdîkû's-şer'î vâkıf-ı mûmâ-ileyh Mehmed Ağa kelâmını semt-i âhara sarfla vakf-ı akâr İmâm-ı Azam ve hümâm-ı efham Ebû Hanifeti'l-Kûfi hazretleri indinde sahîh lâkin âriyet menziline olmağla vakf-ı mezbûrdan rücû` ile bağ-ı mahdûd-ı mezkûreler ke'l-evvel mülkine istirdâd iderim dimesiyle mûmâ-ileyh cevâba tasaddî idüp eğerçi hâl-bast olunan minvâl üzere olduğu cây-i işkâl değildir. Lâkin ârif-i Samedânî Ebû Yusuf eş-şehîr bi'l-imâmü's-sânî hazretleri katında vâkıf mücerredd "vakaftu" demekle ve İmâm Muhammed bin Hasan eş-Şeybanî katında teslîmi ile'l-mütevellî olmağla vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olur. Redd ve teslîmden imtinâ ile bu dâ'ileri huzurunda müterâfi`ân ve her biri mübteğasinca fasl u hasme tâlibân olduklarında tarafeynin edillesine nâzar mubtili hayr olmakdan hazer idüp; âlime bi'l-hilafi'l-cârî beyne'l-eimmeti'l-eslâfi'l-a`li vakf-ı mezbûrun sıhhat-i lüzûmuna hüküm itmekle vakf-ı mezbûr sahîh ve lâzım olup min-ba`d nakiz ve ibtâlî mümteni`ü'l-ihimâl oldu.

Cerâ zâlike fi'l-yevmî's-sâdis ve'l-işrin min şehri Zi'l-ka`de-ti's-şerîfe li-sene semân aşer ve selâse mie'tin ve elf. (26 Zi'l-kâde 1318 milâdi 17.03.1901). Min-

hicreti men` lehu`l-izze ve`ş-şeref tarih ve doksan numaralı sicîlden muhrec vakfiyye sûretidir.

Ve Kad uhrectu hazihi`n-nushâtî mine`s-sicili`l-mahfûz.

İşbu vakfiye sûreti kâdı-i esbâk Mustafa Rıza Efendi`nin sicîlinin altmış dördüncü sahîfesinde mukayyed olduğu şerh verildi.

23 Kûnun-i sâni 329 (1329) milâdi 05.02.1914. Mahkeme-i şer`iyye kâtibi sâni Mahzırzâde Mehmed Fahri.

607 numaralı defterin 130.sayfa 202.sirasında Uşak'ta kayıtlı “Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail Vakfı”na ait 26 Zi'l-kâde 1318 milâdi 17.03.1901 tarihli vakfiye özeti:

Vakıf Adı:

Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail

Vakfiye Tarihi:

26 Zi'l-kâde 1318 milâdi 17.03.1901

Kaleme Alan:

Mehmet Cemal

Kaleme Alanın Unvanı:

Başkâtip (Uşak Kadısı Namına)

Yağcıoğlu Mehmed bin İsmail: Kütahya Sancağı'na ait Uşak Kazası Paşalar Köyü ahalisinden hayır ve hasenat sahibi kimsedir.

Vakfiyede yer alan şahıs isimleri:

Uşak Kâdîsı es-Seyyid Mehmed Tevfik

Medîne-i merkûmenin İybey Mahallesinde Kasab Muradoğlu Ömer Ağa ibn Hacı Yusuf

Çubuk nâm mahalde vâki` Mehmed Ali ve Nazif ve Hasan ve Hacı Süleyman kerimesi Nazlı

Karaağaç kavağında vâki` Nebioğlu kerimesi ve Yakub

Kâdî-i esbâk Mustafa Rıza Efendi

Akâr İmâm-ı Azam ve hümâm-ı efham Ebû Hanifeti'l-Kûfi hazretleri

Ârif-i Samedânî Ebû Yusuf eş-şehîr bi'l-imâmü's-sânî hazretleri

Mahkeme-i şer'îyye kâtibi sânisî Mahzırzâde Mehmed Fahri.

Vakfedilen Mal:

Toplam iki kıtada altı dönüm bağ

Kimler Yararlanacak:

Köyün Gölbaşı Camisinde görevli olan hatib efendiye beş kuruş

İmam efendiye beş kuruş

Müezzin efendiye üç kuruş

Hatip, imam ve müezzine ödeme yapıldıktan sonra kalan miktar saklanıp caminin ihtiyaç duyulan tâmir işlerine, aydınlatma sistemine (kandil, mum vs.) harcanacak.

Vakfı idare edecek kimseler:

Sağlığında iken şahız bizzat ilgilenecek. Şahsın ölümünden sonra evlatları, onların evlatları, onların evlatları şeklinde devam eden soyundan kimseler ilgilenecek.

Genel Değerlendirme:

Vakfiye metni yukarıda belirtilen vakfın kuruluş tarihi ve vakfiyenin kaleme alınış tarihlerinin kaydedilmesi ile başlar.

Ardından yukarıda adı geçen, Uşak kadısının ve vakfiyeyi kaleme alan memurun isimleri ve unvanlarına yer verilir.

Ardından vakfiyeye Arapça dua ile giriş yapılır. Bu duada malı mülkü veren Allah'a ve Peygamberine hamd ve şükür yer alır.

Vakfiyenin esas kısmında üçer dönümden toplam altı dönüm bağdan elde edilen hasılatın harcama şekilleri, yerleri ve gelirden yararlanacak kimseler belirtilmektedir.

Sonraki bölümde ise vakfın idaresinden sorumlu olanlar belirtilmektedir.

Vakfiyenin son bölümünde de metinde belirtilen kurallara uyulması gerektiği ifade edilmiş ve metnin yer alacağı sicil numarası belirtilerek metin sonlandırılmıştır.

SONUÇ

İslâm devletlerinde çok önemli bir yere sahip olan vakıf müessesesi, yüzyıllar boyu hayır kurumu olarak hizmet etmiştir. Bu kurum sayesinde uzun yıllar ihtiyaç sahibi kimselere ulaşılmış ve bu kişilere dinî, sosyal, ekonomik vs. çeşitli alanlarda yardım sağlanmıştır. Ayrıca vakıf müessesesi, bünyesinde çalıştırdığı görevlilere istihdam imkânı sunmuş, devlet başkanları da vakıfların kurmuş olduğu yapılar vasıtasıyla diğer devlet başkanlarına güç sergilemişlerdir.

Çalışmamızda vakıf kurumunu Uşak ili temelli olmak üzere ele alıp değerlendirmeye çalıştık. Tez konumuz olan XIX. yüzyıl para vakıflarına dair VGM arşivinde yer alan 288, 582, 585, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 595, 596, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 606, 607, 608, 609 numaralı defterlerin vakfiyelerini inceledik. Bu vakfiyelerden XIX. yüzyıl vakıf müessesesi hakkında Uşak ili merkezli olmak üzere pek çok bilgi edindik.

Vakfiyelerden Uşak ilinin XIX. yüzyıl siyasi, sosyal, dini ve ekonomik toplum yapısını farklı açılardan anlamak mümkündür. Vakfedilen malların miktarından ve bahsedilen para biriminden ekonomik yapıyı, adı geçen dinî hizmetlere yönelik görevlilerden ve inşâ edilmesi istenen bu alanlardaki bina türlerinden dinî yapılanmayı rahatlıkla gözlemleyebiliriz. Metinlerin hemen çoğunda imam, hatib, vâiz ve müezzin gibi dinî görevlilerin isimlerinin bir arada zikrediliyor olması bize o dönem dinî yapılanma hakkında aydınlatıcı fikirler sağlamaktadır. Maddî miktar olarak en yüksek oran genellikle hatibe verilmekte, sonrasında ise sırasıyla imam, vaiz ve müezzin gelmektedir. Vakfiyelerde yer alan cami, mescid gibi ibâdethâne isimleri ile imam, hatip, müezzin ve vâiz gibi dinî görevli isimlerinden Uşak ilinde kurumsallaşmış bir dinî yapılanma olduğunu söylemek mümkündür.

Vakfiyelerin çoğunda hatip, imam, müezzin, medrese hocaları ve vakıf görevlilerine belirli miktarlar ayrıldığı belirtildikten sonra artan rakamla ilgili yapılacaklar da yazılmaktadır. Bu yapılacaklar arasında cami veya medreselerin bakım, onarım, tadilat, tamirat işleri ile aydınlatma sistemine (aydınlatma olarak kandil ve rügan ifâdeleri geçmektedir) harcanacak miktarlara yer verilir. Ardından da kalan paranın fakir Müslüman halka dağıtılması talep edilmektedir. Bu durum da

ülkemizin genelinde olduğu gibi Uşak ilimizde de yardımlaşmaya verilen önemin büyüklüğünü, fakir halkı koruma, muhtaç kimselerin ihtiyaçlarını giderme vs. konularda ne kadar hassas davranıldığını bize gösterir. Ayrıca bazı vakfiyelerde yer alan medrese öğrencileri ve hocaları için ayrıca miktar belirtiliyor olması da eğitime verilen desteği göstermektedir.

Türk milleti, geçmişten günümüze değin her zaman dinî ve kültürel öğelerine önem vermiş bir millet olmuştur. Toplumumuzda dinî ve millî olan özel gecelere ve bayramlara büyük değer verilmiş, bu günlerde özel yemekler hazırlanmış, yeni giysiler alınmış, dualar edilmiş ve kutlamalar yapılmıştır. Tez çalışmamız esnasında incelediğimiz Uşak ili vakfiyelerinde de Regâib ve Berat geceleri ile Ramazan ve Kurban Bayramlarının isimleri özellikle zikredilmektedir. Metinlerde bu gecelerde okunması gereken dualar belirtilmekte ve bu duaları eden din görevlilerine de ayrıca belli miktar ödenek ayrıldığı söylenmektedir. Yine bu mübarek gecelere özel olarak minarelerin ayrıca aydınlatılmasına da önem verilmekte ve sadece bu gecelerdeki kandiller için de vakfedilen miktardan belli oranda para ayrılması istenmektedir.

Metinlerde vakfedilen malın doğru yere, istendiği şekilde, her türlü hak gözetilerek, belirtilen hükümlere uygun biçimde harcanması üzerinde özellikle vurgu yapılmaktadır. Nitekim vakfiyelerin son bölümlerinde de genellikle vâkıfın vakıf idaresi hakkındaki talepleri ve bu taleplere uyulması durumunda duası; aksi durumda ise bedduası yer almaktadır.

Sonuç olarak incelediğimiz XIX. yüzyıl Uşak para vakıflarına ait olan para vakfiyeleri bize dini, ekonomik, sosyal, idâri ve kültürel açılardan pek çok bilgi vermektedir. Vakfiyeler sayesinde bu dönemde vakıf kültürünün ne kadar gelişmiş seviyede olduğunu görmekteyiz. Metinlerden anlaşılacağı üzere toplumda dinî hizmete yönelik çalışmalar hayırsever kimselerin katkısı ile vakıflar vasıtasıyla yürütülmektedir. Vakıflar sayesinde fakir Müslüman halka ulaşılarak onlara yardım sağlanmış, cami ve medrese gibi dini hizmete yönelik yapılar inşa edilmiş, bu yapılarda görevli olan çalışanlara maaşları ödenmiştir. Bu da bize vakıf kurumunun Uşak ilinde de son derece gelişmiş bir yere ve öneme sahip olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

I. VAKFİYELER

1) Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi 288, 582, 585, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 595, 596, 598, 599, 600, 602, 603, 604, 606, 607, 608, 609 Numaralı Defterler

II. GENEL BİBLİYOGRAFYA

2) Afyoncu, Erhan, Recep Ahıskalı, Kâtip, **DİA**, Cilt: 25, 2002

3) Akgündüz, Ahmet, İcâreteyen, **DİA**, Cilt: 21, 2000

4) Akgündüz, Ahmet, İcâre-i Vâhide, **DİA**, Cilt: 21, 2000

5) Akgündüz, Ahmet, İrsâdi Vakıf, **DİA**, Cilt: 22, 2000

6) Akgündüz, Ahmet, **İslam Hukukunda Ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi**, Ankara, TTK, 1988

7) Akın, Hanifi, Haydar Hatipoğlu, **Sahih-i Müslim(Muhatasar)**, Vasiyyet Bölümü, Hadis No 1070, Polen Yayınları, İstanbul, 2008, s. 656 / **Sünen-i İbn-i Mâce (Terceme Ve Şerhi)**, Vakıf, Hadis No 2397, Cilt: 6, Kahraman Yayınları, İstanbul, 2008

8) Apaydın, Yunus, Karz, **DİA**, Cilt: 24, 2002

9) Bayartan, Mehmet, Osmanlı Sisteminde Vakıflar Ve Vakıf Sisteminin Şehre Kattığı Değerler, **Osmanlı Bilim Araştırmaları Dergisi**, X-1, İstanbul, 2008, s. 157-175

- 10) Cantürk, Kayahan, İrfan Görkaş, Osmanlı Dönemi Bölgesel Kalkınmanın Finansman Aracı Olarak Para Vakıflarının Kullanımı, **MUFAD**, Sayı 44, Ekim 2009, s. 212-227
- 11) Çağatay, Mustafa, Geçmişten Günümüze Azınlık Vakıflarının Mal Edinmeleri Sorunu, **TBB Dergisi**, 2011, s. 91-148
- 12) Çağatay, Neşet, Osmanlı İmparatorluğu'nda Riba-Faiz Konusu Para Vakıfları Ve Bankacılık, **VD**, Cilt: IX, Ankara, 1971, s. 33-66
- 13) Çizakça, Murat, **Osmanlı Dönemi Vakıflarının Tarihsel Ve Ekonomik Boyutları**, [http://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/Osmanli_Donemi_Vakiflarinin_Ekonomik_Boyutlari_\(1\).pdf](http://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/Osmanli_Donemi_Vakiflarinin_Ekonomik_Boyutlari_(1).pdf), (15.02.2016), s. 21-31
- 14) Doğan, Mehmet Sait, Vakıf Medeniyetimize Sosyal Siyaset Ve Sosyoloji Açısından Bir Yaklaşım, **İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi**, Sayı 34, İstanbul, 2006, s. 9-28
- 15) Dönmez, İbrahim Kâfi, Murâbaha, **DİA**, Cilt: 31, 2006
- 16) Durmuş, Abdullah Halil, Aldemir, İbrahim, Tüfekçi, İshak Emin, Aktepe, M. Beşir, Eryarsay, Mehmet, Odabaşı, Osman, Gürman, Soner, Duman, Abdullah **Sahih-i Buhârî, Muhtasar-ı Tecrîd-i Sarîh, 2226 Seçilmiş Hadis Ve Açıklaması**, Hadis No 1198, Çev., Polen Yayınları, İstanbul, Cilt: 1, 2008
- 17) Erdeğer, Bülent Şahin, Osmanlı'nın Dolaylı Faizinden Katılım Bankalarına, **www.haksozhaber.net**, 07.01.2014
- 18) Gedikli Fethi, İbdâ, **DİA**, Cilt: 19, 1999

- 19) Genca Elif, Osmanlı Hukukunda Vakıfların Denetimi (Evkaf-ı Hümayun Nezaâreti), **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt:72, Sayı:1, 2014, s. 531-554
- 20) Günay, Hacı Mehmet, Bahaeddin Yediyıldız, Vakıf, **DİA**, Cilt: 42, 2012
- 21) İpşirli, Mehmet, Câbi, **DİA**, Cilt: 6, 1992
- 22) Kallek, Cengiz, Müdârabe, **DİA**, Cilt: 30, 2005
- 23) Kazıcı, Ziya, **Osmanlı'da Vakıf Medeniyeti**, Kayihan Yayınları, İstanbul, 2014
- 24) Keleş, Hamza, Osmanlılar'da XIX. Yüzyıldaki Para Vakıflarının İşleyiş Tarzı Ve İktisadi Sonuçları Üzerine Bir Çalışma-Karacabey (Mihaliç) Kazası Örneği, **Gazi Üni. Eğitim Fak. Dergisi**, Cilt: 21, Sayı 1, 20011, s. 89-207
- 25) Kenanoğlu M. Macit, Nizâmiye Mahkemeleri, **DİA**, 2007, Cilt: 33
- 26) Kocaer Abdullah Feyzi, **Müttefekun Aleyh Hadisler (Buhârî ve Müslimin İttifak Ettikleri Hadisler)**, Hadis No 654, Çev. Abdullah Feyzi Kocaer, Hüner Yayınları, Konya, 2005, s. 434
- 27) Korkusuz, M. Refik, Ömer Ergün, Hukuksal Boyutlarıyla Eski Ve Yeni Vakıflar, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 16, Diyarbakır, 2009, s. 69-138
- 28) Koyuncu Kaya Miyase, Vakıf Kurucusu Olarak Osmanlı Esnafı (18. Yüzyıl İstanbul Örneği), **Vakıflar Dergisi 42**, Aralık 2014, s. 35-50
- 29) Kurt, İsmail, Para Vakıfları, İslami İlimler Araştırma Vakfı, Ensar neşriyat, **Tartışmalı İmli Toplantılar Dizisi: 23**, İstanbul, 1996

- 30) Küçükaşçı, Mustafa Sabri, Kâtip, **DİA**, Cilt: 25, 2002
- 31) Küçükaşçı, Mustafa Sabri, Mudârebe, **DİA**, Cilt: 30, 2005
- 32) Odabaşı, Zehra, Türkiye Selçukluları'ndan Osmanlı'ya Küçük Bir Miras: XIX. Yüzyılda Küçük Karatay (Kemâliye) Medresesi, **Vakıflar Dergisi**, Sayı 44, Ankara, Aralık 2015, s. 95-103
- 33) Özcan, Tahsin, **Vakıf Medeniyeti Ve Para Vakıfları**, Türkiye Finans Kültür Yayınları, Ankara, 2010
- 34) Özcan, Tahsin, İbn Kemal'in Para Vakıflarına Dair Risalesi, **İslâm Araştırmaları Dergisi**, Sayı 4, Ankara, 2000, s. 31-41
- 35) Öztürk, Nazif, **Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi**, TDV yay, Yayın No 144, İlmî Eserler Serisi 34, Ankara, 1995
- 36) Öztürk, Nazif, Mukâtaalı Vakıf, **DİA**, Cilt: 31, 2006
- 37) Pekalın, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, Cilt III, MEB Yay., İstanbul, 1993
- 38) Soysaldı, Mehmet, Vakıfların Günümüzdeki Yeri Ve Önemi, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi "Fırat Universty Journal of Social Science"**, Cilt: 12, Sayı 1, Elazığ, 2002, s. 383-400
- 39) Şeker, Mehmet, **İslam'da Sosyal Dayanışma Müesseseleri**, DİB. Yay., 7. Baskı, Ankara, 2007
- 40) Şeker, Mehmet, Vakfiyelerin Türk Kültürü Bakımından Özellikleri, **Tarih İncelemeleri Dergisi**, Sayı 8, 1993, s. 1-18

- 41) Şener, Abdülkadir, Eski Hukukumuzda Göre Evladiye Vakıflarda Gelirin Taksimi, **Vakıf Haftası Dergisi**, Vakıflar Genel Müdürlüğü, İstanbul, 1995, s. 41-43
- 42) Şimşek, Mehmet, Osmanlı Cemiyetinde Para Vakıfları Üzerine Münakaşalar, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 27, Sayı 1, 1986, s. 207-219
- 43) Şimşek, Suat, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında Cemaat Vakıflarının Taşınmaz Edinimi, **TBB Dergisi**, Sayı 88, Ankara, 2010, s. 29-54
- 44) Türkoğlu, İrfan, Osmanlı Devletinde Para Vakıflarının Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkileri, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Isparta, Cilt: 18, Sayı: 2, 2013, s. 187-196
- 45) Özdirek, Recep, Vade Farkı, **DİA**, Cilt: 42, 2012
- 46) Özgüdenli, Osman Gazi, Hasan Yüksel, Vakfiye, **DİA**, Cilt: 42, 2012
- 47) Öztürk, Nazif, Evkaf-ı Hümayun, **DİA**, Cilt: 11, 1995
- 48) Öztürk, Nazif, Mukatâalı Vakıf, **DİA**, Cilt: 31, 2006
- 49) Öztürk, Nazif, Mütevellî, **DİA**, Cilt: 32, 2006
- 50) Tomar, Cengiz, Nâzır, **DİA**, Cilt: 32, 2006
- 51) Ülken, Hilmi Ziya, Vakıf Sistemi Ve Türk Şehirciliği, **Vakıflar Dergisi**, Sayı IX, Tıpkı Basım, VGM Yayınları, PYS vakıf Sistem Matbaası, Ankara, 2006, s. 17-37
- 52) Yazıcı, Abdurrahman, Arazi Kanunnamesi (1274/1858) Ve İntikal Kanunlarıyla İslam Miras Hukukunun Mukayesesi, **EKEV Akademi Dergisi**, Sayı 60, Yaz 2014, s. 449-470

